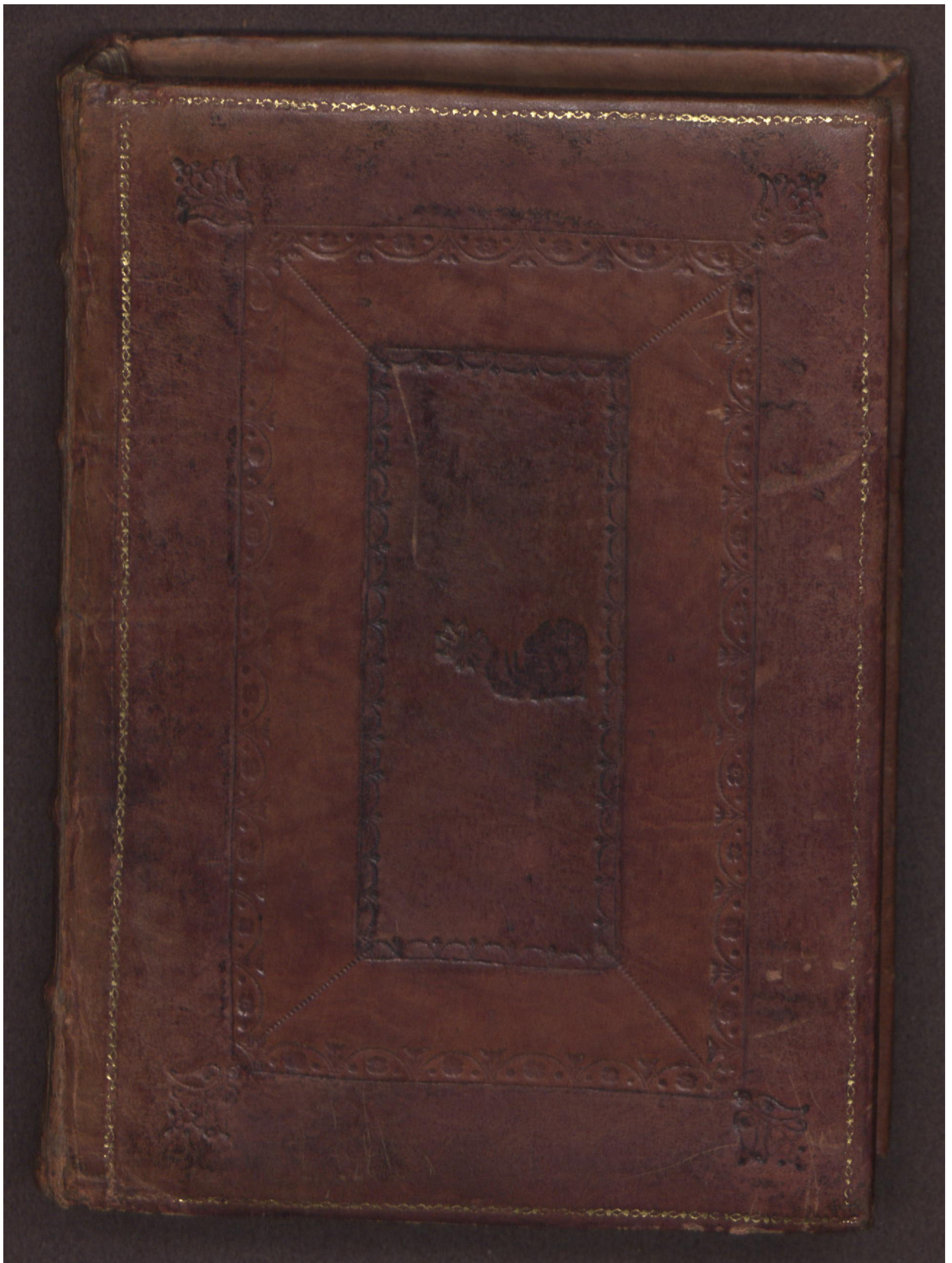
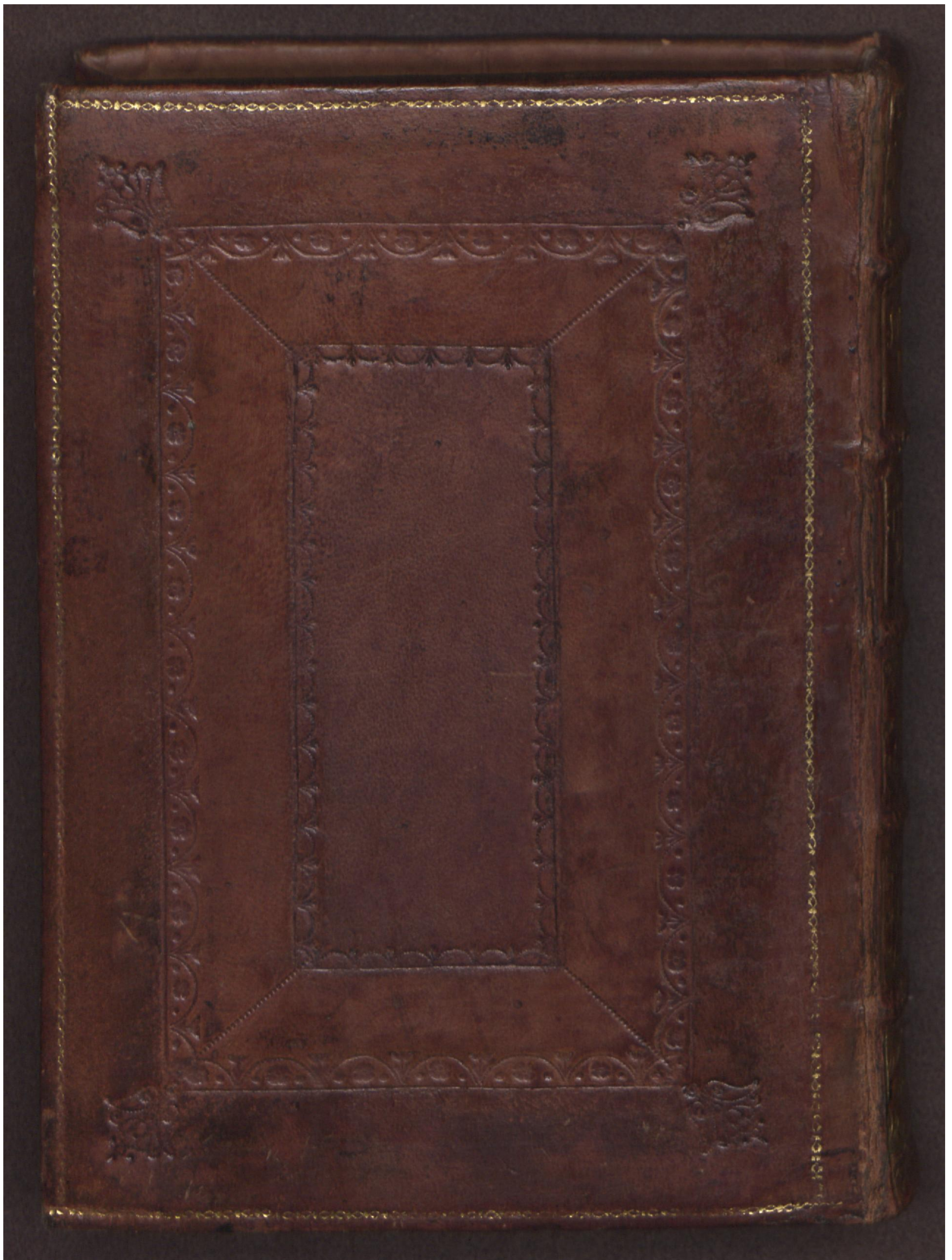

IUDSKE
LOW.

BIBLIOTHECA REGIA

Komplet

Luxdorph...

DA BOX

Quedam breues expositiões ⁊ legum et iu
riū cōcordantie et alligatiões circa leges iu
cie p reuerendū in xp̄o prēm ac dñm Kanu
tum Ep̄m vibergeñ ⁊ venerabilez vtriusqʒ
iuris doctorē sup iutoꝝ legisteriū.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

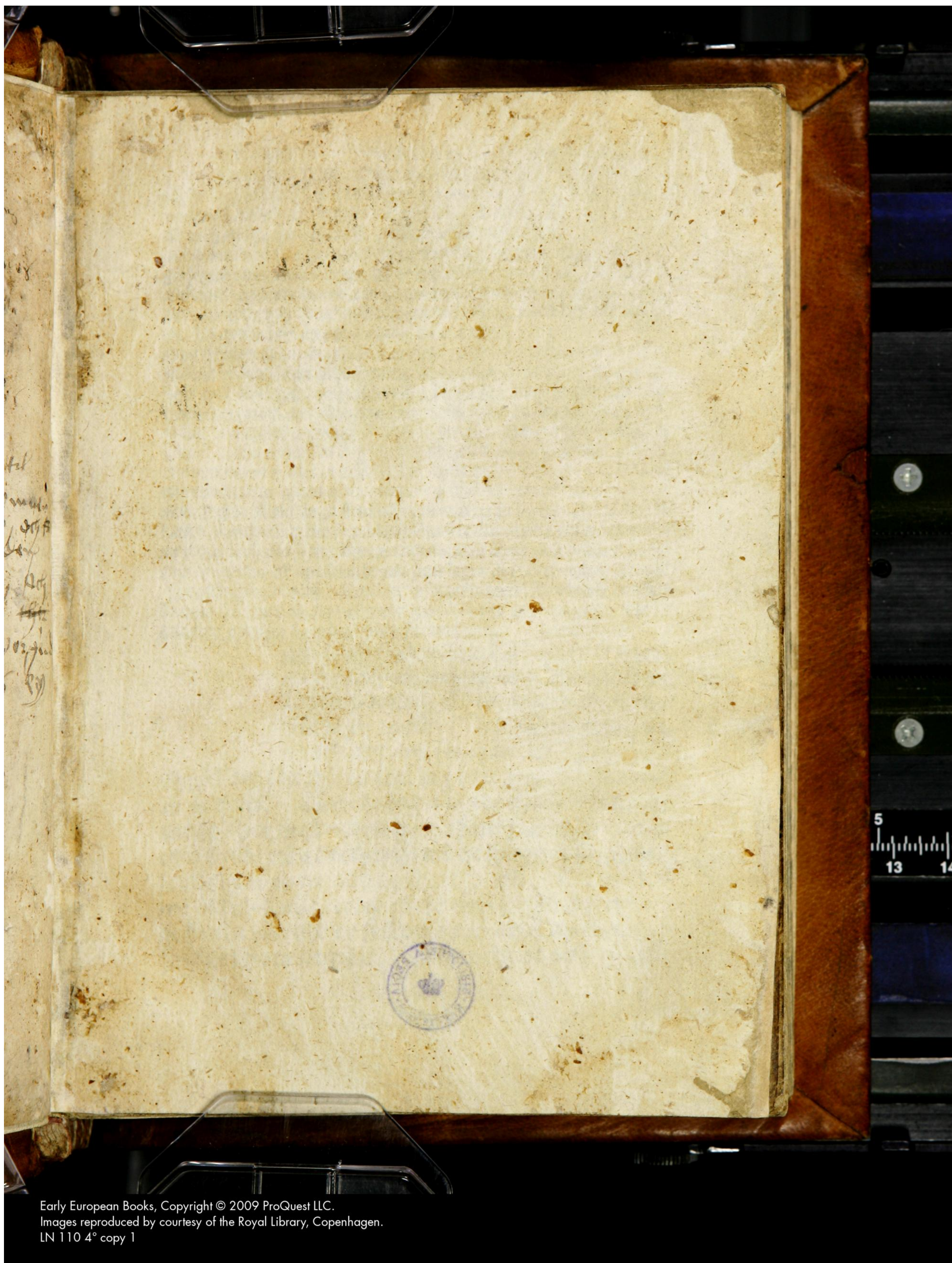
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Moses sagde til dommerne, See til
hvad y gøre, thi at y holde icke dommen
for mennesken, men for Herren, og han
er eder y dommen. Der fore lader
Herrens frycht være hos eder, och
bevarer eder och gører det, thi ~~thi~~
det er ingen uret hos Herren vor Gud
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

In nomine sancte trinitatis ꝛ indiuidue patris ꝛ filij ꝛ spi
ritussancti Amē. Quia quod q̄ritur a pluribꝫ sapientibꝫ fa
cilius inuenit̄ .xx.dist.c.de qbus ꝛ p amplioꝛes hoies ꝑfectissime
veritas reuelat̄. C.de fidei cōmiss.l.fi.in.fi.lxiij.dist.c.extra cōscien
tiā atq; magis appendendū ꝛ diligendū dinoscit̄ ꝙ maioꝛis cōstitu
tionū auctoritati cōformat̄ ar.c.inherētes de iura calūpnie vt er/
go leges mūicipales regni dacie a pluribꝫ cognoscant̄ diligēter et
obſuant̄ ediscere decerni in qbus sunt impialibꝫ ꝛ canonicis cōsti/
tutōibꝫ cōferens q̄tinꝰ in hmōi articul' effectuali cōmendet̄ obſuā
de. In quibꝫ etiā imperij legibꝫ ꝛ canonibus sūt cōtrarij ꝛ diffoꝛ
mes q̄tinus in hmōi exulēt ꝛ arcesāt qꝛ ꝙ erroꝛe ꝑmū deīn cōsue
tudine obtentū ē in alijs similibꝫ obtinendū.ff.de le.l.ꝙ nō rōe q̄ti
nus etiā ubi legibꝫ impialibꝫ nō aduerse sed diuerse sunt.ꝓpter di/
uersas regnoꝝ circūstantias sunt obſuande tū ſm varietatē tpm
ꝛ locoꝝ varient̄ leges ar.c.Non debet de cōsanguitate ꝛ affini.et
l.viuū.ff. Si certū petat̄ ꝑ hmōi ꝑntes editōes allegatōnūq; adiū
ctiones casus ꝑ dictas cōstitutōes mūicipales expꝛesse decisi facill
me terminētur casus quia extranei ꝑ filiū discutiant̄ iuxta.l.nō ꝑnt
ff.de legibꝫ Talit̄ ergo studiof vias materias legū delucidādi ꝛ di
latādi pando cū ꝑ hmōi additamēta scie sint inuēte iuxta sniaꝫ phi
in elencis cessꝫ q̄soꝫ me liuoꝛis moꝛdacitas sileat obtrectatoris loq̄ci
tas q̄nymmo hꝰ opusculi lectoꝛ ꝑus legat q̄ꝫ increpet ꝑus scrutet̄
q̄ꝫ redarguet.xi.q.iij.c.Coꝛū vt doꝛmiēte liuoris furoꝛe aīe caritatis
lectulo q̄escente appꝛobet̄ vtilit̄ hic cōscriptū emēdet̄ caritatiue in
mature ꝑfusum suppleat̄ vtile ꝑtermissum. Liber ꝑmus.

Meth logh scal mā landh bygge. En wil
de hwer man orwes ath sijth eghet oc
lade mā nyde iaffneth tha tyrthe man
icke logh weth. En enghū log er so
gooth at følge som sandhū e hwoꝛ mā
thwil om sandhū ta scal log lede hwilkhꝫ sandhū
er oc reth. Woꝛꝛ ey log a lande tha hafde hwer
mesth ther mest matte gribe foꝛti scal logh giøꝛes
effthē alle mē at rethwise mē oc spage oc saghelǿs
sculle nyde there reth oc there specth. Oc wret e
mē oc fule sculle rettes effthē thꝫ i loghū er scriffuet
oc foꝛthi woꝛdhē ey fulkomē thū ondscap ther t e
haffue i how atgiøꝛe. Wel er thꝫ oc reth at tyū

ther gudz retſel oc rethn̄s elſkw ma ey locke til go
de at hoffthings rethſel oc landſens wither logh
forfange thm̄ atgøre ilde oc pine thm̄ ther ey wil-
le lade aff onde gerningher.

En enghn̄ logh er ſo gooth at folghe ſom ſandhn̄ ⁊ infra li.ij.c.vij
§.i.⁊c.iiij.⁊ in principio prologi latini.

Loghn̄ ſcal ware orligh oc tolligh efthē lād
ſens wone quemeligh oc dydeligh oc open
bare ſo at alle mē mwe wide oc vndherſtāde huat
loghn̄ ſier Oc ware ey ſcriffuē oc ey giørth effther
en māz ſerlighwild mē efther mēz terff ther i lande
bo Enghn̄ ſcal oc døme ighn̄ thn̄ne logh konighn̄
giffuer oc landhz tagher wedh mē effther thm̄ ſcal
landhz dømes oc rettes. Thn̄ logh thē konighn̄
giffuer oc landhz tagher wedh theē mo han oc ey
af[illegible] taghe ellē ſtiffthe vthn̄ landſens willie vthn̄
han wore opēbarlige geen gudh oc tha matte hā
ey geen landſens willie. Thz er konighn̄s embet
oc hoffthings ther i landhz ere at døme dom oc gø
re reth oc frelſe thm̄ thē mz wold thwīges ſo ſom
are widuer oc fatherløſe born pellegrimme oc vt-
landens men oc fatughe men thm̄ gangher eithes
wold ower. Oc lade ondegerninges men ther
ey ville rades i ſÿch land ey leue forthi at om han
piner ellē draber ondegernīgs mē tha er han gudz
tieneſte mā oc logſens gømer man. Forthi ſo ſom
thn̄ hellige kirke ſtyres meth pawe oc biſper ſo ſcal
hwere landh ſtyres mz retthē oc waries mz loghn̄
The are oc ſkyldughe ther i hans land bo atwa-
re hannū hørſum oc lydige oc vndherdane oc tiene
hannū forthi er han oc ſkylduge ath gøre thm̄ alle
f[illegible]dh. Thz ſculle oc wide alle werdſens hoffthīge
at mz thz wold ther gud haffuer thm̄ i thn̄ne wer

dhñ giffuet tha soldē oc thim̄ han sin hellige kirke at warte foꝛ alt thz ther a bethes. En woꝛde the foꝛ glómē ellē vilduge oc warie hēne ey so som reth er til tha sculle the sware thz a dome daghe om kir- kēs frels eller lādsens fredh mynskes foꝛ there skyld i there time.

Thñ logh ther komīghñ giffuer oc landhz taghē vedh thñ ꝛc. Vide canon Dicta paucoꝝ nō faciūt legē cōmunē Itē pacto þuatoꝝ iuri publico minime derogat extra de foro cōpeten.c.si diligē ti. Itē a simili cōsensus paucoꝝ destruere ius cōmune nō pñt ꝛc. Itē nō inueniant noue leges nisi de cōsensu tocius regni in ꝑlamē to gñali in q̄ viz ꝑlamēto liceat regi de cōsilio ꝑlatorum ꝛ melioꝝ regni legē mutare diminuere vl' augere gūare vl' etiā alleuiare ꝑm ꝙ ꝑfectui vel coꝛone regni ac vtilitati rei publice viderit expedire vt in cōstitutōe cristoferi regis.§.xxxv. ꝛ in ꝑologo in v.subtracto nec potest.

Vide sculle alle ther thñe bogh seer oc vndhē stāde komīg voldemar søn sancti kanuti søn i ringsted i thñ time han haffde weret komīgh i to vinther oc tretiugē vinther fra at woꝛ herre woꝛ fødh tha woꝛe ganghñ M vinther oc cc vinthē oc lxxx vinther i mars monz ther nest effthē lod han scriffue thñe bogh oc gaff thñ log indhñ woꝛthing boꝛgh ther her standhē scriffuē vpa danske mz hās sønners raad ther hos woꝛe komīgh Erik hertugh Abel iwncker cristofer oc offa ther tha woꝛ erkebi scop indhñ lwndh oc biscop niels aff selandh oc bi scop ywer aff fyn oc iens biscop aff hedeby oc bi- scop gwnner aff ripe oc biscop peer aff aruß biscop gwnner af viburgh biscop iens af vendsysel oc thē til alle beste raad ther i hans rige ware.

Liber ꝑmus.

Lex est asciſcēs honeſtū ꝓhibens cō
trariū vnde ſi quilibꝫ vellet cōten
tus eē ſuis ⁊ nulli ꝑiuditiū aut vio
lentiā inferre lex neceſſaria nō eēt
Sed nulla lex adeo bona ſicut ve
ritas Unde ſi dubitat̄ vbi ſit ve=
ritas ꝑ legē diſcutiat̄ vbi ⁊ quid ſit veritas. Unde
⁊ lex poſita ē ꝓpter trāſgreſſores vt a malitia ſua
refrenent̄ ⁊ terreant̄ ⁊ iuſti pacis ꝑſidio gaudeāt ⁊
exultēt. Unde dignū ē ꝙ quos diuin⁹ amor a ma
licijs nō reuocat ſaltē pena tꝑalis cohibeat a pctō
Item lex debꝫ eſſe honeſta iuſta ⁊ tollerabilis vti
lis ⁊ manifeſta ita ꝙ oēs poſſint eā intelligere ⁊ ꝙ
nō ſit impoſita ꝓpter ſpālem alicui⁹ ſꝫ ꝓpter cōmu-
nē vtilitatē. Item nullus ꝓferat iuditiū cōtra legē
quā rex de cōſenſu tocius regni tradidit ꝯſeruādā
ſed ſm̄ eā debet tota terra iudicari regi ac defenſa
ri nec pōt eaꝫ rex reuocare vel mutare cōtra volū
tatē indigenaꝝ quoꝝ ꝯſenſu fuit impoſita niſi ma
nifeſte ſit cōtra deū. Item regis ⁊ pꝛīcipis intereſt
terre iuſte iudicare vnicuiqꝫ ius ſuū attribuere vi
duas pupillos ⁊ orphanos ꝑegrinos aduenas pau
peres ⁊ quoſlibet iniuſte oppꝛ̄ſſos defendere ⁊ a re=
gno trāſgreſſores eliminare ⁊ punire. cū in hoc gra
tū deo offert ſeruitiū ſicut ſcriptū ē Iudex dampna
tur cū reus abſoluit̄ quia ſicut ſctā eccleſia ꝑ ſolici
tudinē ſedis apoſtolice ⁊ epoꝝ ac alioꝝ eccleſie ꝑla
toꝝ ſubſiſtit ⁊ regit̄. ita quilibꝫ terra cōſtitutōib⁹
pꝛincipū adiuuat̄. Unde oēs in terra regis habitā
tes tenent̄ eū honoꝛare ⁊ obedire eo ꝙ ipe tenetur
eis facere pacē. Propterea debēt ſcire oēs reges ⁊
pꝛincipes ꝙ ſicut deus dedit eis ꝑtātem facere iudi
tiū in terra ita eis tradidit ſctām eccleſiā ſuaꝫ ab

oīm̄ iniusta impetitōe cōseruandā sȝ si ꝓpter eoꝝ ne
gligentiā vel malitiā sctē mris ecclesie libertas de
perierit vel pax terre exulaverit reddent in die stri
cti iudicij dei ratōnem. Ceterū sciri dnt vniuersi ꝙ
voldemar⁹ rex filius voldemari qui fuit filius scti
kanuti in. xx. x. anno regni sui mēse Martij hūc li
brū cōdidit ⁊ scribi fecit in castro Worthingborgh
presentib⁹ rege Erico duce Abel Xpofero archiepo
Vffone lwndēsi epo ⁊ Nicolao rostildeñ epo Jwa
ro ottonieñ epo Petro arusieñ epo Gwnnero ri=
peñ epo Gwnnero vibergeñ epo Johanne burgla
neñ epo Johāne sleswigceñ epo ⁊ cū cōsilio oīm me
lioꝝ de regno dacie.

Lex ē ascistēs cōcor. ff. de legib. l. legis vtus Jtē ascistēs scio cōpo/
nit cū ad ⁊ subtrahit d ⁊ dr a scio scis id est adiūgere vel acqrere
inde ascisco inchoatiuū vel fm hugo. scio cōponit cū ad ⁊ retinet
d ⁊ inde inchoatiuū ascisco. Necessaria qr lex iusto nō est imposita
qui em̄ spū dei aguntur nō sunt sub lege extra de renū. c. nisi cū pdē
§. sȝ dices de regula. c. licet. xix. q. ij. c. due sunt. Unde dignū ē ꝯcor.
c. clericoꝝ de vita ⁊ honestate cleri. cū glo. Lex dȝ cē honesta ꝯcor.
iiij. dist. ē āt. lex ⁊. l. iura. ff. de legib. Jtē nullus ꝓferat fa. l. nemo iu
dex. c. de sentētijs ⁊ inter lotōnib oīm iudiciū. Nec pōt alibi dr ꝙ
pnceps nō ē ligatus legibus ideo pōt mutare. c. de. l. dig vox Sed
h intelligit de impatore q̄ ē dn̄s mdi. ff. ad legem rodiani de iactu.
l. depcatō secus de inferiorib de quorū q̄libet pōt dici legē patere
q̄ȝ ipē tulerit de cōstitu. c. cū om̄s nec mutet sine approbātiū cōsen/
su alias in lege subrogata deficiat cōsensus ⁊ habet ꝓ nō lege vt i
iiij. dist. c. leges instituunt. Contra deū hec ꝓprie nō ē lex vel cōstitu
tio quia lex donū dei est. ff. de legib. Lex est et qr rex ꝓfitet se velle
defendere eccl'am ⁊ eius libtates vt infra. §. primo. idcirco cōstitu
tiones ꝯ eccl'am aut ecclesiasticos psonas seu eoꝝ libertates sunt
inuocande fa. ꝑ h. c. i. de immūitate eccl'e li. vi. Regis cōcor. xxiij. q.
v. c. pncipes ⁊. c. regum̄ Unicuiqȝ cōcor. l. iusticia. ff. de iusticia ⁊ iu
re Scriptū ē fa. in auctoritate vt differāt iudices. C. coll. ix. ⁊ glo.
c. dilecti de pri. iu. l. ⁊. c. abbate ꝯtra ceteꝝ ꝟ. nec etiā iudex de se ⁊
re iud. li. vi. Quia sicut sctā eccl'a hic rex admittit regimen eccl'e ⁊
ecclesiasticaꝝ psonaꝝ cū suis bonis sub papa ⁊ epis atqȝ p eos di
stinguēs a se regēdos scȝ laycos ⁊ seculares ab ecclesiasticis psonis

ꝑ papã ⁊ epõs regens ⁊ expost. Potestatẽ Hic declarat q̄liter rex teneť defendere ecclãm in suis libertatibꝫ ex q̇bus patet ꝙ ecclesi astice ꝑsone nõ subijciunť iuri laycoꝝ vt in.c.olim cũ sua glo. de in iurijs ⁊ dãp.da ⁊ ꝙ ꝑ istas leges posuit dñs rex ꝓ suppositis ⁊ sub/ ditis laycis q̄s ipe habet regere nõ aũt ꝓ clericis nisi q̄ntũ ꝓ coꝝ fa uore laborat q̄.ꝓpter si clericus clericatũ ꝑ coronã ⁊ habitũ obser uans cõmiserit actũ cõtra statuta canonis aut ꝯ istas leges nõ te netur stare iuditio seculari ꝓ istis penis infligẽdis ꝫ in foro eccle/ siastico ꝫ penas canonis ẽ cõueniẽdus Judex ãt laycus oppositus ꝑ districtionẽ vel cõdempnatõem faciẽs ẽ ꝑ censuram ecclesiasticã corrigẽdus ꝑ.c. Nullus iuditiũ de foro cõpe. Patet etiã vlterius ꝙ ꝑ istas leges inq̄ntũ sunt in fauore clericoꝝ clerici pñt adiuuari nõ aũt ꝑ illas vel illaꝝ penas inq̄ntũ sunt in coꝝ odiũ vel g̃uamẽ distingui veredici ergo ⁊ alij ꝯ clericoꝝ ꝑsonas ad iurandũ iuxta istaꝝ legũ ordinẽ requisiti nõ hñt cõtra eos vel ꝓ eis inrare ꝫ ꝓpter coꝝ ꝑsonas foris declinare allegãdo tales ꝑsonas nõ eẽ regi aut de istis legibꝫ subiectas ⁊ cõseq̄nter ꝑ veredicoꝝ iuramẽta vľ alio rũ nõ distinguẽdas sed ad forũ ecclesiasticũ fore remittendas ⁊ h̄ verũ in q̄cunqꝫ causa ꝑ ꝑsonas clericoꝝ nisi clericus clericatũ ãmi serit aut canonice deg̃datus fuerit ⁊ ad iuditiũ seculare ꝑ epm re missus iuxta.c. Deg̃datio de pe.li.vi. Jstud ꝯfirmať i articuľ thorñ in cor.ix.vbi dr̃ clericus ordines hñs ⁊ coronã si vulnerauerit vel occiderit laycũ sup h̄ nõ dñt veredici discernere Sed si veredici vľ alij contrariũ fecerint puniantť vt sacrilegi vt in.c.olim cũ sua glo. de iniuria ⁊ dãp.da honorare obedire.i.peť.ij. ⁊ de maioritate et obediẽtia.c.solite dedit eis ptãtem.xxiij.q.v.c.p̃nceps. Lex ẽ posi ta ꝓpter transgressores vt hũana coerceať audatia ⁊ tuta sit inť re probos innocẽtia.iiij.di.facte sunt aũt Nã ꝑ leges nemo benface re cogiť sed male agere ꝓhibeť.xxiij.q.v.ad fidẽ ber.de sũma trini tate ⁊ fide catholica.c.gregorius in ꝟ Noua litigia Jtem vt boni inter malos viuãt quiete.xxiij.q.v. nõ frustra ⁊ h̄ solũ bene agitur vt vita hoim corrigať.xxiij.q.v.ꝓdest ber. de officio ordinarij.c. ad rep̃mendã glo.i. Sed nulla lex adeo bona sicut veritas siľe i de cretis vt ecclesiastica beneficia in ꝟ de vultu ꝑ ber.ff.de eo ꝙ cer/ to loco lege ꝓ si ephesi vbi dr̃ qui em̃ iudicat semꝑ dꝫ veritatẽ pre oculis habere vt ibi. Jtẽ mortaliter peccat qui veritatẽ occultat.xi q.iij.q̇sq̇s Lex debet eẽ honesta leges ab oibus diligẽter sunt obs uãde de cõsti.c.i.in ꝟ oibus ꝑ ber.§.de legibus le.leges Jus suũ attribuere siue homo sit pena efficiẽdus siue p̃mio remũerandꝰ di. iiij.c.vi.⁊.c.firmiter.§.in fine ⁊ ꝓpť h̄ dr̃ seruire deo sibi ⁊ p̃ximo ⁊ summũ bonũ in hac vita ẽ iusticiã colere ⁊ ius suũ vnicuiqꝫ tribue re.xij.q.ij.cũ deuotissima ber.in.c.gregoriꝰ in ꝟbo ius suũ Nota

rigor iuris e excessus siue austeritas iuris aliqñ ad terrorē script⁹ q quidē nō ē obseruādus nisi vbi timet exemplū mali dist.xlv § istō Quicūq; tñ rigor idē ē q subtilitas iuris ⁊ seruādus ē extra de rescri. spo. In lris Equitas vero ē media inter rigorē ⁊ dispēsatiōem. C. de iudicijs placuit ⁊ diffinit sic Eqtas ē iusticia dulcoris mia tpata nā meli⁹ ē de mia q̄ʒ de seueritate reddere rōem.xxvi.q.vij.alligāt. Hoc itellige fm̄ ray.nisi ex iusta cā seruat rigorē vl' faciat dispēsatōʒ cōcor.pisanus in v Jus. Nullus pferat iudiciū cōtra leges sed cōtrariū fit aliqñ scʒ cū aliquis psidens q̄m leges imponit onerosas subditis nō ptinētes ad vtilitatē cōmunē sed magis ad ppriam cupiditatē ⁊ gl'am Itē ex auctoritate sicut cū aliqs legē fert vltra commissaʒ sibi ptātem Itē ineqlr onera mltitudinis dispensant etiā si ordinant ad cōmune bonū Itē iniuste sunt leges romanoꝝ p cōtrarietatē ad bonū diuinū qd ē contra legē diuinā ⁊ tales leges nullo mō licet obseruare Unde pisanus in v lex q̄tuor modis puertit humanū iudiciū scʒ timore cupiditate odio ⁊ amore Quatuor ista timor odiū dilectio census sepe solēt hoim rectos puertere sensus.xi q.iij.quatuor.

Quis puer hereditare potest Capl'm primū.

Si puer baptizatus fuerit hereditabit alioquin nō Si dubitat vtrū pr̄ vel mr̄ diuti⁹ viuat vel vtruʒ puer sit baptizat⁹ aut nō tūc puer potius adiudicari debet ad xpianitatē et ad hereditatē q̄ʒ in cōtrariū ⁊ idē de prē qd de mrē ⁊ hoc debet sciri p noiatos de cōsanguinitate. Nominati de cōsanguitate sunt xij hoies infra terciā lineā cōsanguītatis ⁊ infra puinciā qd vulgariter dr sysel ille noiare tenet qui incusat ⁊ tñ nō dʒ noiare maifestos inimicos aduerse partis. Sed incausatus pōt renūciare tribʒ loco quoꝝ alij nō nominādi ⁊ alijs tribus pōt etiā renūciare cum iuramēto xij hoim q ita sunt eius inimici q ipe nō pōt eos habere secū in lege q̄ dr logh.

Hwilket barn erffue scal. Capittulū primū.

Barn om thz wordher cristnet stande erff oc ey ellers. En wordhē skelnet a hwat hellē lengher lewer modher eller barn eller barnet wor

dher cristnet eller ey tha er thz netinet at withnes
til cristhñdom oc til arff en fra Thz samme er om
fadhẽ thẽ er om modhẽ thz sculle mẽ vithne meth
kyns neffn. Kyns neffn thz er xij mẽ indhñ sysel oc
indhñ tredie byrdh thñ scal neffne ther secther oc
tho scal han ey neffn hans opẽbare wuẽner. Tre
mo han aftage ther for saghñ er vthñ eedh oc an-
dre tre sculle neffnes i therẽ stz Oc andre tre ma hã
afftaghe mz xij mẽz eedh ath the ere so hans wuẽ
ner ath han thiñ ey haffue mo i logh mz sigh.

Si puer ⁊c̃ Nota motiuũ istius.c.ẽ vt pueri citius baptizentur
rõ postea patebit Scire debet q̇ incusat ꝯcor.§.de ꝓba.lege actor
Inimicos cõcor.auctentice. Si dicat.§.de testib; cũ iuramento B
nõ esse iniquũ cũ cuilib; sua defensio legittima sit admittẽda de ex
cep.c.cũ inter. Qui incusat. Rõ istius decisionis ẽ ꝙ interpretatõ
in dubio est facienda in benigniorẽ vt res magis valeat q̃z pereat
ff.de re.du.l.quotiens C idez kuo de fide instru.c.inter dilectos de
accusatõnibus cum dilecti de v̇ sing.c.abbate de re.iur;.c.estote.

Nota quicunq; alicui infra quintã lineã attenet ipse potest cum
eo dare leges ⁊ quõ extraneus se defendere habeat per leges pa/
tet per thorð.§.lxxxvij. Hoc debet sciri per nomiatos de consan/
guinitate ⁊c̃ Nota quicunq; cognatos non habet infra regnu; iu
ret solus per sanctos ꝙ cognatos non habet infra regnũ ⁊ postea
defendat se manu duodena hoĩm qui dicunt laugfeste mẽ thorð.
§.ij.q.ij. Nota ꝙ ista lex intelligenda est de nominatis de consan/
guinitate ⁊ non de alia lege vt iuramentũ duodecim hominũ vel
alias quia excepto iuramẽto per nominatos de cõsanguinitate po
test extraneus solus iurare sine iuramento pluriũ ⁊ hoc de cõsuetu
dine quia vbicunq; ius deficit consuetudo vim legis habet dist.i.
c.Consuetudo. ⁊ intellige dummodo non sit iniqua vel iuri publi
co contraria vel a iure reprobata. Item vbicunq; seruata consue
tudine.i.anima periclitatur non valet consuetudo. Item consuetu
do est onerosa ecclesie non valet extra ec.i. Item vbicunq; est con
tra ius publicum cui renunciari non potest non valet consuetudo
de renunci.§.qui non potest per host;.de fo.compe.c.Si diligen/
tia. Item contra quatuor consilia non val; consuetudo.xv.distin.
c.sicut auctentica de ecclesiasticis titul.§.i.coll.vo. Item non val;
cõsuetudo vbi a iure reprobatur extra de biga.c.vno in.vi.⁊ de cõ

suetu.c.i.⁊.ij.in.vi. Item non valet consuetudo quando inducitur contra ius in prescriptibile vt extra de prescripti.i.c.non liceat per ber.⁊.c.cām qꝫ pro istꝫ.i.ti.§.i.circa finem per hostꝫ.in sum. nominati de consanguinitate sunt duodecim homines infra terciam lineam consanguinitatis. sed ista lex non est correcta per modernos scilicet qui est infra quintam lineam consanguinitatis cū potest cū cognato dare leges vt in correctōe.§.xxviij.

Quid debet scire ille qui puerum baptizauit Capittulū.ij.

Sciri etiam debet quis puerum baptizauit ⁊ quid dixit quando baptizauit quia non potest vocari baptizatus nisi recte sit baptizatus In nomine patris ⁊ filij ⁊ spūssancti.

Mulier nō presumat baptizare puerum si possit haberi copia viri. Nec in aliquo liquore puer mergi debet nisi in aqua. Dicere debet qui baptizat. Ego baptizo te In nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti Amem.

Hwat seie scal thū ther barn døber Capittulū secundū.

Thz sculle men oc widhe ho barn døpte oc hwat hā sande thē barn døpte forti at barn mo ey

kalles criſtnet vthē at thz wordher døpt i gudh fa
dhers nafn oc ſøns oc thē helligands. Forthi at
ſo ſcal hin ſie thē barn døber Jeck døber tigh i fa=
dhers naffn oc ſøns oc hellighands. Kone ſcal al
dri barn døbe om mā er til ey ſcal barn oc døbes i
ānet en wan.

Sciri etiā. Merito hic ꝛ in. c. pcedēte pſupponiꝶ baptiſmꝰ anꝫ he
reditatē quia baptiſmꝰ eſt fidei fundamentū de cōſec. diſt. iiij. c. iij
l. aliud ꝛ ē ianua oīm ſacmentoꝝ. xxxij. diſt. §. porro. i. q. i. cū paulꝰ
Sed ꝯ Puer nō dꝫ odio parentū vel eoꝝ negligētia gṽari ſicut
nec vxor ꝓpter hereſim mariti vt in. c. decreuit de here. in vi. ꝛ in re
gula nō dꝫ de regul' iurꝫ ergo nō dꝫ ꝓpꝶ nō baptzatum hereditatē
pdere Rūdeꝶ aut talis deuicīt ad annos diſcretōnis ꝛ adhuc nō ē
baptizatus ꝛ tūc puniꝶ ex ꝓprio delicto ꝛ ē recapax hereditatꝫ ar.
c. vgentꝫ de heredi. Aut ē infra annos diſcretōnis ꝛ tūc pcedit ar.
in cōtrariū de rigore quia filius anꝫ baptiſmū ꝛ filiꝰ poſt baptiſmū
ſunt frēs. xvi. diſt. deīn ſed rō iſtius eſt fauor fidei catholice vt puer
citius baptizeꝶ. Nec in aliq̄. Liquore ꝛc̄ vt de cōſe. diſt. iiij. cū ba/
ptiſmi vicē. cū glo. magna ꝛ de forma baptiſmi notaꝶ in. c. de bap
tiſmo. c. maiores de cōſe. diſt. iiij. in ſumma.

Si mulier dicat ſe impregnatam
poſt mortē viri ſui Caplm terciū.

Si mulier dixerit ſe impgnatā poſt mortez
viri ſui debet reſidere i bonis mariti in cō
cuſp viginti ſeptimanis poſtea iuditio ho
neſtaꝝ mronaꝝ teſtis examiari debꝫ vtrū impgna
ta ſit an nō. Et ſi cognouerint eā impgnatā reſide
at ſicut prius in bonis vſqꝫ ad partum pueri. Et
ſi poſtea rationabiliter probari poterit ꝙ de ſemi=
ne legittimi viri ſui premortui non pceſſerit primo
ſoluat quicquid de bonis pdictis pcepit de treceſiā
die obitus ſui mariti ꝛ nichil ampliꝰ niſi dimidie=
tatē mobiliū recipiat videlꝫ herſte ꝛ aliaz dimidie
tatē recipiāt heredes alij. Ueri tamē heredes cum
alijs bonis ꝛ honeſtis mulieris cognatis diligēter

videāt ne diſſipet mulier bona p̄dicta inutiliter vl alienet quia nichil pōt de dictis bonis vendere niſi p ſua moderata ſuſtētatōe ⁊ famuloꝝ cōductōne.

Om kone ſegher ſigh ath ware mz barne Caplm tertiū.

Om kone ſier ſegh at hwn er mz barne effthē at henne bonde er døødh tha ſcal hwn ſide i eghn̄ wſkifft xx vgher ſidhn̄ ſculle gode quinne ſe oc ſkilie huat heller hwn er mz barne eller ey ffinne the ath hwn er mz barne ſide fremdelis i eghn̄ til barn wordher føødh. Fødes barn ſo langt effthē at thꝫ ma wel prøwes at thꝫ er ey atelbōde barn ther døød er gialde hwn førſt effther alth thet ther hwn togh aff the eghn̄ fra henne bondes tretinge dagh oc taghe icke mere en halff herſke oc andre taghe bondes arwinghe. Retthe arwinghe ſculle togh mz andre gode men aff hennes frendher ware til ſynes men ath hwn ødher ey eghn̄ borth oc aff hender ey thꝫ ther henne ey til hører forthi at hwn ma icke ſælie bort eller afhende vthn̄ for ſin retthe coſt oc hion leie.

Si mulier. Nota circa iſtud capl'm poteſt notari illud gn̄ale qd dicit̄. §. plus valere qd agit̄ q̄ꝫ ꝙ ſimulare cōcipere. l. ij. in. vbi dicit̄ ꝙ nō ſemper quod ſcriptū eſt ſed quod geſtum eſt inſpicitur ber. de pig. in. c. illo ꝟ alligaſſꝫ. Item qui filij ſunt le. c. p trinas p tri. ⁊ doc. dicit̄ ꝙ plus valet qd in veritate agit̄ q̄ꝫ qd ſiml'ate concipit̄. ⁊ dicit hoſti. ꝙ in re fauorabili valet legittima. tunc prefert̄ veritati extra qui fi. ſunt le. c. ex tenore ⁊ de biga. c. nuper. Si mulier ⁊c̄. concor. ff. de ventre inſpicieñ. l. i. §. i. ij. q. ibi eſt poſſeſſio facta ⁊ ꝙ nudum viſum habet. Examinari Aduertendū eſt ꝙ ſepe fallitur oculus ⁊ manus obſtetricū ꝺ li. ⁊. xxvij. q. i. Ne aliqua. xxxiij. q. i. c. i de ſtigꝭ. c. fraternitatis. ideo ſi examinātes dixerint eam non impregnatam ⁊ alie mulieres non ſuſpctē depoſuerint ꝙ per aliquot tēpus poſt examen peperit ⁊ ꝙ partui interfuerūt eaꝝ dictis eſt ſtādūꝫ quia probatio ad oculū aliā vincit inſtitu. de gradibus cognationum. §. cognationes. Nota etiam ꝙ mulier poſt mariti morteꝫ

potest ex eo parere in decimo mense ꝛ non vltra vt in auct. de re/
stitutōnibus ꝛ ea que pari. Item de ista materia istius.c.ꝛ prece/
dentiū vide in.c.fino in legibus erici regis Item de legittimatiōe
quere infra cc.xxiij.q̄zcunqȝ in glo. quasi in fine. Nota iuditio ho
nestarum matronaruȝ ꝛc̄ non ideo statim debent credi quis huiōi
eulogia sepe ex mala fide fiunt.ff.de custodia ꝛ exhibitōne reorum
l.diuus hec ber.de do.ꝛ contu.c.cuȝ olim in p̄ma glo.ꝛ de ista ma
teria vide glo.istius.c.in ꝟ examinari. Nota eulogiuȝ gῐ.i.bona
fama sed aliquando non procedit ex bona radice. A vi fautoꝝ de
pendet lex pplꝰoꝝ. Juditio.i.testimonio honestarū matronaruȝ ꝛc̄
Nota mulier non admittitur esse testis in testamento vt.ff.de testa
mentis l.qui testamento § mulier insti.de testa.§.testes ꝛ ber.extra
de verbo.sig.c.forus § si Sed in alijs vltimis voluntatibus puta
codicar ꝛ similibus potest esse testis vt nominaẜ in dicto § mulier
ꝛ spe.ti.de teste § i xiiij columpna ꝟ Item ꝙ est mulier Item mu
lier potest esse testis in ciuilibus ꝛ pecuniarijs cauẜ ꝛ in matrimo
nialibus causis vt extra de testi tam lrīs ꝛ c sup eo ꝛ hoc no ber ī
dicto c forus Item mulier potest esse testis in criminibus exceptȝ
vt nō hostȝ extra de actu c cū manconella ꝛ gesẜ de iuditijs ꝛ mu/
lieres glo iiij li vi ꝛ que sunt crimina excepta vide infra li iij c lxiiij
Si imputatuȝ in glo magna ꝛ infra de verbo sig c forus super ꝟ
non femina per ber ꝛ de fi c cauta per textum nisi ibi etiam mere
trix hec hen de testi c qm̄ p̄ma distinctōe.

Quis pximus ē ad capiēdū hereditatē.c.iiij.

Si puer sit viuus debet hereditare patrem ꝛ
matrē Sed pueri si geniti sunt de filio reci
piant hereditatē post auū qui dr oldefadhē
ꝛ post auā sicut pater eoꝝ deberet si viueret. Sed
qui de filia geniti sunt recipiāt sicut mater eoꝝ reci
peret si viueret quotquot sunt p gn̄atiōis lineā de
scēdentes. Itē si puer pueri nō hȝ mrēm nec sororez
nec frēm hereditas vtiẜ ad auū ꝛ auā. Itez frater
hereditat sororē ꝛ ecōuerso. ſȝ frater recipiat duas
ptes ꝛ soror terciā tā post prēm ꝙ post mrēm ꝛ post
vterinos.

Hwo nest er at erwe.c.iiij

Barn om til er erffuer bode fadher oc modher
eller barne barn.En børn thē fødes aff søn

tage arff effther oldefadher oc oldemodher ſo ſom
there fadher ſculle tage om han leffde oc en there
børn e medhn̄ noghē fødes aff gām̄elfadhē oc gam
melmodher The ther fødes aff døtther the taghe
ſom there modher ſculle tage om hwn leffde ſo mā
ge ſom the are thē efthē fødes forti at arff a e frā at
gāge e medhn̄ aff kōme ere til Haffuer barne barn
ev modher oc ey ſyſken tha gangher arff til oldefa
dher oc oldemodher. Syſken erffuer āneth oc bro
dher tagher to loder oc ſøſther tredie bode effther
fadher oc effther modhē oc ſo effther ſyſken.

Si puer ꝛc̄ concor § filius inſtitu de heredibus qui ab inceſt di
ſcedūt Soror terciā Simile inſti e ti § diui aūt principes ꝛ vide
notata inſtitu de ag̃ ſucceſſ § ceteꝝ ſed de iure rationi cor i auet de
mente ꝛ ſemiſſe § neqꝫ illo coll' in ibi diſponitur ꝙ equaliter capi
at ſoror cum fratre ex ratione ibi poſita ꝛ c de legittimis heredi/
bus l legem ꝛ l meminerint ꝛ pro iſto c facit diſtinctionē quā po/
nit caſpar de caldō in arbore ſucceſſionū qua declaratur circa arbo
rem conſanguinitatis ꝛ hoc tenet lex erici regis in lege ſelandie ꝙ
in tercio gradu ſucceditur per capita ſiue ſint fratres ſiue ſorores
ex vno latere vel ambobus in c viij.

Quantū quilibet capiat Cap̄lm v

Maſculus ſemper recipiat duplo plus ꝙ̄ femi
na in omni hereditate niſi illi qui prius fue
runt coniuges ꝛ nunc ꝑ iudicium eccl'e ſepati
debent hereditare filios ſuos in tali hereditate tan
tū tollit ipſa quantū ipſe ꝛ quantū filius vel ꝑui
gnus vbi ſimul veniunt ad hereditatē. Item ſi nō
ſunt vterini qui dicunt̄ ſyſkē tūc patruel⁹ qui dr fa
dhērbrodher ꝛ auūcul⁹ qui dr modhērbrodhē filij fra
tris ꝛ filij ſororis oēs equaliter debent ꝑcipe de he=
reditate quaſi oēs eēnt de vno pr̄ē ꝛ vna mr̄ē geiti.

Hwre møghꝫ hwer tagher aff arff. c. v.

Man tagher e halffue mere en kone i alle arff
vthn̄ om hion ſkilies at for criſthn̄døs log

oc sculle erffue there børn tha erffuer hwn om mø ghz som han oc wedh søn oc wedh stipsøn thē the komme sammel til arff tha tagher kone iafn lodh

Er ey sysken til tha er fadher brodhē til ellē mo dher brodher fadher systher oc modher systher bro dher born oc søsthē børn alle om ner i mellom skif tes arff so som the wore alle sysken kone taghe tre tingh oc man to lodher.

Masculus ꝛc̄ cor. per iura § nouissima vt̄s c primo Item ibi. Itē si nō ꝑ isto § facit auct̄ post frēs § de legittimis heredib᷒.

Quomodo debent bona mobilia diui di vbi coniuges non hn̄t pueros. c. vi.

Si coniuges sunt steriles ꝛ alter eorū moritur absqꝫ liberis tunc diuidi debent bona mobi lia vna cū domibus ꝛ terra empticia in duas ꝑtes inter viuū ꝛ heredes mortui.

Alter coꝝ morit̄ absqꝫ liberis ꝛc̄ Nota fūeralia ꝛ legata ꝑmo sol uant̄ qꝛ q̄ iniuriat̄ fuēri cadit ab actōe ꝛ in tātundē cōdēpnat̄ he redib᷒ iniuriati ꝛ publicat̄ tercia ps scꝫ bonoꝝ ei᷒ ꝛ ē infamis ff ō religiof ꝛ sūptis funeris le vl̄ ꝛ le ac si aliqs § i cōcor pisanus resti tutio ij § v in fine.

Sꝫ si habent pueros ꝛ mater morit̄ tūc hereditat pr̄ in terra vxoris vnā ꝑtem cū puero qui plus reci pit siue sit filius siue filia sic etiā recipiat de oībus bonis qui dicunt̄ boscap si ꝓcesserit ad diuisionē cū pueris suis qn̄ sepant̄ ab eo Sꝫ de t̄ra empticia ni chil habebūt pueri anq̄ hereditāt prēm suū Sed si pr̄ morit̄ ꝛ mr̄ viuit cū pueris tūc ipa nichil heredi tabit in terra mariti mortui sed in terra empticia recipit equalem ꝑtem sicut filius vl̄ filia.

Nota mr̄ pueroꝝ nichil hereditabit i terra mariti vt h̄ nec hēat de terris pueroꝝ vt infra c xxix § iij Itē nota ꝙ mortuo prē mr̄ nichil plus r̄capiat q̄ꝫ vnus de pueris suis vt h̄ infra li i c ix § vltimo.

Si filius non sit et ita de omnibus qui dicun tur boscap. Sed si coniuges resident simul in

cōmunitate q̄ dr̄ fellegh nō hn̄tes pueros emerint
terrā ⁊ alter eoꝝ morit̄ tunc diuidit terra empticia
sicut alia bona. Sed si maritus habet pueꝝ qui ē
p̄uingn⁹ vxoris cuius bona posita sunt in cōmuni
tate scȝ fellegh cū eis si postea aliq̄ꝑ terraȝ emerint
⁊ alter eoꝝ post morit̄ terra illa empticia sicut reli
qua bona diuidat̄. Tamē si nouerca prius moriat̄
terrā illā empticiā quā pr̄ tali mō acquirit cū pue
ris suis qui secū fuerūt in cōmunitate tenere pōt q̄ꝑ
diu viuit post mortē ei⁹ inter pueros quotquot hȝ
ꝓporcōnaliter diuidat̄ sicut reliqua terra patrimo
nial'. Sȝ si pr̄ pri⁹ morit̄ ⁊ nouerca cū p̄uingnis re
manȝ tūc recipit p̄uign⁹ prīo de terra empticia ꝫm
q̄ fuit in cōmunitate ⁊ postea oēs heredes mortui
recipiāt dimidietateȝ ⁊ relicta mortui q̄ dr̄ husfrue
reliq̄ꝑ dimidietatē. Tamen illa ꝑs terre p̄rimonial'
q̄ꝑ recipit preuingnus diuidat̄ sicut altera terra pri
monial' quia oīs terra quā emit hō siue in cōmuni
tate cū pueris suis siue extra vocat̄ terra p̄rimoni
alis excepta illa terra quā hēbat domestica q̄ vo-
cat̄ husfrue lodh.

Hwre boscap scal skyftes thē ev ere born til. c. vi

Mannes hion oc fa the ev børn oc døør an-
thē thm̄ sithē tha skiftes hus oc bofa oc
købe iordh i thw mellom hin ther lewer
oc hin dødes arwinge. En haffue the børn oc døør
modhē tha erffue fadhē i kone iordh en lodh wedh
thȝ barn thē nesth taghē søn lodh om søn er til ellē
iaffn lodh wedh dather om søn er ev til so tagher
han i all boscaph om han skiff hē wedh sine eghne
børn ther the fare fra hannū. En købe iordh fange
børn icke aff før en the erffue there fadhē. En døør
fadhē oc lewer modher effther met børn tha erffue

hwn icke i hans iordh mē i køpe iordh taghē hwn taffn lodh wedh ſøn om ſøn til er oc ſo i all boſcap

En ſidhe bonde oc huſfrue ſammel i fellegh oc købe iordh oc haffue ey børn ſammel oc døør anthn̄ thm̄ ſithn̄ tha ſkifftes theē børne iordh all ſom an nē boſcap. En haffuer bonde barn thē er huſfrues ſtipbarn oc er thz laugt i fellígh meth thm̄ haffue the køpt noghē iordſithn̄ theē fellegh worde laugt døør anthn̄ thm̄ ſidhn̄ tha ſkifftes thn̄ køpe iordh oc ſom ānē boſcap. Tho om ſtipmodhē døør føre thn̄ køpe iordh thē fadher fanghē thūſſe lwnde mz ſine børn ther i fellegh ware meth hannū holdher fadher medhn̄ han lewer ſithn̄ ſkifftes thz mellom hans børn ther i fellegh wore mz hannū hwre mā ge kolle ſom han haffuer ſo ſom annen there fadhē ne iordh. En døør fadher føre oc er ſtipmodhē oc ſtipbørn effther tha tagher ſtipbarn førſt aff købe iordh e effther at thz worde i fellegh oc ſidhn̄ alle hans arwinge halfft wedh huſfruē tho legges thn̄ lodh ther ſtipbarn togh til fadernes iordh forti at al iordh thē bonde køber hwat heller i fellegh mz børn vthn̄ thz hedher alt fadherne vthn̄ thn̄ lodh ther huſfrue fangher.

Si cōiuges. pro prima parte facit. §. Si vir ⁊ vxor per totum ibi empticis rō quia pater habet vſufructū inſtitu. per quas perſonas non acquiritur. §. i. ⁊ eadem ratio ibi q̄m diu viuit Nota in libro Woldemari li. i. c. de federi iordh. Item q̄d ſic vir emit ⁊ emit ante matrimoniū ⁊ habuit ſcutationē poſt de hoc in libro erici li. i. c. xvi. ij Item de redditibus emptis ad vitā patris ⁊ matris vtꝝ pueri capiant medietatem cum matre poſt mortem patri ſicut hic in terra empticia. videtur qꝫ non quia hic perſona eſt electa. ſecus ſi emerentur ſimpliciter donec reemerentur Alia ratio. quia text⁹ hic nō loquitur de redditibus ſed ſolummō de terra empticia.

Pater non poteſt tenere ſecū pue. c. vij.

Mortua matre pater nō pt tenere secū pueros
suos cum eoꝝ matrimonio si sint xv annoꝝ
si voluerit ab eo separi. Sed filia nequaꝗ̄
pōt se eximere a tuitōe pꝛis anꝗ̄ tradiderit eā legit
timo tutoꝛi nisi aliquo circūuent⁹ infoꝛtunio sed si
ꝗ̄uatus fuerit senectute vl' amētia vl' si se tradiderit
tuitōni alterius qd̄ dꝛ fletføꝛeth qꝛ nō pōt seipm tu
eri nec aliū. sed qn̄ hoc cōtingit ille qui ꝓximus est
ei in cognatōe debet eam tueri ⁊ bona eius nisi cō
pertū fuerit ꝙ dissipauerit bona eius. Tamen sunt
ꝓpinquioꝛes cog̃ti ex pte pꝛis ꝗ̄ ex pte mris vt sint
tutoꝛes.

At fadher mo ey holle sønne mz ther
re modherne. Caplm. vij.

Nide sønner mz fadhē sithē there modher er
døød oc a·re til alder kōne xv vīthē tha mo
fadher ey holle thī om the ville fra hannū
fare mz therē mødhrne. En dathrē ma engelwnde
seie sigh aff fadhers wa·rie før en han giffuer henne
annen rette wa·rie vthē hānum kōmer so meen til
anthē oldher eller wuidh eller at han fletfører sigh
Forti at nar han kan ey were sin eghen wa·rie
tha mo han ey wa·re annēs wa·rie en nar som so ti
mer tha scal han wa·rie wa·re ther nesth er i byrdh
vthē han er affha·riet. Wa·re togh fa·dhēns frēdher
nermere wa·rie atwa·re en mødhēns frendher.

Moꝛtua mrē. Nota ꝙ cog̃ti ꝑus dnt vocari ad tutelas ꝗ̄ cog̃ti
cōcoꝛ. institu. de legittiā cogtoꝝ tutela. §. i. ⁊ insti. de capit̄ diminu
tōe. §. fi. ⁊ nō pt aliū. rō assig̃t istitu. de excusatōe tutoꝝ. §. minoꝛes
Nota hic etas xv annoꝝ dꝛ legittiā ⁊ etas xviij annoꝝ ē legittima
in filio ad subleuandū sed etiā ad exponendū reqrunt̄ xviij anni.

Frater nō pt tenere soꝛoꝛē secū nō mari. c. viij.

Frater non potest tenere secum soꝛoꝛem non
maritatam ꝗ̄ diu vult Uel aliquis alius.

⁊ ſi teſtimoniū fuerit a cognatis ꝙ poſſent eā xviij
āños habentē ꝯgrue locare ⁊ diſtulerūt, ꝓpter vſuꝫ
fructuū quē habuerūt de bonis ſuis pn̄t alij cogti
ꝓpinquiores cōqueri corā rege ⁊ rex pōt cū cōſilio
eoꝝ deſpōſare eā qꝛ ſicut amittit pꝛimoniū ſi diuer
tit a cōſilio pris ita nō pn̄t eā cogti diutius tenere
ꝙ cū venerit ad ānos diſcretōnis. Iteꝫ ſi aliqua
vgo vl' vidua xviij ānoꝝ rōnabiliter petierit a ſuo
tutore ꝙ eā deſpōſꝫ ⁊ ille diſtulerit ſi poſtea a ſe vi
ro pmiſit ꝓpter hec nō amittet bona ſua cū pn̄t tu
tores eaꝝ cōuenire t'les viros cōcubinarios pro leer
widhe. At brodhē mo ey holle ſyſthē
mꝫ ſigh vgifft methn̄ han vil. c. viij.

Brodhē mo ey holle ſyſthē mꝫ ſigh vgifft me
dhn̄ han wil En om brodher wil holde ſy
ſther mꝫ ſigh for hēnes pēnige ower atten
vinther eller annē frende ther quinne va·rie haffue
om ſo er withne til affrendhē at the matte henne
quemeligeſta·de ta ſculle andre frēdhē neſt er eka·re
thꝫ for koninghn̄ tha ma koninghn̄ mꝫ there raad
giffte henne effther at henne bōōr. Forti at ſo ſom
hwn taber ſijth fadhēne thn̄ time hwn gifthē ſigh
ſelff oc ganghē affrendhē there raadh ſo mwe frē
dher ey holde hēne lengher en hwn kōmer til laghe
alder. Haffuer anthn̄ mōō thē atten vinthē er gā
mel eller noghē encke langligh a thinge krafft the
re wa·rie til at giffte thm̄ oc ville there wa·rie thm̄
ey giffte oc lade the tha ligge hos thm̄ tha haffue
the ey ther meth forgiorth there gooꝫ En tho mo
there wa·rie ſōghe thē effthē mꝫ leghē wide.

Frater nō pōt. De legali exhibitōe puelle vel vidue vt ꝓpinqores
cognati eas maritēt patꝫ p thord. in cor. §. lxxxv. Frater rege q̄li/
ter regis ē facere iuſticiā. xxiij. q. v. regū. Nō amittit pꝛimoniū hoc
ſm̄ leges. §. de nuptijs. l. fi. vt ꝓponis inſtitu. etl. in pncipio ſcc⁹ ſm̄

canones vt in.c.tuo ⁊.c.cũ apõ de spon.⁊ ma.h est etas.xviij ãno
rũ legitimã in filia. Si aliq̃ ⁊c.concor.§.causas in auct.vt cũ de ap
pellatõe ꝯgnoscit᷑ coll'vni.⁊ glo.c.q̃nte vall' de iuriiur. Nota de
pena mulieꝝ seipm despõsantꝫ habet᷑ li.i.c.xxxiij.⁊ de leghr wide i
fra li.ij.c.xviij.infra c.xxxiij.c.⁊ de h.c.xviij.scdi li. Nota ꝙ incau
satus pro illicito concubitu põt se defendere cũ iuramento cogna
toꝝ vt infra li.ij.c.xviij.

Oc faa ey born sammel. Nota circa capit᷑ ꝑcedentẽ Si cõiuges
So scrifflandz domer afflandh thinghz oc andre gode mẽ mz hã
nũ oc ʒvor sithñ statfest aff righñs raad Om hion kõme sammel
i bo oc door anthñ ther᷑ tha scal all vitthr̃lig gialdh aff felletz bo oc
oc vthferd oc borne penninge so som thr̃ indhe ere oc sithñ hʒvat
ighñ er Skiffte tha thet i to dele i mellom thñ ther leʒver oc thñ
dodes arʒvinghe.

Si puer morit᷑ in cõmunitate.c.ix.

Si puer moritur in cõmunitate cũ pr̃e ⁊ mr̃e
remanet quasi nunq̃ fuit natus Si puer
moritur mater prius mortua tũc pater to-
tũ hereditabit q̃uis plures habz pueros siue a pr̃e
sepatos siue non Sed si pater prius moritur ⁊ mr̃
viuit tunc mater non plus recipit q̃ vnum de pue-
ris suis si sint vel quantũ ꝑuingnus si sit.

Om barn døør i fellegh.c.ix.

Om barn døør i fellegh mz fadhr̃ oc modhr̃
tha er thz so som thz wore aldrigh føød.
Døør barn oc er modhr̃ føre døød hwat
hellr̃ skiffe fra fadhr̃ eller ey tho at thz haffuer syskẽ
tha erffuer fadhr̃ alt ene En ere fadhr̃ føre døød
oc lewer modher oc er sysken til tha taghr̃ modher
icke mere en eth aff hẽne barn eller stipbarn om til
er.

Si puer ⁊c̃ Pro isto facit ꝙ nota.iacobus de bel.vi in auct᷑. de
tente ⁊ semisse in iij q sepatos.i.emãcipatos hereditabit.l.ꝙ hẽat
vsufructũ ⁊ filij hñt ꝓprietatẽ inst.i.p q̃s ꝑsonas nõ acquirit᷑.§.xij.
c.de bonis q̃ liberi in ptãte cõstituit li.ij.l.q̃cunqz. et.l.cũ oportet.

Si heres extra cõmunitatẽ extitit Cap.X.

Si heres extra cōmunitatē exstitit ⁊ aliquis eorꝫ qui sunt in cōmunitate morit tunc diuidant om̄ia bona ac si om̄s viuerent in cōmunitate ⁊ postea pars mortui equaliter diuidat inter omnes heredes.

Om vdarwinge Capl'm x

Et wtarwinge til oc døør annen there therā fellegh er tha skifftes alt gooz so som alle lewede i fellegh oc sidhē skifftes hin dødhes lodh mellom alle arwinghe.

Si heres ⁊c̄ Jstud. c. ponit consiliū iuris nisi em̄ fieret plena diuisio inter om̄s tanq̄ȝ viuerent non bene sciret ps q̄ mortuū tāgit qui iam venit ad diuisionem.

Qn̄ vnus ꝯfrater hereditat plus q̄ alius confrater vel soror Capl'm xi

Quando cōtingit q̄ puer primogenit⁹ heredi tabit fratrē suū qui dicit halffsysken cū matre quotquot postea nascunt cū debent pcedere ad diuisionē bonoꝝ post prēm ⁊ matrē Jlle senior primo recipiat totūqꝫ hereditabit post fratrē suū qui fuit eius sysken.

Hwr eth ser syskē erffuer mere en annē. c. xi.

Nar sō so timer at thz barn ther forst er fødh erffuer sin halffsysken met sin modher hwtmāge syskē sidhē fødes wedh ther the sculle skiffte anthē efther fadher eller modher tha tage hin elste forlødes vp alt thz han erffuz effthē sin seer sysken.

Quādo ⁊c̄ Jstud c p̄supponit q̄ filius cū mrē succedat frī ex vno latere q̄ est ꝯ leges impiales vt ptꝫ in distinctōe de successionibus ꝑ casp de calō ⁊ in auct de herdib ab intestato. §. hmōi ⁊. §. sed ⁊ ipsi Jtem ibi illo senior rō istius ē quia q̄ prius habuit nō fuit de ista hereditate ideo nō est cōdiuidendū nec defunct⁹ potuit trāsuertere ad innoiatos sicut eccl'e q̄ nō s̄. Nota datur p̄uilegium de ecclesijs edificandis c ad audientiā.

Filius patrifamilias in cõmunitatẽ nullam habet partẽ ꝓrogatiuã.c.xij.

Si filius alicuius existens in cõmunitate cuz patre a cõmunitate pr̃is non diuisus lucratus fuerit pecuniã mercando seu nauigãdo intra terram vel extra ⁊ post mortẽ patris sui pecierit hereditatẽ apportat totuz quod lucratꝰ sit vel careat hereditate Sz si vxorẽ duxerit extra cõmunitatẽ ⁊ ditatus fuerit nichilominꝰ obtinebit hereditatem post patrem ⁊ matrem.

At bonde søn i fellegh haffuer icke forlodes.c.xij.

Nar bonde søn køpferdh vthñ landz oc vindher penninge i fellegh mz sin fadher oc er vskifft fra sin fadhẽ døı fadher oc bedes hã arff bære alt til skiffte ellẽ miste arff. En quenes hã vth aff fellig oc wordhẽ sithñ rigigh tha gar hã tog til arff bode effthẽ fadhẽnes oc mødhẽnes døød.

Si filiꝰ Nota ter iste ħ loquit̃ de cõmũitate ſ; nõ facit mẽtionẽ de tacita cõmunitate istud dubiũ ⁊ defectus cor.ꝑ thord.in cor.§.lij. Dicendũ ꝙ lucrũ de iur̃ cõi diuidat̃ eq̃lit̃ int̃ prẽm ⁊ filiũ ⁊ residuñ veiat diuisionez ſ; lucꝝ filij nõ veiat ad collatõz. vbi grã Pr̃ dedit filio centũ ex q̃bꝫ lucr̃ꝰ ẽ filiꝰ centũ. ex illo lucro filiꝰ hẽbit q̃nq̃ginta ſ; pr̃ hẽbit centũ ⁊ q̃nq̃ginta ⁊ illa centũ ⁊ q̃nq̃ginta veniãt ad diuisiõz int̃ istũ filiũ ⁊ alios frẽs ⁊ nõ illa q̃nq̃ginta q̃ filiꝰ ꝑus habuit q̃ illa habuit ex suo labore ⁊ industria ita no.insti.ꝑ q̃s ꝑsonas nob acq̃rat̃ Nota etiã ꝙ ter di kiopferdh ħ ĩ peculio ꝓfectitio secꝰ ĩ aduẽtitio l' castrẽsi l' q̃si castrẽsi iõ armiger ditatꝰ ñ cõportabit q̃i lucr̃ꝰ ẽ ĩ vita houaliũ nec clericꝰ q̃ lucr̃ꝰ ẽ ex clericatu l' studio nec filiꝰ cõportabit illa q̃ lucr̃ꝰ ẽ ĩ peculio aduẽticia scꝫ ꝑ donatiõez seu subsidiũ aliorum amicoꝝ.

Si filius prĩfamilias fert vxorẽ suã.c.xiij.

Si filius alicuiꝰ in cõmunitate duxerit vxorẽ ⁊ eã induxerit in domũ pr̃is ⁊ mr̃is si bona vxoris nõ fuerit posita ĩ cõmunitate ⁊ ipse moriat̃ siue pueꝝ reliq̃rit siue nõ ipa nichil amplius

recipiat q̄ intulit q2 maritus ei⁹ nullā partē habu
erit viuēte prē ⁊ mrē nisi aliquid specialiter fuerit ei
cōmissū ⁊ si pueros reliq̄rit remaneāt cū auo ⁊ aua
⁊ expectēt hereditatē post mortē eoꝝ Si dubitat̄
quantū ipsa intulit pr̄ mortui exponat quātū vult
cū iuramento xij cognatoꝝ suorū noīatoꝝ.

Om bonde søn før sin kone indh til fadhē̄ •
oc mødhē̄ Capl'm xiij

Ouenes bonde søn i fellegh oc føre sin kone
in til sin fadher oc modher hās kone gooz
er laugt i fellegh oc døør han sithū hwat
han haffde børn eller ey tha tagher hwn icke mere
en hwn førde til fellegh forti at henne bonde haffde
ey lodh methū hās fadher oc modher leffde om hā
num wor icke serlige i hand solth En haffuer han
børn with henne tha ware the mz oldefadhē̄ oc ol
demodher oc stande there arff effther thū døde.
En wordhē̄ skelnet a hwre møghz hwn førde indh
tha mz neffn i kyn gøre hans fadher thz so møghet
som han wil.

Si filius ⁊c̄ Nullā ꝑtem. concor insti de hered q̄litate ⁊ dctā Spe
ciale sicut ē donatio ꝓpter nuptias ⁊ in peculio aduētitō ⁊ castrēsi
vel quasi castensi vtš e c ꝑmo in glo q̄si in fine Cū iuramēto. me
lius esset ꝙ iudex alicui preciū deferret cū iuramēto attētꝫ circūstā
tijs causaꝝ ꝑsonaꝝ vt notat̄ in c si de iurisiurꝫ. et ideo meli⁹ ⁊ cau
tius esset ꝙ in illa rōne conscriberet̄ singl'a sub publico testiōnio ⁊
iuxta eius continentiā restituant̄ Nota hic in textu dr̄ ꝙ maritus
eius nullā ꝑtem habuerit viuēte prē ⁊ mrē ⁊ sil'e habet̄ infra li. ij.
c xcviij si repta in textu ⁊ in glo ⁊ infra c ꝑmo q̄m diu in textu ⁊
in glo.

Quid pater potest cōmittere pue
ris suis ad possidendū Capl'm xiiij

Quam diu pater ⁊ mater viuūt nihil oportꝫ
eos cōmittere pueris suis ⁊ si aliquid de=
derit vni negare non pōt alteri. Itez si pē

cõmiſerit puero ſuo ⁊ ille puer genuerit aliuꝫ ⁊ po ſtea moꝛitur pꝛioꝛ puer ⁊ puer pueri viuit nec auus nec aua põt ei auferre qð auus dedit filio ſuo.

Hwat fadher tøꝛff ſelie ſÿth barn i hanð Caplm xiiij

Fadher tøꝛ ey ſelie ſÿth barn i hẽdher medhñ han lewer oc modher En om hã ſa·lier eth barn noghꝫ i hende tha mo·han ey ſithñ ve dꝛe hin andꝛe En ſel fadher ſÿth barn noghꝫ i hen dher oc fangher thꝫ annet barn døꝛ barn oc lewer barne barn hwerkhñ oldefadher ellr̃ annẽ mã mo fra hannũ tage thꝫ thẽ oldefadhẽ gaff ſÿth barn.

Quã diu pr̃ ⁊c̃ Nichil rõ quia pñtes ſunt dñi in eoꝝ vita negare ymmo bñ ar l gñalr̃ § de ſecundis nuptijs Nec coꝛ ꝑ auct̃ lucrum ibið quia loqtur in alio caſu ⁊ rõ ẽ quia ſunt veri dñi ⁊ quilꝫ ẽ mo deratoꝛ in re ſua § mandati ħin re mandata auferr̃ in oppoſitũ ar quia ſi erat pꝛie poteſtatis donatio non tenuit inſti ꝑ quas ꝑſonas in ꝑncipio ſed põt dici ꝙ ꝯfirmat̃ per moꝛtẽ ſicut donatio inter cõ iuges ar C de dona inter virũ ⁊ vxoꝛem li i ⁊ li donatõnes ſi pat̃. Jtem nota hic ſimile in c ꝓximo ſi filius in ꝟbo nullã habuerit par tem viuente pꝛẽ ⁊ ſimile infra li ij c xcviij ſi reperta in textu ⁊ i glo

Quã diu pr̃ pueris ſuis.ſupple qui ſunt in eius ꝑtãte ipis dona re non pñt eo ꝙ pater ⁊ filius quaſi vna perſona ſunt C de impu beribus ⁊ alijs ſubſtitutõibus in vltima fallit.tñ i dote. ⁊ in dona. pꝛopter nuptias ꝗꝫ pater filio ⁊ filie donare poteſt Jtem fallit cuꝫ filio familias cõtrito in caſtra pater donat mobilia Jtem fallit ſi pater remittat filio vſufructum quem habet in rebus illius aduen ticijs Jtem fallit ſi fiat ob alimenta hec hoſti concoꝛ piſanus i ſum ma in ꝟ donatio pꝛimo § ix in fine. Quã diu pater ⁊ mater viuũt nichil opoꝛtet eos cõmittere pueris ⁊c̃ Hoc verum niſi parentuꝫ inopia vel ineuitabile cogente neceſſitate nũerata cũ pecunia ⁊ pla cito pꝛecedente cum exhibitione legittima quia tũc in bonoꝛum ali enatione vel ſcotatione pueri ꝓpinquioꝛes iudicantur alijs cogna tis patris ⁊ matris fraude non interueniente vt hic in ar infra li i c xxxiiij.

De dotalitio quod dici tur hiemferdh Caplm xv

Si pater desponsauerit filiam suam et ei assi-
gnauerit dotalitium qd dicitur hiemferdh
vl' filio suo aliquid cōmiserit qn̄ vxorē duxe-
rit ⁊ pater ⁊ mater postea moriunt quod prius re-
ceperit pro plena hereditatis parte cōputabit ⁊ si
hoc noluerint referāt totū qd receperūt ⁊ postea p-
cedāt ad diuisiōz sz si noluerint careant hereditate
Sed si dubitatur vtrū totū reportatū fuerit an nō
accusatus se defendet iuramēto cognatoꝝ scz kyns
neffn. Et si illi inferre nolunt quod pater eorū de-
derat eis sed potius volunt p hoc esse contenti alij
heredes non possunt eos cogere ad reportandū nec
ad equalitatem cum eis faciendaz excepta sola ter-
ra de qua debent omnes equaliter participari.
Puer potius debet adiudicare se ad hereditatē et
cōmunitatē ꝙ non quia potior est vox adiudicātis
ꝙ abiudicantis.

Om hiemferdh Capitulū xv

Gifther fadher sin dather with mz hiemferdh
eller faller sin sōn noghz i hende ther hā que-
nes ther there fadher oc modhē døør tha stā
dher thet thiū forfulle i retthe lodh hwat som the
haffue taghz En om the wille ey orwes at tha fō-
re ighn̄ thet the haffue fanghz oc skiffte sithū som
reth er En om the wille ey effther fōre miste arff.
Skyl a ath ey kommer alt ighn̄ giffue a logh thū
ther for saagh er meth kyns neffn En om hin thē
wde er wil orwes ath sin lodh thē fadhē gaff han-
num tha mwe andre arwinge ey nōde hannum til
effther atføre eller at iaffne wedh thiū aff thet ther
han haffuer fanghet for vthū iordh ene Barn er
nermer at wide sig til fellegh oc arff en the hannū
wille wide fra.

Nota q antiquitus ritus erat vt maritus ⁊ vxor muicem ſe eme
rent ⁊ dotarent ne vxor videretur ancilla propter dāpnabilē pre/
ſumptionē prime mulieris contra deum ⁊ proprium virum quia
occaſio expulſionis de paradiſo fuit generis humani ⁊ ideo debet
dici dos Ɋ dotare quia precedente in nuptijs viri donatiōe ſequa
tur dos vxoris Nota dotalitium .i. dos vel dotis precium ⁊ dos
dicitur illud quod datur vxori a marito quando nubit.
Si noluerint careant hereditate ⁊c̄. Nota ſi vnus referat totū qđ
recepit cum iuramento cognatorum ⁊ alij referre nolunt careant
illi hereditate qui referre nolunt ſed ille qui totum retulit cum iura
mento cognatorum poſſideat hereditatē omniū mobilium vt hic
⁊ infra li .i. c. xviij. Hec rex ⁊ conſiliarij regni. Si pater concor.
l filie C de collationibus ⁊ l vt liberi e ti ſed fallit quando filia petit
ſolum relictum ex codicill' quia tunc non tenetur conferre vt C de
collationibus l filiam contenti concor l poſt huō ⁊ filie ij C de col/
lationibus excepta terra Hoc locale eſt puer ſtat in volūtate an ve
lit eſſe contentus an non per dictam le poſt huō ⁊ legem filie. ij.
Nota codicillus paruus codex vel ſcriptura vlla indigēs ſolempni
tate ſed ſolummō ſigillo teſtatorum voluntatem ſignificans loco te
ſtamenti habetur. Nota in glo quando filia petit ſolum ſcilicet pe
culium relictum ex codicillis puto hoc eſt quādo petit hereditatem
ſibi extra ſcꝫ ex latere deuolutā alijs confribus ⁊ ſororibus de iure
exclus' vtſ c primo Ɋ dm in glo ⁊ ſ codē c ij qn̄ contingit ꝑ tertiū
Item qn̄ filia petit peculiū aduentiuū vel caſtrenſe vel quaſi caſtrē
ſe vtſ c c xij ſi filius in glo in fine in ✠ ſubtracto kiobeferdh. Iſta
preſcripta filius vel filia ad diuiſionē conferre vel referre non de/
bent ratio eſt quia ſuper talia peculia non habꝫ ptātem paterfami
lias ſꝫ tm̄ ille cuius eſt ⁊ adeo ꝓpriū eſt quaſi licet filio de eo fa
cere qđqđ vult preter voluntatē patri quia ſm catholicon peculiū
eſt paruus cenſus extra corpus patrimonij poſitus in poteſtate fi
lij vel ſui. ⁊ ideo in glo dicit' ex codicillis .i. ex parua ſcriptura ſine
ſolempnitate ſcꝫ pluriū teſtimoniū ſed ſolummō pris ſigillo ſigilla
ta quia ſm papiā Codicillus ē ꝑuus codex vl' ſcriptura nulla indi
gēs ſolēpnitate ſꝫ ſolummō teſtatorꝝ volūtatē ſignificēs loco teſta
mēti habet' Itē ē ⁊ aliud peculiū extra corp⁹ primonij ⁊ tantūmō
ſub ꝓpetate filij l' filie nec ſub ptāte pris vt hereditas mrīna ſcꝫ fra
vt infra c c xxx vitricus § vltimo Item vſufructus puerorꝝ ex bo/
nis mobilib' ⁊ immobilibus ex pte matris mortue vtſ c c xiij q̄m
dm in glo Item dos vl' donatio quando matrimoniū vt infra li ij
c xlij q̄num in glo.

Si vn⁹ cōfratrꝝ impetit aliū Cap xvi

Si om̄s pueri qui dicunt syskẽ viuūt ⁊ si oēs partes eoꝝ sunt indiuise potest tamen vnus eorū plus impetere si vult ⁊ ad equalitatē cū alijs inter eos debent iudicare xij cognati eorū cum eorū iuramento ꝙ non scirent melius Itē inter pueros qui vocant serkol debent consanguinei id est compromissarij ex vtraqꝫ parte illud iudicar̄ patrimoniū ⁊ illud matrimoniū ⁊ terraꝫ empticiā ⁊ hoc quod volunt Itē si mater ⁊ pueri discordāt ⁊ dubitat̄ quid sit patrimoniū ⁊ quid matrimoniū ipsa debet scire cum cognatis suis ⁊ tunc nō piudicatur pueris si supuixerint matrē suam ⁊ idem est de patre si cum pueris suis contenderit.

Om eth sysken kaller a annet ath thꝫ h. Capittulum xvi

Alle syskẽ lewende oc om alle lødе w vdlaffde tha mo om hwer sysken wil kalle a annē til iaffneth tho so at hwer wedh hwor sin lodh faldhē oc til iaffnꝫ wed andhē thꝫ sculle gøre xij there samfrẽdhē mꝫ theē eedh at the kwnne ey retthē gøre Mellom serkolle om thm̄ skyld at sculle samfrẽdhē gøre thꝫ fadhēne oc thꝫ mødhēne oc thn̄ købe iordh ther the wille Skyl bøꝛn wedh modher hwilkhꝫ fadhēn er oc hwilkhꝫ mødhēn er tha withne hwn mꝫ hēne frendhē Forti at tha withnes ey fra bøꝛn om the ower lewe there modher Sligh samme er om fadhē maler sine bøꝛn ighn̄ tha withne han mꝫ sine frendher.

Si om̄s. De ista materia i l voldemari c xxxij ⁊ i li erici c xxvi li p mi. rō de ꝯsāguineis ē q₂ meli⁹ scir̄ bona psuemnt̄ ꝗꝫ alij ergo stat̄ eoꝝ iuditō ar l ꝗsꝗs de i § de rescindēda vēditōe i fi sꝫ ipis deficiētib⁹ pn̄t extranei discutere vt in li erici c xxi li pmi Nota vtrū puer potius dꝫ iudicari ad xpianitatē hereditatē cōmūitatē ⁊ etiā ad legittimatōꝫ ꝗꝫ in ꝯriū ptꝫ infra c c xxij in glo. Nota hic dubiū de arbitrijs cōpromissarijs ptiū cōsensu assumptꝫ vtrum eorum finē

vel laudo eq̄ vel iniq̄ cōuenit stare de isto q̄re infra li ij c lxxi in margine. Inter pueros Nota arbit cōpromissarius ꝯ ius vel iustitiā nō pōt ferre sniam vel laudū ꝛ snia iniuste ꝑ eū lata nō valet sed ē corrigēda ꝛ hoc etiā vbicūqꝫ cōtinet manifestā iniquitatē ꝑ isto de iurisiur c q̇nta vall ꝑ innoc ō arbi.c.ij.ꝑ innoc hosti. ꝛ io in no ꝛ h vez q̄uis ps instādū laudo sic adiurata ar.notato.ij.q.vi.c. a iudicibus in addi adde dicas ꝛ in addi adde dicit innoc ꝑ ar cōcordū isti de arbitrijs § i in ꝟ si ꝫ q̇d si fuerit ꝑ spe iuct notat e ti c ij ꝑ hosti infra de iuō c i ꝑ io in no de iuō c pastoralis i ꝟ nota ꝑ paulū in cle ꝛ ibi dixi de ꝟ sig c sepe in ꝟ defensiōes ꝑ io infra re iur c scienti ꝑ diuū ꝛ io in no Item ex p̄miss cōcludit ꝙ lꝫ a snia arbitrij cōpromissarij directe nō licet appellare tn̄ ꝯ ipius sniam ꝑmittit supplicare de isto ē ar ad finē p̄me glo cōcor io in no ꝛ ij q vi § a iudicib ꝑ iohēm ꝛ pōt haberi recursus ad ordinariū hec ar in c ab arbitrijs in ꝟ cōcordat ti de offi de lega in vi.

Q̄ō vna hereditas lucrat aliā.c.xvij.

Una hereditas lucrat aliā in omni diuisione si hereditas occurrit alteri quātūcunqꝫ sit magna seu ꝑua sed si nō inuenit occurrisse tūc quilibꝫ tantū recipiat quantū intulit cū testiōnio nolatoꝝ cogtoꝝ si nō sint posita in cōmunitate

Om arff bedher arff Caplm xvij

Arff bedher arff i alle skifft om arff er kōmen arff ighn̄ hwre møghet som hwn er annen wegne oc hwre lijth sō hwn er annē wegne en fynnes ev arff ighn̄ tha a hwer sin arff først wth thꝫ scal withnes mꝫ neffn i kyn thē indh kōmer om thꝫ wor ey i fellegh laugt.

Una hereditas lucrat aliā ꝛc̄ Plana ē vide c i in legibus erici q̄liter vxor ꝛ maritus cōuenientes et erūt eq̄ diuites in mobilib nō in terris Sciendū ꝙ arff bedhr arff in mobilib ex vtraqꝫ ꝑte vel in terris vtriusqꝫ ꝫ nō mixtim scꝫ in mobilib q̄ntū ad immobilia ꝛ ix fm quosdā hec expositio ꝑ thorō legife aliter expōit vt ptꝫ hic Arff bedhr arff Illud nō ē seruandū in terr nec in bonis mobilib q̇ plus ꝑrēm mrēm anū ꝛ auā hereditario iur ꝑcepiunt sed in hereditate bonoꝝ mobiliū q̄ a latere accidēs cōtingit iure hereditario post auūculū vl nepotē vel in consimilibus vsqꝫ ad quartā lineam thorō § xliij.

Si stipsyskẽ discordãt de mobilibꝫ.c.xviij.

Si pueri qui vocant stipsysken discordant de mobilib⁹ qui vocantur boscap exponãt ex vtraqꝫ parte cũ iuramento ꝯgnatoꝝ noĩa toꝝ quia qñ causa recessit a ɋ̃rimonio pueroꝝ̃ qui vocant sysken postea nõ possunt cognati accedere.

Om stipsysken skelie om boscap.c.xviij.

Skyl stipsyskẽ om boscap lade wdbegge weg ne mꝫ kyns neffn forti at føꝛste thꝫ gãght aff sysken dele sithñ kõmer frendhẽ ev til.

Si pueri ⁊c̃ Ratio prime partis est quia qui tacet consentire videtur per regulam iuris qui tacet.de regulis iuris in vi ⁊ ꝙ quis sua culpa senat ei debet imputari ff de sepatõnibus l i § quesitum. Ratio secunde partis quia non debet alicui imputari si nõ fecit ꝙ facere non potest etiam si vellet ar ff de arbitrijs l arbit̃ ff de negocijs gestꝭ l si pupilli § videamus nec est imputandũ nobis ꝙ preť voluntatem nostram contingit xxiij q v de occidend̃ hec quo ad infantem sed precedens § quo ad puellam Nota ɋ̃uis textus iste loquitur de cõmunitate tamen non facit plenam mentionẽ de tacita cõmunitate ⁊ igitur huius capituli dubium siue defectus cor. per thord̃ in coꝛ § lij. Si pueri.est eq̃ cõstitutio.

Si senioꝛ frater duxerit vxoꝛem in cõmunitate cũ fribus suis qui eoꝝ tutoꝛ ẽ.c.xix.

Si pueri qui vocantur sysken in vna sint'communitate ⁊ senioꝛ frater qui eoꝛum ẽ tutoꝛ vxoꝛem duxerit ⁊ eam duxerit ad eoꝛuꝫ cõmunitatem scilicet fellegh ⁊ pꝛolem ex ea genuerit ⁊ si fratres sint loquentes et cõqueri noluerint pueri eius capiant plenam poꝛtionem in eoꝛum cõmunitate ⁊ si sint infantes vel etiaꝫ puelle que nõ pñt conqueri nec debent nullum dampnũ de pueris fratris sui qui in communitate nascuntur sociant

Om elste bꝛoder quenes meth andꝛe sysken i fellegh.c.xix.

Hwore ſyſken are mãge i fellegh oc hin elſte
ther there werie er quenes han oc føre ſin
kone i fellegh til ſine ſyſken fange the barn
ſammel oc are hans ſyſken malend oc wille the ey
kare taghe hans børn fullodh i fellegh. En are
hans ſyſken wmelande eller mø born ther ey kwn
nē kare oc ey mwe haffue enghñ ſkade aff there brø
dre born ther i fellegh ere føđde.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit
copularus Caplm xx

Si aliquis matrimonio vidue fuerit copula-
tus qui non habet ſpecialem portionem ſi
ipſa habet pueros ⁊ maritus eius in com-
munitate non fuerit poſitus vel ſi non fuerit publi
catum in placito ipſum cum bonis ſuis in commu
nitate poſitum quando debent procedere ad diui-
ſionem bonorum ſcire debent pueri cum eorũ neſſn
in kyn quantum vitricus eorum intulerit et tantũ
recipiat et poſtea diuidant reliqua bona inter eos
ſicut fuerunt in communitate ſimul anteꝙ eorum fa
ctus fuit vitricus et ipſe nichil amplius recipiat ni
ſi portionem vxoris ſue.

Om man quenes i
encki bo Caplm xx.

Quenes man i encki bo ther ev haffuer ſelff
howet lodh haffuer hwn børn oc wordher han ev
laut i felleg ellē liwſt a thĩgi thñ time te ſculle ſkiff

the tha sculle børn wide mz neffn i kyn hwre mø-
ghz there stipfadher førde indh oc so møghz taghē
han først wd oc sithn̄ skiffes boscap thm̄ i mellom
som the wore i fellegh før en han worde there stip
fadher ocfanghē han ey mere en syn kone lodh
Si aliquis. ꝯcor l generalr̄ § hĳs aūt casib9 § de secūdis nuptĳs.
Qui nō habet specialē portionē. Sed secus ē si hēat ꝛ si maritus
eius in cōmunitate nō fuerit positus hoc verū si puerorꝫ patrimo
niū fuerit in placito publicū ꝑ cognatos sed si mulier virū accipit
ꝛ puerorꝫ patrimoniū non fuerit publicatū in placito tūc oēs sint
in tacita cōmunitate vt ptꝫ in cor § lĳ ꝛ sic poti9 pōt ꝛ debet se ad
iudicare ad cōmunitatē q̄m in cōtrariū qꝛ pocior ē vox adiudicātꝫ
q̄ꝫ abiudicantꝫ vt̄s e c xv Si pr̄ § vltimo ꝛ idē ē si mortua mulier
ē ꝛ vir recepit vxorē vt ptꝫ in preallegato § in cor. Pater. cōcor c
ꝑ tuas § Si vero qui filĳ sunt legittimi qūo pōt pater legittimare
ꝑ io fa insti de nuptĳs § fi ꝛ ꝙ succedūt no caspar de calō in ti de
successionib9 circa arborē consanguinitatis ✠ ſꝫ tercio casu ꝛ intel
ligit de filio nato nō ex dāpnato coitu ꝑ l legem § de naturalibus

De pueris illegittimis Caplm xvi

Pater filios cōcubinarios in placito legitti
mare debet ꝛ quantuꝫ vult scotari ꝛ si ali
quid scotauerit ꝛ nichil dederit dimidieta
tē portionis recipiat cū filio legittiō ꝛ si puer legit
timus nō remāserit puer qui legittimatus ē in pla
cito plenā recipiat hereditatē post prēm. Et si ali
quid recepit de hereditate prīs tunc hereditabit p9
fratres qui vocant̄ sysken tantū quantū puer legit
timus Nisi pater specificasset in placito ꝙ deberet
esse cōtentus hĳs q̄ sibi dedit pater ꝛ nichil ampli9
obtinere ne post prēm nec p9 frēs .i. sysken.

Om slegefredh barn Caplm xvi

Slegefred barn scal fadher til thingi føre at
liwse at thz er hās barn oc skøde thz huat
som han wil thz giffue Oc so møghz som
skøth wordher thet beholler han oc ey mere. En

liwſer han thz i kiφn oc i koldh oc ſkφdhē icke tha
tagher thz halff lodh wedh atelkone barn En er
atelkone barn ey til tha taghē ſlegefredh barn fa
dhēs arff thē thingh liwſt er En fanghē hā noghz
aff fadhēs arff tha erffuer han eff thē ſyſkē iaffn lodh
wed atelkone barn Uthñ at fadhē malte a thin
gi ſo at han ſculle athorwes mz thz ther fadhē ſol
de hannū i hendhē oc fange ey mere oc taghe eff thē
ſyſken icke.

Solus pater pōt puer̄ in filiū recipe. c. xxij

Quemcūqꝫ pater recipit in filiū nullus pōt eū
negare ⁊ nullꝰ pōt adiudicare puerū niſi ve
ri heredes Quicūqz legittimauerit ſibi ali
quē puerū in placito ſi impetitꝰ fuerit ꝑ aliquo cri
mine rñdeat pro eo ſicut ꝑ legittimo Item ſi ali
quis habens puer̄ cōcubinariū ⁊ ipſum in placito
non legittimauerit nec pr̄ nec cog̃ti patris aliquid
recipiant de emēda. ſi fuerit occiſus ſed cognati ex
parte matris totū Sed ſi naturali morte moritur
mr̄ hereditabit vel cognati mr̄is ſi ipſa nō vixerit
ſed pater nichil.

Fadher ene mo ſig barn gφre. c. xxiij.

Hwem ſom fadher gφr ſig til barn thñ mo en
ghen man werki Oc enghñ man mo giφre
thñ mā barn thē ſig gφφr ey ſelff barn vthñ
rette arwinge. Hwilkhñ man ſigh gφr meth alle
log ſlegefredh barn a thingi ſware for thz ſom for
atelkone barn hwor thē a bedes En haffuer man
ſlegefredh barn oc liws thz ey a thingi wordhē thz
drabet tha tagher mφdhēns frendher alle both oc
fadhēns frendher icke oc ey fadhē En wordhē thz
ſtrodφφth tha erffuer modher alt oc ey fadhē eller
modhēns frendher om modhē er dφφd.

Quando hereditas vel debitum
exigi debeat Capl'm xxviij.

Quicunqz hereditatē vel debitū post mortem
alicuius voluerit exigere veniat vel nunci⁹
eius in die trecesima si sit infra puinciā q̄ vo
catur bygdh vel in placito q̄d proximo sequatur
Sed si sit extra puinciā infra sex septimanas Sed
si extra terrā est remaneat debitū incōcussum p diē
7 annū sed si ē in regis expeditōne vel sāweth post
q̄ redierit exigat debitū vel hereditatē infra treinū
Sed si in nullo iuste sit impeditus 7 sciuit heredita
tē vel debitū ita esse 7 non exegit in recto termino
qui hereditatē recepit defendet se legib⁹ q̄ recte re
cepit Item si veri heredes non sunt infra septimā
generationē vel si non venerint infra annū 7 diem
tollat rex hereditatē Item si in die trecesima non
inueniunt̄ veri heredes estimari dz hereditas quāti
sit preciȷ 7 seruetur per diē 7 annū 7 si nō comparet
verus heres rex tollat. dies 7 annus sunt sex septi
mani 7 annus

Hwen arffscal kreffues ellr giald. c. xxix.

Hwo som wil arff kraffue eller giald effthē an
nens død kōmer han eller hans budh at
trettughe dagh om the are indhū bygdh el
ler thz thingh ther nest effther er En er han vthū
bygdh stande sex vgher En er han vthū landz stā
de dag oc iamlingh En er hā i kōmīghs fare both
effther han hiem kōmer kalle a arff eller gialde in
dhū tredie fem En er han i eghū laghe forfall ther
fleste mē widhe at laghe forfald er oc wiste at thū
arff wor til oc talz ey a sō sauth er i rette time wa
re han wedh logh ther arff togh at han togh rette
lige En ere ey rette arvinghe indhū siwende man

ne oc kõme ey indhñ aar oc dag tha tage konīghñ
arff En om enghñ rette arwige hittes a tretiuge
dagh tha scal arff wyrthes oc settes atgøme iam=
ligh oc dag kõmer ta enghñ tage konīgh arff oc
gøme e til rette arwinge kõme en kommer enghñ
rette arwinghe effther tha haffue konīghñ Aar oc
dag thz er iamligh oc sex vgher.

Quécunqȝ ⁊c̄ Nota ꝙ puer potius debet se adiudicare ad xp̄i
anitaté ⁊ hereditaté q̄ȝ in cõtrariũ vtš e c § i Jté puer potius debȝ
adiudicare se ad hereditaté ⁊ cõmunitaté q̄ȝ non vtš codeȝ c xv §
vltimo Jtem potest elici ex textu in p̄mo § huius c ꝙ etiã puer po
tius potest se adiudicare ad legittimatõȝ q̄ȝ in cõtrariũ. si dubiũ sit
vtrũ legittimus sit Ratio est quia potior ē vox adiudicantis q̄ȝ ab
iudicantis vtš e c xv § vltimo in fine. Nota qui filiȷ̃ sunt legittimi
⁊ per tuas per textũ ⁊ doc dicit̃ ꝙ plus valet q̄m in veritate agit̃
q̄ȝ qđ simil'are cõcipit̃ ⁊ dicit hosti ibi ꝙ in re fauora. videlȝ pro le
gittimatione p̄fertur veritas opinioni sed si opinio facit pro legitti
matione tunc prefertur veritati extra qui fi sunt le c ex tenore ⁊ de
biga c nuper đ hac materia q̄re š e c iiȷ̃ Si mulier in glo q̄si in p̄n
cipio Quicunqȝ pr̃ heredes q? ꝟtit̃ in coꝝ p̄iudiciũ de scđa pte cõ
cor insti ad senatus consultũ circulianũ § fi Nota puer cõcubina
rius q̇ filius naturalis dicit̃ non in placito legittimatus non habȝ
cognatos vt infra li iȷ̃ c xx in glo Quicũqȝ ⁊c̄ Nota hic q̄liter p/
dit̃ ius nõ veniẽtȷ̃ debito tp̄e ad exigendũ debitũ vel hereditaté vt
hic in § Sed si in nullo ⁊ simile infra li iȷ̃ c x Si rex § vltimo ⁊ ex
tra descriptȷ̃ c si aũt ⁊ c plerũqȝ. quia si impedimentũ legittimũ nõ
habuerit ⁊ in debito tp̄e ad exigendũ debitũ vl' hereditaté nõ vene
rit pdat ius suũ vt hic ⁊ simil'r si nõ pbauerit cũ legittimis pbatõni
bus vt infra e li c xiiȷ̃ si aliq̇s § penl'vltio ⁊ infra e c q? ⁊ simile in
fra li iȷ̃ c xxxiiȷ̃ qui voluerit § ⁊ si testimoniũ Nota p̄scriptõeȝ xxx
dieꝝ al' de iure cõmuni req̇rit̃ lõgius tp̄e scilȝ xxx annoꝝ in istȷ̃ pso
nalib9 de q̇ insti de ppetuis ⁊ tpalibus actõnibus ⁊ § de p̄scriptõi
bus xxx annoꝝ l cũ notissimi extra puinciã sit distinguit ß i § de di
latõnib9 septimã gñatõȝ sil'e de iur̃ cõi in feudo q? successio feudi ñ
admittit̃ vltra septimũ gradũ vt đ success̃ feudi § ß iõ coll' x de iu
re tñ cõmuni ⁊ bonis hereditariȷ̃s succedit̃ ad x g̃dũ ⁊ p⁹ ß vir ⁊
vxor p⁹ ß fisc⁹ insti de success̃ ꝯgtoꝝ § fi ⁊ p casp de calđ circa ar
boré ꝯsãguinitatȷ̃ de success̃ § in iiȷ̃ casu ꝟt̃ sȝ nũq̇d eodé mõ.

Si aliquis recepit adulterã sciẽter. c. xxiiȷ̃.

Si aliquis receperit adulterā sciēter ⁊ genue
rit ex ea siue sit manifestuz eccl'e siue nō filij
sic geniti remanēt legittimi ⁊ si postea ꝑ iu
ditiū eccl'ie sepant ambo tm̄dem recipiāt de boscap
quia ambo scierunt nequitiā suā Itē si ipa sciuit
talē nequitiā ⁊ nō ipse ⁊ postea cōpertuz fuerit ab
eccl'ia ⁊ sepant si pueros hn̄t portiones eoꝝ cōputē
tur ⁊ deponent apud prēm ⁊ postea moriunt pater
solus hereditabit eos ⁊ nō mr̄ sic ē etiā de patre si
sciuit adulterium esse reuertit hereditas pueroꝝ ad
mrēm ⁊ ad alios vterinos qui dicunt sysken si mo
riunt Itē si nō hn̄t pueros tūc quicūqz eoꝝ adulte
riū sciuit si minus intulit ꝙ alius habuit ⁊ contige
rit eos ꝓm iuditiū eccl'e separi nichil ampli⁹ recipi=
at ꝙ quot intulit Itē si ille qui adulterium sciuit
pl⁹ habuit recipiat tn̄ ille qui nesciuit dimidietatē.

Om man taghē horkone withn̄de. c. xxiiij.

Tagher man horkone vithn̄de oc wies meth
oc fanghē børn weth hwat heller thz wor
dher apenbart for thn̄ hellige kirke eller ey
tha ere there børn e a eikone børn oc skilies the at
for cristhn̄doms log tha tage the bode lige møghz
i boscap forti the wiste bode there ontscap En wi
ste hwn oc ey han at thz wor hoor oc wordhē thet
tha apenbart oc skilies at oc haffuer the børn sam
mel tha gøres børnes howz lodh oc ware mz therē
fadhē oc om the døø tha erffuer there fadher thm̄
ene oc ey therē modhē So er thz oc om fadhē wiste
hoor oc ey modhē tha fare børn til therē modhē oc
hwn arffuer thm̄ all ene mz sysken om the døø oc
ey fadhē En haffue the ey børn sammel tha hwil
ken there hoor wiste om thn̄ førde mynne til en hin
anen en hindh haffde føre oc skilies the ath som

sauth er taghe icke mere en han førde til En haff de hin mere thē hoor wiste taghe hin to ther hoor ey wiste alt halffe.

Si aliquis ⁊c Item distingendũ ē an ambo sciunt impedimētũ ⁊ sic pueri sunt illegittimi vt in c cũ inhibitio de clandestina despō satōe aut vnus tñ sciunt ⁊ sunt tunc legittimi vt ibi in glo in ꝟ ambo ⁊ fa c in pñtia despon ⁊ c ex tenore qui fi sunt legittimi sed sepa to mrimonio in facie eccl'e ꝯtracto filij geniti vel cōcepti añ sniam legittimi sunt vt in c ij scʒ cũ inter qui filij sunt legittimi.

De filijs adulterinis Caplm xxv

Filij adulterini nichil recipiant post mortē patris etiaʒ si legittimauerit eos in placito ⁊ scotauerit quantũ nisi añ mortē suã assignauerit eis aliquid Itē si aliquis desponsauerit mulierē ꝑ ꝟba de pñti ⁊ ꝯtraxit de facto filij quos prius ex ea genuit erunt legittimi Itē seruus naturaliter ⁊ fletføringh ⁊ claustral' nō pñt hereditare.

Om hoor børn Caplm xxv

Hoor børn taghe effthē fadhē icke tho at hã liws oc skødhē alt thʒ hã mo mest for vthñ at om han solde thiñ noghʒ i hendhē før en han døde En haffuer man slegefredh børn oc tiggher han there modher sithñ the børn ere alle atel kone børn tho at the ere førre fødde Trel oc sletførth man oc closther man mwe icke erffue.

Filij adulterini Pro pmo § Nota glosam magnam in c cuʒ haberet de eo qui dux in ma Item pro secũdo § ē c tanta qui filij sũt legittimi Item contra terciũ § de fino fa insti de heredibus instituendis § xij de claustralibꝫ fa ꝯ c in pñtia de ꝓba exceptis minoribus vt notatur in c legari insti de legatʒ. sed rñdetur ꝙ cōtraria loquunt de iure cōmuni sed illi iuri cōmuni derogat in dacia per cōsensum epōrum ⁊ prelatorum atqʒ nobiliũ nec valent priuilegia ĩ opposituũ impetrata nisi post istas leges fuerint impetrata ⁊ sic mē tio de istis legibus danicis ꝙ eis non obstantibus. Filij adlterini Nota propter delictum patris punitur filius hoc ver temporal'r sed non perpetuo Adde de hijs qui fi a maio parte ca c quesiuit ꝑ

hosti xxiiij q iiij in summa per io ⁊ ar i q iiij Notādū de vsu c xviij terre per thord.

Siquis moritur multis in .c. xxvi.

Siquis moritur multis inuolutus debitis et exponit oīa bona in testamēto suo vt ex inde soluant debita sua si heredes sui in die tricesima post obitū suū recognouerint se esse here des soluant totū qd exigitur Sed si non recogno scunt se heredes tunc soluant illi quibꝫ bona sunt cōmissa ꝙ diu dicta bona sufficiant.

Om man døør meth .c. xxvi.

Om nogher man døør ther møghꝫ er gialdh skyldugh oc setther sin eghn̄ al til wisse for sin giald anthn̄ closther men eller andre mē kennes hans rette arffuinge weth hans arff a ret te tretiughe dag gialde al giald ther kreffues ellē giffue logh affhins hende ther døød er En kennes the ey weth arff tha gialde the giald hn̄ thē gootz haffue til wisse taghꝫ so frāmeligh som hans gooz recker.

Siquis moritur ⁊c̄ Sciendū ꝙ de iure cōmuni heredes habēt tēpus deliberandi scꝫ annū de iure sed ab homine non minus q̄ꝫ ix menses ⁊ si fecerint inuentariū tenētur iuxta q̄ntitatē bonoꝝ non vltra sed istud inuentariū faciant infra tres menses si bona sunt pn̄ tia si absentia infra annuꝫ vt in l facimus § fin aūt dubiꝰ § de iure deliberandi insti de hered q̄litate ⁊ drn̄a § extraneis ⁊ § sciend ꝙ ibi notatꝫ. Itē si n̄ recognoscūt se heredes xxiij iij vel the ey kēnes weth arff tunc debita soluere nō tenenť vt infra li iij c xxiij in glo in fine. Quā diu dicta bona sufficiant Nota ꝙ qn̄ debita totam hereditatē exhauriunt heres esse immunis a lucro sic ⁊ a grauami ne p̄sanus in ꝟ hereditas § vi in fine allegans C de iure liberādi l facimꝰ § ⁊ li ꝑfectam Item tutores paruuloꝝ pauperū non te nentur pro eis soluere vltra q̄ꝫ extendit se hereditas hec ray ⁊ hen de merseburgen̄ ti de rap ⁊ incend ⁊ vtrū tenentur paupes soluer̄ quere infra li ij c xxiij in margine. Itē lꝫ obligatio testatoꝝ trāse at ad heredes non tn̄ ꝑ ciliū giuriꝫ ⁊ li quiq nō possunt excedere lin

gularem personam hec pisanus in ꝟ hereditas § vi in si concor vl
et hosti.

Quã diu potest aliquis secum ha-
bere concubinam Caplm xxvij

Quicunqȝ habuerit secum concubinã in curia
ꝛ vadit cum ea manifeste ad dormitũ ꝛ hȝ
ipsa seras ꝛ claues ꝛ comedit cũ eo ꝛ bibit
manifeste in tribus annis hijs elapsis ipsa debet eẽ
legittima vxor eius.

Hwr lenghe man mo haffue slegefredh
meth sigh Caplm xxvij

Hwo som haffuer slegefredh mȝ sigh oc gan-
ghẽ apẽbarlige mȝ atsowe oc hwn haffuer
laas oc lucke oc søghẽ a·de oc dricke mȝ han
nũ apẽbarlige i tre vinthẽ hwn scal wa·re atelkone
oc rette hustruwe.

Quicunqȝ habuerit ꝛc̃ facit l in cõcubinatu ff de concubinis qr
l presumit ꝗ sic vxor dũmõ sit ingenua ꝛ non viuit in honeste vt ĩ
l in liberi ff de ritu nuptiaꝝ sed non ponitur certum tẽpus pro il-
la p̃sumptione sicut hic fm canones cessat illa presumptio nisi mrĩ
moniũ fuerit publice contractũ vt xxx q v c ij in fi vide ibi glo ꝛ c̃
clamdest despon c cũ inhibitio.

Quis potest esse tutor. c. xxviij.

Tuttores puulo‹ꝝ› post mortẽ p̃ris p̃t eẽ frater
adult⁹ qui deuentus ẽ ad legittimã etatẽ si
hic nõ ẽ tũc p̃õt esse auus si hic nõ ẽ tũc erit
frater p̃ris ꝛ hic nõ ẽ tũc erit auuncul⁹ ꝛ si nullus
eoꝝ ẽ tũc dȝ eẽ qui ꝓpinquior ẽ in cognatõe Itẽ no
ta ꝗ cogñi ex p̃te p̃ris sp̃ sunt p̃ferẽdi in tuitione co
gnatis m̃ris ꝛ sint beniuoli Itẽ si maliuoli volũt
eẽ ꝛ male tueri tunc regis est istis deputare tutores
quos voluerit qꝛ ip̃e tenet̃ om̃s tueri qui nõ hñt fa
uorabiles tutores qꝛ nõ dȝ vocari tutor qui ẽ dissi-
pator.

Hwo warie mo wa·re. c. xxviij.

Ema børne warie effthē fadhēs dødh et bro-
dher fulwogen oc til lawe aldher er kōmen
En er ey brodhē fulwogen tha er oldefadhē
er ey han tha er fadhē brodhē er ey han tha er mo
dher brodher Er enghū thē til ta sculle nest ther
inwe wari ware fadhēs frēdhē er nermer wari at
ware en mødhēns frendhē om the ere omskyldugh
oc wille wel wari En wilde the ilde wari ta scal
konūg setthe thū til at warie thē han wil forti ko-
nūghn er warie at alle thī thē ey haffue selffue ret
te warie Min mo aldri warie ware ther harier
er.

Tutores &c Nota cognati ex parte patris in tutela pferantur ni
si fuerint dissipatores vt hic z s̄ e c vij mortua § i z vltimo Nota
hic in textu. q̄ nullus potest esse puerorum tutor nisi habuerit legitti-
mā etatem vt hic Item nota hic in fine textus huius capittuli qui
male voluerit tueri dz a tutela deponi q2 nō dz vocari tutor qui ē
dissipator z s̄ e c vij § pmo. Tutores &c. de fratro facit insti de fi
duciaria tutela in pncipio scdi pro alio ibiō de legittima ꝯgnatorum
tutela Item q̄ cognati pferunt insti de capit3 diminutiōe § si mali
uoli insti despect3 tutoribȝ § nouissime Regis supple vl' ei9 aduo-
cati seu official' insti de actiliano tutore circa mediū Sicut pater p̄t
dare tutorē in testamēto q2 ē tutela hereditaria seu legittima vt hic
tutela datiua vt pt3 de rege tutela testamētaria vt pt3 de prē vt no
tat insti e ti. Nota q̄ mulier pōt esse tutrix pt3 extra de appel c ex
parte ꝟ. Nota hic qui debet esse puerorum tutor debet eē sapiēs z
eloquēs vt hic i textu dicit q̄ tutor dz defēdere pueros z corum bona
p legē prie qō alias nō fieri pōt nisi tutor eēt sapiēs z eloqns Itē
qui dz esse puerorum tutor dz esse in corum cognatione pximus vt li i c
xxviij Itē cogti pris sunt pferendi vt eodē c ij § Itē debet tutor eē
in bonis habundās z diues vt li i c xxx § i Itē dz tutor puerorum p
bonis ne fraudent ponere sufficiētē cautionē sc3 si nō habuerit bo
na immobilia tunc nichilomin9 maneat tutor dummō pro bonis
puerorum fecerit cautionē hec thorō § liij Item que sit sufficiens cau
tio li iij c xxi z li ij c ix.

Nota q̄ mulier potest residere cū pueris
z eorum bonis cōmunibȝ nō maritata. c. xxix

Quam diu mulier voluerit residere cũ pueris suis non maritata post obitũ viri sui nec debent pueri nec possunt ab ea separi sz terra eoꝝ tutorẽ habere debet ⁊ cõpuatorẽ qui eaz possit defendere p legez pꝛie si fuerit necesse sed tñ mr̃ exinde recipiat oẽm fructum ⁊ disponat pro velle suo Sed si mater eoꝝ maritata fuerit tunc pueri recedant ad tutores nisi sint adeo parui ꝙ non possunt carere auxilio mris hoc ẽ si non sunt septẽ annoꝛũ tñ postꝙ maritata ẽ tutores cõpuant bona pueroꝛũ qui cũ matre remanẽt ⁊ soluant ei expensam p pueris qui vocat costegiald Itẽ si mater ꝑter aliꝙ necessitatẽ sederit cũ pueris suis ⁊ vendiderit terrã suam ⁊ preciũ terre ad vsum oĩm eoꝝ ꝑuenerit ⁊ ipsa postea nupserit ⁊ pueri ab ea sepent tunc ipsa tenet recipe de bonis eoꝝ indiuisis quantũ fuit preciũ terre sue Sz hoc nota ꝙ de terra eoꝝ nichil habet nisi aliqua terra sit empta de qua põt recipe recõpensatõez plenã p terra quã vendidit.

Ar kone mo sine børn oc gootz gøme. c. xxix

Kone methñ hwn wil side mz henne fadhẽløs børn wmãnet oc wgifft tha mwe mẽ børn ey fra henne taghe en there iordh sculle tog laghe warie haffue at gæme oc ware oc tilsyns mẽ oc warie thm̃ mz loghñ om noghẽ kallẽ a Modhẽ taghẽ tho alle nytte thẽ affgar oc skiffte efthẽ hẽne willie En mãnes modhẽ tha sculle børn til laghe warie foꝛ vthñ om the are so smaa at the mwe ev modhẽs hielp myste thz er til vij vinthẽ tha effthẽ hwn mãnes tha gøme lage warie thz børne gootz ther mz henne er oc giffue henne fosthẽløn oc costegialdh En sel modhẽ sin eghñ ioꝛdh foꝛ trang thñ stwn hwn sither meth henne børn oc ganghẽ ioꝛde

werth thm̄ alle til terſſue mānes hwn ſithn̄ ellē the ſare fra henne tha ma hwn tage af boſa· wſkiſſt ſo moghz ſom henne iordh werth wor En aff there iord for hwn icke vthn̄ affkøbe iordh er til tha ta-gher hwn thē ſyllingh for henne iordh.

Quā diu mulier. ſa § qn̄ mulier tutorꝫ officio fungit̃ Itē qꝛ ꝑ ſe pōt eſſe tutrix ſed ceſſat tutela qn̄ volat ad ſecūdas nuptias fructū qđ habeat vſufructū ſicut pꝫ inſti ꝑ. q̄s ꝑſonas § xij qđ đꝛ de terra eoꝝ voluntaria de terra aūt ſua equū ē ꝙ preciū cōputet̃ vt de du cta ꝑte mris reſiduū ſcȝ ꝑtes pueroꝝ ſoluāt̃ vt ſicut ipa ſenſit emo lumētū ꝓ parte ita ꝛ onus ar in regulis iurꝫ qui ſenſit de regul̓ iurꝫ in vi.

De vitrico ꝛ preuingnis ꝛ vtrum vitricus poteſt eſſe tutor eoꝝ. c. xxx.

Vitricus non poteſt eſſe tutor puingnorū ſuoꝝ niſi propinquiores cognati conſentiant tamē cū eoꝝ tutor eſt vel debȝ eos ad plenā cōmunitatez hoc ē ſelligh recipe ſecuȝ cū bonis ſuis vel ad eſtimatōȝ bonoꝝ q̄ đꝛ wvrthpēninge tn̄ nō pt alienare trā eoꝝ nec domos Itē nota ꝙ quicūqȝ tutor dȝ eē alioꝝ tm̄ dȝ habere ī bonis ꝙ ſi bona illoꝝ quoꝝ ē tutor ꝓpter eius negligentiā diſſipātur poſſit oīa dampna refundere ꝛ ſi plus diſſipauit ꝙ̄ poſſit de ꝓprio refundere iā nō pōt eē tutor Itē qui verus tutor ē debȝ cōputare expēſam quā ſuſtinȝ ꝓ pueris ꝛ ſi aliquid ſupeſt de bonoꝝ ꝓuentibȝ reſeruet̃ ad vſus eoꝝ Sȝ ſi fuerit publicatū in placito quantū de bonis eoꝝ ꝓuenire poſſit annuatim tūc pn̄t qn̄ venerit ad ānos diſcretōis totū exigere qđ inde poterat ꝓuenire ad vltimā quadrantē cū cōputabit tūc tercia ꝑs q̄ poterat ꝓuenire de ꝓuētibȝ et aſſignabit̃ tutori ꝓ labore ſuo ꝛ expenſa Nullus tutor eſt ꝛ poſtꝙ̄ mater eorum mortua ē nec pater nec alius.

Om stipfadher oc stipbørn en om
stipfadhē mo ware warie ꝛc.c.xxx.

Stipfadhē ma ey ware stipbørns warie vthn̄ at neste frendhē wille en tog scal hā anthn̄ tage thm̄ i felleg mz sigh ellē til wyrthigs pēninge medhn̄ han er there warie tho mo han ey afhende there iordh oc ey there hws Hwilkhen som ānēs warie scal ware hā scal so møghz haffue weth athette som han taghē vndhē sin warie met ful eghn̄ to so at øder han ther warie er sijth eghz gooz so at haffuer to icke aff sijth eghz gootz so møghz at gialde effthē aff som han haffuer vndhē sine warie En øder han mer en hā haffuer selff tha mo hā ey wari ware Hwo som warie er hā scal acte thn̄ cost hā haffuer for the børn oc hwat som ower er thz scal gange børn til frāme terff En wordhē ev nesfnd a thingi meth frendhēs raadh hwre møghz there gootz mo skilde hwert aar thm̄ til fram terff tha haffue the loff ther the kōme til olders at kreffue alth thz ther aff there eghn̄ matthe gange i vterff To actes tha warie trithingh aff thz thē gozet matthe skilde for hans arbeide oc hans cost Enghn̄ warie mo aff hende the børne iord thē the are ware ath hwerkhn̄ fadher eller oldefadhē ma affhende børne iord sithn̄ there modhē er døød.

Vitricus non potest esse tutor ꝛc̄ Nota nec sponsus potest eē tutor sponse vel bonoruz sponse ante matrimoniū per copulam carnis consummatū ratio est Nota So scriff landz domer oc andre godhe men aff landz thinghz oc saude so for retthe at man mo reffse sin feilebundhn̄ systher mz kep oc vand thn̄ stundh the ere i felligh sammel so lenge til henne bryllop vordher gioth oc indfordh til hennes husbondhe oc ꝛvere enghē man pleetugh ther fore for thi at han er henne retthe ꝛverie so lenghe hvn effther henne bryllop bliffuer vnder hennes husbondhes vern Hec scripta sunt

Anno dñi M c lx a placito totius terre ꝛ cōcordet textus ꝛ glo. infra li ij c lxxxi quicunqꝫ § ij ꝛ li iij c xxxij percussione in glosa. Uitricus cōsentiat. quia suspectus ē ar insti de auctē tutorꝫ ꝛ curatorꝫ per totū ꝛ de suspectis tutoribꝫ per totū Item nota fa insti de excusatōe tutorꝫ § sed ꝛ pauptatē ꝛ qñ dꝫ de tercia pte danda tutori cōcor de q̄rta legꝫ falcidie ꝛ de q̄rta tribelliata vt insti ad legem falcidiam ꝛ de fidei cōmissarijs heredibus i de iur̄ tñ cōmuni nō habet̄ vt notat̄ insti q̇ tutores dari pñt in testamento § Si quis. Nullus fallit in casu necessitatꝫ vt insti q̇bus alienare licet vel nō § admonēdi ꝛ infra e c xxxvi puer § i Nota textus hui⁹ capituli nō loquitur de tutore pueroꝝ q̇ nō ē sufficieus in bonis ꝛ iste defect⁹ cor. ꝑ thord in cor. § xlvi Nota Si tutores de iniuria vel fraude sunt suspecti tunc pueroꝝ bona debent ad cōmunitatē vel estimationē vt insti de suspectis tutoribus ꝑ totū.

Qui non pñt esse tutores pueroꝝ. c. xxxi.

Claustrales sacerdotes dyaconi subdyaconi non possunt esse tutores in placito laycoruꝫ Item villici serui ꝛ qui alteri⁹ iugo sunt dediti qui vocant̄ fletføringhe nulli⁹ pñt esse tutores quia seipos non possunt tueri.

Hwo ey mo warie ware. c. xxxi.

Klosthēmen oc lerde men ther ere presther oc messedeghne oc subdeghne mwe ey warie ware a legmēs tingh Brydi oc trel oc thñ ther fletføring er the mwe enghñ mãꝫ warie ware forti at the ere ey there eghñ warie.

Claustrales ꝛc De hoc insti qui tutores dari pñt in testiōnio excepti monachis alij clerici de iure cōmuni pñt esse tutores sed non debent cōpelli Sed rō istius capl'i quia nō debet apparere veredici in cauſ forensiū vt in c i de postula ꝑ glo de h xxi q iij c molestus Item fletforing sicut ē arrogatus vel qui facit se emi ꝓ pecunijs ꝛ ꝑ hoc efficit̄ seruus de arrogato insti de adoptōnibus § cū aūt impubes sed de illo empto insti de iure ꝑsonaꝝ § serui Nota ꝙ clerici possunt esse tutores orphanoꝝ ꝛ viduaꝝ ꝛ etiā defensores ecclesiaꝝ de licentia epōꝝ lxxxvi dist ꝑuenit Itē pñt agere in iuditio seculari ꝓ se ꝛ miſabilibꝫ ꝑsonis c añ dicti ꝑuenit ꝛ etiā si suaꝫ vel suoꝝ ꝓsequunt̄ iniuriā e q vi omibꝫ ꝛ concor. io l xxxvi dist c si hec pisanus in ꝓ tutela § ij ꝛ in ꝓ clericus ij § i Enghñ werie Nota

in alienatōe rei pupillar requirit cause cognitio ⁊ decreti interposi
tio ⁊ iuste cause subsistentia alias nō dominiū nō trāsfert cōcor in
nocē ⁊ hosti. Itē ista causa alienatōnis cessante cōpetit minōri rei
vendicatio contra possidentē ⁊ actio ꝑsonal' ꝯ tutorē ⁊ ꝓcuratorē cō
cor io in nouella ⁊ hosti. hec cardinal' de reb9 e nō alie c dudū in ꝟ
alienatiōe de hmōi alienatiōe scȝ eccl'e q̄ ecclesia fungit iur̄ minōꝝ
q̄re infra ꝟ li c xliiij in margiē. Claustrales ⁊ sacerdotes ⁊c̄ Nota
illud capitulū intelligendū ē de sacerdotib9 qui instituunt tutores
in testamēto. i. de testamētaria tutela siue datiua de sepul c ex parte
ij in glo ⁊ cui cōmunicat secus vero in legittiā tutela vt lxxxvi d. si
c ꝑuenit ⁊ in sūma pisani in ꝟ tutela § ij ⁊ ē.

De ill' qui dicunt fletføringe. c. xxxij.

Quicūqȝ semel subdiderit se iugo alteri9 qd̄ dr
fletfører nunq̄ pōt āmodo reclamare sed in
placito debet se homo fletføre Itē quicūqȝ
recepit aliquē seruū vel aliquē fletføringh debet rñ
dere ꝓ delictis suis Itē Nota quicunqȝ voluerit se
fletføre dȝ se cuȝ suis denarijs siue bonis exibere ill'
qui ipm debēt hereditare ⁊ hoc in placito si āt hoc
nō fecerit ipi pñt rōnabiliter reuocare eū ad liberta
tē ꝓpriam vel ad tuitōȝ eoꝝ excepta oī lege Itē no
ta ꝙ qui vxorat9 ē nō pōt se fletføre nisi vxor simi
liter fecerit secum vel si sint adeo decrepiti ꝙ sepan
tur ab inuicem iuditio epi.

Om fletføringh. c. xxxij.

Hwo som sig wil fletføre han mo sithē aldri
wethē seie thȝ En a thingi scal mā fletføre
sigh Hwo som trel haffuer eller fletføringh taghē
sware there gerninghē Slaer fletføringh sin eghē
husbonde tha gialde husbonde thē saar worde blot
wide En hwo som sigh wil fletføre han scal førſt
lauge biwde sig oc sine pēnige thim thē hānū sculle
arffue En forglømer han thȝ tha mwe the dele hā
num til hans eghē frelse eller til thim selff Kaller
annē man a fletføringh oc er thȝ ey giorth a thingi
E

tha er han feels for vthñ al logh Thñ ther quent er han mo sig ey fletføre for vthñ at hwn sletfører sig mz hãnũ eller the ere so gamle at biscop lower thm̃ seer atware.

Quicunqz semel Vide iura s̃ primo c allegata semel qd̃ semel placuit amplius displicere nõ põt vt in regul' iur; qd̃ semel. Item quicunqz isti de noxalibus actionib; § i. Itez nota q2 ꝓpinquiores debẽt eẽ potiores ad emendandũ q̃z alij sicut in alijs reb; vt infra c li c xxxiiij in nota fundat̃ ex c ꝓposuit de cõiugio fuoꝝ. Nota nõ recedit̃ a iure cõmuni nisi ex; cã Card̃ in p̃ma glo in c in fidei de he retic; li vi concor io de elec licet canon in v carere p ar. Qui ipm dñt hereditare Nota si aliquis reddit̃ nimis decrepitus vel ex toto incẽsatus tũc habeãt heredes ipm cũ oibus bonis suis thord̃ § xv Nota ꝙ ius textus iste sc; quicũqz semel loq̃tur de fletforinge cũ non plene loq̃tur de decrepit; ꝛ id̃ corrigit̃ p thord̃ hic in glo2 ꝛ in cor thord̃ xv. Nota furiosi excusant̃ a culpa in demẽtia cõmissa xv q i aliqs xxij q vij queãdmodũ. Itẽ fm iohẽm ꝛ pau de homici dio sup vbo furiosus ab oi actu in quo requirit̃ anim⁹ excludit̃ ꝛ excusat̃ rõ ẽ q2 iuditiũ animi instãte tpe demẽtie nõ hẽbat ꝛ id̃ ex cusat̃ de tor viuat; c ex pte ber circa finẽ in v iuditiũ animi. Item nota fm io an de homicidio c si furiosus in cle ꝙ furios⁹ p delicto accusari nõ põt. Nota vlterius Si pater fuerit incẽsatus vel furi osus de hoc reqre s̃ li i c vij § i.

Quo vir accipiat vxorẽ ꝛ a quo petat. c. xxxiij.

Qui vxorari voluerit recipe debet despõsatio nez a patre mulieris si vixerit vel a filio si sit adult⁹ vl' a fratre ꝛ si nullus eoꝝ sit qui ꝓximus ẽ in cognatione qui despõset eã requisito prius eius cõsensu Sed si mulier nõ habuerit cog tos põt mandare cui voluerit vt eã desponset Itẽ nota si mulier habet cognatos adeo ꝓpinquos ꝙ pñt ꝛ debent eius tutores eẽ sicut sunt pr̃ frater fi lius auus patruel⁹ ꝛ auũcul⁹ ꝛ noluerit eoꝝ parere cõsilio ꝛ despõset seipam absqz eoꝝ ꝯsilio ipi bona eius cõseruãt ad vsus eoꝝ q̃ diu ipa vixerit nisi ali ter concordati fuerint Sed si p vim fuit oppressa ꝓpter hoc nõ amittet bona sua.

Hwreman scal quenes Capl'm xxxvij.

Hwo som wil kone taghe bede aff fadhē ellē
søn om han er fulwoxen ellē brodher en er
thijsse enghū til tha tygghe han aff thū thē
nest er i mwe oc tho mz hēne ia oc willie En haff
uer hwn ey so neer frēdhē at the ere hēne rette wa-
rie so som er fadhē eller brodhē eller søn ellē oldefa
dher fadhēbrodher modhēbrodhē oc giffter sig selff
vthū there raad tha holde the hēne gooz e methū
hwn lewer vthū the worde ādrelonde til synne En
gangher kone wold ower haffue icke forthi tabet
sijth gootz.

Qui vxorari ꝛc̄ Sciendū ꝙ cōsiliū hic statuitur alias de iure cō
muni non esset necessariū dūmodo alias bñ nubit vt § de nuptijs
l si vt ꝓponis ꝛ l in cōuentōe ꝛ xxx q v c i ꝛ si male vixerit non tenē
tur eam dotare de quo in auct vt de appella cognoscat̄ § cās ꝛ §
fi ꝛ in glo in c q̇nte vall' de iureiuran ꝛ isti cognati sunt q̄si ꝓloquu
tores mulierꝫ ꝓpter verecundiā eius ad instar tutorꝫ vt̄s e li c xxviij
vide etiā s̄ viij c q̄liter qñqꝫ efficit̄ penal' si nupsit sine ꝯsilio eoꝝ.

Quis terram pōt vendere. c. xxxviij.

Quilibet potest terram ꝓpriā vendere si eam
vendendā exhibuerat suis ꝓpinquiorib⁹ co
gnatis in tribus placitis Terraꝫ patrimo
nialis dꝫ exhibere ꝯgnatis ex pte mris si prius sco
tauerit ꝛ hoc nō fecerit tunc pñt ꝓpinquiores cog̃ti
reuocare scotatōem factā ꝛ ipe soluat tres marcas
regi ꝛ tres bondoni Sꝫ si ille dixerit qui vēdidit
ꝙ dctā terra rōnabil'r fuit i placito exhibita defen
det se xij hominib⁹.

Hwo iord mo affhende. c. xxxviiij.

Bonde ma sin eghū iord selie hwem som hā
wil om hā lagh bøød a tredie thing oc sine
neste frēdher Fadhēne scal biwdes fadhēne
frendhē oc mødhēne mødhēnes frendher en skødhē
han før en han laugbiwdher tha mwe hans neste

frendhē thz effthē kalle oc han haffuer forgiort sine tre mark bode wedh konnig oc so wedh bonde En seter hin ther solde at thz wor lagbodhz giffue xij menz eedh.

De terra vxoris. c. xxxv.

Maritus non pōt alienare terrā vxoris sue nisi tantū habeat terre quātū ipa ꝛ adeo bona ꝛ insup puerū cū ea Item si maritus vēdiderit terrā vxoris sue ꝛ emerit aliā ipa recipiat plenū restaurū de terra empticia ꝙ diu terra illa suffecerit sz si plus remanet de terra empticia ꝙ illa terra fuit que vendita est diuidat inter oēs heredes Sz si terra empticia nō sit sufficiēs recipiat plenum restauꝝ de patrimonio mariti.

Om bonde iordh. c. xxxv.

Bonde mo ev selie sin kone iordh vthē at han haffuer om goot iord wedh athette En sel bonde sin kone iord oc kiøber annē iord tage hwn fyllingh aff købe iord e methē til er En er mere købe iordh til en soldh wor skiffte alle arwinge i mellom En er ev købe iord til tha tage hwn fyllingh aff bondens frendher.

Quilibz pōt ꝛc̄ Vtrū qui bona sua alienauerit ꝛ ea postea quiete tenuerit ꝑ annū pōt ea postea defendere. declarat ꝑ thord c lxxi Quilibz pōt. simile de alienatōe feudi pr̄ coll' x vbi cogtoꝝ cōsensꝰ requirit secus de iure cōmuni in re nō feudali vt insti qbus alienare licet vel non per totū. Quilibz pōt terrā. ꝛ iō qui dixerit ꝙ terrā venalē exhibuit in placito vtrū docere dz cū testibꝰ placi vel se defendere coꝛ in coꝛ thord § iiij. Itē si aliquis inpingnorauerit terras quas in ꝓprietate nō possidet sil'r notatur in coꝛ thord § xxxvi. Nota in textu quilibz pōt terrā ꝓpriā vendere qꝺ regula a ꝯtrario sensu nemo pōt terrā alienā vendere infra li i c xli § ij in ꝑncipio ꝛ vltimo ꝛ extra ꝑ scm̄ thomā scd̄a ij c q lxxvij q̇ dicit ꝙ nullus dz vēdere alteri qꝺ nō ē suū concordat bar in pīs sub vocabulo emptio § iij q̄si in medio ꝛ nullus tutoꝛ pōt alienare terraz pueroꝝ quoꝝ

tutor est postq̄ȝ mater coꝝ mortua est nec pater nec auus li i c xix § vltimo Item thorð § iiij ⁊ nō potest aliquis alicui terras illas inpingnorari quas nō pōt ſm leges alienando scotare vel scotādo alienare. Nota nō pōt aliquis vendere terrā alterius vt infra li i c xliiij in ꝑncipio ⁊ § vltimo Itē nec pōt aliquis diminuere terrā alteri⁹ vt infra li i c xlix q̄m in ꝑncipio Itē null⁹ pōt occupare q̄uismō terrā alteri⁹ vt infra li i c lviij q̄si per totū Itē nullus pōt arare terrā alterius violenter vt infra li ij c lxxij. Si vero bona alterius aliq̄s vendere ꝓmiserit ⁊ non impleuerit soluat bondoni tres marcas ⁊ regi tantū thorð § iiij ⁊ li i c xli in ꝑncipio ⁊ in vltimo.
Nota ꝙ ꝯ iura fit ꝓ infecto debet habere x ð vides nec valet iuramentū contra hoc factū C de legib; non dubiū ibi de fo cōpe c si diligenti hec henricus de boic de iureiurā c cū cōtingat ð vnica.
Item alienatio q̄ fit contra formā iurꝭ nulla ē ipso iur̄ de iureiurā. c institut⁹ de hijs q̄ fiunt a ma par ca c xij q̇ sine exceptōe ar cōtra xij q ij si q̄ de reb; hoc soluit̄ ne se vacan c i hec ber de re e c non alie c siquis presbiteroꝝ ꝟ ab initio nullas.
Maritus non pōt Uide insti quilib; alienare licet vel non in glo. Nota Credo ꝙ alienatio siue venditio terre vxoris tenet ⁊ legittima manebit si habuerit puerū cum ea plenum restaurum de terra empticia vel de patrimonio mariti vt hic in c maritus ⁊ quasi sit̄e infra li iij xliiij c mulier. ⁊ hoc veꝝ intelligit̄ sed mlier sciēs ⁊ sustinens consilio ⁊ ope hoc idem fecerit vtš ibi.

Quante etatis sit masculus quando potest terram alienare Caplm xxxvi.

Puer masculus non potest alienare terram suam nec vendere anteq̄ȝ fuerit xviij annorum Sed puelle nunq̄ȝ pn̄t terram suam vendere nisi adeo pauperes efficiantur ꝙ oporteat eas ꝓ sustentatione vite vendere tūc debet vendi cū cōsilio cognatoꝝ ꝓpinquoꝝ tamen nō ampli⁹ nisi ꝓ dimidia marca argenti vno anno Uidua pōt terrā suā cū consilio cognatoꝝ ꝓpinquoꝝ vendere ⁊ mutare Itē si aliquis vendiderit terrā ꝓpriam ⁊ eaȝ in cōmunitate cōsumpserit vxor ei⁹ exinde nichil soluat Sed si vendiderit vtrāq; ⁊ suā terram ⁊ terrā vxoris propter paupertatē ambo dampnuȝ sustineant q2 tenentur viuere de proprijs ⁊ vtriusq; bonis.

Hwr gāmelt barn gotz mo affhēde. c. xxxvi.

Kwen barn ma ey selie sin iordh oc ey andhē lwnde aff hendhe før en han wordher atten vinther gammel En møbarn mo aldri sin iord selie vthū hwn wordhē so fatugh ath hwn sel for liffs føtzel tha scal selies mz neste frendher raad oc ey mere sammel en for halffmark sølffeeth aar Encke mo sin iord mz neste frendhē raad bode salie oc skiffte Sel bonde sin eghū iordh oc øder henne i fellegh thz gialdhē husfrue ey effthē En sel hā bode sin iord oc sin husfrues iordh for vselhedh haffue hiemgialdh forthi at the are skyldughe ath ødes aff there beggis.

Puer masculus xviij De iure cōmuni requirit̄ q̄ puer t'lis sit xxv annoꝝ ff de minoribꝫ xxv annis per totū xviij hec etas requirit̄ ad alienandū sꝫ etas xv annoꝝ ad subleuandū s̄ e c vij. Itez nota q̄ bona immobilia pueroꝝ puellaꝝ pn̄t in casu necessitatꝭ ꝑ vite sustentatōe capꝝ vendi vt hic s̄ e c xxx vitric⁹ in glo vltiā i v̄bo null⁹.

Q̄uo debet terra emi vel scotari. c. xxxvij.

In placito debet terra scotari ⁊ nō in alio loco hoc ē in placito In cuius hareth illa terra iacet in placito Sysel vel in placito toci⁹ terre vel corā rege quia testimoniū placiti adeo validū ē q̄ cōtra illud nulla lex ꝑualebit.

Hwr iord scal købes. c. xxxvij.

A thingi scal man iordh skøde oc ey andhēstz thz er a thz harretzthingh thē iord liggher i ellē sysel thingh eller lantzthingh eller for konighū forti at things withne er so sterct at imod things withne scal enghū logh giffues.

In placito ⁊c̄ hoc ē spāle quia de iure cōmuni pōt q̄s in quocunq3 loco alienare dūmodo ꝓuideret sibi de ꝓbationibus sufficiētibus sed ratio istius ē ad tollendū querelas ⁊ lites ꝓpter testimoniū pla

citi vt infra c primo.

De testimonio placiti Caplm xxxviij

Hoc est testimoniuz placiti ꝙ boni ⁊ iusti qui tunc tpis fuerunt in placito testificātur se vidisse ⁊ audiuisse quod factū est Placitū nō potest teneri siue haberi cū paucioribꝫ ꝙ̄ cū septem hominibus quia tot hoīm testiōniuz de placito est plenū testimoniū Terra que legat ecclesie si vendi debet pōt emi a quocunqꝫ quia oēs xp̄iani debent esse fratres.

Om things withne.c.xxxviij.

Things withne er thz at the gode mē a thingi wore withnet thz thē the soe oc hōre Wynne en vij men mwe ey thingh holle so mange men ere oc things withne Thn̄ tordh ther mā giffuet til gudz hws scal hwn selies thn̄ mo kō be i hwo som wil forthi ath alle cristne men sculle brōdre ware.

Hoc est testimoniū septem.sic septem testes requirunt ad testamētū insti de testamēto ordinand § ſꝫ cū paulatim ⁊ vide glo in l testi § de testibus ⁊ infra e c xli terra concor in auct ſ ius porrectuz C de sacrosctis ecclesijs ⁊ x q i hoc ius sic tn̄ ꝙ ille preferat qui plus dat vt dicit auct hoc ius ⁊ facit glo in li C de iure fisti ⁊ bās fist li x Nota fm canones testib nō testiōnijs ē credendū vl' iudi.extra de cohabi cle c tua. Nulla lex p̄ualebit Hoc verū si testes in testiōnio placiti nō sunt suspecti ſꝫ si sunt suspecti tūc secus Itē de re sine cā extra placitū acta siue discussa testiōniū placiti non valet qꝛ ꝯ illud p̄ualebit lex scꝫ iuramentū hoim Itē pro falso testiōnio in placito prestito soluat falsus testis ad minus tres marcas bondoni ⁊ regi tantū § i ⁊ i. Itē si aliquis aliquē in placito pro aliqua causa incusauerit ꝓ qua non est citatus ad placitū habeat spaciū deliberandi q̇d rn̄deat ad ꝓmū placitum thord § i xxij. Itē homo citandus ad placitū citari dꝫ apud eccl'am suā corā prochianis dn̄ca prima ante placitū ꝑ duos testes thord Item q̇cunqꝫ ad placitū accesserit ⁊ in via aliquis ꝯ eū deliq̄rit ad distantiā a loco placiti quo a placito videri pōt illud delictū scꝫ thingfredh brode similr̄ si cōtingat

in placito similiť sit delictū thingfredh per totū diem integrū q̄ placitū hereth vel sysel teneť si aliquis cōtra aliquē in recessu a placito deliquerit Si vero in recessu a placito gn̄ali tm̄ pax illa per totuȝ diem ⁊ sequentē durabit Si in placito contingat tunc eodem placito p̄mulget delictū ⁊ illud in scd̄o placito ad discernendū sup̱ hoc xij fidedignos nominari ⁊ tercio placito discernant ⁊ in recessu a placito si letus fuerit tunc sequēti placito promulget delictū thorđ c lxxxviij.

Item si aliquis sine quacunqȝ causa testimoniū habet ⁊ aduersarius suus similiter habet tunc illud testimoniū tenēduȝ est pro firmo in quo ep̄us ⁊ octo meliores illius hereth testimonio suo consenserunt thorđ § xxv.

Nota quilibet falsus testis septenni pn̄ia puniatur primo propter dei offensionem xxij q v siquis.

Item infamis est ⁊ a testimonio repellitur propter iudicij illusionem c q siquis conuictus Item verberibus castigetur propter inuestigationem veritatis quinta q v illi qui.

Item rebus spoliatur propter dampni qȝ intulit restauratiōȝ xxxiij q v hec ymago in fine.

Item excōmunicetur. Item nota inducens ad falsum testimonium grauiter peccat ⁊ similiter pena puniatur xxij q ij siquis conuictus. Nota falsus testis excōmunicetur auctoritate statutoꝝ prouincialium. Nota quantuȝ vir ⁊ mulier possunt legare p̱ anima sua ⁊ quibꝫ quere infra li iij c xlv in margine.

Nota huat husfrue oc born oc hion maa aff hendhe li iij c xliij § iij ⁊ hic in parte in c vxor habens maritum ⁊ supra li i c iij § vltimo Et vtrum voluntas defuncti sit adimplenda quere infra li iij c xlv in margine.

Hoc est testimoniū placiti ⁊c̄. Nota hic oritur dubium si discordauerint testes per quos cōmunicatur. rn̄detur vt i cor per thorđ § ij ⁊ hic in glosa Item aliquis infra li ij c vij Si discordauerint in glosa.

De legato a muliere nupta vel innupta Capitulū xxxix.

Vxor habens maritum ⁊ puerum cum eo non potest plus dare pro anima sua q̄ maritus voluerit sȝ si querimonia exorta fuerit de legatis p̱ aīa vl' de vno vl' de reliquo marit⁹ mortue exponat qđ fateť ⁊ pro reliqua p̱te defendet se lege

Itē si nō habuerit puer cū eo tūc hn̄ pn̄t legare dimidietatē portōnis ꝓ aīa sua.

Om siele gifft Capl'm xxxix

Husfrue ther haffuer husbonde oc børn wedh mo ey giffue ath siele gifft mere en bondhn̄ giffuer ia wedh En wordhē thē kare a sielegifft an thn̄ affclosther eller ander māz tha ware bondhen wedh log at han iette ey mere en hā gāgher weth En haffuer hwn ey barn weth hannū ta mo hwn giffue halff sin howz lodh bort for hēne siel.

Uxor hn̄s Istud capl'm restringit libertatē testandi ꝫ l i § de sacrosctīs ecclesiis. Nota etiaz ꝙ mulier hn̄s puer mortuo marito si testamentū fecerit debet o mittere puero q̄rtā nature al' q̄rela de inofficōso testamēto locum habebit insti de inofficioso testamēto § rij ibi per glo.

Si aliquis vēdiderit terrā suā ꝓ denariis suis ⁊ alia terra non fuerit empta pro illis denariis Capittulum xl.

Si vendiderit aliquis terrā suaz pro denariis ⁊ alia terra nō fuerit empta cū denariis illis hoc qd interim ī terra ponitur ⁊ remaneat terra ꝙ in pecunia repertū fuerit remaneat bosa. Itē si maritus primo emerit terrā cū denariis qui vocant bosa ⁊ postea vēdiderit terrā ꝓpriā ꝓ expēsa sua ⁊ sue vxoris primo saluat ei ꝓ matrimonio suo oīs terra qua emit si maior terra empticia sit ꝙ vendita hoc diuidatur totū inter omēs heredes Si minor fuerit terra empta ꝙ vēdita recipiat plenā recompensatōz de denariis qui dicunt bosa ꝙ si nō iueniat sustineat ur.

Om man sel sin iord oc wordhē ey laugt i iord Capl'm xl

Sel man sin iord oc wor hē ey laugt i iord thz thē i penninge wordher fwnnet ware bosa.

En bonde om han køber førske iord mz bosa oc sel sin eghn̄ iord for sin cost oc hās husfrues so møghz som kiøpt er gialdes husbonde for hās fadhrne om købe iord er til er købe iord mere en bondhn̄ solde skiffte mellom arwinge er købe iord mynne til tage fylling aff bosa er ey bosa til hasfue hiem giald.

Si vendiderit rc̄ Si vendiderit maritus terram 7 emerit terrā pro illa pecunia terra empta veniat in diuisione inter maritū 7 heredes vroris sed si solū pecunia supersit veniat inter bose. Jtez de alio articulo ratio dictat ꝙ heredes de bonis vroris refundat marito restaurā pro sua re vendita si bona post vrorem supersint alias habeat maritus dampnū qui sibi melius nō prouidit fortassis prima ps loquit̄ cū § siquis a nō dn̄o insti de rer̄ diuisione.

Siquis vendiderit terram nō appropriatam Caplm xli.

Quicunqz terram vendiderit 7 eam appropriare non poterit 7 illa legaliter reuocata fuerit per contentōem q̄ dr dele ille qui vendidit debet exponere preciū integraliter 7 soluere regi tres marcas 7 bondoni tres quia non potest appropriare Sed quicunqz vendiderit alteri terram tenetur eā appropriare 7 tueri per ꝯgnatos suos ī fra trienniū quia legittima pscriptio nō currit prius que dicit̄ laugheudh nec minus currit q̄ꝫ tribus annis Postea ille qui emit defendat se per cogtos suos nisi aliquis impetierit qui tūc n̄ erat infra annos discretionis vel mulieres nō hn̄tes tūc tutores vel si illi quoꝝ intererat erant tunc ꝑis extra patriam quando terra vendebat̄.

Hwo som sel whiemelt. c. xli.

Hwo som whiemelt iordh seel oc deles hwn effth̄r lade wdh werdh hin th̄r solde oc bøde iij mark bonde oc so konigh forti at hā solde whiemelt En ho som seel annē iordh han bør

athiemle hannũ thñ iordh oc warie hannũ thñ mz sine frendher e til thisse ath hin haffuer tryghi win ther laugheud a ther hã køpte forti ath laugheud er ey mynne en tre winthẽ Sithñ a hin thẽ køpte at warie mz sine egne frendher vthñ at the kalle a thẽ ey wore kommen til olders eller quinne thẽ ey haffde retthe warie eller the men ther wore vthen lantz thñ tijth thẽ iorden soldes.

Quicunqꝫ terram vendiderit ꝛc̃ De venditore rei aliene qua/liter puniatur de emptione § de emptionibus per totum. Itẽ hic prescriptio currit tribus annis hoc de iure communi verum est in vsucapiõe qui habet tres annos prescriptio tamen hebet x ꝛ am/plius vt institu de vsucapionibus ꝛ longi temporis prescriptioni/bus per totum si quando terra vendebatur quia contra tales per sonas non currit prescriptio vt de integrum restitu c requisiuit ꝛ c beneficio.

Nota laugheudh kan enghen man fo pa nogher iordh vthñ log ligh skode oc enghen mã kan fo logligh skode vthñ aff rette eghñ man vt hic ꝛ q̃ꝫ toto titulo de scotatione venditione ꝛ alienatione terrarum vndhñtaghñ arff.

Si contentio oritur vtrum plus venditum erat vel minus.c.xlij.

Si aliquis vendiderit terram ꝛ oriat̃ contentio inter eos vtrum plus emerit vel minus si ille qui emit poterit allegare legittimam prescriptionẽ triuꝫ annoꝝ ꝙ tanto temptore fuerat in plena possessione absqꝫ querela obtinebit in causa Sed si contentio fit inter eos de dicta terra infra tres annos tunc requirendum est testimoniũ de placito ꝛ si testimonium placiti non affuerit tũc potior est causa vendentis.

Om trette wordher a hvat solth wor mere eller mynne.c.xlij.

Seel man annē iord oc skyl thm̄ om huat hel-
ler han køpte mere eller mynne haffuer thn̄
ther køpte laugheud a wkert tha ma han
withne hin ighn̄ ther solde En skyl thm̄ a indhn̄
tre winther tha staar thz til things withne En er
ey things withne til tha wordhē hin nermere ther
solde atwinne.

Si aliquis dixerit se emisse.c.xliij.

Si aliquis dixerit se emisse tam terrā sororis
ꝙ fratris ⁊ ipsa ē non maritata ⁊ in cōmu
nitate cum fratre ⁊ si testimonium pro taciti non
affuerit ꝙ terra vtriusqꝫ fuerit noīata tunc ille qui
vendidit defendat se lege ꝙ non vendidit nisi ꝑtem
suā Sed si cōuictus fuerit soluat tres marcas ⁊ so
ror vtatur terra nisi tutor eius vel ipa personaliter
alienauerit eam.

Om man kaller sigh athaffue køpt bode
systhēs iord oc brodhēs.c.xliij.

Kaller nogher man sigh athaffue køpt bode
søsthēs iordh oc brodhēs oc er hwn wmāꝫ
oc mꝫ brodher i fellegh oc er ey things wit
ne til at neffnꝫ wor bode serlige ta wa-re hin wedh
logh ther solde at han solde icke mere en sin eghn̄
lodh En brøsther hannū logh bøde iij mark Oc
systher holler sin iordh vthn̄ at henne rette wa-rie
eller hwn selff haffuer thn̄ affhendeth.

Si aliquis ⁊c̄ Nota de prescriptōe s̄·e c ꝑrimo ⁊ de testiō placi.
s̄ e c xviij. Si aliquis ⁊c̄ Nota quicūqꝫ ꝓmiserit alicui bona sua
vendere ad implemendū tenet obligatus Si vero bona alteri⁹ vē
dere ꝓmisit ⁊ nō impleuerit qd soluat regi ⁊ bondoni ptꝫ ꝑ thord
in cor § lxxxi. Si aliquis ⁊c̄ Facit § nunc ad manendū insti qbꝫ
alienare licet vel non.

Qui non debet terra defendi.c.xliiij.

Terra dz defendi p noiatos de cõsanguinitate q̄ dr kyns neffnd Si eccl'a cõtenderit cū aliquo bondone de terra ⁊ illa pl⁹ valz ꝑm cõsuetudine velle q̄ꝑ marcā argēti dn̄t veredici suo discernere iuramento Sz si terra valet marcā argenti vl' minus ⁊ bondo retinet eā in sua possessione tunc ip̄e defendat p kyns neffnd. sed si terra sit ī possessione ecclesie ⁊ alterius non tunc dn̄t tutores eccl'e ⁊ alij meliores prochiani xij suo iuramēto adiudicari eam eccl'e vel alteri alicui Si aliquis habuerat terrā xl annis in quieta possessione dz eaz absq3 om̄i lege tanq̄ꝫ iusto titulo possidere Sed si eccl'ia xxx annis fuerat in possessione absq3 q̄rela obtinebit terrā absq3 omni lege.

Hwor mē sculle iord warie. c. xliij.

Jordh mz atwarie kommer icke annet til en kyns neffnd Sskyl bonde wedh kirke om iordh oc gialdhē iord mere en mark sølff aff rette bywrthing tha sculle sandmē thē om skylie En gialdhē iord mark sølff eller mynne oc haffuer bondhē i hefft tha worde han wedh kyns neffnd En om iord er i kirkens hendh tha sculle kirke warie oc ādre kirke mē the beste so at the are xij swarie henne iordhē anthē til eller fra Haffuer bonde hafft iord fyrthiwge vinthē i hendh ware logløøs for kirken En haffuer kirken hafft iordh tretiwge vinthē i hendh ware logløøs for bondhe om thet stood wkerth.

Terra dz defendi. ⁊c̄ De possessore q̄ teneat defendere possessionē suā ⁊ q̄ dicit de xl annis verꝫ ē de iure cõmuni etiā sine titulo ꝑm leges p! cū notissimi C de prescriptõnib9 xxx annoꝝ sed secus ꝑm canones vt in c Si diligēti ⁊ c fi de prescrip. Itē cõtra eccl'am requirit p̄scriptio xl annoꝝ sed ꝓ eccl'ia sicut ꝓ alijs de iure cõmuni vt in c iij ⁊ c ad aures de p̄scrip. ex q̄ ptz q̄ eccl'ia cicius p̄scribit

q̄ꝫ ꝑuatus oppositū deberet eē q2 a ꝑuato spaꝶ reuerti nō ab eccl'a
⁊ ea rōe ꝓhibeꝶ alienatio feudi in eccl'am nō in ꝑuatū vt ī li feudo
rū de alienatōe feudi sed rō istius decisiōis ē fauor eccl'e. Tutores
ecclesie. Nō ex facto defuncti cōueniunꝶ heredes C de emptōnibꝫ
si ꝑntes xij q ij eps q̇ filios ber de pigno c ex pn̄tiū ꝟ ex successiōe
Si eccl'a Nota ꝙ ē in optōe eccl'e vtꝝ velit alienantē res eccl'e vl'
recipientē ꝯuenire xij q ij si q̄ de rebꝫ ⁊ c siquis q̄ lꝫ alan⁹ § si tu vl'
cura li ⁊ l vlti. ad instar minōꝝ ⁊ ibi dicit ber de pingnoribꝫ c ex pn̄
tiū in ꝟ sua necessitate Itē cōcor henric⁹ in summa in hec ꝟba in
re male alienata eccl'a hꝫ actōem ꝑsonalit' in alienatōꝫ vel actōeꝫ in
rem ꝯ possessorē xij q ij aplicos Iteꝫ decretal' hec cōsultissimo de
re ⁊ nō alie in vi dicit ⁊ ꝓhibet alienatōes rerum ecclesiasticaꝝ ni
si in forma iurꝭ cōmunis io in no vn̄ dicit ar. Itē dicit innocen̄ ꝙ ꝑ
positus abbas ⁊ rectores vniuersitatis ⁊ hmōi poterint p̄stare au
ctoritatē in iudicijs ⁊ cōtractibꝫ alienatōis rerū ecclesiasticaꝝ ſua
ta forma iurꝭ cōmunis ꝭ io mo in c ꝺudū de re ⁊ nō alie in vi
Itē Nota ꝙ eccl'a fungiꝶ iure minōꝝ ⁊ iō de hmōi alienatiōe requi
re s̄ li i c xxx in fine.

Om by ellē bool skil a Capl'm xlv

Qui dixerit se min⁹ habere de terra q̄ dr̄ bool
q̄ꝫ deberet dꝫ totū bool ꝑ legē p̄rie ad equa
litatē ⁊ equitateꝫ funiculi reducere Sed si
vnū bool discordauerit cū reliquo tota villa redu-
cenda ē ad equalitatē funiculi.

Om by ellē bool skvl a Cap̄ xlv

Man thē seier at han haffuer mynne aff bool
en hannū høser hā kōmer alt bool til rebs
En skvl bool wed ānet ta kōmer hā al by til rebs
Si villa vel bool discordauerint tūc q̇ facit sed ⁊ si § si dicanꝶ ff fi
niū regūdoꝝ de mō diuidēdi ꝑ funiculū soli vide infra c c lx.
Si aliqua terra Hic ponit vnū sp̄ale locale statutū.

Om ornū er i by Capl'm xlvi

Si aliqua terra q̄ vocaꝶ ornū sita sit ī villa dꝫ
eē ex antiquo ⁊ sp̄aliter signata cū lapidibꝫ
vel foss'is vel statuis q̄ dicunꝶ stabel nō mēsuraꝶ ad
equalitatē ville q2 diminuit de tota villa Sꝫ si cō
tentio sit vtꝝ ill'd ornū vel vna ꝑs q̄ dr̄ deel si iacet

i villa illa dz scire p̱ noīatos ī cogtōe qui dicūt kyns
neffnd qui ē in possessiōe ꝙ ei⁹ sit ornū ⁊ ñ tenet mu
tari ad villā Sz si nō sit spāliter signatū cū lapidi
bus fossis ⁊ stabel distribuat p̱ funiculū.

Om ornū er i by Caplm xlvi

Er ornū i by tha scal hwn ware aff areld oc
so seer merckt mz steen oc mz stabel oc met
gryff: Hwn rebes wed by ey forti at hwn skerthē
al by En wordhē skelnz a huat hellē thz er ornū el
ler en deel om thz ligghē vbygd wide hin thē i hen
de haffuer mz neffn i kyn at thz er hans ornū oc a
ey atskifftes til by En er thz ey merckt mz steen oc
mz stabel gange mz reeb.

Si p̱ua villa cōtendit cū maiori.c.xlvij.

Si aliqua p̱ua villa edificata sit in mark ⁊
vna sit distributio agroꝝ ⁊ pratoꝝ ⁊ cadit
ad maiorē villā q̄ vocat atelby ⁊ si post con
tētio orit quid p̱tinet ad villā q̄ dr torp quid ad ma
iorē villaz q̄ dr atelby hoc dn̄t scire qui morant in
maiori villa ⁊ si videt illꝭ ꝙ aliqd dāpnū incurrit ꝓpt
illā p̱uā villā q̄ dr torp pn̄t eos reuocar ad cōmunē
villā si dāpnū illd sit itollerabile ⁊ si noluerit redi
re p̄figi dz eis terminus de placito ꝙ redeāt ⁊ si vl
tra id resideāt soluāt regi ius suū Tn̄ si hitauerint
ibi tribz ānis sine q̄rela in placito ꝓnūciata nō pn̄t
de iure reuocari.

Om torp skyl wed atelby.c.xlviij.

Er torp giorth vth a mark oc er alle agher
skifft oc engh oc skyl thm̄ at hwat til torp
hører oc hwat til atelby tha sculle the wi-
dhe ther i atelby bo Tycker thm̄ oc ther i atelby
bo ath thet torp standher thm̄ til skade tha mwe
the kalle thm̄ effther ighen om then skade er thm̄

vtolligh Ville the ev effther fare tha sculle mē leg ge thīn lagdag aff thingi thīn effther atfare Side the effthē oc the a·re loglige vpkraffde ligge konin ghīs ret wed Tho om the haffue trygge vinthēs heudh a there bygge wkert a thingi tha mwe mē thīn ev vpdele.

Si aliqna parua villa rc̄ Notanduʒ ē ꝙ edificari concedit̄ sine dampno alterius etiā in loco publico ff nc quis in loco publico l si quis a ꝑncipe facit c ad audientiā in ꝟ in curia in glo de eccl'e edi ficandis tribus annis Nota hic ꝑscriptionē triennalē.

Quicunqꝫ habitauerit i wongh.c.xlviij.

Quicunqꝫ extra cōmunē villā habitauerit in wongh licet in terra ꝓpria habitauerit de= bet in terra ꝓpria habere introitū ⁊ exituʒ ad forte oc fa·gangh absqꝫ oīni dispendio vl' redire ad villam cōmunem.

Om man sectes i wongh.c.xlviij.

Hwo som sectes i wong fra atelbv dogh at han ligghē a hans eghʒ tha scal hā anthū a sīth eghʒ kōme sigh til forte oc fa·gangh alle eghē skadeløøs ellē flytte vp til bv effthē ighū

Quicunqꝫ facit vts̄ ⁊ c primo de hoc insti de suitutibus rusti/ coꝝ ꝑdioꝝ § ideo aūt hee suitutes.

Om reeb oc iordh Caplm xlix.

Nullus ꝑt negare alteri distributionē funicu li nec renunciare si aliquis petierit ⁊ volue rit scire suū stuff ⁊ suā specialeʒ emptionē in aliqua parte q̄ dr deel vel villa tūc pōt ⁊ debet ad mitti funicul⁹ ⁊ hēat quilibʒ quantū tenet̄ vl' quā tū habuerat antecessor su⁹ ⁊ ī nll'o diminuat terrā alteri⁹ nisi illius qui tenet̄ habere diminutōeʒ q̄ dr skerth hoc ē ille qui vēdidit Voꝝ cuiuslibʒ adiudi cātis se ad distributiōʒ funiculi potior ē ꝗ̄ illi⁹ qui eum voluerit adiudicare.

Om reeb oc iordh Caplm xlix.

Reeb mo enghñ mã forsie a by ho som a kal ler Hwo som wil wide sigh til stuff ellẽ til ferkøb i nogher deel eller by lade tha reeb gange oc haffue tho so møghz som han haffde thẽ han feck aff anthñ kiøb ellẽ stuff ellẽ hans forelðhẽ oc skierte enghñ mã vthñ hin thẽ skyldug er skiert athaffue thz er thñ thẽ solde Man er e nermer at wide sig til reeb en hin thẽ hannũ wil wide fra.

Nullus pôt negare ꝛc̃ Hic admittit mensuratio per funiculuz de hoc notat institu de actionib9 § preterea.

Hwr mã scal dele sig til rebs .c.l.

Quicunqz voluerit se reduci per legem ꝛ contentionẽ ad equalitatez funiculi hoc est ho som sigh vil dele til rebs Primo debet cõqueri in placito ꝙ inequalitatẽ habet de suis compossessorib9 ꝛ minus de terra ꝙ̃ tenet ꝛ petat equalitatẽ cuz funiculo tunc ꝑnoiabit sibi ꝛ aduersario suo ꝓximũ placitũ qđ sequitur si aduersarius suus habitauerit intra ha·reth Sz si habitauerit extra ha·reth tũc ꝑnoiabit ei placitũ ad dimidiũ mensem ꝛ alter faciat eũ citari ad domiciliũ suũ cuz duob9 viris quinqz diebz añ placitũ ꝛ illi hoc dñt testificari in placito ꝙ fuit legittime citat9 Sed si apparuerit qui citati fuerãt ꝑfiget eis termin9 dies quĩtus de placito vt terra illa de qua lis orta est per funiculũ distribuat Insuper nominẽtur de placito boni ꝛ veraces qui in die illo ꝑñtiam suã adhibebũt ꝛ sciãt si reus ꝛ causatus iustitiã adhibeat ꝛ illi dñt ꝓnunciare in placito qđ factũ fuit in die illo ꝛ ꝑm testiõniũ eoꝝ debz ꝓmulgari iuditiũ ad distributionẽ funiculi si necesse fuerit vl' hoc iudicare ratũ ꝛ firmũ de quo noiati in placito ꝯcordabãt Si

impedimentũ rei venerit in placito qđ dicit withē maals thing ⁊ ipe nõ ꝑsonaliter cõparuerit tũc prenoĩatur ei aliud placitũ Sed vltra terciũ placitum nõ p̃t aliquis excusari ꝑ impedimentũ nisi sit adeo infirmꝰ ꝙ nõ possit venire vel in negotio regis vel in sãneth qđ dicit forbodh vel in ꝑegrinatõe extra terrã vel si vocatus sit ad sup̃ius iuditiũ vel si deberet tueri terrã si dies ille eẽt certus terminus suus qui vocat laugdagh ista sunt impedimẽta legittiã Sꝫ si aliquis dixerit se velle cõpare illo die tũc nulluz impedimentũ põt eũ excusare nisi infirmitas ⁊ ꝑegrinatio Si oĩs cõpossessores acceptauerint funiculũ in placito nec vnꝰ nec duo pñt impedire.

Hwt man scal dele sig til rebs .c.l.

Hwo som sigh wil dele til rebs han scal først kare a thingi at hã haffuer wiaffnz aff hãs eghẽ oc mvnne en ham bør oc bedes iaffnz mz reeb tha neffnes hannũ thing for oc hans dele mã thz thing thẽ nest effthẽ er om han sidhẽ indhñ hareth Sidhẽ man vthñ hareth tha legges hannũ halffmonz thing fore Nũ thẽ karer hã scal steffne thñ ther forsaghñ er fem nathẽ for thing mz to mẽ at hans hws so sculle the oc withne a thingi at hã wor loglige steffnd Kõme the til swar thẽ steffnde wore tha legges thĩ fore xv daghe a thingi at rebe thñ iord thẽ thĩ skyl om gode thinghøringe oc sande mẽ sculle neffnes til ower atware oc at withne om oc se hwat hin forsaghñ er biwdher reth oc the sculle sie a thigi huat giord wor a lagdag efthẽ there withne sculle men anthñ male reeb til om behoff giøres ellẽ døme thz atstãde til thinghøringe worde samsette thẽ om Kõmer hinds forfald thẽ

ſecthz er a withēmaals thingh oc ey han ſelff tha neffnes hannum anneth thingh fore En lenghē en a tredie thingh mo ey forfald møðes vthñ han er ſo i ſiwge ſengh at han mo ey komme Eller i kom̄ ghens ſyſel eller forboth Eller i pillegrims ferdh vthñ landz Ellē han er kalleth til høgre dom Eller for høghre worneth Eller ſcal warie ſin iordh om hās rette lagdagh wor J thyſſe er lag forfald i alle dele En om man tagher wedh geen maal a thinghi tha mo hannuz enghñ forfald hielpe vthñ pillegrims ferd ene Taghe alle eghē wedh reeb a thingi ſithñ mo thz ey en mā eller to formene

Quicunqȝ ⁊c̄ Nota qualiter deueniť ad funiculi diſtributiōem Nota hic impedimēta legittima ⁊ eſt aduertendū q̄ pmo fiat q̄rela de ineq̄litate deinde ante citatōem nominētur thinghoringe ⁊ veredici ad experiendū an ſit neceſſe q̄ terra diſtribuiť funiculo iu⸗ xta cor̄ dicta fiat vel maneat indiſtributa ſi dixerint q̄ fiat tunc citatur aduerſarius per duos ad domū ⁊ in tercio placito pceditur ad diſtributionē niſi occurratur legittimū impedimentū vt hic. Nota hic fit dubiū de piſcatura q̄ȝ de ea hic nō loquiť ⁊ ideo per thorð § vi fit cor. Quicunqȝ ⁊c̄ Nota hic in ꝟ faciat eū citari ad domiciliuȝ ⁊c̄. ſed de meliori conſilio ⁊ iudicio videtur citari apud eccleſiam ſuā coram prochianis propter maius periculū cui tandū concordat cor thorð § viij. Faciat eū citari Si pro cauſ trium marcar̄ cōuictus fuerit aliquis excepta execucione mābelleth maal ſi appellare voluerit vl' aliquis noīe eius iudiciū regis appellet in eodem die in placito quo conuictus fuit ⁊ iter recedendi arripiat infra quindenam ſi appellauerit ⁊ non fuerit pſequutus tūc ſoluat bondoni tres marcas ⁊ regi tantū. ſi non appellauerit tunc teneatur aduocatus ſub pena trium marcar̄ aſſumptis ſecū quatuor fidedignis ad domiciliū conuicti accedere ⁊ bondoni iuſticiā facere ⁊ regi ita tamen q̄ prius ſeruentur ibi tria lagdaghe ſi aduocatus ad primam monitionē non fecerit bondoni iuſticiam ſoluat ſibi vt dictum eſt pro contumacia tres marcas ⁊ tantuȝ pro ſecunda monitione ⁊ tantum pro tercia monitione et tantū pro q̄rta ⁊ ſi tunc ſibi non fecerit iuſticiam exinde poſſit eum cogere per litteras regis ad faciendum ſibi iuſticiam ⁊ ad ſatiſfaciendum cip contumatia aduocato autē ⁊ ſequacibus ſuis ſi bondoni iuſticiam

fecerit non debet imponi causa herrezverck vel rapine Thord § xiij.

Quicunqz voluerit se reduci 7c Vtrum leges debent solu3 festo vel pfesto patet per thord in cor § lxxxvi 7 infra li iij c de neffningi in ꝙ debent iurare in glo.

Item nota hic per argumentū in § sed si ꝙ leges solū debent quinta die post firmationem legis.

Legittimum impedimētum Nota legittima sunt hec scilicet infirmitas impedimentū negotij regis Item expeditio regis Item peregrinatio vel extra terram vocatus ad superius iuditium. Ite3 si deberet terram suam defendere in certo termino ista omnia hic i textu continentur.

Item in captiuitate vel carcere detentus extra de pig c significāte. 7 de ꝓcura c accedēs. Item capitalis inimicicia vt extra de purga c cum in iuuentute Item timor amissionis reꝝ probabil'ar ꝙ me cā c abbas. Item etiam probabil' metus vel timor cruciatus corporis vel mortis ar ꝙ me cā c cum dilectus filius. Item de periculo mortis vel capitali inimicicia quia locus non tutus. vide textum vt lite non conces c accedens. Item exceptō formi est iustū impedimentū per procuratorem vl' alios legittimos in principio lic3 iij q vi c Siquis.

Kommer hindz forfald Si iniuriam passus infirmatur nō valens venire ad placitum quo executio cause sue per veredicos vel neffningos seu denominatos aut quocunqz modo alius debet determinari cum restitutus fuerit sanitati veniat ad placitum 7 habeat per se vicinos suos sex testificantes ꝙ in infirmitate fuit impeditus et tunc p duos testes ex nouo citētur ad discernendū ꝑrio placito subsequenti 7 idem possunt facere heredes si infirmus moriatur thord § xi.

Enghē man mo bygge Caplm li.

Nullus potest occupare fortam quia communis est oīm quicunqz possessorū est in villa quantūcunqz habet semper debet conqueri de forta 7 potest si aliquis eam diminuerit Omnes fundi qui in villa sunt tam antiqui ꝙ ex nouo iurati dn̄t habere forta3 illi sūt fundi iurati qui pri? fuerūt aghēlandh 7 nūc p iuramētū facti sūt fūdi sic tn̄ qd de illa pte t're iurata ꝗ d3 deel exponat forta

Quicunqȝ habitauerit extra villam cōmunē dȝ in ꝑriis venire ad forte ⁊ si oēs transtulerint se de cō muni villa excepto vno solo hoīe tunc ipē pōt eos cū maiori ratione reuocare ad villā cōmunez ꝙ̄ ipsi eū ad se nisi ipē q̄rimoniā de eis non moueret infra tres annos. Si deuastata fuerit villa cōmunis tūc diuidit illa terra q̄ prius fuit forte sicut alia terra tam ad villam ꝙ̄ ad bool.

Enghē man mo bygge Capl'm li.

Enghē mā ma bygge a forte forti at forte are alle mēz hwo som er eghē i by hwre møghȝ som han haffuer i by han mo e kalle a forte om annē mā haffuer thȝ mynsketh ellē røgt. Alle toffte thȝ i by are sculle haffue forte bode gamle toffte oc sworne toffte. Thȝ er sworne toffte thē fore wore aghē landh delt oc gøre hēne til toffte tho so ath om thē samme sworne delt gøres oc forthe. Hwore som mā boor vthē atelby the sculle aff there eghȝ selffue fange thē forte. Ere alle men flytte fra atelby oc sithē en effther tha er han nermer at kalle thē effthē en the hannum borth vthē at han thier oc tool so lēgi thȝ er iij vinthē vkerth. Gøres al by tha skifftes thȝ thē føre wor forte so som annē iord til by oc til bool.

Nullus pōt de forta.i.via cōmuni qui nō pt occupari vel inhabitari vide insti de reꝝ diuisione § vniuersitatis ⁊ ꝓ isto facit c xlviij ꝯ̄ c in fine. Itē terra vel bona cōmunitatȝ desolata ad quē spectat nō bar de lux fȝ in li ff de collegiis illi. Item hoc est etiā prescriptō triennal'.

Hwor om xij eghē sculle swarie.c.lij.

Inter fundū ⁊ furtā iter fundū ⁊ aghēlandh inter siluā ⁊ aghēland ⁊ inter ꝑtes q̄ dicuntur deld ⁊ oīa principia ⁊ de strata regis q̄ vocaꝶ konīghēs herstrade debent xij cōpossessores

ſuo ſcire iuramēto ⁊ ſi in villa nō ſunt xij recipiāt tot de villa pxima donec xij fiant ⁊ quid illi xij le legittime ad illud vocati iurauerint in recto termi no de placito ſumpto ratū erit ⁊ firmū ⁊ ſi diſcor-dauerint ꝙ a pluribus factū fuerit firmū erit Sed ſi ſex vnū iurauerint ⁊ alteri ſex aliud tunc tres de bent adnominari ad illos ⁊ quicunqꝫ duo ex illis tribus ſup pmiſſis conſenſum prebuerint qđ illi iu rauerint firmū erit Quilibꝫ qui villam inhabitat mo wide ſigh til forte oc fagangh.i.poteſt ⁊ debꝫ ſe adiudicare ad forte ⁊ ad paſcua pecorum ſi p tri-ennīū ibi habitauerat ſine q̄rela.

Hwor om xij eghē ſculle ſwarie.c.lij.

Mellom toffte oc forte mellom toffte oc agher landh oc deelt i mellom oc alle vphoff Oc konnighīīs herſtrade ſculle xij eghē mꝫ there eedh wide En ere ey xij men i by tha ſcal mā ta-ghe aff thē by thē thm̄ er neſt til xij mē ere Hwat ſom the xij ſwarie loglighe til kraffde a retthe lag dagh a thingi laught thꝫ ſcal ſtande En ſkyl thm̄ a tha ſtande thꝫ thē flere giorde om thꝫ ther ſauth er En ſwarie ſex eet oc ſex ānet tha ſculle neffnes tre til oc hwilke the to fylge thꝫ ſtande En om fle re neffni kōme til ſtāde thꝫ the førſta giorde Hwer man thē i by boor ſcal wide ſigh til forte oc til wt gang om hā haffuer tryggi vinthēs heudh vkerth a hans byggi.

Inter fundū ⁊c̄ A pluribus notatur pro maiori parte ſup̄ c c l in fine Jtem tūc tres notatur pro teſtimonio ſenioꝝ Jtem per ad iunctionē illorū trium efficitur maior pars vide c i de arbitriis in vi quilibet qui villaꝫ de iure cōmuni preſumit ꝙ quis habeat for te ⁊ fegangh ſimile in c freqns de reſtitu ſpoli in vi.

Om en manz ſkow oc annen manz mark inſ đ Caplm liij.

Si terra vnius ⁊ alterius silua concurrũt tũc ille cui9 est silua tantũ possideat terra quã tum frondes ⁊ radices extenduntur nisi ter ra sit cõmunis tunc rex possideat terram ⁊ bondo nes siluam.

Om en manz skow oc annen manz mark mød Caplm liij.

Mødes en mãz skogh oc annẽ mãz mark tha a thẽ thẽ skog a so langt som grena lwdhẽ oc rood rindhẽ vthẽ thz er almynnig oc ta a konnghẽ iord oc bondhẽ skogh.

Si terra vnius Silua semel diuisa nunq̃z põt fune solari diuidi licet campus diuidat̃ § vi. Itẽ facit § si cui9 insti de rex diuisiõe istud caplm ibi si terra sit cõmunis ⁊c̃ Itez si terra vnius cõcurrit ad aq̃m cõmunẽ tũc aq̃ ẽ regis ⁊ alter retinet terraz ex q̃ sequitur ꝙ piscatura ẽ regis sed t̃ra illa nõ fiuat piscatoribꝫ nec ad intrandũ nec ad retibia vel casulas sine licẽtia possessoris vt infra li iij c lxi ⁊ vraagh in glo. Nisi terra sit cõmunis Nota h̃ ar ꝙ si aliq̃ aq̃ sit cõmũis ⁊ bondones terrã possidẽt tũc aq̃ ẽ regi ⁊ bondones possi deãt terrã vt hic in pma glo ⁊ infra li iij c lxi in glo.

Om mageskifft Caplm liiij.

Nullus põt aliũ cogere ad diuisionẽ q̃ vocatur maghe skiffte sine voluntate alterius.

Om maghe skifft Caplm liiij.

Enghẽ mã mo nøde annẽ til at maghe skiffte vthẽ hin annens wilie.

Nullus põt Hic ponitur modus diuidẽdi ꝑ funiculũ sed si ali quis pro isto facit titulus de noui opis nunciatõne in canonibꝫ ⁊ i legibus.

Om solskifft ganghẽ i by.c.lv.

Ganghẽ solskifft a by hoc ẽ si solaris distribu tio tradita fuerit ville tũc quilibz dz resigre suũ heud i toto mark nisi sit ornũ vl' kirke stuff l' ali cui9 spãl' emptio de qua nescit̃ cui noceat hoc ẽ hwẽ thz scal skerte Itẽ nll'a ꝑs que dr deel in qua iacet

ſtuff pōt diminui vel augeri Poſtea diſtribuūtur
p̄mo fundi qui iacent in villa p ſolarē diſtributōꝫ
ita ꝙ nullus poſſit impedire Sed ſi funiculus ſola
ris ceciderit in habitatione vel ſub habitatōe alicu
ius ⁊ ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui
impetat plenā habeat ptātem recipe de terra ſua q̄
inhabitata ē hoc ē de eius mark iordh vbicūqꝫ no
luerit funiculū p funiculo So hegner mā landbo
tofft ſicut fundū illū in quo habitat et etiam gard
ſedhe ⁊ ſic quēlibet funduꝫ in quo habitatio ē qui
prius fuit inhabitatus ꝙ totū mark deles til rebs
Sꝫ ſi aliquis occupauerit.i.inuaſerit terrā alicuꝰ
vel cū tugurio qd̄ dr̄ hielm vel cū aliquibꝫ aliȷs do
mibus ille qui terram poſſidet nō pōt deſtruere do
mos illas ſine vfōrm iuditio placiti ⁊ cū tribus ter
minis qui vocant laugdagh Sꝫ ſi ille qui occupā
uerit terrā remouerit domos ſuas i p̄io laugdagh
⁊ legē dederit quē putauit terrā eē ſuaꝫ excuſatus
erit ſi in iuditiū expectauerit ſoluat regi tres mar=
cas ⁊ bondoni tres Sicut fundi diuidunt in villa
ſic diuidēdū eſt totū mark iord eadē eſt lex ſi ſepes
deſtruuntur.i.deles vp.

Om ſolſkifft ganghē i by.c.lv.

Ganghē ſolſkifft a by tha ſcal hwer mā giffue
ſin heudh vp om alle marke for vthū at thꝫ
er ornū eller kirke ſtuff ellē noghē māꝫ ſerdeles køb
thē man wedh ey huem ſcal ſkerte Enghū deel thē
ſtuff ligghē i mwe mē anthū øge eller mynſke Si
thū førſt toffte thē i by ligghē ſo at enghū mā mo
thꝫ mene En faller noghē māꝫ reeb vndhē annen
manꝫ byggi oc wil hin ey rymme ther a boor tha
haffue hin vold til thē a kaller attage aff hans w
bygde iord a mark hwore ſom hā wil reeb for reeb

So hegner mā landbo toffte som thñ tofft hā boor selff vpa oc so gardset tofft oc so hwilkhñ tofft thē noghz bygdh er a ther fore wor bygdh en mark deldes til reebs En bygghē man a annē māz iord anthñ mz hielm ellē mz noghē andhē hws tha mo hin ev thē iordhñ a the hws aff bryde vthñ things doom oc mz trynne laugdaghe en rymmer hin thē bygde aa første laugdage oc giffuer logh aa at hā wenthe at thz wor hās eghz ware anghēløs En tool han dom bøde iij mark bonde oc so konighñ iij mark So som toffte skifftes i by so skifftes al marke iordh Thz samme er logh om garde deles vp so som hwse deles vp.

Banghē solskiffr. in § Sed si aliqs rē Nota qui sic occupauerit terrā alterius iniuriose soluat leso tres marcas ꝛ regi tantū vt hic si fuerit laycus. sed si fuerit clericus satisfaciat leso ne trahat ad iudiciū secularē ꝛ ibi ꝫ c olim de iniurijs ꝛ dāp da cōuincat vt extra de iudicijs ar c qualit ꝛ qñ vbi dr ꝓ in defectu iusticie iudicē secularē eccl'a pōt se intromittere vt extra de foro cōpe c licz ꝛ c ex tenore. ꝛ ratio est qꝛ nemī iusticia ē deneganda vt in c preallegato qualiter. nec iusticia est vendenda vt infra li ij c l Si exactor in glo. Nota hic sine iudicō placiti nullus pōt alterius domū q̄uis in terra aliena edificatā destruere vt hic ꝛ infra li ij c xxxvij Siqs habuerit. Nota possidens terrā nō domū edificatā in terra sua absqz iuditio placiti remouere vel destruere pōt vt hic ꝛ li ij c xxxvij ꝛ li i c lv § vi ꝛ c xlvij § ij ꝛ iij ꝛ iiij et c li. Item in fine huius capittuli ibi sicut fundi qꝛ eadem ē ratio de pte ꝛ de toto ꝛ ecōuerso ff de remendō iō l que de tota. Nota occupare. i. inuadere quasi ex improuiso vel ante capere.

Om warie Capl'm lvi.

Quelibet villa dz habere vias q̄ ex antiquo fuerūt quas nullus pōt impedire nec diminuere Sed siquis impedierit soluat regi tres marcas ꝛ recupet viā bene Stratam regis que dr konninghens herstrade debent facere cōpossessores in qualibet villa super qualibet mark Sz si tm̄ sit thoor

fǿre ī via vl' mirica q̄ dr̄ mose vl' ingn⁹ amnis vl' ali
qd̄ taliū tūc dz tota ꝑrochia illos adiuuare ad edifi
catoꝝ pōtis si necesse fuerit Null⁹ ꝑt vias ex anti-
quo iuratas impedire l' claudere q̄ ducūt ad villas
forēses vl' ad placitū vl' ad siluas vl' ad litt⁹ maris
Viā cōmunē toci⁹ hareth dn̄t oēs inhitatores illi⁹
ꝓuīcie facere ⁊ repare ⁊ repatā ꝓuare Itē via cōis
dz eē xviij vlnaꝝ ī latitudīe sz forta dz eē via cōis xvj
fawna ī latitudīe l' adeo lata ꝑut sufficit oībus cō-
possessorib⁹ Om warie Capl'm lvi.

Wil hwer by a rette fire waie affgange the
thē aff areldh haffue til ganghz oc thīm mo
enghū mā formene ellē spille En hwo som thīm me
ner ellē spiller gialde konighū iij mark oc gǿre thū
wai wel ferdi Ower hwer bymark sculle the eghē
thē a mark bo konighens herstrade gǿre En er so
mǿghet thoorfǿre a anthū mose eller store aa tha
scal alt kirke soghū hielpe thīm til atgǿre bro om
wedh tǿrff En er thz alt haretz wai tha scal alth
hareth hielpe til atgǿre bro oc atholde sithū En-
ghū man mo sworne waie lucke eller mene ther til
kǿbingh ellē thingh ellē strandh eller skogh lǿber
Atel waie sculle ware xiiij alne brede En forta .i.
via scal ware xvj fawna bredh ellē so bredh som al
le eghē wille ath orwes.

Quelibet villa De hoc ff de via publica Itez ff de' locꝫ ⁊ itinerib⁹
publicꝫ ⁊ ff de dāpno infecto l qui vias publicas. Debet tota pro
chia iurare Delictū herrerverck sit illud si aliqs cōmunē pontē vel
stabella placiti fregerit ⁊ illi qui pontē repare cōsueuerūt cōstituāt
executorē hui⁹ cause Si vo stabella placiti fracta fuerint ꝯstituāt
executor ex ꝑte cōmūitatꝫ q̄ illō placitū tenēt visitare thord § liij.

Hwre mā scal mǿlle bygge.c.lvij.

Nullus pōt de nouo edificare molendinū nisi
possideat aggerez q̄ dr̄ dam ⁊ locū aggeris
sic tū ꝙ ꝑ inundationē nō dāpnificet aliquē

nec in agris nec ī pratis nec etiā noceat molēdinis
ex antiquo edificatis cū inundatione q̄ d̛r bagflod
Itē si molendinū fuerit edificatū nemini cōtradicē
te et sine interdicto ⁊ si ille qui edificauit habuerit
legalē possessionē q̄ d̛r laugheud tunc ipse deb3 scire
inundationē ⁊ locū inundatōis aggerē ⁊ locū agge
ris ⁊ ligamē aggeris cū iuramēto suoꝝ cognatorū
noīatoꝝ qui vocant̃ kyns neffn laugheudh ē tres in
undatiōes hoc ē trynne flodemaal sine querela Itē
siquis cōquerat̃ anq̄ molendinū consummatū sit ⁊
anq̄ ali⁹ habuerit laugheudh tūc dn̄t illuc destina
ri discreti viri qui diligēter videāt ⁊ cōsiderēt si in=
undatiōe sua terrā alicui⁹ occupauerit p̄ter suā q̄
null⁹ p̄t terrā alicuius p inundationē occupare sine
volūtate sua nec fodere nec inhabitare.

Hwre mā scal møllē bygge. c. lvi.

Man mo ey gøre mølle aff ny vthē hā a dam
oc damstz tho so at thē fløder ey a annen
māz aghē ellē engh oc spiller ey mz bagflod the gā
le møllē thē aff areld mølle ere Vordhē mølle giort
vthē forboth oc alle mentz a kallēde oc for hin thō
giorde laugheud a tha a hā atwide flod oc flodstz
dam oc dams bond mz hans kyns neffn laugheud
er trynne flode maal vthē kare Kalles a føre en
mølle werdhē giort oc føren hin fanghē laugheud
a thē giorde ta skulle syns mē til wise oc wide hwat
heldhē hā fløhdē a sith eghz ellē a annē māz forthi
at enghē mā mo fløde a annē māz iord vthē hans
willie oc ey grawe oc ey hws a setthe.

Null⁹ p̄t de nouo edificare molēdinū Si ꝯo possessiōz alicui⁹ q̄
d̛r molledam vl' fiskedam destruxerit redd3 eū in dampnē cu3 iure
q̄dragīta marcaꝝ ⁊ tantū soluat regi vl' p hijs cauſ d3 se defen/
dere suoꝝ iuramēto cognatoꝝ thord Null⁹ pōt Facit l māifeste §
de s̃uitutib3 ⁊ aq̄ ⁊ ff de edēdo l siq̄s ex argētarijs § in initio.
Trinne flodemaal intelligit̃ spaciū triū annoꝝ thord.

Eadē lex ē de sepibus que dicunt fiske gar
de q̄ ē de molendino.c.lviij.

Item nullus potest p aque ductū reducere aquam de alteri⁹ fiske garde nec de antiquo cursu vel terra alterius.

Sligh samme logh er om fiske garde
som om mølle.c.lviij.

Man mo ey felle wand aff sin a·rvltz reen fra annē manz fiske garde oc ey fra annē manz iordh.

Eadem lex Si contentio fi de piscatura tunc quilibȝ licentiā piscandi habeat sicut habeat terrā rebdraghn̄ in campo suo thord. Nullus potest p aque Quicunqȝ aquā deduxerit extra antiquum cursum repet illud infra dies quindecim ꝛ omnibꝫ possessoribus soluat tres marcas ꝛ regi tantū Thord § vij

Finis Primi libri.

Registrum Primi libri

Hwilket barn erffue scal c i
Hwat sie scal thn̄ thē barn døber c ij
Om kone sier sigh atwa·re meth barne c iij
Hwo nesth er ath erffue c iiij
Hwre møghȝ hwer tagher aff arff c v
Hwre boscap skifftes thē ey er barn til c vi
At fadhē ma ey holde sønner mȝ therē mødhrēne c vij
Brodher ma ey holde systhē meth sigh vgifft men han wil c viij
Om barn døør vthi felligh c ix
Om vt arffuinghe c x
Hwre eth samsyskē erffuer mere en annē c xi
At bonde søn i felligh haffuer icke forløddes c xij
Om søn fører sin kone in til sin fa·dher oc modher c xiij

Hwat fadhē thørff selie sijth barn i hende c xiiij
Om hiemferdh c xv
Om eth syskē kaller a anneth at thz haffuer wiaff
neth c xvi
At arff bedher arff c xvij
Om stipsysken skil om arff c xviij
Om elste brodher quenes met andre syskē i felligh
c xix
Om man quenes i encke bo c xx
Om slegefredh barn c xxi
At fadher ene mo sigh barn giøre c xxij
Hwem arff scal kreffues oc gialdh c xxiij
Om man tagher hoorkone withn̄de c xxiiij
Om hoor børn c xxv
Om man døør meth møgel giald c xxvi
Hwor lenge mā mo haffue slegefred mz sig c xxvij
Hwo warie mo ware c xxviij
Om kone ma sine børn oc thē gooz gøme c xxix
Om stipfadhē oc stipbørn c xxx
Hwo ey mo warie ware c xxxi
Om fletføringh c xxxij
Hwre men sculle quenes c xxxiij
Hwo iordh ma affhende c xxxiiij
Om kone iordh c xxxv
Hwre gāmelt barn gootz ma affhende c xxxvi
Hwre iordh scal købes c xxxvij
Om things withne c xxxviij
Om sielegifft c xxxix
Om mā seel sin iord oc wordhē ey laugt i iord c xl
Hwo som seel v hiemelt c xli
Om trate wordhē a hwat solt wor mere ellē myn
ne c xlij
Om man sier sigh at haffue køpt bode sysihēs iord

oc brodhērs c xliij
Hwre men ſculle iordh wari c xliiij
Om by eller boolſkyl at c xlv
Om ornū i by c xlvi
Om torpe ſkyl wedh atelby c xlvij
Om man ſectes i wongh c xlviij
Om reeb a iordh c xlix
Hwre men ſculle dele ſigh til rebs c l
Enghī man ma forte bygge c li
Hwre om xij eghē ſculle ſwarie c lij
Om en mās ſkogh oc annē mās iord mødes c liij
Om maghe ſkifft c liiij
Om ſolſkifft ganghē i by c lv
Om wari c lvi
Hwre men ſculle møllebygge c lvij -57-

Concordantie Primi libri.

Om arff in primis c xxvij
Om kyns neffn li i c i
Om xij eghē eeth li i c lij
Om coſtebotz eedh li iij c xlij
Om ſam frendhē eedh li i c xviij ⁊ xx
Om xij mē edhē eeth li i xxxiij c li ij c at li iij c lij ⁊ lxij
Om haretz neffn li iij c lxiiij
Om hion ſkielnet li i c xxiiij ⁊ c vi
Om købe iordh li i c vi ⁊ c xxix
Om fadhē ma holde ſine ſønner li i c vij
Om brodher mo holde ſyſther li i c viij
Om giffthē maal oc hiemferdh li i c xij ⁊ c xvi ⁊ c xxxiij
Om leer wide oc voldtect li i c xxxiij ⁊ c viij ⁊ li ij ⁊ xvi ⁊ duobꝰ capittul ſequētibus
Om ſlegefred oc hēne børn li i c xxi ⁊ c xxij ⁊ xxv

c ⁊ c xxvij ⁊ li ij c xviij
At quinne ma forgøre ſijth gooz li i c xxxiij ⁊ c viij
Om aar oc dagh li i c xxiij
Om gialdh li i c xxiij ⁊ c xxvi
Om trel eller cloſthē mē eller fletføring ma erffue li i c xxv
Om warie c vij ⁊ c xxviij ⁊ tribus capittul' ſequētibus ⁊ c xxxiij
Om ſlegefredh børn worde ecthe om there fadher thighē there modhē ſithē c xxv li i § i
Om fletføring li i c xxxij ⁊ c vij ⁊ li iij c xix
Om iord li i c xxxiiij ⁊ c xxxv ⁊ ad finē primi libri fere per totum ⁊ li ij c xxi
Om ſiele gifft li i c xxxix ⁊ li iij c xlv ī textu ⁊ in margine
Om heud li i c xliiij ⁊ xlvi
Om thing ſteffne oc lagdage oc geen maal li i c l
Om forfald li i c vij ⁊ c l § iij ⁊ li ij c xviij ⁊ xviij di c Si eps nota ibi
Om forte oc toffte li i c lij
Om mageſkifft li c liij
Om ſolſkifft li i c lv
Om warie li i c lvi
Om mølle oc fiſke garde li i c vltimo
Om things withne li i c xxxvij ⁊ c xxxviij
Om kirke iord l i c xliij ⁊ lv c
Om kone ma barn døbe oc huat ſie ſcal thē barn døbes li i c ij
Om oldarff oc om arff ganghē ighē til oldefadher oc oldemodhē oc om brodhē erffuer ſyſthē oc ſyſthē brodhē oc brodhē taghē to dele oc ſyſthē en deel li i c iiij
Om bonde erffuer i kone iordh li i c vi § i
Om kone mo erffue i bonde iordh li i c vi § ij

Om stiffbarn scal haffue sin arff forst li iij § vltio
Om man ma warie ware thē haffuer meen for an
thŭ older eller wuith eller fletføringh li i c vij § i
Om mø eller enck ma forgøre sijth gootz li i c viij
ꝛ c xxxiij
Om modhē ma taghe lige lodh wed stipbarn li i
c ix
Om warie ellē fadhē ellē oldefadhē mwe selie ellē
affhende børne iordh li i c xxx § vi
Om modhē ma fange børne iordh til wethē giald
forti hwn fortharet henne iordh mz thm̄ i fellegh li
i c xxix § iij
De consuetudine qū cōtrariat legi vtrū vz li i c i in
margine ꝛ in ꝓlogo in danico c i quasi in fine
Utrū voluntas defuncti sit adimplenda li iij c xlv
in margine.

Incipit liber secundus.

Om sandmen Capitullū primū

In quolibet hareth debent eē octo veridici duo in quolibꝫ fierthingh sed de nulla cōmunitate q̄ dr fellegh ⁊ de nulla prochia plures q̄ vnus quilibꝫ illoꝝ dꝫ habere possessionē i illa fierthingh in qua ipe ē veredicus ad minꝰ villicatōem hoc ē fellebryde ⁊ nō colonuꝫ Itē nullus p̄t eos destraere vl' destituere nisi ipi demerauerint suū boosloth piurando vel si recepīt maiorē cōductionē q̄ deberent qd̄ dr hesteleie tn̄ nullus pōt vtrūqꝫ habere exactōem ⁊ veridicā in vno hareth

Om sandmē Capitullū primū.

Sandmen sculle ware otte i hwert hareth to i hwer fierthing aff enghn̄ felleth aff enghn̄ kirke soghn̄ tog mere en een Huer theē scal haffue eghn i thn̄ fierthingh ther han er sandmā i ath mynste felles bryde oc ev landebo Enghn̄ mā mo thn̄ oc afftage vthn̄ at the forswarie theē boosloth eller tage mere hesteleie en the sculle Tho mo enghn̄ man i eeth hareth haffue bode leen oc sandmenz eedh.

In quolibꝫ hereth ⁊c̄ Simile de testibꝫ sinodalibꝫ de q̄bus xxxv q v epūs vel sūt sicut publici notarij iurati ⁊ hic in fine q̄ idē non pōt eē aduocatꝰ ⁊ veridicus. rō q̄ꝛ idē nō pōt eē iudex ⁊ testis cuꝫ diuersa officia sint diuersꝭ distribuenda p c Singl'a de pbend̄ in vi ⁊ nemo pōt habere duo officia in eadē causa de testi. insup p. her in almania dicunꝭ bedelli iudicij tales dictāt sentētias ⁊ si vincuntur sunt falsarij ⁊ infames. sil'e i l ff ad legē coꝛ de fal l lucīꝰ ff de hijs q̄ vocanꝭ infamia Nota hō legaliter cōuictus nō pōt recipi in neffningh vel veridicū vl' denoiatū vt coꝛ per thoꝛd̄ ꝯ lxxvi ⁊ infra c c lxvij q̄ cōuictus in glo ⁊ in textu Item frēs bona mobilia bondonū in cōmunitate hn̄tes nō pn̄t cōpelli ad h̄ vt accipiāt veridicā et fiāt veridici vt hic ⁊ sil'e infra li iij c xix Si pueri in pmo.

Hwr om sandmē sculle swarie. c. ij.

Veredici dn̄t iurare de homicidijs de violētia mulieribꝫ facta de markeskel de possessionibus eccl'iaꝝ si pl⁹ sit q̄ȝ marca argēti de mutilatōe que dꝛ affhogh de quadā iniuria q̄ dꝛ herrewerk de vulneribꝫ de ligatōe q̄ dicit̄ bandh.

Om sandmen Capl'm ij

Sandmen sculle swarie om man drab om affhog om quīne tect om herrewerk om markeskel om saar om gudzhws eghn̄ om thz er mere en mark sølff om bandh

Hwre sandmē sculle swarie. c. iij.

Veredici debēt iurare in placito toci⁹ terre q̄ dꝛ landzthing de homicidio de violētia mulierib⁹ facta de herrewerck de affhogh ⁊ si quis fuerit delatus de ꝓpria libertate ꝑ vim alterius Sꝫ in placito cuiuslibꝫ hareth dn̄t iurare de bonis eccl'e si aliquis bondo cōtenderit cōtra eaꝫ ⁊ de vulnerib⁹ de markeskel in illo hareth vbi terra illa iacet de qua contenditur.

Hwre sandmē sculle swarie. c. iiij.

Sandmē sculle swarie a landzthingh om mā drab om quinne tect om herrewerck om affhog oc om mā vordhē føzth mꝫ wold aff sin eghn̄ frelse En a haretzthing om gudz hws eghn̄ wedh bonde oc om saar Om markeskel i thz samme hareth thē dele iordh ligghē.

Veredici de q̇bus debēt iurare simile in l cognitō ff de officio ei⁹ cui mādata ē iurisdcō ⁊ ff de iurisdictōe oīm iudicū li ij ⁊ iij ꝙ nō oīa sunt cōmittenda in floribus vt ibidē. Nota hic dubitat̄ per quos veridici citant̄ ad placitū generale. rn̄det̄ vt in coꝛ istoꝝ primoꝝ duoꝝ capittuloꝝ ꝑ thord § iij. Nota ꝙ violētia vna distinctione fit trib⁹ modis scꝫ captiuitate dilatione ⁊ ligatōe p̄mo captiuitate vt infra c c lxxxix Siq̇s § vltimo ⁊ in glo Itē dilatōne infra

eodē c xxx Siquis § vltimo ⁊ in cor § xci ⁊ § xcij Itē de ligatōne vt hic c ij in fine ⁊ hic c iij ⁊ infra e c xxx § vltimo ⁊ in cor § xxix Veredici debent iurare Nota clericus ordines habēs ⁊ coronaȝ Si vulnerauerit vel occiderit laicū vel ecōuerso sup hoc nō debēt veredici discernere Thord § ij Nota quotuplex ē violentia notatꝛ infra li iij c xlviij. Veridici Markeskel scȝ in loco rei simile in c statutū de rescriptꝭ in vi ⁊ c sane de foro competenti. Si quis fuerit delatus de ꝓpria libertate p vim ⁊ q̄liter ista vis legittime hȝ fieri declaratꝛ in cor thord § ij q ij ⁊ infra e c xxx Siqs intrauerit § vltimo. Veredici debent iurare in placito cuiuslibet hereth de vulneribus ⁊ intellige de vulneribus ante mortē vulnerato inflictꝭ sȝ post mortem debent iurare de morte ⁊ nō de vulneribus vt infra c xij in glo.

Hwre sandmē sculle i kalles. c. iiij.

Per litteras regis debet quilibet veridicus institui ⁊ in placito illius hareth in quo debȝ esse veridicus ⁊ exactor regis debet eos cuȝ iuramento assumere Itē sic iurabunt qui instituūtur sic de⁹ iuuat eos ꝙ nec prece nec p̄cio nec ꝓpter amiciciā alicuius nec ꝓpter fauorē cognatorū aliud faciunt ꝙ̄ qd iustū sit in suo iuramento.

Hwre sandmē sculle i kalles. c. iiij.

Konighs breff scal liwse sandmen i oc a thȝ haretzthingh thē the sculle ware sandmē i oc konighs vmbosmā scal thm̄ i edhe Oc so sculle the swarie thē the edes i so hielpe hannū gud at han scal ey gøre for gawe eller for frenscap eller for noghē wild annet en thȝ reteste oc thȝ sanneste thē han wed i hans sandmāȝ eedh.

Per lrās ⁊c̄ Tangit de iuramento veridicoꝝ simile ē de testib9 de quorum iuramento in glo c fraternitatꝭ de testi § e c i l testiōniū ⁊ l cos sic etiā iurat notari⁹ de q̄ notatꝛ in c celricꝭ ne cle vel monachi Per litteras ⁊c̄ Nota ꝙ priores lrē valēt nisi qui primas lrās impetrauit eis illegittime vsus fuerit aut ex malitia aut ex negligētia de rescrip plexꝝ ⁊ infra e c x Si rex § vltimo. Item lrē secundo impetrate p̄ori9 p̄iudicāt si de eis mētionē faciāt de rescrip c ceterꝝ.

Item si expresse non cōtinet nomē eius q̄ impetrauit vel impetra-
re facit § de pba l ad pbatōem nō valet Itē nō valz si expresse non
cōtinet nomē eius quē vult cōuenire scz reū ij q iij c quisqz
Item Nota q̄ vltimū testamentū iudicaẜ firm⁹ alijs qz testamētū
cuiuslibet hōis post mortē cōfirmaẜ ꝛ nouissimū hōis testamētuz
inmobile pseuerat de cele missaꝝ c martha Itē Nota q̄ rex extra
puinciā suā nullū citet sed aduocatus regis infra puinciā ex pte re-
gis impetat ꝛ cōuincat Thorō § xxix.

Om sandmen tage mere en rette heste
leie Caplm v

Si pbatū fuerit cōtra veridicos q̄ recepint vl
tra dimidiā marcā argēti p eoꝝ hesteleie q̄
quidē dimidia marca argēti diuidatur in-
ter illos oīs octo licet vn⁹ eoꝝ recepit āmittēt pri
mo suū hoosloth ꝛ postea suā veridicam Itez qui
vocauerit auxiliū veridicoꝝ hoc ē hin thē sandmen
kaller vp siue iurauerint cū eo siue cōtra eū vel om
nino nichil tn̄ debet eis dare hesteleie Itē in eodez
placito vbi debēt iurare dn̄t recipe suū hesteleie cū
testiōnio placiti tunc postea nō oriẜ inde contentio
Sz si detentū fuerit eoꝝ hesteleie vltra tha ma thz
deles meth raan.

Om sandmē tage mere en rette hesteleie.c.v.

Worde sandmē ther i prøwz at the tage mere
hesteleie en there reth er tha haffue the først
forgiort there boosloth oc sithn̄ there sand
mez eedh There rette hesteleie er alle otte en halff
mark sølff togh at en taghē thn̄ halffue mark sølff
ta scal hā togh skiffte thn̄ e mellom alle andre sand
men Min thē sandmen kreffuer vp hwat hellē the
swarie mz hannū ellē a modh ellē icke mz alle tha
scal han togh giffue hesteleie A thz samme thing
thē the sculle swarie thē sculle the therē hesteleie ta-
ge meth things withne tha kōmer ey sithn̄ dele a

En holles heſteleie thē ower tha mo thē deles mz raans dele eſſthē.

Si ꝓbatum De ſalario veridicoꝝ ſil'r de ſalario aduocatoꝝ. C de ſuffra l iſta ⁊ de ſumptibꝫ teſtiū vt § de teſtibꝫ l qm̄ ſed alia poſita ſunt ſpecialia. Item licet marca argēti ſit multiplex tn̄ hic in legibꝫ ⁊ in cōmuni loq̄la danica atꝫ litterꝭ intelligit' vt hic de q̄nqꝫ ſolidis groſſoꝝ niſi adiectio alia fuerit appoſita vt q: marca argenti colo nienſ' vel aliter. Item hic ē defectus in iſto capittulo q: nō loquit' de veridicꝭ in vill' forenſibꝫ q̄ntū ſoluāt ꝓ ſuo booſloth iſte defectus corrigit' ꝑ thord § xi. Nota Secularꝭ ptās q̄ ↄuicerit clericū in iu ditio ſeculari fm̄ eſtimatōem iniurie ↄdēpnabit' in expenſ' ⁊ dam pnis ꝑ iudicē eccleſiaſticū de iniurꝭ ⁊ dāp da c olim Itē Nota ſnīa cōtra clericū in iudicē ſeculari ſic lata ꝑ iudicē ſecularē eſt nulla q: nullā habuit iuriſdictionē in ipm̄. layco em̄ non licet de clerico legē dare xcvi diſt bn̄ quidē xvi q vij non placuit ymmo tanq̄ꝫ ſacrilegꝫ fuerit puniend⁹ eadē cā ⁊ q eadē Siqs ꝑncipū ⁊ q: in hoc offen/ dit eccleſiaſticā libertatē ⁊ ꝓpter hanc iniuriā punit' in expēſ' quas ꝓpter h' fecit dāpna que ꝑtulit tali occaſiōe reſarciat vt ptꝫ in textu c olim vbi d: qꝫ taxatōe ⁊c̄. debet iudex taxare ꝑmo de expēſis ⁊ dā pnis in iuditio pctꝭ iij q iij offerat' ꝟ qd fieri ⁊ poſtea debet iura re ⁊ tali iuramēto ſtabit' tanq̄ꝫ legittime ꝓbatū C vn̄ vi l Si qn̄ ij q i In ꝑmis ⁊ ſ̄ de hiis q̄ vi metus ve cā fi c vlti vbi de hoc ber in ꝑdicto c olim ⁊ ↄcor pisa in ꝟ libell⁹ § ij Itē ſen ⁊ re iudi c cū te.

Nar ſandmē ſculle ſwarie. c. vi.

Infra minus q̄ꝫ ſex ſeptimanas nō perficitur loghmal cum veridicis quia ad hoc debent eſſe tria placita ⁊ inter quodlibꝫ eoꝝ dimidius men ſis In primo placito dꝫ publicari cauſa id eſt liwſe ſyth loghmaal tunc prefigendū eſt eis placitum ad dimidiū menſem ⁊ veridici citentur ad placitū tūc in tercio placito vnus cōqueritur ⁊ alter reſpondꝫ ⁊ tūc teſtimoniū proferetur qꝫ veridici ſunt rationa biliter euocati hoc eſt loglige tilkraffde vt de cau= ſa illa iurare ⁊ ſine iuditio non tenētur ⁊ poſtq̄ꝫ iu ditiū prolatū fuerit tūc nō poſſunt dimittere quin oporteat eos iurare de cauſa illa ſub periculo ſuoꝝ

booſloth ·Sandmē oc raans neffning pn̄t de oībꝫ
ſuo iuramento iudicare ad que fuerint loglige til
kraffde.i.citati in omni tempore anni quādo tenet
placitum quia latrones qui dicunt mordhē ⁊ fures
⁊ predones nunꝗ͂ debēt pace perſeui q2 nulli dant
pacem.

·Nar ſandmen ſculle ſwarie.c.vi.

Enthet mynne en ſex vgher fulkōmes logh
maal mꝫ ſandmē forti at thē ſcal tre thing
til halffmonꝫ mellom hwerth A thꝫ forſte
ſcal mā liwſe ſijth loghmaal oc thꝫ thē mā ſkadhē
tha legge mē thīn halffmonꝫ thing fore oc ſteffne
ſandmen til thingi tha a thꝫ tredie thing ſecthē en
oc annē ſwarer oc lade withne thiwge at ſandmē
ere loglige tilkraffde om atſwarie tha ſcal dom til
ganghe ath thīn bør vm atſwarie Sithn̄ dom er
tha mwe the ey forlade thꝫ vthn̄ the ſculle ſwarie
oc there booſloth ligghē there wedh Sandmen
oc raans neffningh mwe ſkilie om alt thꝫ ther the
ere loglige tilkraffde alle time ors ther thingh hol
des forti at mordhē oc thyff oc raans mē ſculle al-
drig fred haffue thi ath thi frede enghn̄ mā.

Infra minus ·Ratio eſt quia cum matura deliberatōne debꝫ ſen
tentia ſimile in § curare de accuſationibꝫ inſti ⁊ c i de dilationibus
·Non poſſunt dimittere ſimile de notario publico quicūqꝫ fuerit re
queſitus tenetur facere inſtrumentū requirenti ⁊ etiā omni tempe
In omni tempore quia latrones fures ⁊c̄ non debent gauderi fe/
rijs quia periculū eſt in mora vt notaᵗ in c primo de feri de immu
nitate eccleſie c inter Item ꝙ iuramentū veridicoꝝ ⁊ neffningoꝝ
⁊ denominatoꝝ ſit ſtabile Si infra ſex ſeptimanas non impetitur
ſuper ſuo iuramento Thord § xxviij.
·Poſſunt de omnibus ſuo iuramento iudicare ⁊c̄ Nota in diebꝫ
feriatis iuditia liberalia que ad pietatem pertinent poſſunt tracta/
ri ſicut per inſignes latrones ⁊ fures puniuntur § c l ij Hec hen/

ricius in summa ti de f̄e Item vbi actio vel res sit tempe peritura puta actio furti iniurie dampni ⁊ alijs vt̄s de iudi c significauerūt vt ff e l i § excipiunt ⁊ l ij ⁊ in cā vo que pertinet ad pacē ⁊ cōcordiam quolibet die feriato possunt expediri § e l vlti transactiones pacta vti ibi ver Nec faciunt causas festis tractare diebus Par scelus admissum manumissio res peritura Terminus aspirans mora testis abesse volentis Cunqz potestatis patrie ius filius exit Nec ber de ferijs c conquestus in magna glosa in fi ⁊ de ista materia q̄re infra eodem c lxxij Sabbato in glosa.

Iuditiū proferetur ꝙ tenent̄ de causa illa iurare ⁊c̄ Nota non debent veridici discernere ad monitionē illorū fyllingh qui ipsos ad discernendū inuocant sine consensu executoris cause ⁊ t[illegible]m fyllingh q̄libz soluat bondoni tres marcas ⁊ regi tantū thord § xxvij Nota exequi.i. aliquid perficere ad effectum ducere.i. ad finez rei ducere c Infra minus ⁊c̄ de illis fyllingh q̄ infra e c iij q nefningh Steffnes sandmen til things ⁊c̄ Item non debet aliquis ad placitum generale veridicos citare nisi executor cause vel aliquis alius ex parte sua ad hoc in placito constitutus vel aliq̄s qui veridicorum hestleghe exsoluere sufficit cum emenda si conuincat̄ quia suum hestleghe non exposuit legittimo tempore Thord § iiij Nota hic scilicet in capittulo Infra minus. corrigitur dubium de stockenesfn ꝙ prosecutio causarū que fit per stockenesfnd fieri debet per quindecim dies per tria placita ⁊ nō ꝑ sex septimanas hec thord § viij.

Skyl sandmen at Capittulū viij

Si discordauerint veridici tūc ratum erit qd̄ plures faciūt nisi ita sit ꝙ octo meliores de prouincia ⁊ episcop⁹ testificati fuerit vel ꝙ fecerint vlogh vel vreth vel vtrumqz Sed si omnes iurauerint vnuz ⁊ tamen manifeste periurant vt si iurarent aliquē occidisse alium qui illo die nō fuit in prouincia illa que dicitur bygd tamen bene possunt demereri suum booslo th quia veritas semper debet preiudicare legi Sed si omnes vnum iurauerint ⁊ meliores illius prouincie ipsos non incusauerint ratum erit qd̄ iurabant Si quidam ve

ridici iurauerint in placito vno ⁊ aliȷ̄ nō ſint in placito tunc debet eorum impedimentum pronunciari vt ꝙ vel neſciebant vel fuerunt legittime impediti tunc debent ipſi iurare in proximo placito ſequenti vel iterum ſuum pronunciare impedimētum ⁊ ſi in tercio placito nō iurauerint āmittent ſuūʒ boos loth ſi eſſent in terra illa ⁊ extra lectum egritudinis.

Skyl ſandmen at Capittulū vij

Skyl ſandmen at tha ſcal thʒ ſtande thē fleſt giorde for vthn̄ ene thet ath the beſte bygdmen oc the ſanneſte otte oc biſcops withne ath the haffue enthn̄ giorth wlogh eller wreth eller bodhe En ſwarie the oc alle eth oc tho ſo apenbarlighe a meen ath hwer man wedh ath the ſwarie meen ſo ſom ath the ſwore annen man til annes bane thē ey wor i the bygd thē hin worde drapen i eller a thʒ landh tha mwe the tho wel there booſloth forgiøre forthi ath ſandmē ſculle ey ware righer eller karer en loghen Om the fleſte gode men i bygdhn̄ ſecthe thm̄ ey oc ſwarie the alle eth tha ſcal thʒ ſtandhe Swarie ſomme ſandmen a eth thingh oc ere the andre ey a thingi tha ſculle men there forfald gøre enthn̄ ath the ey wiſte thet thingh eller the wore i lage forfaldh ſo ſom føre er melth En ſwarie the ey a thʒ tredie thing effther ath the andre ſwarie tabe there booſloth om the wore innen landes eller vthn̄ ſiwghe ſengh.

Octo meliores de ꝓuintia et Epiſcopꝰ teſtificati fuerint ⁊c̄. Nota ꝑ aliq̄s pace ꝓuari i teſtiōnio eorundē lʒ veridici iurauerit ꝙ pacē hēat ⁊ emēdat ⁊ illō tenēdū ē i oībꝫ cauſ.ꝑ q̄bꝫ aliq̄s ꝯuincit

vel defendit̃ ꝑ placiti veridicos neffningos ⁊ denoiatos thord xix
Item Si aliquis sup quacūq₃ causa testiōniū h₃ ⁊ aduersariꝰ suꝰ
simil'r habet tūc illud testiōniū tenendū est ꝓ firmo in quo epus ⁊
octo meliores illius hereth testiōnio suo cōsenserint thord § xx
Itē qdqd iudex ligauerit iuste ⁊ nō errantibꝫ clauibꝫ sc₃ faciat ex/
tra cōscientiā ꝯ iusticiā in grauamē ptis ⁊ i iudicio ⁊ ꝑ grām liga
uerit erit ligatū in cel' dist i de pe c qd peniteat per io xxiij q v re/
mittunt̃ ⁊ ꝑ archid hec ar i c ad aplice in v ligauerꝫ de se ⁊ re iudi
in vi Et epūs testificati fuerint Si aliqs epūs vel eiꝰ official' le
ges firmauerit ⁊ eas solueret fit ipe excusatus ⁊ leges date cessari
non debeant thord § xv Si discordauerint Qualit̃ melioribꝫ cre
ditur sil'e in l iuriurandi § i de testi ⁊ s̃ c lij li pmo Itē pñt repro/
bari ꝑ alios pl'es ⁊ meliores sicut notariꝰ publicus reprobat̃ per
testes vt in c iij de ꝓba § ⁊ si oms cōcor l placuit § de iudicijs ⁊ c
fi de transac § Si quidā sil'e de testi ꝙ excōicent̃ si scdo vocati nō
cōparuerint ⁊ de alijs cōtumacibꝫ nisi fuerūt vna pemptoria pro
oibus vt in c i de dilatōibus Nota hic dubitat̃ Si discordauerit
testes ꝑ quos falsi testes conuincant̃. rñdet̃ vt in cor thord § ij ⁊ s̃
li i c xxxviij in glo Itē Nota ꝙ crimīa dñt aptissimis ꝓbatōibꝫ ꝓ/
bari § de ꝓbationibꝫ l sciant ⁊ infra e c xv Si aliqs in glo ⁊ infra
li iij c lxiiij Si imputatū in glo Nota hic ē defectꝰ qr in isto § Sz
si oms textus nō loquit̃ ꝙ pace ꝑuatus deb₃ restitui pace sua veri
dicꝫ legittime ꝓ piurio cōuictꝫ ⁊ tal' defectꝰ corri ꝑ thord in cor §
xviij Itē in isto eodē c ē alius defectus qr textus iste non loquit̃ si
aliqs pōt nichilominꝰ pace ꝑuari si testiōnio epi ⁊ alioꝝ fidedigno
rū veridici fuerint ꝓ piurio legittime cōuicti licet veridici iuraue/
rint ꝙ pacē habeat ⁊ emendat ⁊ iste defectus similit̃ corrigit̃ per
thord i cor § xix ⁊ vtrū ista correctio teneda ē in alijs cauſ de neff
ningꝫ ⁊ denoiatꝫ ibidē patebit Nota in isto c Si discordauerint ⁊c̃
est adhuc alius defectus qr textus iste nō loquit̃ qd agendum sit
Si executor cause fuerit ꝯuictus in alijs ptibus ⁊ hoc nō fuerit no
toriū vtrū discernāt veridici neffningi vel noiati iste defectus cor ꝑ
thord in cor § xxxiij Itē nota ꝙ hic ē defectus in isto c Si discor/
dauerint de homicidio q defectus cor ꝑ thord § lxix Per lrās regꝫ
Quartū capl'm secūdi libri Nota qūo debeat puniri qui lrās regꝫ
illegalit̃ ꝯ aliquē impetrauerit declarat̃ in cor thord § xxxv
Si discordauerint § iiij Si quidā veridici Nota ꝙuis iste textus
loqtur de veridicꝫ legittime impeditꝫ tñ hic subintelligit̃ de veridi
cis neffningꝫ ⁊ denoiatꝫ violēter impeditꝫ qui defectus corrigit̃ ꝑ
thord in cor § lxiiij Nota in c vij sc₃ Si discordauerint i § Sed si
oms in fine dr ꝙ veritas fit ꝑ octo meliores de ꝓuincia ⁊ epm in

iudicio discussa ꝛ in iusticia ꝑ eosdē finita ꝛ simile de ꝑiurio in lege xij hoim ꝑpetrato qui quidē lex rata maneat ꝛ firma donec ꝑ octo meliores de ꝓuincia ꝛ epm conuincatur sed alio mō manifestat̄ vt ꝑiudicat legi scꝫ ꝑ euidentiā facti in aliquo crimīe vt extra ar de co ha cle ꝛ muli c tua ꝛ c fi ꝛ infra li ij c lxxxv Siquis imputauerit ꝛ alio modo si sit de hoc in placito confessus vt infra e c lxxxix Si quis captiuatū vel legittime conuictus vt infra eodē c c vi Siqs iuratus in fine. Biscops vithne Nota Si pace ꝑuatus pōt testiō nio epi ꝛ alioꝝ fidedignoꝝ veredicos conuincere debet pace sua restitui Thord § xxiij.

Om man drab Caplm viij

Si occisus quis fuerit quinta feria post nonā vl' aliquo dieꝝ an̄ quintā feriā ꝛ placitū vniuersale qd vocat̄ landzthing sequit̄ in ꝓximo placito tūc tenent̄ cognati occisi illd publicare qd dr liwse in eodē placito ꝛ si occisus fuerit quita feria post nonā tūc pn̄t expectare ad aliud placitū qd proximo fuerit ꝓsecutum.

Om man drab Caplm viij

Drabes man a torsdagh for noen eller hwilkhn̄ dagh for torsdagh oc er landzthing a thn̄ neste løwerdagh tha sculle frendhr̄ thz liwse a thz samme thingh En drabes man effther noen a torsdagh tha mwe the byde til ān̄et thing thr̄ er nest effthr̄.

Si occisus qs ꝛc̄ Nota Siquis in aliquē vindictam tulerit propter excessus cognati vel amici sui hic nō loquit̄ ꝛ ideo corrigitur qd iurꝫ sit ꝑ thord § lxi. Nota hic fit quedā correctio ꝑ thord § iiij ꝯ eos qui interfuerint morti alicuiꝰ q̄nta fuerit emēda circa regē ꝛ cognatos interfecti. Si occisus infra q̄rtū tēpus accuset̄ homicidiū ꝛ est locale Si occisus quis fuerit ꝛc̄ Item Vethr̄vedsbood qui morti alicuius interfuerit soluat heredibus interfecti sex marcas ꝛ regi tres marcas Thord § v.

Item nota q̄uis textus iste loquitur de homicidio generaliter tn̄ si vxor alicuius occiditur opere vel mandato vl' consilio vtrum veridici vel denominati de hereth discernant corrigitur per Thord

§ xxi.

Om ey males loglige effthē.c.ix.

Si legaliter non fuerit ꝓsecutū.i.om loglige males ey effther oc liwses ey som logh er ⁊ placitū qđ dicit landzthings ꝑterierit tunc nullus pt ꝓsequi cām illaz que đr effthē male sine licentia regis Et si rex nō dederit licentiā ꝓsequē di causam que dicit effthē male tunc nichil ampli⁹ potest extorqueri ꝙ iusta emenda hoc ē xviij mark ter hoc est trynne atten mark pēninge sufficiēs valoris vel argenti.i.cautio vl' iuramentū qđ dicitur kyns neffn si negauerit icausat⁹ Et si ille qui causam debet prosequi noluerit hoc est effther male in placito qđ đr landzthingh ⁊ noluerit petere licentiam a rege infra diē ⁊ annū vt ꝓsequi possit causaz tunc debet rex adiudicare reū ad emendam si confessus fuerit ⁊ si negauerit defendet se cū kyns neffn Et si ille qui incausat noluerit aliqđ istaꝝ acceptare tunc debet rex ipm iudicare excusatū ꝓ causa illa quia nullus debet contra aliuz aliꝙ fouere simltatem qđ dicitur bøleſaagh

Om ey males loglige effthē.c.ix.

Males ev loglige effthē oc liwses ey som logh er oc forgāgher landzthinghz tha mwe mē ev effther male vthē komighens orloff En giffuer komighē ey orloff til effthē at male tha kan han icke fanghe thē effther male mere en rette mā ne bødhē thz er tynne atten mark penninghe eller ful sølff wyrthingh for so manghe penninghe eller kyns neffnd om hin dyl thē for saag er En wil hin ther effthēmaal scal haffue ev effther male a retthe laghthingh oc ev fanghe orloff effther ath male aff koninghen indhen dagh oc iamlingh tha scal

komighñ ma·le hiñ wedh bødhẽ thẽ for saghñ er om
han ganghet wedh En dyl han tha wa·re wedh
kyns neffnd En wil thñ thẽ secthẽ wed enge thysse
tage thẽ sauth er tha er komighñ skyldug at ma·le
thñ thẽ secthz wor oc hans frendhẽ anghẽløøs oc
orsage for the dele forthi ath bøle saag scal enghñ
wedh annẽ ba·re.

Sufficiẽs valorꝫ vel argẽti cautio ꝛc̃ Nota cautio ẽ nomẽ gñale
oim securitatũ cũ qs securus reddit p ipam de eo qd sibi pmittit
Nota cautionũ alia fideiussoria qꝛ fideiussor ẽ q se p alio obligat
ad satisfaciendũ alia pignoratitia qꝛ pignus.i. vadiuꝫ qd p aliqua
re dat vt postea recolligat alia ypotecaria est cũ res comedat sine
depositione pignorꝫ vel cautõe sole interueniẽte alia iuratoria q in/
telligit qñ ydoneã cautõem pstare nõ põt alia cyrographoria q fit
qñ scriptio manu ppria debitorꝫ dat creditori Si legalit ꝛc̃ Tra
ctatur de in integrũ restitutõne infra annũ ꝛ diẽ ill'e de restitutõne
minorꝫ ꝛ sil'e de supplicatõe pncipi porrigẽda C de pcibꝫ impato
rꝫ offerend per totũ ꝛ si ille fa l qui accusare C de edẽdo qꝛ sine ac
cusatore nullus dꝫ ꝯdẽpnari vt l iubem⁹ C de pbatõibꝫ Nota qta
fuerit emẽda interfecti qre infra libro tercio c xxi

Sufficiens valorꝫ vel argẽti cautio ꝛc̃ Nota ſm l impia'es ff mãd
l si mãdato qꝛ noie sufficientꝫ cautõis intelligim⁹ pignora vel fide/
iussores cõcordꝫ in pte tertus hic in ỽ sufficiens valorꝫ ꝛ infra li iij
c xxi In pncipio etiã cõcordet ber de cõuersiõe cõiugatoꝝ c ex pu/
blico in ỽ sufficienti.

Om komighñ giffuer effthẽ maal.c.x.

Si rex dederit alicui effthẽ maal tũc debet il
le publicare illud qd dꝛ liwse p lrãs regis i
placito qd dꝛ landzthingh qꝛ ipe obtinuerit
effthẽmaal post cognatũ suũ occisuꝫ ꝛ in placito dꝫ
publicare occisorem illi⁹ qd dꝛ liwse sicut fuisset oc
cisus in illa septimana añ pxima ꝛ postea psequi
cãm suã qd dꝛ logmaal sicut ptactũ ẽ de homicidio
Sꝫ siquis obtinuerat lrãs regis ad effthẽ ma·le ꝛ ñ
fuerit eis vsus in tribus placitis sꝫ celauerit in try
thing nichil valebunt.

Om koñinghñ giffuer effthē maal. c. x.

Giffuer koñinghñ effthē maal tha scal hin ther effthē mal liwse mz koñinghñs breff a landz thing at han haffuer fanghz effthē maal eff thē sin døde frende oc a thz thing scal hā liwse thñ dødes bane so som han wor døød i thñ samme vge thē nest fore oc fylge sithñ sith logmaal so som før re er saut om mā drab En ho som til effthē maal fanghē koñinghñs breff oc dyl thz try thingh tha er thz skyldugh icke hannū atdwe.

Si rex ₇c̄ Nota in fi q̃liter perdit̃ ius ad qd̄ q̇s restituit̃ ꝑ lapsū triū placitoꝝ sicut rescriptū ꝑ lapsū vnius anni ꝑ c Si aūt ₇ c ple/rumq3 de rescrip. Jte q̃liter ꝑdit̃ ius nō inueniētꝫ debito tēpe ad exigendū debitū vel hereditatē vt3̄ c xxiij quicunq3 li ꝑmo ₇ sil'e in fra c c xxxiij qui voluerit § ij si testiōniū ₇ infra c c lvij q̇ voluerit. Si rex dederit ₇c̄ Nota q̃3uis textus iste loquit̃ de illo qui obti/nuerit effthēmaal tñ nō facit mentionē de premio laborꝫ illius qui fuerit executor homicidij ideo defectus huius c corri ꝑ thord § lvi Jtē Nota vtrū aduocatus regꝫ pōt assumere sibi executionē causa rū in illo hereth vel villa forensi vbi ē aduocatus istud dubiū cor ꝑ Thord § lvi.

Hwilke sandmē til sculle Capl'm xi

Ubicunq3 fuerit homo occisus siue in vill' forensibus siue alibi tunc debent illi veridici iurare qui ibi sunt veridici vbi fuerit homicidiū ꝑpetratū ita etiā debet fieri de oībus de quibus veridici tenent̃ iurare.

Hwilke sandmē til sculle Capl'm xi

Hwore som man wordhē dra-ben huat heller i købing ellē a lād hwedhñ som hā er helst tha sculle the sandmē e vm swa-rie thē ther ere sandmē som gerninghñ worder giort Thz sam me er log om alt thz thē sandmē sculle om swa-rie.

Hwr sandmē sculle swa-rie. c. xij.

Si veredici voluerit iurare aliquē ad emendā sic iurabūt sic deus adiuuet eos ꝙ ille vindi

cauit vel vulnus vel ictus vel coact⁹ fuit ad defen
sionē vite sue vel reꝝ suaꝝ ⁊ tenetur ꝓpter hoc feui
pace Sed si noluerint eū suo iuramēto pace priua
re tunc debent iurare ꝙ ipe interfecit hoiem innocē
tē ⁊ tenet̄ ꝓpter hoc pace priuari Sꝫ si cā mortis q̄
dr bane saagh publicata fuerit ī placito qđ dicitur
landzthingh tūc tenent̄ veredici suo discutere iura-
mento quid fuit causa mortis que dr bane.

Hwr sandmē sculle swarie. c. xij.

Wille sandmen swarie man til bødhē tha bede
the thim so gudh hielpe at thn̄ mā heffnet an
thn̄ saar ellē hogh ellē wor nødt til atwarie sijth
eghz lijff ellē sijth eghz gootz oc bør sin fred forti at
holde En wille the swarie hannū fredløs tha scul
le the swarie at han drab sagheløs man oc bør sin
fred atmyste En om bane saagh wordher liwst a
landzthinghz tha sculle sandmen fange hannū ba
ne mā oc hwat hānū wordt til bane oc lijffs lath.

Ubicunqꝫ fuerit ⁊c̄ Nota hic vt videtur corrigit̄ error ⁊ remoue
tur dubium de arestatione. So scrifflandz domer oc andre gode
mē meth hannū aff landzthing Hvo som besettz loglighe i berck
ellr̄ i kobingh oc mo thz deles meth horingh om thz forsomes infz
sandmen oc scal bodes thr̄ fore iij mark bondhn̄ oc so kongbn̄ at
mynste. Hec scripta sunt de placito toti⁹ t̄re Anno dn̄i M cd lxv
Itēꝫ Nota homicida ex industria. i. ex ꝓposito innocentē p̲ insidias
occidit occidendus ē secus ex casu ar xv q i Siqs nō reatus ⁊ in
fra in pluribꝰ capitul' p̲ insidias si xxiij di § de hijs iste q̄ p̲ agressi
onis insidias occidit ab eccl'a emunitatē nō habeat de tali loq̄tur
hic scꝫ in ꝓinor de homici nec public⁹ latro extra de immūitate ec
clesie c inter alia ⁊ § q̄ndo liceat vnicuiqꝫ sine se vindicare l i ⁊ ij ⁊
xvij q iiij sicut antiquitus. Item qui ea spe in ecclesijs vel cimi
terijs delinquunt vt ibi liberent̄ non defendunt̄ ibidē extra de im
munitate ecclesie c vltimo.

Om teghn̄ giald Caplm xiij.

Si emēda fuerit exhibita hoc ē om both festes
hiemme ⁊ non fuerit discussum de causa cuꝫ

iuramento tunc tenetᷓ rex habere teghn̄ giald hoc est xij marcas denarioꝝ Sed si aliquis iuratus fuerit ad emendam tunc rex nichil amplius ꝑcipiat q̄ tres marcas de curia sua pro blodwide siue fugā inierit siue moriatᷓ.

Om teghn̄ giald Caplm xiij.

Restes bood hiemme oc wordhē ey sworen om tha a koningh̄n teghn̄ gialdh thz er xij mark penninge En swaries mā til bødhē ta taghē koningh icke mere en blod wide En fivr han fredløs eller døør tha a koningh̄n aff hans bo iij mark for blod wide so at han oc tho holler sin fredh.

Si fuerit emenda Ratio istius ē vt exemplū alijs pateat ideo in publico fiat cōpositio ⁊ non in secreto alꝰ pena cōmittitur publice eīn vtilitatq est ne crimīa maneāt impunita de ien ercōi c vt fame.

Om affhogh Caplm xiiij.

Si voluerint veridici suo iuramento aliquē pace priuare pro affhogh tunc debent iurare q ipse recepit hominē innocentē ⁊ duxit eū ad lignū quod dicitur stock oc hāleth hannū et tenetur ꝓpter hoc priuari sua pace ⁊ q posset eum ita bn̄ occidere sicut demēbrare ita Et voluerit ipsum iurare ad emendā tunc dn̄t sic iurare q illa vice nec voluit ipm̄ demēbrare nec occidere sed qd̄ factū ē ex iprouiso vēit ⁊ ꝓpter hoc tenetᷓ frui pace sua

Om affhogh Caplm xiiij.

Wille sandmē swarie man fredløs for affhogh tha sculle the swarie at han togh sagheløs mā oc ledde til stock oc hamlede hannū oc er forthi skyldugh sin fredh at myste oc matte om wel tage aff hannū liff som lymme En wille the swarie hā til bødher tha sculle the swarie ath i thn̄ wai ther the møthes tha wille hā ey liff aff hannū tage oc

ey lymme oc thz skede affwode oc er thy skyldugh sin fredh atholde.

Si voluerint rc̃ Melius ē q̄ iuret super credulitatē q̄z hic seq/tur pplexitas sicut s̄ in c xij di c tn̄ est.

For hwilketh affhogh sandmen sculle swarie om Capl'm xv.

De quolibet affhogh ita bene de oculo sicut de alia mutilitione tenent veridici iurare Ubi cunqz r p quocunqz affhogh emendatū fuerit fiert thingh mābødhē potest pro illo affhogh homo pri uari pace sua. For hwilketh affhog sand men sculle swarie om Caplm xv.

Om alhonne affhogh so wel om øwe som an-neth sculle sandmē om atswarie Hwore sō fierthing mābødhē bødes for affhogh thē mo mā swaries fredløs fore.

De quolibet rc̃ Nota hic in c primū sup̄ mutilationē q̄ ad puari/catōnē pacis eq̄pari homicidio sic alibi q̄ ad irregl'aritatē i cle vnico de homici r in v̄ mutilet in glo. Itē vbi soluit q̄rta ps emende ho micidij vide infra in li iij c xxxv. Item Si discordauerint veridici neffningi vel denoīati q̄d iur̄ hic in isto c cor p thord in cor § lx

Om quinne teckt Capl'm xvi

Siquis sup aliquē cōquerat de muliere q̄ vim passa est q̄ d̄r woltaghn̄ r si veridici volūt ipm pace priuare cū suo iuramento tūc dn̄t iurare q̄ ipsa fuit oppssa per vim contra voluntatē suam r tenet ille qui eā oppressit pter hoc priuari pace sua Et si notoriū fuerit q̄ ipa non fuit p vim oppressa tunc debent iurare q̄ nō oppssit eā p vim r non contra voluntatē suam r tenetur pter hoc frui pace sua.

Om quinne teckt Capl'm xvi.

Meler mā effthē kone thē mz wold er taghn̄ oc wille sandmē swarie hannū fredløs tha scul

le the ſwarie at hwn wor taghē meth wold imod
hēne eghñ willie oc hafft til haath kone oc er thñ
ther henne togh forthi ſkyldugh fredløs atware
En er thz witherligt ath hwn wor ey woltaghñ
tha ſculle the ſwerie at han togh hēne ey mz wold
oc geen hennes eghñ willie oc er forti ſkyldugh ſin
fredh atholde.

Siquis ſup aliquē cōqueratur ⁊c De materia iſti⁹ capituli ⁊ alio
rū duoruz caploꝝ ſeqntiū notatur in l raptores c de epis ⁊ clericis ⁊
l vnica C de raptu ꝟginū inſti de publicis iudicijs Itē lex iulia de
adulteris ⁊ extra de raptoribꝫ c penl' ⁊ fi in qbus etiā notatur de pe/
na vnde cōmittitur ſtuprum cū volente etiā ſine raptu datur dimidi
etas bonoꝝ ⁊ hoc cognatis vt hic per dictū c Item lex ſi in volen
te ſine raptu eſt pena capitalis in § ſin aūt in dicta l vnica a fortōre
cū raptu vt dicit l raptores ⁊ l vnica ſed fallit ſi meretrix eſſet vt p
glo dicti § Item lex hic in fi vbi ꝓpter hoc Item melius dr ⁊ pōt
illo modo obſtante pace ſua frui ⁊ idē ſup c xiiij.

Om kone wordhē woldtaghñ.c.xvij.

Quecunqz mulier ſe dixerit per vim oppſſam
cum primo poſſit euadere manus eius ⁊ in
propriā libertatez venire tunc debet conqri
vim ſibi illatam corā villanis hoc ē for granner oc
grānekoner oc a kirke ſteffne ⁊ poſtea i placito qđ
ſi fecerit pſumendū ē ꝙ ſibi ſit violētia illata ⁊ tūc
veredici tenētur pro illa cauſa iurare Sed ſi tacue
rit ⁊ ſuſtinuerit poſtꝙ̄ fuerit manifeſtū corā grāner
⁊ grannekoner ꝙ ita fuit ꝙ iſte habuit ⁊ cōcubuit
cū iſta muliere vel ⁊ ſi ipſa fuerit impgnata ⁊ prius
tunc pſumenduz ē ꝙ ipſa non fuit violenter oppſſa
⁊ tunc nō erit neceſſariū iuramentū veridicoꝝ Itē
quicunqz incauſatus fuerit pro oppreſſione violen
ta ⁊ veridici iurauerint ipm excuſatū tunc ille qui
qrimoniā mouet om̄i carebit emenda ⁊ lege pro il-
la cauſa ſcz leer wide quia maior iuſticia ſemp pre-
iudicabit minori.

Om kone wordhē woldtaghñ. c. xvij.

Huilkhñ kone sigh kaller woldtaghñ athwa-
re første synne hwn kõmer aff wold oc i sin
eghen frelse tha scal hwn kare woldh ther
wedh henne er giorth for granner oc grannekoner
oc a kirke steffne oc sithñ a thingi tha er wel vente
licht at henne er wold giort oc ere sandmen forthi
skyldughe om so wordher melth atswarie En tol
kone oc thier effthē at thz er apenbaret oc mã wed
bode grãner oc grãnekoner at thñ mã haffuer hafft
thñ kone eller om hwn haffuer hafft thñ man eller
om hwn wordhē meth barne oc karer ey føre tha
er ventelige at hwn wor ey woltaghñ tho thē al
ligeuel wor ildhe mz fareth oc thørffue ey sandmen
til gange Hwo som sectes for voltecht oc swarie
the hannum anghēløs tha er hin thē a deler bode
skyldh wedh bood oc wedh ann : logh for leer wi-
de forti at mere logh taghē e thñ mynne bort.

Quecunq; mulier se dixerit per vim oppressam ⁊c̄ Si aliquis ali
cui abstulerit filiam sororem vel suã cognatã ⁊ ipam carnaliter co
gnouerit per nupcias vel sine nuptijs distinguant veridici suo iu/
ramento vtrum prima vice oppressa fuit vi vl' non licet ipa postea
consenserit ⁊ si iurauerint ꝙ ipa oppressa fuit vi sit ipse pace priua
tus ⁊ nichilominus discernant veridici vtruz fuit sibi ablata vel nõ
sed si ad hoc conuincitur soluat bondoni xl marcas ⁊ regi tantũ ⁊
preter hoc potest causam herrverck prosequi si sibi factum fuerit
tempore quo ablata fuit cognata hec patēt per thord in cor § xcij.
Nota quotuplex est violentia. nota infra libro tercio c xlviij.
Quecunq; propriam libertatem. in c veniens de sponsa tacuerit.
Nota ꝙ prescriptõ colligitur ex taciturnitate ff de interrogatorijs
actionibus l de etate § qui tacuit ⁊ consensus p̄sumitur ex ductur
na taciturnitate ff de vsucapionibus l cum quidam § diuus ⁊ sup̄
li primo c xxxiij § vltimo de violentia ibi ⁊ infra c c xviij in fine.
Quecunq; mulier ⁊c̄ Nota hic oritur dubium Si mulier facit se
a viro clandestine ⁊ voluntarie cognosci sed postea consensum ⁊
volũtatez mulier ad implere rẽnuens ab ea recedit mulier in frau

dem verse se per vim oppressam coram villanis ꝛ mulieribus cir/
ca ecclesiam ꝛ in placito horribiliter clamat vtrum presumitẽ q̄ ta
lis mulier fuerit per vim oppressa istud dubium corrigitẽ p thord §
xxix in cor ꝛ clarius in cor § xcij.

Om lønligh Caplm xviij.

Si aliqua puella vel mulier admiserit virum
clamdestine cum voluntate sua ꝛ postea fue
rit publicatum licet ipsa tacuerit et nullum
incausauerit tunc possunt eius cogti impetere quē
cūq₃ voluerint ꝛ ab eo recipe vel iuramentū cogna
torum suorū qđ dicitur frendher eedh si negauerit
vel emendam ix marcaꝝ si cōfessus fuerit vel bøde
hans mãhelleth si noluerit stare iuri Sz postq̄ co
gnati semel recepint emendam pro ea si postea no
luerit cessare tunc non possunt amplius cognati p
ea emendam accipe nisi violentia fuerit facta Sed
illi qui ꝓpinquiores eius tutores sunt hoc ē the thē
hennes giffthē maal woldhē debent illud prosequi
ꝛ non alij sed de illa emenda ipa nichil recipiat quia
vis non fuit ei illata sed cū volūtate sua fuit.

Om lønligh Caplm xviij.

Hadhē noghē mø eller kone ligghe hos sigh i
løøn mz sin eghñ willie oc wordhē thz opē=
baret tho at hwn thier oc secthē enghñ mā
tha mwe tho frendher kalle a hwem the wille oc
the wide the gerningh oc haffue aff hannū anthñ
frendhē eedh om han dyl ellē ix mark boot om hā
ganghē wedh En fallē hā aff loghñ tha bøde hās
mãhelleth om han wil ey stande til rette En sithñ
frendher haffue en synne bood for henne taghz wil
hwn thē effthē gøre ilde oc lade en oc tage en annē
tha mwe frendhē ey boot hwer synne for henne ta

ghe vthū at henne gøres wold The thē neste wa
rie ere sculle dele thÿsse dele oc ey annen mā oc thū
bood taghē hwn icke vp forthi at thz woꝛ mz hen
nes eghū willie oc enghū frende vthū hennes rette
wa·rie thē hennes giff·hē maal sculle wolle.

Si aliqua puella vel mulier ꝛc Si confessus fuerit Nota alle/
gans turpitudinē suam non audiendus de re iudica c latoꝛ In pri
ma glosa per ber ⁊ de donatōnibus c inter dilectos per textum.
Item non est audiendus allegans turpitudinē suam quia assimi/
latur conuicto quia si medio tempoꝛe mota fuerit querela ꝑ ipsuꝫ
contra aliquē non potest eum conuincere vt infra c c lxxij qui con
uictus. Si aliqua puella ꝛc Nouem marcaꝝ aliqui textus habēt
tres marcas Item pro isto c facit insti de iniurijs § patitur sed cū
voluntate quia volenti non fit iniuria de sen ex cōmuni c contingat
in glosa ⁊ iniuria tollitur dissimulatione ff de iniurijs l non solum
§ i ⁊ ibi in glosa. Nisi violentia. sed leges quia tunc si mere/
trix esset falleret vt in § Item lex in glosa insti de publicis iuditijs.
Si aliqua puella ꝛc Nota de concubitu illicito sup̄ libro primo c
viij ⁊ c xxxiij ⁊ infra c c xxxiij ⁊ in li iij c xxxvij.
Nota concumbens cum meretrice vel ancilla nisi cōmiserit furtuꝫ
de iure non debet suspendi ff de furtꝭ l furtum vbi dicitur ꝙ siquis
meretricē vel ancillam aliā rapuerit vel zalauerit non lucrificandi
grā sed libidinis exercende non cōmittitur furtuꝫ licet alias peccat
ff de furtꝭ veꝝ Item de materia huius capittuli Si aliqua quere
in coꝛ per thoꝛd § xcij.
Si aliqua puella Ibi iuramentū cognatoꝝ ꝛc Nota iste text⁹ non
facit mentioneꝫ de thinghoꝛingh ⁊ ideo fiat hic coꝛrectio de thing
hoꝛinghe si lex firmata fuerit in placito ⁊ quot illi thinghoꝛinghe
erunt ⁊ si se absentauerint cum leges dantur legittime de placito
nominati quantū soluant conquerenti ⁊ regi Item per quot ho/
ras ante meridiem ille qui leges firmauit debent conquerentē ex/
pectare Itē illi thinghoꝛinghe testimoniū perhibere debeant vtrū
affuerit leges dando ⁊ expectauerit quando conquerens illos pe
tit ⁊ quod plures testantur vtrum sit ratum ⁊ quod pauciores te/
stantur vtrum sit irritum ⁊ quid soluant pro falso testimonio ⁊ q̄
ī illa ꝯgregatōe aliū vulnerauerit l'occiderit q̇d soluat vltra ius cō
mune iste defectus ⁊ ista dubia coꝛrigantur ⁊ declarant̄ ꝑ Thoꝛd
in coꝛ § xv.

Om kone døør aff barne. c. xix.

Si aliqua mulier mortua fuerit de partu siue sit legittima siue concubina tunc nō dn̄t veridici de morte sua iurare qꝛ ipa nō concepit puerū sine voluntate sua.

Om kone døør aff barne. c. xix.

Wordhē anthū māz husfrue ellē hans slegefred døød aff barne tha sculle sandmē om henne døød ey om skilie forti at barn awledes ey wed hē ne vthū hennes eghū willie.

Si aliqua ꝛc. secus in casu c Si aliqs de homicidio. Nota purgato fornicatore eo ipe purget fornicaria ꝛc̄ vt infra li iij c xxxvij i glosa. Nota nō pōt denūciari de crimie de q̄ egit penitētiā xxiiij q iij § ecce in ꝟ corrigi hꝰ archi de offi ordi in c quia plexꝝ in ꝟ ecclesiaꝝ in vi.

Om slegefred dathē Caplm xx.

Si filia alicuius cōcubinaria fuerit clamdestiē deflorata ꝛ nō fuerat prius in placito legittimata tunc nullꝰ qui pertinet ad eā ex pte pr̄is pōt inde mouere q̄relam. sꝫ illi qui sunt ꝓpinquiores ex pte matris Sed filius de clamdestine coitu ꝛ volūtarie nichil recipiat de illa emenda quā pr̄ suꝰ emēdauit ꝓ leer wide quā intulit matri sue.

Om slegefred dathē Caplm xx

Wordhē māz slegefred dathē forligghū oc er ey thing liwst tha mo enghū thē til hēne hører a fadhēne dele thÿsse dele mē thi thē nest ere a mødhēne oc giffthēmaal sculle wolde Thū søn thē kone fanghē i løøn taghē icke aff thū bood thē hans fadhē bøder for leer wide for hans modhē.

Si filia ꝛc̄ Ratio p̄me ptis est qꝛ filius naturalis nō dꝛ ꝓprie filiꝰ nec habet agnatos vt in auct̄ ex cōplexu § de i testꝫ nuptijs ꝛ auct̄ nec pr̄i § de naturalibꝫ liberꝫ ꝛ insti de cognatoꝝ successiōe § vulgo ꝑ glo sꝫ succedūt mr̄i et ideo ꝓpinquiores ex pte eius admittūtur vt hic sed filius nō qꝛ tēpore delicti non erat filiꝰ in reꝝ natura

ideo contra eū nō est delictum sicut rei q̄ non ē non dak priuilegiū de ecclesijs edificādis c ad audientiam Itē de ratione p̄me partis hui⁹ capituli Si filia s̄ li p̄mo c xxij § iij p tertiū quere.

Om markeskel Capl'm xxi.

Si fuerit orta discordia de markeskel tūc dn̄t veridici de illo hareth ponere statuas vel lapides hoc ē stabel ellē steen in loco quo volunt ⁊ ibi iurare q̄ recte fecerunt markeskel Et si vtrūq₃ fuerit diuisio ibi markeskel ⁊ tocius hareth tunc dn̄t quatuor de vno hareth ⁊ quatuor de alio prout verius sciunt debent suo discernere iuramento diuisionē eoꝝ hareth ⁊ postea publicare in placito qd̄ factū est Sed si aliquis vixerit ⁊ recordat⁹ fuerit q̄ de illa diuisiōe prius iuratū fuerit tunc amplius nō iurabitur de eadem Item si illi⁹ nulla sit memoria ⁊ rex voluerit equitādo dirimere markeskel tunc ratum erit qd̄ ipe fecerit Caucius tn̄ est q̄ iuretur q̄ꝫ rex equitādo dirimat q₂ maiorē hn̄t noticiā inde qui sunt viciniores q̄ꝫ illi qui sunt remoti Item si ita sit q̄ hij qui morant̄ in vna villa habēt aliquid emptū in alia villa tunc debent appetere i placito q̄ emerunt qd̄ dicit̄ withēmaals thing hoc est vno placito prius q̄ꝫ iuratū fuerit de p̄missis vel prius q̄ꝫ rex equitādo dirimat markeskel oc kalle a stwff kiøb ⁊ fatentur markeskel tha warie the there køb m₃ kyns neffnd Si hoc sit cū lapidibus vel stabel vel fossatis signatum tho at markeskel scal swaries aff st₃ Sed si nō appecierint hoc ē om they kalle a stuff kiøb ⁊ non fatentur markeskel anq̄ꝫ fuerit iuratu₃ tunc nichil p̄ficiūt hec tha dwer thm̄ icke sithn̄ there a kallendh.

Om markeſkel Caplm xxi.

Skyl mã om markeſkel tha ſculle ſandmẽ aff thz ſãme haret ſtabelle anthñ mz ſtock eller meth ſteen oc ſwarie ſithñ i thñ ſtz thẽ thñ ſkelner er at the haffue giort reth En er thz bode marke-ſkel oc haretzſkel thẽ mã ſkyl om tha ſculle fire aff eth hareth oc fire affeth anneth hareth the thẽ neſt ere ſithñ ſkilie om thz ſanneſt the wide oc ſwarie a at the giorde reth oc liwſe ſithñ a thingi En er noghẽ myñe til at thẽ wor føre ſworẽ om oc lewer noghẽ man aff the thẽ ſwore tha ſcal ther ey mere om ſwaries. en er ey mynne til ath føre wor om ſworen oc vil koñghñ ridhe markeſkel tha ſtor thz oc for fulle tha mo han ey komme aff w ware til ſo ath thz er lønt for anthñ there ther i the dele er Wadhẽ er tho ath markeſkel ſwaries en ridhes for thi ath thet er thm̃ meſth witthẽlicht ther neſth ſidhe Er om markeſkel ſo. ath the thẽ bo i en by haffue køpt i annen by tha ſculle the kalle a there kiøbe paa wethẽmaals thingh thet er eth thingh før en ſworen wordhẽ om eller føre en koninghen ridher markeſkel oc kalle a ſtuff kiøb oc gãge wed markeſkel tha warie the there kiøb mz kyns neffn om thet er merckt meth ſteen eller meth grøfft tog at markſkel ſwaries aff ſtz En kalle the ey a ſtuff køb oc gange ey wedh markſkel føre en ſworet er tha dwer thm̃ ſithñ icke there a kall.

Si fuerit orta diſcordia de markeſkel rc̃ Pro iſto c facit l in fi/nalibus ffinium regundorum.

Swaries man fredløs Caplm xxij.

Si aliquis pace priuatus fuerit ⁊ aduersarij
sui emēdam habere noluerint tūc fugiat de
terra infra mēsem ⁊ diē ⁊ si fugere noluerit
tunc pōt rex cōfiscare bona sua ⁊ priusꝗ̄ ipe cōposu
erat cū cognatis interfecti nō tenet̄ rex eū recipe ad
pacis securitatē hoc est recipe ab eo fredkøb Et si
fugerit de terra vel moriat̄ tūc debent ꝓpinquiores
cognati sui emendare duo saal Ille qui ꝓximus ē
ex ꝑte patris sicut ē pater vel senior filius vl' cogti
recipiāt stwth de cognatis paternis ⁊ emēdet vnū
saal Sed illi qui ꝓpinquiores sunt ex ꝑte matris si
cut frater vel ꝓpinquiores cognati si frater non sit
recipiant stuth de cogtis maternis et emēdent vnū
saal Itē si ille habuerit duos fratres qui pace pri-
uatus est qui ꝑ se hn̄t bona ⁊ sue iurisdictōnis sint
hoc ē the thē laghe vpholds mē ere for thm̄ tunc se
nior frater erit principal' in illo saal qđ emendabit̄
ex ꝑte prīs hoc est debet eē forman ⁊ iunior frater
dꝫ esse principal' hoc est forman in illo saal qđ emen
dabit̄ ex ꝑte matris Et si nō rept⁹ fuerit nisi vn⁹
frater tunc ipe debet eē forman in illo saal qđ emē-
dabit̄ ex ꝑte prīs Sed si ille pace priuatus habue
rit duos filios tunc dn̄t ipi emendare illa duo saal
tn̄ ille senior debet soluere illud saal qđ ex ꝑte prīs
emendabit̄ ⁊ si nō habuerit nisi vnū filiuꝫ tunc ille
soluat illud saal qđ emēdabit̄ ex ꝑte prīs . reliqui
cognati soluant illud saal qđ soluendū est ex parte
matris.

Swaries man fredløs Caplin xxij.

Swaries man fredløs oc ville hans wedher
saage ey bood tage tha fly hā land indhn̄
dagh oc monꝫ flyr han ey tha ma konghn̄
skøle ower hannū oc ey a konghn̄ fredkøb aff han

nū at tage før en han er forligt wed hin dødes køn
En flyr han land ellē døør tha sculle hans neste frē
dher bøde thwenne saal. herdes han oc wdhi land
tha bøde frendhē tho to saal thē thē nest er a fren
dhē so som er fadhē oc elste søn eller andre frendher
om the ere ey til han taghē stwth aff fadhēnes fren
dhē oc bøder en saal a fadhēne En the thē nest ere
a mødhēne so som er brodhē eller andhē neste fren-
dher a mødhēne om brodhē er ey til tage stwth aff
mødhēne frendher oc bøde en saal En haffuer hin
ta brodhē thē fredløs er flyd oc selffue haffuer gooz
oc lagheopholdz mē ere for thī tha er hin eldher
forman i thē saal thē a fadhēne bødes oc thē vnge
forman i thē saal thē a mødherne bødes En er ey
mere til en en brodhē tha er han forman i thē saal
thē a fadhēne bødes En haffuer hin fredløse man
to sønner tha ere the nest vpatholde the to saal thē
sauth er tho scal thē eldhē thē saal thē a frendhēne
bødes vpholde En er ev mere en en søn til tha hol-
dhē hā vp thē saal thē a fadhēne scal bødes oc thē
annen saal giffue hin thē nest er a mødhēne.

Siquis pace puatas rc. Istud caplm ē locale q2 de iure cōmu-
ni nō dat emenda p homicidio saltē pecuniaria s3 si areptus fuerit
morte puniat diuersitate q̄litatis mortis fm diuersitatē facti z iuxta
consuetudinē terraꝝ vt extra de homici p totū ff z § ad corneliā de
siccarijs. Siqs pace puatus Nota hic vtrū quo die veridici l
denoīati discernere debeāt qlibz p q̄cunqz cā pacē habeat Si pa-
ce puatus fuerit z ad tres dies z ad tres noctes securitatē habeat
p cognatis interfecti et vtruz sint pace priuati q talē pace puatū vul
nerauerint vel occiderint in tali treuga a rege data z vtrū veridici
de tali pacis factura discernere dñt talia dubia z tales defectus cor
rigunt z declarant p thord § lxviij.
Siqs pace puatus Nota q̄cunqz causa aliqs pace puatus fuerit
nō restituet eū rex paci anteq̄ satisfecerat iniuriaz passo concordat
thord in cor § lxxx z hic in i z in fine sed textus ille loqtur de cog
tis. sed thord de iniuriā passo Siqs pace puatus rc Si aliquis

K

pace priuetur per stocke neffn ꝛ ipsi conuincant ꝛ conuictus pace restituitur tunc paci restitutus ꝛ iniuriā passus tenetur medietatē cū rege ꝑcipere de iure qđ stocke neffn persoluerunt pro iuramēto suo Thorđ § xij. Siquis pace priuatus ꝛc̄. Nota cognati interficientij non compellātur contribuere cuȝ homiciđ Thorđ § vij ꝛ iij Si forte pace priuati fugerint tunc ꝓpinquiores soluant duo ette saal ꝛ tunc ſm antiquā terre consuetudinē recipiunt suum stuth de cognatis vt hic in § iij ꝛ iiij ꝛ in cōstitutōe Erici regis dacie § viij Nota tertus huius capituli non loquitur de nominibꝰ pace priuatij scribenđ et ideo iste defectus corrigitur per thorđ § xxxviij.

At closther mo ey taghe fredløse men Caplm xxiij.

Claustrum non potest recipere pace priuatū sed quēcunqȝ legaliter conuictū claustrū recepit vel plenaȝ emendā pro eo exhibeat vel exponat eū si nondū suscepit habitum.

At closther mo ey taghe fredløse mē Caplm xxiij.

Klosther mo enghen fredløs man taghe en e huilkhē lagfeld man thē closther taghē tha bød fult for hans brøde om han er mwnck ellē broder ellē legge hannū vth om han er i werslens cla dher.

Claustrum non potest ꝛc̄ Ratio ꝑme partis quia ꝓscriptus nul libi debet habere pacem q̄ndo priuatus est pace ff de interdictij ꝛ relegatis Item ff de bonis dampnatoꝝ ꝛ in li feudoꝝ de pa iura fi C preterea Sȝ scđa ps ptȝ quia q̄zuis monasteriū delet pctm̄ quo ad deū nō tn̄ penā publicā delicti in auct de monachis § si vero in tra coll'. hic tn̄ excipitur si habitū cepit quia summa ē ratio q̄ religionem fouet ff de religiof ꝛ sumptibꝰ fuēris per totū.

Om oreghet mā Caplm xxiiij.

Pauper qui vocatur oreghȝ mā non potest cogi ad solutōeȝ alicuiꝰ saal hoc ē etteboot vt atholde Ille vocat oreghȝ mā qui nō hȝ domū nec terrā ꝛ nichil soluat nec expeditōem p̄rie sue nec ad tuitōem p̄rie qđ dr landwern.

Om oreghz man Caplm xxiiij.

Oreghz man mo man ey nøde til ettebood vp
atholde Thn̄ er oreghz man ther ey haffuer
selff hws oc iord oc ey redhē lething oc landwern.

Pauper qui vocaẗ oreghz Ratio ē quia talis paup̱ non dz egere
simpliciter ar co dardus de solu C qui bonis cedere pn̄t per totū
Item querit̃ vtrū semp̱ excusaẗ pauper quia nichil habet ⁊ nō est
in soluendo quere infra c c lxxix. Pauper ⁊c̄ Nota inanis ē actō
q̄m excludit inopia debitor; Item nichil pōt dare vel soluere qui
nichil habet Item qui nichil habet eius p̱iculo nichil est Item im
possibiliū nulla est obligatio Item obligatio pauperis remanet in
efficax ꝓpter inopiam Item pauper ne egeat non ē fraudēdus ali
mentis quotidianis habita ratōe hec ber in c odardus Item pau/
peri panniculario dimitti debent qui dicent condēpnato ad mortē
panniculariа dimittunt̃ henricus in c odardus.

Hwo scal ettebooth vpholde.c.xxv.

Si duo discordauerint quis eorum ꝓpinquior
est ad solutionē ettebod tunc ille qui primo
incausaẗ vel debet acceptare ⁊ soluere ette
bood vel ostendere aliū ꝓpinqniorē de cognatis il-
li⁹ qui pace priuatus ē cū suo kyns neffn.

Hwo scal ettebood vpholde.c.xxv.

En skyl mā a huilke theẽ nermer ere ettebod
vpatholde tha scal hin ther først secthes an
thn̄ taghe wedh thn̄ saal athbøde ellē wise
annen thē nermer er meth kyns neffn aff hins neste
frendhē thē fredløs er.

Hwo bøde scal mz annē Cap̄ xxvi.

Qui remotior ē i cognatiōe q̄ȝ ad quartū gra
dum illū nichil oportet cnntribuere ad emē
dam nisi voluerit Et si cogti debent recipe
emēdā ties etiā nichil pn̄t recipe nisi qd̄ spōte offert

Itē clerici ⁊ mulieres nō recipiūt emendā nec emē
dabunt quantūcunqȝ sunt ꝓpinqui q₂ in nulluȝ dñt
vindicare nec aliquis in eos Sed si clerici ⁊ mulie
res sunt ꝓpinquiores heredes interfecti tūc recipiūt
vnū ꝑ hereditate. i. gøꝛsum si alij sysken non sunt ⁊
reliqui cognati recipiāt alia duo saal.

Hwo bøde scal mȝ annē Cap xxvi.

Hwo som vdhēmere er i byrd en at fierde mā
ne han tøꝛff icke bøde vthē at hā wil Ta
ges oc bood indh tha tage the vthē fierde
manne togh tøꝛffue the ey bødhe vthē the wille
Lerde mē oc quinner the bøde icke oc the taghe oc
ey bood ind hwr ner som the are i byrdh foꝛthi at
the mwe a enghē man høffne oc enghē man a thē
Ere lerde men oc quinner hins neste arwingh thē
dꝛapen woꝛdhē tha tage the en saal til arff oc gøꝛ
sum om ey ere andꝛe sysken til oc frendhē tage the
andꝛe to saal.

Qui remotioꝛ ⁊c̄ Nota q̄ta erit summa pecunie i q̄libȝ saal ꝑ emē
da interfecti ⁊ vtrū cognati cōpelli pñt cōtribuere cū homicid̄ de/
claraṫ in coꝛ ꝑ thoꝛd̄ ⁊ coꝛrigaṫ § lxxij ⁊ sup̄ e c xxij Siquis pace
ꝓuatus § iij ⁊ iiij de ꝯtributōe. Qui remotioꝛ Ad q̄rtū gradū sil̄e
ē de cōtractu mrīmoniali in c nō debet de ꝯsang ⁊ affinita ⁊ ꝙ ex
cipiṫ de cleric ⁊ mulierib᷒ rō eliciṫ ex sexu ⁊ statu ecclesiastico q̄ꝛ
vterqȝ desiderat pacē Item eadē ratōe cōtractus hic claudicat q₂
recipe pñt emendā ⁊ nō tenenṫ exponere de qua claudicatiōe in c
de illis qui infra annos de despō impuber in glo vl̄ in r̄ in iudicijs
li vi. Lerde mē oc q̄nne. Anno dm̄ M cd lix Rex ⁊ regni consi
liarij ꝑ lege decreuerūt ꝙ si clerici ⁊ mulieres sunt heredes inter/
fectoꝝ nichil soluere dñt de emēda interfecti. ſȝ solummō alij cogti
vt hic pȝ in § Itē clerici ⁊ mulieres.

Hwo som huser fredløs mā. c. xxvij.

Qui pace priuatū hospitauerit sciēter post mē
sem ⁊ diē soluat regi tres marcas ⁊ si nega
uerit defendet se iuramēto xij hoīm ꝙ nesciuit ipm
eē pace priuatū vel ꝙ ipm nō hospitauerit.

Hwo som huser fredløs mā.c.xxvij.

Hwo som huser fredløs man vithn̄de effther dag oc moneth bøde konīghn̄ iij mark ovl han waríe sigh mz xij mēz eedh at han ev wiste at han wor fredløs eller at han herbergatz hannū ey meth alle.

Qui pace priuatū rc̄. Post de materia huius c C de hijs qui latrones occultāt. Qui pace ꝑuatū rc̄ Nota Anno dn̄i M cd lxvi Rex r regni consiliarij decreuerūt ꝑ lege ꝙ pace ꝑuatus pōt capi r deprehendi vbicunqꝫ inuētus fuerit saluis ictē ecclesie ꝑuilegijs nec in curia seu domo ꝓpria nec etiā domibus alioꝝ pacem habebit. r rō ē ꝙ lex ꝓhibet ipm hospitari vt h c firmiter i glo huius capituli r s̄ eodē c xxiij claustrū in glo in ꝑncipio.

Qui pace ꝑuatū hospitauerit soluat tres marcas regi vt hic. Item in constitutōne Erici regis dacie filij cristoferi regis § viij soluat leso tres marcas r eius heredib; r regi tantū. Item in co. stitutiōe Erici regis ꝑoris erici filij soluat xij marcas leso r regi § xvi.

Om man swaríes til bødhē.c.xxviij.

Siquis iuratur ad emendā emēdet primo vnū saal de bonis ꝓprijs postea exigat stwth de cognatis suis ad reliqua duo soluēda Sed qn̄ aliquis iurat̄ ad emēdam vel sic firmauerit emēdam si nichil habuerit de cognatis tn̄ soluat quid quid ꝓmisit vel ad quid fuit iuratus Si cognati noluerint eū iuuare qd̄ dicit̄ stuthe tūc potest eos cō uincere hoc ē søghe til naams Pro nullo forefctō ꝙ fecerit homo potest recipere stuth nisi ꝓ solo homicidio.

Om man swaríes til bødhē.c.xxviij.

Swaríes mā til bødhē tha bøde han en saal aff sijth eghꝫ gootꝫ oc kraffue sithn̄ stuth aff sine frendhē til the andre to En e thē mā swaríes til bødhē eller bood festes fanghē han icke stuth aff frendhē holle tho all bood vp thē han feste ellē hā wor sworen til forti at hwat som mā fester thꝫ scal

man vt giffue En skythe frendh? er meth hannum thamo hā søghe thm̄ til naams For enghā brø de thē man gører tagher han stuth aff frendher vthā for mandrab ene.

Siquis iuratur ad emēdam rc̄ Nota q aliqui dicunt q istud capittulū non est abrogatū nisi in pte scz q qn̄ homicida defendit se r sua r in defensione inuasorē occidit tunc liceat vtatur stuth scz iuuamē cognatorum al' secus vt ptz infra li iij c iij in magna glosa.

Siquis iuratur ad emendam Hoc est locale r inuitat homies ad delinquendū.

Hwr mā scal dele herrewerck. c. xxix.

Quicunqz voluerit conqueri de herrewerck debet sic conqueri oibus modis r citare r prosequi causam suā sicut predictū est de homicidio.

Hwr mā scal dele herrewerck. c. xxix.

Hwo som wil herrewerck dele hā scal alle the samme lwnde kare a thinghi steffne oc sijth logmaal fylge so som saut er om mandrab.

Hwilkz herrewerck er. c. xxx.

Siquis intrauerit domū alteri9 r fregerit domū r diripuerit inde cuz cōsilio prehabito r preuiso vel pecora vel vestimenta vel arma vel aliquas alias res quas bondo possidet vel de ipso bondone vel eius familia thē a holdhē hoc est herrewerck Item si vulnerauerit domesticū vl' domesticā vl' vulnerauerit aliquē de familia eius qui in eius felleth est in domo eius vel violauerit hoc ē herrewerck etiā Sed si in pace coueniūt hoc ē om the hittes sothe in curia alicui9 bondonis r postea discordauerint hoc non ē herrewerck Siquis ligauerit bondonē in ppria domo sua sine demerito suo r receperit filiam bondonis vxorē eius r adduxerit per vim hoc ē etiā herrewerck.

Hwilkz herrewerck er. c. xxx.

Ganghẽ man mz raathz raath i annen manz
hws oc brydhẽ hws oc tagher wth anthñ
fa eller kladhẽ ellẽ vaben eller andher coste
thẽ bondhñ han a fra bondhñ selff eller hans hion
ther a holdhẽ tha er thz herrewerck En hittes the
alle sotthe i annen bondes gardh oc wordhẽ sithñ
a atskylie thz er ey herrewerck forthi at thz wor aff
wodhe En bindher man bondhñ i sÿth eghz hws
vthñ hãs skyld ellẽ taghẽ bondhñs dathẽ ellẽ bon
dens kone oc føør borth meth wold thz er oc herre
werck.

Siquis intrauerit domũ alterius ⁊c. Nota si aliquis aliquem de
curia sua vel ecclesia expulerit vel fugauerit vl' traxerit extra curiã
suam vel ecclesiam ⁊ postea eũ in fuga existentẽ extra curiaʒ leserit
hoc delictum sit husfredh brode concor thord in cor § lxxxij. Si
aliquis aliquem fugauerit vl' expulerit de aratro suo hoc delictum
sit herrewerck si ipm leserit ptʒ per thord § lxxxiij.

Nota in capitulo Siquis iuratur ⁊c. quid sit emenda pro homi
ne occiso in primo saal ⁊ quid in secũdo ⁊ quid in tercio declarat
infra in tercio libro c xxi Siquis pro homicidio Nota prohibituʒ
est vindicare in aliquẽ consanguineũ interficientis q̃ diu vixerit qui
occidit vt patet in constitõne Erici regis dacie § ix et simile infra li
iij c xxi Siquis pro homicidio in glo ⁊ de similibꝫ sil'e debet eẽ iu
ditiũ de baptismo ⁊ eius effectu c maiores.

Siqs intrauerit ⁊c Nota hic ẽ defectus qꝛ textus huius capituli
nõ loqtur de fractore pontis cõmunis vl' stabellorꝫ placiti vt tal' fra
ctura sit delictum herrewerck iste defectus corrigit̃ in cor p thord
§ xlvij Item Nota in ꝟ diripuerit pecora ⁊c q̃ si prosecutio herre
werck pgressum non habuerit quia si deficit testimoniũ sex virorꝫ
nichilominus soluat incausat⁹ bondoni tres marcas vt infra li iij
c liiij. Siqs equitauerit vel se defendat cũ noiatis de consangui/
nitate vt infra c c xxxiiij qui voluerit. Quicunqʒ Nota de homi
cidio sup̃ c viij. Siquis intrauerit Uide insti de iniurijs § ſʒ
⁊ lex cornelia cum glosa sua ⁊ s̃ li i c l Ista Nota in iiij § istius ca
pituli qualiter ista violentia fiat Nota p thord in cor § lxxvij ⁊ s̃
c c iij Ueridici § primo Nota quotuplex est violentia notat̃ li iij c
xlviij. Meth raadhʒ raadh ⁊c Nota pro quacunqʒ causa aliquis
impetitur q̃ ad illã causam consiliũ dederit vel mandauerit pro q̃

causa aliquis priuari potest pace si iuramento cognatorũ qđ dicit̃ nefn i kyn se nõ defenderit soluat bondoni xl marcas ⁊ regi tantũ Si aũt impetit̃ q̄ consiliũ vl' mandatũ dederit q̄ aliquis vulneratus fuerit si cognati ipm non defenderint soluat bondoni xij marcas ⁊ regi tantũ Thorđ § xiij Si autẽ accusat̃ q̄ ꝓpter consilium eius ⁊ mandatũ fracta sunt brachia vel tybie ⁊ cognati eũ non defenderint soluat bondoni xl marcas ⁊ regi tantũ. pro hijs caus̃ debet accusatus citari ad placitũ tempestiue thorđ § xiiij.

Siq̄s intrauerit. vtrũ q̄ interfecerit l' vulnerauerit vl' v̄berauerit aliquẽ in domo siue curia alicui⁹ cũ consilio preuiso ⁊ prehabito postq̄ȝ conuictus est vtrũ liberabit̃ per solutionẽ xl marcaꝝ. vel vtrũ ipso iure sit pace priuatus patet in constitutiõe Erici regis xp̄oferi regis filij § i ⁊ v. Jtem Nota Siquis interfecerit vel vulnerauerit vel verberauerit aliquẽ in domo siue curia alicuius cum consilio preuiso ⁊ prehabito vel in ecclesia si captiuatur operibꝫ recentibꝫ capite priuatur ita patet in cõstitutõne Erici regis prioris erici filij. Jtem Nota q̄ qui ita deliquerit vt dictuȝ est in cimiterio ecclesie simili pena puniatur quasi in domo siue curia propria perpetrasset vt patet in cor § lxxxiij ⁊ infra c c iij ⁊ vbicunqȝ in glo.

Om man ridher annen mans korn vp Capittulum xxxi.

Siquis anonam alicuius equitando vastauerit per vim hoc est ridher annen manz korn vp vel in ea pauerit gregeȝ suũ per vim hoc est etiam herrewerck tamẽ debent meliores de placito nominari vt hoc videant ⁊ testificẽtur quantũ fuerit dampnum.

Om man ridhẽ annen manz korn vp Capittulum xxxi.

Widher man annẽ manz korn vp meth wold eller hiorthẽ sẏth fa thẽ i meth wold thȝ er oc herrewerck tho sculle gode mẽȝ a sẏn til at thȝ neste thingh.

Siquis anonam alicuius equitando vastauerit p̱ vim ⁊c̃ Hoc est locale hic Nota q̄ qui pauerit gregem suum in anona alteri⁹ per vim est herrewerck et infra libro secundo capitulo xlviij Siquis venerit.

Hwilkz manz hws er. c. xxxij.

Ubicunqz aliquis habitauerit vel cū tugurio
tentorio vl' fossatis vl' vmbracul' qui dicunt
rijsbooth ⁊ illuc introduxerat se ⁊ res suas ibi pōt
cōmitti herrewerck in eo ⁊ in rebus suis sicut ī do
mo sua sic etiā ē in naui qui onerata ē cuz farecoste
Domus q̄ ꝯducit̄ debz esse domus ꝓpria conducētis
vsqz ad expletōem termini.

Hwilkz manz hws er. c. xxxij.

Hwore som man byggher anthn̄ mz tiald el-
ler mz grǔfft ellē mz rijsbooth oc haffuer thē
i fort sig selff oc sine coste thē mo han bryde a han
nū herrewerck so som i hans eghz hws So er oc
om man er a skipstadh thē bygdh er mz fare coste
Hwilkz hws mā leier thzer hās eghz hws til leie
maal er vthe.

Ubicunqz De domo ꝓpria vide insti de iniurijs C sed ⁊ lex corne
lia Item Quicunqz aliq̄s in taberna q̄ dr rijsbooth loco aggere
circūdato vel in naui vel cimiterio p insultū q̄ dr rathn̄ raadh lefit
vel de hijs locis fugauerit vel traxerit ⁊ postea eū in fuga existentē
lefit h̄ delictū sit husfredh brode ptz p thord in cor § lxxxiij. Nota
Domus q̄ ꝯducitur ⁊c̄ et sil'e ē de agro vl' de terra vt infra c c lxxi
§ i c qn̄ aliq̄s Ubi dr ꝙ qui semiat si vult iurare ꝙ habuit agruz
cū volūtate ⁊ licentia cū cernerit pōt segetes tollere sine q̄rela rapi
ne Item sil'e infra e c neffningi c xxxix § v i fine Itē sil'e ifra e in c
lxi Si aliq̄s § i Item etiā sil'e ptz infra lt iij c liiij Siquis equita-
uerit § ij iij iiij ⁊ v.

Om land bo er selff husbonde for sig. c. xxxiij.

Colonus ē domesticus p se hoc ē selff husbonde
p se ⁊ in eo pōt cōmitti herrewerck ⁊ non in
villico qr quicquid relinquit̄ cōtra curiā in qua vil
licus morat̄ hoc tenet̄ ꝯqueri qui curiā possidet Sz
si aliquid iniuria illatū fuerit villico ⁊ vxori ei⁹ vl'
pueris eius in mēbris eoꝝ tūc pōt p hoc villicus cō
queri excepto domestico.

Om land bo er ſelff huſbonde for ſig. c. xxxiij.

Landebo er ſelff huſbonde for ſigh oc pa han nū mwe mē herrewerck bryde oc ey a bryde forthi at hwat ſom gøres a thū gardh thē bryde ſi dhē i thz er bondhūs kare En gøres noghz a bry dhūs lymme ellē a hans kone eller a hās børn tha mo brydi ſelff dele vthū hans huſbonde.

Colonus Locale eſt. ſed ratio prime partis poteſt eſſe quia ibi eſt ius regale vel reale ꝛ ſic dn̄s teneatur tuere ar c ꝙ frequenter vt li te non conteſta.

Sex ſculle withne om herrewerck. c. xxxiiij.

Qui voluerit herrewerck conqueri debꝫ habe re teſtiōniuꝫ ſex bonoꝝ hoīm de illo hæreth vbi illud factū ē ī illo placito qꝺ dicit landz thingh ꝛ illi ſex debēt teſtificare ꝙ poſſit legaliter conqueri de herrewerck Et ſi teſtimoniū nō habu erit tunc incauſatꝰ dꝫ ſe defendere ꝑ neffn i kyn.

Sex ſculle withne om herrewerck. c. xxxiiij.

Hwo ſom herrewerck wil dele han ſcal haffue ſex gode mēꝫ withne aff thz hæreth thē the gerninghē ere i giorde vpa thz thingh ther landzthing er oc the ſex ſculle withne at ſo er wed hannū brødh at han mo dele herrewerck loglighe En om hannū brysthē withne tha thū thē ſecthz er ſcal ſigh wærie mꝫ neffn i kyn.

Qui voluerit ꝛc̄ Nota hic teſtimoniū ſex virorū qn̄o plꝯes teſtes requiruntur ꝙ duo tractat glo in l teſtium § de teſtibus ꝛ de iſto ſup c xv. Nota in § ꝛ ſi teſt. moniū ꝛc̄. q̄liter ꝑditur ius cauſe her rewerck non habentis teſtiōniū ſex virorum vt hic ꝛ infra e c ciij Si aliquis ꝛ ſimile infra e c quod ad veſtiménta ꝛ ſimile ſ̄ e c x ſꝫ rex ꝛ ſup̄ libro primo c xxiij quicunqꝫ et extra de reſcriptꝫ c ſi autē ꝛ c plerumqꝫ.

Om noghē māꝫ fa dra ber man. c. xxxv.

Si equus alicuiꝰ vel aliquod aliud animal qꝺ hō poteſt licenter habere hoīem ꝑcuſſerit ad

morte ⁊ ſi illud animal fuerit adiudicatū ad mortē illius tunc bondo qui illud aīal poſſidet ſoluat pro eo tres marcas ⁊ tñ ſe lege defendat ꝙ neſciuit ꝙ il lud animal habuit illā cōſuetudinē Et ſi ter conti gerit illud idem de eodē animali dum eſt in poſſeſſi one bondonis ſoluat ꝓ eo plenā emendā.

Om noghē māz fa draber man.c.xxxv.

Slaar māz heſt man til døde eller noghē ānet fa thē mā er loffuēde athaffue ſo ſom er nød eller ſwyn eller hwn oc wordhē thz ſworen til māz hane bonde thē otte bøde fore iij mark penninge oc giffue ther til logh ath han wiſte thz ey ath thz fa haffde thyſſe kynne En timer thz trøſſer i bondhēs heffud om thz ſamme fa bøde fore fulbødhē.

Si equus alicuius ꝛc. vt inſti Si quadrupes § 1 ſimilis pena iij marcaꝝ ſup̄ c c xviij.

Siquis educauerit.vt ſequit.inſti Si quadrupes § ceteꝝ.

Om mā fødhē wilt diwr vp.c.xxxvi.

Siquis educauerit lupos vel eoꝛuz catulos vel vrſos vel eoꝝ catulos vel aliquid taliū quod ē willediwr ſoluat ꝓ eis quicquid deliq̄rint ⁊ ſi ſo luti fuerit ⁊ ſi aliquis eos occiderit nichil ꝓ eis ſol uat ſed in poſſeſſiōe bondonis nō pn̄t occidi.

Om mā fødhē wilt diwr vp.c.xxxvi.

Hødhē mā wilt diwr vp ſo ſom er vlffue hwel pe ellē biøꝛne hwelpe huat ſom the bryde thē fore bødhe the fulbødhē thē thim vpfødde oc thim haffuer i heſt En worder the løſe oc draber annē mā thim bøde icke fore en i bondhēs heſt mwe the icke drabes.

Om man fanghē døød aff thz thē ey lewer Caplm xxxvij.

Siquis ſubmerſus fuerit in ſpeciali fonte a licuius tunc ille qui fontem poſſidet ſoluat

tres marcas ⁊ si erat cõmũis oĩbus villanis nichil soluat ꝓ eo idem ẽ de leergraffue Itẽ si aliquis submersus fuerit in aliquo møle dam vl' fiske garde vl' si ceciderit de domo vl' dom⁹ eũ obruerit ꝓ eo nichil emendabitur.

Om man fanghẽ døød aff thz thẽ ey lewer Caplm xxxvij.

Om noghẽ mã druckner i annẽ mãz kelde thẽ mã a serlige thẽ fore bødhẽ hã iij mark En otte thũ alle granner tha bødhes icke fore so er oc om leergrawe En druckner man i mølle dam ellẽ i fiske garde ellẽ i andre giorth wan ellẽ faller selff aff hws ellẽ hws faller a hãnũ thẽ bødes icke fore.

Siquis submersus fuerit in speciali fonte ⁊c̃. vt ff ad legẽ aquileã l qui foueas.

Om man haffuer hws a annen mãz iordh Caplm xxxviij.

Siquis habuerit domũ in terra aliena ⁊ ipe ẽ possessor illi⁹ dom⁹ ⁊ siquis fregerit domuz illã sine volũtate sua tunc põt possessor agere in eũ ꝑ herrewerk ⁊ nichil ad eũ qui terrã possidet.

Om man haffuer hws a annen mãz iordh Caplm xxxviij.

Haffuer noghẽ mã hws a annẽ mãz iordh so at hã er lage eghẽ at oc brydhẽ noghẽ mã thz hws vp vthũ hans willie tha mo hin thẽ hwseth otte dele thz til herrewerck oc kõmer icke hin wed at dele thẽ iordhũ otthe.

Si aliquis habuerit domuz in terra ⁊c̃. vt insti de iniurijs C ſʒ et lex cornelia ⁊ ff de hijs qui effuderunt vel eiecerunt l i § habitare. Nota siq̃s fregerit domũ alicuius licet edificatã in terrã alteri⁹ p̃t lesus agere in eũ ꝑ herrewerck vt hic q² possessor terre debet iudi tio placiti violenter edificantẽ cõuincere ⁊ nõ domũ illius destruere vel frangere vt li i c lv § vi ⁊ c xlvij § ij iij ⁊ iiij ⁊ c li. Sed si fu

niculus solarꝫ ceciderit in habitatione vł sub habitatōne alicuius ⁊ ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui impetit ptātem habeat recipe de terra sua inhabitata vbicunqꝫ voluerit funiculū ꝑ funiculo vt ꝭ li i c lv Haar solskifft § iij Sed si aliquis habitauerit ibi tribus annis sine querela in placito ꝓnunciata nō pōt de iure remoueri vel reuocari vt ꝭ li i c xlvij Si aliq̄ in fine.

Om mā røffues i annē māz hws.c.xxxix.

Siquis fregerit domuz hospitis ⁊ inde recepit vel equos hospitū suoꝝ vł alias res ipis attinētes tūc pt bondo cōqueri de herrewerck ꝓ violatione domus ⁊ hospes pt conq̄ri rapinā qđ dicitur raan Itē si aliquis spoliauerit plaustrū alicuius ī quo vxor sua sedet hoc ē etiā plenū herrewerck.

Om mā røffues i annē māz hws.c.xxxix.

Brydhē mā bondhūs hws vp oc taghē thē vth hans gestes heste ellē andre coste thē geste a tha mo bondhū dele herrewerck for hws brod oc geste raan for sine coste thē hā tabz En røwer noghē mā bondhūs woghū ther hans husfrue sithē i tha er thz ful herrewerck.

Siq̄s fregerit. insti de iniurijs ℒ sed ⁊ lex cornelia ⁊ § patiꝛ ⁊ in sti vi bonoꝝ raptoꝝ § sane Nota hic ītelligiꝛ Si delictū husfredh fiet in villa forensi execucio illius delicti hꝫ fieri corri ꝑ thorđ in cor § lx.

Om neffningh Capl'm xl.

Neffningi debent iurare de handhraan ⁊ boraan ⁊ hiorthraan ꝙ quidaz vocant mark raan de improuiso fctō quod dꝛ wodes gerningh ⁊ de furtu De quo seruari dꝫ placitū ita ꝙ ī primo placito dꝫ homo publicare hoc est liwse suū raan Tūc ꝑfigitur aduersario suo placitū videlicꝫ aliud placitū si primū fuerit vtile hoc est si duo vel tres hoc testificati fuerint ꝙ illud sit illoruz wethē maals thingh ⁊ ꝙ reus fuit legaliter citatus hoc ē tilkrafft vt rńderet postea iuret ille qui causam mo

uet Sz in tercio placito dūt neffningi iurare aduer sariū eius illud fecisse vl' illū defendere Item Si in causatus aū iuramentuz fuerit cōfessus se ita fecisse tunc nō tenent neffningi hoc suo dirimere iuramēto ⁊ rex tenet inde nullā habere pecuniā sed tū bondo recipiet inde suū reth Sed incausatus pōt expone re quid vult ⁊ defendere se p legē videlicz q illud re cepit ex improuiso hoc est aff wodhe ita q putauit istud suū esse ꝓpriū vel q illud habuit cū volūtate il lius ⁊ si defecerit in lege tūc exponat quid ali⁹ im petit ⁊ soluat regi tres marcas ⁊ bondoni tantuz Et si nichil cōfessus fuerit anteꝙ iuratū sit ꝯtra eū tunc debēt neffningi inde iurare ⁊ ille postea nulla alia lege defendatur.

Om neffningh Caplm xl.

Neffninge sculle swarie om handraan om bo raan om hiorthraan thē somme kalle mark raan om wodes gernīgh oc om thyffneth Thē om scal gømes try thingh Thz første thing liws man sīth raan tha neffnes thing for hans dele mā a an neth thingh gøres første thingh nyth thz er ath to menz withne ellē flere at thz er there wethēmaals thingh oc at hin thē secthz er wor loglige tilkrafft at stande hin til retthe thē hannū secthede oc sithū sware hin thē saagh giffuer A thz tredie thing scul le neffninghe anthū swarie hin thē saagh wordhē giffuen til raan ellē fra En ganghē hin wed thē sec thz er wed hins coste thē hānū secthz føre en swo= ret wordhē om tha sculle neffning thē om ey atski lie oc ey a konnīghū sin reth tog tagher bondhū sin reth En alt mo hin thē for saghū er vtlegge met loghū at hā feck thz hā worde secthz fore aff wode

ſo at hā hougſede at thȝ woꝛ hās eghȝ ellē hā feck thȝ mȝ hās willie thē a kaller en bryſthē hānū logh legge wdh thȝ thē hin a kallede oc bøde a iij mark bondhē oc ſo konīghē En ganghē hā wed icke føꝛ re en hānū woꝛdhē ſwoꝛē a hand tha ſculle neffnīg ſwarie om oc mo hin komme wedh enghen annen logh.

Neffningi dñt Notatꝛ c xij ſ̃ c ij de iſto iuramento ꝛ ꝑ fine facit ff ad legē aquileā le interdū Itē ſi rapina ſcȝ raan ꝓſecutōem nō habuerit ꝑ neffningos nihilominꝰ incauſatus ſoluat iniuriā paſſo ſcȝ bondoni iij marcas vt hic in § Itē Si incauſatꝰ aū iuramentuȝ ꝛ infra li iij c liiij Siqs equitauerit. vel ſe defendat cū iuramento xij hoim vt infra e c lxxij Qn̄ aliqs. Neffningi ꝛc̄ Nota textus iſte ꝛ ſilr c vi Infra minus ſ̃ c nō faciūt mentōem de illꝰ fyllingh q̄ veridicos ꝛ neffningos ad diſcernendū moneāt ſeu inuocant Hic defectus corrigitꝛ ꝑ thord § xxij ꝛ idē ius ſeu eadem ratio eſt de denominatis pro quacunqȝ cauſa. Nota hic in textu huius c c vltimo § iij intelligitꝛ notabile q̄d ſi iniuriā paſſus cōtra iniuriantē ſcȝ raans man iuramentū ſuū non expoſuerit neffningi nō tenentꝛ diſcernere vt infra eodē c xli Qui iurauerit. ꝛ ſimile infra li iij c lxiiij ſi imputatū per textum de nomīatis in hereth ſiue ſtockeneffndh.
Nota hic de citatōne ſcȝ c xxxix § iij ꝛ ſ̃ li ꝓmo ꝛ v q̄ſi in ꝑncipio i ꝓmo li c xxxvij in glo § iiij Item in conſtitutōne criſtoferi regi filij voldemari regis § xxvi ꝛ ibidē § xxxiiij ꝛ li ij c lviij ꝛ ibidē de contumacia. Neffningi ꝛc̄ Queritur vtrū res alienas occupare liceat coductiue ſiue conceſſiue acquiſitas vſqȝ ad expletionē termini ſine pena legis ptȝ ſ̃ e c xxxij Vbicūqȝ § vltimo ꝛ infra e c lxxi § i ꝛ hic § v in fine ꝛ infra e c lxi Si aliquis § i ꝛ infra li iij c liiij Siqs equitauerit § ij.

Om raan liwſes oc fylges ey.c.xli.

Qui iurauerit raan contra aliquem in placito quod dicitur wethēmaals thingh ꝛ poſtea noluerit proſequi cū neffningis tūc ſoluat regi tres marcas ꝛ bondoni tres ꝛ neffningi nō accedāt.

Om raan liwſes oc fylges ey.c.xli.

Ohñ thē raan ſwarier a wethēmaals thingh oc wil ev ſithñ fylge neffningh til tha bøde han bondhñ iij mark oc iij mark koning oc gange ev neffning til.

Qui iurauerit raan. vt ff ad l i turpill' § ſiquis. Qñ aliqd fuerit de iſto iuramento vide ſ̄ e c Nota hic corrigit dubiū de ſtockeneffn in iſto c qui iurauerit p thord § vij de emenda bondonis ꝛ regi q causam ſtockeneffn nō pſequitur.

Naar neffningh ſculle ſwarie. c. xlij.

Quando aliquid fuerit publicatū ꝯtra aliquē de quo neffningi debēt iurare tūc dñt in tercio placito adiudicari vt rectū iurent tūc tenent neffningi requirere conſiliū de melioribꝰ illius hareth vtrū dñt iurare aut non vel quid debēt iurare ꝛ licet oēs vnū iurauerint vl' fecerint ſi tñ iurauerint cōtra meliores ꝛ p'les qui dicunt fleſte mē illius hareth ipi pñt ſuo carere booſloth.

Naar neffningh ſculle ſwarie. c. xliij.

Ethz tredie thingh effthē at man liwſes raan a handh ellē man ſecthes for noghz anneth thē neffningh ſculle om ſkilie tha ſculle the dømes til atſwarie reth Thē effthē ſculle the neffningh there raad taghe aff the beſte mēz raad thē i hareth ere om the ſculle tilgange ellē ev oc hwat the ſculle ſwarie forthi at tho the gøre alle eth oc ſwarie effthē the beſte oc the fleſte haretz men tha inwe the togh there booſloth forgøre.

Qñ aliqd fuerit In qcunqz hereth vel villa forēſi facta fuerit rapina i placito illius hereth dñt neffningi illius hereth diſcernere ꝛ qui accuſat p cauſa rapine dz in placito ſui hereth tēpeſtiue citari ad illū placitū q neffningi dñt diſcernere ꝛ ſi ille nō hz brofiel tunc debz citari in placito gñali Thord § xvij. Nota hic ſcz in iſto c qñ aliqd corrigit dubiū p thord § vij vtrū ſtockeneffn tenent iurare anteqz iniuriā paſſus iurauerit ꝯ iniuriantē eodē placito ꝛ vtrū tenent ſtockeneffn ꝛ neffningi iurare añqz monent ad diſcernendū

per duos fyllingh.

Hwre neffning sculle swarie. c. xliij.

Hic iurabunt neffningi Sic iuuet me deus & liber quē teneo ꝙ ille hō spoliauit illū illa re ꝑ qua fuit causatꝰ & ideo tenet illud exponere & emēdare regi iij marcas & bondoni iij marcas.

Hwre neffning sculle swarie. c. xliij.

So sculle neffnigh swarie So hielpe mig gud oc thē hellige bogh thē ieck holdhē a at thē man røntthe annē at thz fa thē han worde secthz fore oc er forti skyldugh vdatlade oc bøde a iij mark bondhē oc iij mark konīghē.

Om hwr møghz raan mo swaries. c. xliiij.

Pro vna ciroteca vl' quantū ciretheca valet vl' quacunqꝫ re quā aliquis in manu sua habuerit pt adiudicari raan quia maius dedecus est sic spoliari ꝙ alio modo Pro minori nō pt adiudicari raan ꝙ ꝑ re valente dimidiā marcā denarioꝝ.

Om hwr møghz raan mo swaries. c. xliiij.

Hand raan mo ware hath eller hanske eller so møghz som to hanske gialdhē hwat som mā haffuer i hende forti at thz er mere skam at worde so røntth en andhē lwnde Enghē andhē raan mo ware mynne en halff marks cost thē neffning sculle om swarie thz er halff marks cost thē gialdhē halff mark penninghe.

Pro vna cyrotheca Facit C galmaꝝ ff de reꝝ diuisione de quo etiā in libro feudoꝝ de pace tenēda § siqs qñqꝫ. Nota hic ē defectus quia hic subintelligit indiscrete hospitās expēsas & pabulum inuito dño siue domestico violēter rapiens q̇d iurꝫ & q̇d sit agendum corrigit ꝑ thorð in cor § lviij. Itē nota ꝙ ꝑ modica re pōt aliqs ꝑ raan ꝯuinci vt ꝑ vna cyrotheca vt hic & etiā sil'r īfra c c cv Siqs scit furē in glosa & ibi pro furto. Nota gñalit ad oīa delicta Siqs ꝓmisit se cōuinci emēdabit ꝑmo iustā emendaꝫ ꝑ delicto & postea pecuniariā vt i li iij c xxviij Siqs ꝓmisit.

Om boo raan Caplm xlv.

Hocē bo raan qñ aliquis intrauerit curiã alteri⁹ ꝛ inde diripuerit pecora ei⁹ vestimēta vl' arma vl' aliq̃ aliam rem valentē dimidiam marcã denariorum.

Om bo raan Caplm xlv.

Thz er bo raan at mã gãghē i annē mãz gard oc taghē thē borth aff hans fæ ellē kladhē eller vaben eller noghē andhē coste thē gialdhē halff mark penninghe.

Hoc est bo raan Pro isto c ꝛ c sequenti ff ꝛ § vi bonoꝝ raptoꝝ ꝛ optime ff ꝛ C de abigeis.

Om hiorthe raan Caplm xlvi.

Hoc vocat hiorth raan si aliquis intrauerit in alteri⁹ foldh in campo ꝛ in mark edificato ꝛ inde recepit vl' pecora vl' aliqđ aliud aĩal vl' equos qui dicunt hors vl' anonã vel ligna q̃ dicunt timber vl' aliã rem valentē dimidiã marcã.

Om hiorthe raan Caplm xlvi.

Hiorth raan er thz om mã ganghē i annē mãz foldh vthe a mark oc taghē hors eller nødh ellē ãnet fæ ellē korn ellē høø ellē timber ellē andhē coste thē halffmark gialdhē.

Hoc vocat Vide sup̃ c primo.

Om mã faller for raans dele. c. xlvii.

Quicũq; legaliter cõuict⁹ fuerit p raans dele tenet totũ exprimere p bõdone p quo ipm ꝛui cerat ꝛ insup iij marcas ei ꝛ alias tres regi.

Om mã faller for raans dele. c. xlvii.

Huilkhē mã som faller for raans dele mz neffningh hã er skyldugh at rette wed bondhē thē hann feller til thz han er feldh til oc iij mark a oc so konnghē.

Quicũqȝ. ⁊ hic Nota q̃liᷓ p̃mo fiat resartõ dampni ⁊ postea pena pecũiaria vt h̔ ⁊ infra li iiij c xxxiiij ⁊ infra e c lviij § iij in fine Jtẽ li iij c xxij Siq̃s aliũ occiderit ⁊ c xxiij Siquis p̃mo recipit ⁊ c xxiiij Quodcũqȝ. ꝯcordat C de sepulchro violato auct̃ Jteȝ q̇ dñm Jtẽ e c xxviij Siq̃s ꝑmisit Jtẽ e c xxix Pro vulneribꝫ Jtẽ e c xxxviij q̇ hȝ § ij Jtẽ e c xlviij Siq̃s venerit § ij Jtẽ e c xlix Duodecim peco/ra § ij in fine Jtẽ e c li quicunqȝ Jtẽ e c lij Si pecora q̃si in fine ⁊ c liij similiᷓ Jtẽ e c liiij sil'r Jtẽ e c lxi minor § i ⁊ ij ⁊ e c lxv § ij Jtẽ e c lxvi ⁊ c lxvij ⁊ c lxviij in p̃ncipio. Quicũ qȝ. ꝑ isto insti vi bo/noꝝ raptoꝝ in p̃ncipio ⁊ q̃liᷓ vltra dãpnũ datᷓ pena vt h̔ ⁊ insti de obligatõibꝫ q̇ ex delicto nascunᷓ C furtoꝝ gña.

Om ma slaar annen manȝ aghẽ vp ellẽ engh Capittulũ xlviij.

Siquis falcastrauerit alterius pratũ totaliter qd̾ d̾r mellom egh oc ende vl' agrũ ip̃ius mellom egh oc ende quãtũcunqȝ sit ꝑuũ vl' maius semẽ vl' fenũ ⁊ illud detulerit licet min⁹ valet ꝙ̃ dimidiã marcã tñ p̃t hoc ꝯquerẽdo reduci ad raan.

Om mã slaar annẽ mãȝ aghẽ vp ⁊c. c. xlviij.

En slaar mã annẽ mans engh vp mellom egh oc ende eller sker aghẽ vp mellom egh oc ende hure møghȝ som sadhñ er ellẽ engh oc taghẽ thȝ bort tho at thȝ gialdhẽ mynne en halff mark tho mo hã to thȝ dele til raan.

Siq̃s falcastrauerit. Tñ ꝑ necessitate q̃s põt vt in § finali auct̃ de pace tenẽda coll' x. Siq̃s falcastra. Si semẽ ⁊ fenũ detulerit redu ci p̃t ad raan vt h̔ ⁊ infra e c lxxij q̇cũqȝ semẽ § ij.

Om wodhes gerningh Caplm xlix.

Siquis incausatus fuerit ꝑ violatõe festi qd̾ d̾r hellibrøde vel blodwide ⁊ si iurauerit ꝙ hoc fecit ex improuiso hoc ẽ aff wode ⁊ si neffningi qui dñt hoc scire iurauerit illuȝ hoc fecisse ex improuiso satisfaciat leso ⁊ nichil regi vl' epo.

Om wodhes gerningh Caplm xlix.

Hectes mã for hellibrødæ ellẽ blodwide oc swer hã at han giorde thȝ aff wode oc swære the

neffninge thē thē om sculle skilie hans gerningh til
wodes gerning tha bøde hā wed hin thē hā brød
wed oc hwerkhñ wed konīgh ellē wed biscop.

Siquis incausatus fuerit ꝑ violatōne. De hoc in c i ⁊ ij de delictꝭ
puerorꝝ sed vbi culpa ꝑcessit quis tenet de casu quia dedit opam
rei illicite Nota in c Sicut dignuz de homicid ⁊ ꝑ glo ꝟ in culpa
in c i de homicid li vi ⁊ ar a contrario sensu in c Johānes C ti idē
dicit glo in c ij de delictꝭ pu ⁊ puer x annorū dolicapax propter de
lictum excōmunicat ⁊ iure punitur tali pena spūali. Jtem Nota ꝙ
puer minor xv annis peccans extra homicidiū solum emendat ad
lesum ⁊ non ad episcopū vel regem. idez si neffningi iurauerint cū
sic fecisse bene iurant si ita sit sed non emendat nisi vt s̄.

Neffningi debent. Vide hic modū eligendi iuxta plūitatem moduz
Nota ex improuiso facto require infra libro tercio c xxxvi § v.

Et hoc fecit ex improuiso Nota cuz quis ex improuiso delinqt vl
etiā si occidit ibi voluntas adesse non censetur de homicid c Sig/
nificasti sed qualiter cōstabit hoc quia forsan solus erat ob defectū
probatōnis per propriū iuramentū faciet fidem ꝙ solum deū ha/
bet vltorē C de rebus cred li ij ⁊ precipue cū de ꝯscia alicuius qr̄i
tur statur soli iuramento ipius in c preallegato Significasti ꝑ ber
in ꝟ si ita est Jtem Nota ꝙ duo requirunt ad hoc ꝙ aliquid sit fa
ctum ex improuiso ꝑmo ꝙ ibi voluntas adesse non censetur vt de
homicid c Significasti. secundo debēt opa rei licite adesse. ⁊ siquis
vult excusari per opus ex improuiso debz adhibere oēm diligentiā
quā potuit ⁊ debuit de homicid c Johannes ⁊ c Quidam. Jtem
Nota ꝙ siquis vult excusari ꝑ hoc ꝙ fecit ex improuiso debet excu
sari per iuramentū neffningorꝝ vt s̄ li ij c xxix fin le mūicipales iu
torꝝ. Nota ꝙ nullus puniatur bis in idipsum vt hic ⁊ infra lib ij c
lxxxij in glosa.

Nota barn innen xiiij aar thē taghē inteckt fee
affannen mans foldh eller gardh tha er thz herrezverck eller raan
vt li iij c lxx § iij ⁊ iiij.

Satisfaciat leso Sed quid si sustinuerit pe/
nam corpalem nunqd satisfaciat leso distingue aut tenet pro ma/
leficio ⁊ tunc si sustinuerit penam in corpore tunc tollitur actio ꝙ
cum effectu ita amplius non tenetur soluere licet proueniat ad pin
guiorem fortunā vt notatur de homicid c sicut dignum § eos insu
per in glo maius q̄m approbat archid xiiij q vi c si res glosa penl.
⁊ io an de re iur, c pctm̄ li vi ⁊ hen de do ⁊ contu c fincz di ij aut
pro debito tunc secus nisi fauente subire penam ⁊ ibidem. Jtem
non em̄ consurget duplex tribulatio sup vno ⁊ eodē crimīe qr nul
lus punit bis in idipm ber in c sicut dignum in ꝟ maius vel si ha/
beat ⁊c̄.

Hwr gāmelt barn hellet mo byrde.c.l.

Qui minor eſt quindecim annis ſatiſfaciat leſo ⁊ nichil regi vel epiſcopo niſi pro ſolo homicidio.

Hwr gāmelt barn hellet mo byrde.c.l.

Er barn mynne en xv vinthē gāmel bøde wed thā thē han brødh wedh oc ey wedh koninghā oc ey wedh biſcop vthā for mādrab ene.

Qui minor ē xv annis ·Nota iſte textus pōt intelligi de ꝑma parte pueril' etatꝭ a ſeptimo anno cōpleto vſqꝫ ad expletionē vndecimi anni qꝛ puer in illa ꝑte etatꝭ dꝛ ſꝫ yſi a puritate ꝗꝫ purus aer ⁊ ſic nullo mō ex legū ſeueritate punit̄ de delic pu c referende ſꝫ textus li ij c xcv § vlti in q̄ dꝛ ſi pueri ſunt adeo adulti in exerti vl' dolica/paces ⁊c̄ ·Poteſt intelligi de vltima ꝑte etatꝭ pueril' in q̄ aliqñ ma/licia anticipat pubtatem ſcꝫ ab vndecimo anno cōpleto vſqꝫ ad xv annū in qua malicia etiā ſupplet etatē quia tunc puer multotiēs dꝛ dolicapax ⁊ ſic aliqñ punit̄ vt ibi ⁊ de delic pu ca puris ⁊ ſup̄ e c xlix Siqͦs incauſat⁹ in glo ⁊ ſil'r infra li iij c l § vlti ſcꝫ h̄ tñ puit̄.

Hwre neffningi ſculle i tages.c.li.

Neffningi debent eſſe octo in quolibet hareth ita ꝙ duo ī qualibet fierthingh qui ſunt homines triū marcaꝝ ⁊ qui ſunt bōdones hoc ē the thē vp holle for thm̄ ful landwern ⁊ bōdones debēt venire cum eis ad placitū ⁊ in illo placito qđ ꝓximo ſequit̄ epiphaniā dm̄ ⁊ noiare eos corā exactore quos ad hoc decreuerint nominādos Exactor debꝫ eos inſtruere in eed ꝙ rogēt deum ita eos iuuare ꝙ ꝗdiu fuerint neffningi de oībus ad q̄ vocati fuerint iurabūt ꝙ verius didicerint hoc ē vthā wild Et ſi bondones neglexerint ⁊ noluerint eos noiare corā exactore tunc p̄t ipe ꝑ ſe recipe neffningos Et ſi aliqua fierthingh diſcordauerit cuꝫ alia ita ꝙ quidā volunt habere iſtos ⁊ quidā alios tūc ſtandū ē in iuditio pluriū Hoc tñ ſciendū ē ꝙ ꝗdiu receptus fuerit aliquis qui prius nō fuerat neffning⁹

qui tñ ita compos est sui ꝙ p̄t seip̄m tueri ⁊ sī adeo
sit debil' qđ đr wfǿr ꝙ nō pōt eē tutor sui tūc qui pri
us fuerat neffning⁹ p̄t adiudicari cc̄tra voluntatē
suā Et sciendū ꝙ sī aliquis noīatus fuerit ad iura
mētū neffningoꝝ qui pri⁹ fuerat neffning⁹ exactor
nō p̄t eū āmonere dūmodo met voluerit Et si rati
onabiliter nō pōt oñdere ꝙ aliquis ī suo fierthingh
nō fuit neffning⁹ postq̄ ip̄e fuit ⁊ ip̄e noluerit accep
tare in debito triū marcaꝝ ꝓcellat.

Hwre neffningi sculle i tages. c. li.

Neffningh sculle otte ware i hwert haret to i
hwer fierthing the thē tryggi marks mē ere
atelbøndhē oc ey brydi ellē landebo mē the thē vp
holde for thm̄ ful landwern oc bøndhē sculle kōme
til thingi mz thm̄ a thz thing thē nest er effthē tolte
dag twle oc neffne for vmbosmā thm̄ thē the haffue
til neffnd Vmbosman scal thm̄ i ethe thøsse lwnde
at the bede thm̄ so gud hielpe at so lenge som the
ere neffningh ath om alle the maal thē the worde
kraffde til om atswarie oc thm̄ hører atswarie at
the sculle swarie thz reteste oc vthn̄ wild En forglø
me bøndhē thm̄ oc wille ey tage the til thē neffnig
sculle ware oc ey vp rethe for vmbosman tha mo
vmbosmā tage sigh selff neffnig En skyl fierthing
a innēborthes oc somme wille haffue en oc somme
annē tha sculle the ware neffningh thē flest haffue
tiltaghz Tho scal thz gømes at e medhn̄ annen er
til thē ey haffuer neffningh waret thē tho er so føre
at hā mo ware sin eghn warie ta mo hin ey nødes
til thē føre haffuer neffnig wareth Tho at noghē
mā neffnes til thē føre haffuer neffning wareth oc
wil hā selff ware ta mo vmbosmā hānū ey wrette
En kan hā ey selff skel a gøre at nogher mā er til i

hans fierthingh thē ey wor neffningh sithū hā wor oc wil han ey i ganghe tha ligghe hans tre mark thē wedh.

Om noghē mā wil ey neffning ware. c. liij.

Si exactor extorserit a bondone tres marcas legaliter pro eo q nō vult acceptare neffningiā ꝛ recepit eas ab eo ꝓpter hoc nō est bondo excusatus sed quotiēscunqȝ vocatus fuerit ad neffningiā ꝛ nō acceptauerit soluat tā diu tres marcas donec nō habeat tres marcas.

Om noghē mā wil ey neffning ware. c. liij.

Toghe vmbosmā bondhūs tre mark loglige forti at hā ey wilde ware neffning oc taghē thē aff hannū tho er hā icke orsaghe thē mz mē e so offthe som han kreffues loglige til neffning at ware om han ey i ganghē gialde e tre mark so lenge ath han wordhē so fatugh at han haffuer ey tre mark.

Si exactor ꝛc̄ Utrū exactor potest intimēdo aliquā causam contra aliquē publicare in placito ꝛ postea p monitōem duoꝝ fyllingh contra iniuriantem exequi patet in constitutione Erici regis priorꝭ Erici regis filij § vlt. mo.

Si exactor extorserit Vide penā nolēciū fieri neffning simile in certis statutis cōmunitatū cōtra recusantes officia publica.

Ath neffningh sculle ey swarie thē samme dagh thē the i tages Caplm liij.

Neffningi nō debēt de aliqua causa suo iuramēto discutere illo die quo instituunt quia non possunt habere minꝰ q̄ꝑ vij dies vt veritas inquirat in causa quā debent iurare.

Ath neffningh sculle ey swarie thē samme dag thē the i tages Cap. liij.

Neffninge sculle ey swarie ellē skilie om noghē

maal a thē ſamme dag thē the ethes i forthi at the mwe ey haffue myñe en vij netthē rom atlede ſannen om thꝫ thē the ſculle ſkilie om.

Neffningi nō debent. Nota qūo reqrat̄ de veritate ⁊ qñ p̄iudicat veritas legi reqre s̄ e c vij Si diſcordauerint i textu ⁊ in glo ⁊ vlterius diſtinguit̄ ſic qꝛ aut veritas ē occulta aut dubia aut mãifeſta ſi occulta tūc veritas nō p̄iudicat legi qꝛ eccl'ia nō iudicat de occultis nec vllus iudex niſi de⁹ ſolus aut veritas dubia ⁊ tūc niſi veritas in iuditio diſcuſſa legittime fuerit ⁊ iniuſticia finita nō p̄iudicat legi vt s̄ e c vij Si diſcordauerint in textu vbi dꝛ ꝙ octo meliores de ꝓuincia ⁊ ep̄us ⁊c̄. aut veritas fuerit manifeſta ⁊ tūc aut ī cauſa ciuili aut criminali ſi in cauſa ciuili vt de emptione ⁊ vēditione vel locatōne vel aliq̄ cauſa conſimili Siqs cōfiteat̄ extra ius.i. extra placitū ſi ꝓbari legittime pōt tunc veritas p̄iudicat legi vt § de nō nūerata pecunia l gñaliter ⁊ l aduerſus ⁊ ff de ꝓbationib⁹ l cū de indebito § vltio de fide inſtrumētorū c ſi cautio in q ix § Si debitā ant in cauſa criminali et tūc aut veritas pōt ꝓbari ꝑ euidētiā fcti puta ꝑ euidentiā patrati ſceler ⁊ tūc veritas p̄iudicat legi vt infra e c lxxxi Siqs imputauerit et extra de coha cleri ⁊ mulie c tua ⁊ c ſi aut veritas fuerit manifeſta in cauſa criminali ꝑ cōfeſſionē ⁊ tunc aut illa confeſſio facta fuerit extra ius.i.extra placitū ⁊ tunc illa cōfeſſio non p̄iudicat nec veritas preiudicat legi vt extra de iudi c ac ſi clerici ⁊ § e l iiij aut veritas in cauſa crimiali legittiē facta fuerit manifeſta ⁊ tūc veritas preiudicat legi vt infra e c cvi Siqs iuratus in fi Et ꝙ aliqs ſit manifeſtus in crimie ꝑ euidentiā facti vl' ꝑ coniūctōꝫ ptꝫ infra e c lxxxix Siqs capti in fine ibidē ꝑ glo hoſti ⁊ de iſta materia etiā q̄re infra e c xciij Siqs amiſit in gloſa magna. Neffningi Simile de reo citato ꝙ inde liberat⁹ reſpondere nō teneatur vt in c p̄terea de dilationib⁹ ⁊ ꝑ auct offerat̄ C de lite cōteſtata. Itē ſimil'r ſi aliquē in placito aliqs ꝓ aliq̄ cā ꝓ q̄ nō eſt citatus ad placitū habeat ſpaciū deliberādi qd rñdeat ad ꝓximū placitū ptꝫ ꝑ thorð in coꝛ § ix.

Om vmboſmā wil ey kreffue neffning.c.liiij.

Si exactoꝛ noluerit infra tria placita q̄ erunt a placito ꝓximo qð ē poſt epiphaniā neffnīgos inſtituere ⁊ nullū legaliter cōuincere qꝛ nō vult acceptari neffningiā Rex pōt eū priuare ex actione ſua qꝛ nō vult iuſticiā facere bondoni ⁊ qꝛ quicūqꝫ incauſat⁹ fuerit ꝓ raan ip̄e tenet̄ ꝑ legem

prie vel defendi vel conuinci.

Om vmbosmā wil ey kreffue neffnigh. c. liiij.

Til vmbosmā hwerkē ey neffningh fange indhū tredie thingh effthē thz thingh thē nest effthē tolte dag iwle er oc enghn mā lagsōghe forti at hā wil ey gange i tha haffue konighū goot reth til attage hans leen fra hannū forthi hā gör bondhen rethlös forthi ath hwilkhū man for raan secthes han er skyldugh mz ful logh enthū at waries eller at felles.

Si exactor rc Nota qd iurꝫ sit si noiatus ad nominandū denoīatos non inuocauerit Itē qd iuris si aduocatus illū noiare noluerit q̄ denominādos dꝫ noiare ꝛ tūc vtrū iniuriā passus nomiet ad nominandū quē voluerit ista dubia corrigant̄ ꝛ declarant̄ in cor per thorð § lxxiij ꝛ h̄ idē faciet si aduocatus vl' eius official' nō sit i placito vl' aliqs illoꝝ impeditur pro cā pl'i vt ibidēꝫ. Si exactor sit superior nō faciēs iusticiā punit̄ vt ff de officio psidis p totū ꝛ spāliter in l illicitas ibidē. Rex pōt eū puare exactōe sua qꝛ officiū suū nulli dꝫ cē dampnosūꝫ ff de furtꝫ l si fuus cōmunis § qꝫ ꝟo iiij q iij § venturꝫ ber de fide c ij in ꝟ dispendiū Unde nō dꝫ pmum cōsequi vnde penā meret̄ xvi q i legi ff de neg l fine hereditaria ber e c ꝛ ꝟ Quia nō vult iusticiā facere bondoni. Nota in isto iudicio si causa de q̄ iudicat̄ summā triū marcaꝝ cōtinet ꝛ nō vltra emēdet bondoni tres marcas pro iniusto iudicio ꝛ regi tm̄ si ꝟo causa trāscendit summā trium marcaꝝ soluat bondoni sex marcas ꝛ regi tantū § xxij Thorð. Si exactor Nota rex pōt eū puare exactōe sua qꝛ nō vult iusticiā facere bondoni ꝛ rō est qꝛ null⁹ pōt iusticiā vendere vt extra de purgatiōe c accepimus p textum ꝛ ē li pmo c lv gaar solskifft a by in glo.

Om neffningi skilie at Cap lv

Si quatuor vnū ꝛ reliqui quatuor aliud iurauerint tunc tres neffningi de pximo hareth adducetur ꝛ quorūcunqꝫ iudiciū duo ex ill' trib⁹ p sua iuramēta approbauerint ratū erit.

Om neffningi skilie at Cap lv

Ewarie fire eth oc andre fire anneth tha skulle tre til affneste hareth oc the ther nest ere

sithūde oc huilke fire aff thm̄ the to fylghe thz stande.

Si quatuor vnū ꝛc̄ Nota hic si discordauerint veridici neffningi ꝛ denominati q̄d iurꝫ corrigit̄ ꝑ thord in cor § lx Si quatuor vnū ꝛc̄. sil'e infra e c lxxix Si neffningi ꝛ idē est si vnus illoꝝ morit̄ vl' ꝑegre ꝓficiscit̄ vel recesserit de ꝓuincia vl' de hereth vel factus fuerit villicus ar infra e c lvij Siquis neffningoꝝ ꝑ textū ꝛ infra c c lxxix Si neffningi ꝑ glo.

Man scal ey selie sin swen leen i hand. c. lvi.

Nullus debꝫ famulo suo suam cōmittere exactionē exequendā sed debet eā cōmittere alicui bōdoni qui poterit de bonis suis satisfacere hȳs quibus iniuriā fecerit ꝛ qui in illo hareth habitauerit ꝛ qui posset cuilibet exhibere iusticie complementum.

Man scal ey selie sin swen leen i hand. c. lvi.

Enghū mā thē leen haffuer scal thz sin swē selie ellē befale mē scal thz befale annē bonde i hē dhē thē thz følghe mo oc i thz leen boor oc penninge haffuer wedh athette at gøre thm̄ reth ther the brvde wedh.

Nullus debet Ratio ponitur in textu q2 debet esse possessionatus vt emēdet si iniustuꝫ iudicium fecerit de qua emēda in cor thord § lxxix ꝛ v § xvij Itē in cōstitutōe cristoferi § xxxi.

Om neffning døør ellē far bort. c. lvij.

Siquis neffningoꝝ mortuus fuerit vel ꝑegrinatōem inierit vl' recesserit de ꝓuincia vel de hareth vel fact⁹ fuerit villicus tūc illi qui i sua fierthingh morant̄ aliū dn̄t noīare ꝛ exactor debet euꝫ sicut pri⁹ dictū est instituere.

Om neffning døør ellē far bort. c. lvij.

Om neffningh døør ellē far pellegrims ferd ellē far aff sysel ellē aff hareth ellē wordhē brydi tha sculle hans fierthings mē tage annen i oc vm

bosmā hannū i ethe ſo ſom føꝛre er ſauth.
Siqꝰ neſſningoꝝ.ꝗlr in locū ꝑdeceſſoꝝ eligat̄ ſucceſſoꝛ.

Nar raan ſcal deles Caplm lviij.

Qui voluerit raan cōqueri debet illud infra annū conqueri ⁊ ſi hoc nō fecerit reus iuramēto xij hoīm ſe purgabit.

Nar raan ſcal deles Caplm lviij.

Huilkhn ſom wil raan dele a noghē mā ta ſcal han dele thz indhn thn iamlingh ther raan er gioꝛt deler han ſithn tha foꝛ han icke mere en tolff menz eedh.

Qui voluerit. vt ff de vi ⁊ vi armata l i in ꝑncipio § annus C vi/de vi l ij ⁊ ꝙ reus hic purget ſe eſt contra l q̇ accuſare C de edendo quia accuſatō eſt in toto extincta ſicut in ſili dicit̄ de accuſa c iniuriaꝝ ⁊ de tali abuſione ꝙ reus negans ſe purget eſt ſimil̉ abuſio de q̄ in c ad nrām de ꝓbationibus.

Om man wordhē delth mz raan oc wil ey ſithn ſtande til retthe Cap lix.

Qui aliū conuicerit ad raan hoc eſt hwo ſom deler vl̉ ſøghē annen til raan ⁊ ipe noluerit poſtea ſatiſfacere tunc ꝑfiget ei dies quinqꝫ de placito ad domū rei vt exigat ablata ⁊ emendā triū marcaꝝ ⁊ ſi reꝰ ꝯtumax fuerit ⁊ noluerit emēdare tunc iudiciū ꝓmulgabit ꝙ ille qui eū conuicerit poſſit ab eo accipe naam extra curiā ſuā q̄ dicit̄ gardzleed occulte ⁊ non manifeſte tamē ille qui recipit naam debet indicare vicinis ſuis vl̉ vni vl̉ duobus ꝙ recepit ſed nunꝙ recipi debet naam ſine iudicio placiti quia ſi pꝛius recepit tunc pꝛo eo poteſt fieri raans man vel fur.

Om man wordhē delth mz raan oc wil ey ſithn ſtande til retthe Cap lix.

Huilkhn man annē ſøghē fulkōmelige til raan

oc wil hin ey ſecthe thē forſaghn̄ er tha legges hā
nū fem daghe til hans hws at taghe wth hans oc
trygi mark bood a Er hā owerhøre oc wil ey hø-
de tha dømes hannū naam at tage effthē ſuth løn
lige oc ey apēbarlige vthn̄ gardzleeth tho ſcal hā
thē taghē ſeie til hās grāne en ellē to thz han togh
En ey ſcal mā tage naam vthn̄ things dom forthi
at taghē hā føre en hā fanghē dom til tha ma hā
thē fore worde anthn̄ raans mā ellē thyff.

Hwilke neffnig ſculle ſkylie om raan. c. lx.

Si ille qui conq̄rit raan ⁊ ille qui eam intulit
ambo habuerūt terrā in illo hareth vbi il
le ſedet cui imputatū ē crimē illud videlicet
raan tūc illi neffningi dn̄t illud ſuo diſcernere iura-
mento qui in illo hareth habitāt licet ille qui aliū
incauſauerit ſederit in alio hareth ita tn̄ ꝙ illa ter
ra ſit inhabitata ꝑ colonū vlꝰ ꝑ villicū vlꝰ ſi ipe eā ꝑ
ſe arauerit in ꝓximo autūpno vlꝰ vere.

Hwilke neffnig ſculle ſkylie om raan. c. lx.

Haffuer bodhe hin thē raner oc thn̄ ther rent
wordhē iord i thz hareth thē hin ſidhē i thē
raans ſagh wordher giffuen tha ſculle the
neffninghe thē om ſkilie thē i thz hareth ere tho at
hin ſidhē i āneth hareth thē ſaag gaff om iordhn̄ er
bygd mz landbo ellē mz bryde ellē hā vrketh henne
ſelff a thn̄ neſte grøde.

Qui aliū couicerit ad raan. Pro iſto faciūt iura de pignore ꝑto/
rio ⁊ melius de pignore iudiciali ⁊ eēt melius ꝙ iudex aſſignaret
ei q̄z ꝙ ꝑ ſe caperet vt C de bonis aucte iudicij poſſidēdi ꝑ totū ⁊
ꝙ dicit occulte ideo forte ne veniēt ad arma ꝑ l equiſſimū ff de vſu
fructu etiā h tacite admittunt repreſſalie de q̄bus in c vnico de in
iurij in vi ⁊ ſine iuditio nō valet vt l ſiq̄s in tantā C vnde vi ⁊ inſti
vi bonoꝝ rap circa mediū ⁊c Nota hic fit quedā correctio huiꝰ ca
pituli ꝑ thord § ij ex grā regij voldemari ꝙ clericus pōt cōmittere
layco cām rapine ⁊ herrerverck ꝓſeq̄ndā in iſtis legib regni dacie

Nota si reus legaliter in placito cõuictus contumax fuerit põt pu
nire per naam non solũmodo ꝓ raan ꝫ vt omibus cau ꝑ exteres in
c lx li ij. Itẽ Nota sm thordonẽ § xxxviij Si aliquis de aliquo ius
qd naam dicit recepit cõtra leges q̃ in libro legali continent tunc
habeat licentiã causam herrezverck vel rapine ꝓsequendi cõtra il/
lũ ita tñ ꝗ aliqs pro quibus cõuictus erat ꝓus satisfaciat. Itẽ q̃re
vlterius de naam infra li ij c cij scꝫ Qui aliũ conuicerit ad naam
Item queras vlterius de naam infra li ij c lxviij q̃si in principio.
Qui alium cõuicerit ad raan Nota textus ille non loquitur vtruꝫ
est causa herrezverck si aliquis recepit naam cõtra leges terre iste
defectus corrigit in cor thord § xxxij. Si aliquis.querit vtrum
res alienas occupare licet patet s̃ c xxxij Vbicunqꝫ 7 hic in § i 7 s̃
xxxix neffningi 7 infra li ij c liij si quis equitauerit. Sed ille Rõ
quia actor debet sequi forũ rei 7 forũ capit h ex domicilio de quo
in c cũ sit gñale de foro competẽti 7 c finali 7 non ꝑsumit domici/
liũ nisi sit res immobil' culta vt hic al' ꝑsumit derelicta vel nõ cu/
rata a dño ar insti de rerũ diuisiõe § quia rõe.

Om felles fa oc om wedh oc om gialdh.c.lxi.

Si alquis impecierit aliuz in placito ꝗ ꝯcesse
rit ei denarios vel equum vel alias res vel
ipignorauerit ei tunc incausat⁹ tenetur ex
ponere tantũ quantũ fuerit confessus 7 insuper de
fendet se xij hominũ iuramento 7 si cõuictus fuerit
totũ exponat qd alius impetiuit Sed si noluerit
7 iudiciuz sustinuerit 7 efficiatur contumax 7 infra
certum terminũ quod dicit lagdaghe non satisfece-
rit tunc tenetur emendare bondoni tres marcas sit
pra id quod cõquerebatur 7 regi tres marcas ac si
esset per neffningos ꝯuictus 7 ita potest aliquis ex
ercere naam si legaliter conquestuz est in placito
Et si lex firmata est 7 non in placito tunc nõ ẽ lag
deelth mz lagdaghe Sed quidquid ipignoratur in
placito in eodem placito dꝫ solui 7 redimi.

Om felles fa oc om wedh oc om giald.c.xli.

Om felles fa oc om wedh oc om gialdh om no
gher man kaller a so a thingi at han haffuer

leeth annen sine penninghe eller hesth eller nogher
andhē thing hwat som thz er helst eller sath a wed
tha er hin thē secthes skyldugh vth atlegge so mō
ghz som han ganghē wedh och giffue thē a vij mēz
eedh En faller han atloghn̄ lade wdh thz ther a er
kerth En tol han dom oc wordhē owerhøre oc ret
thē ey indhn̄ lagdaghe tha er han skyldugh at ret
the wedh bonde ower thz ther a er kerth iij mark
oc iij mark konnighn̄ so som han wore fallē for neff-
ningh oc so mo thē effthē naam deles om thz er lag
deelt a thingi En worlogh festh oc ev a thīgi tha
er thz ev lagdeelt En alt thz man setthē a wedh a
thingi thz scal mā løse a thingi.

Si aliqs impecierit aliū. Ratio quia confessio pro iudicato habet
ff de confess q autē re9 defendat se iuramento p non pbato est cō
tra leges qui accusare C de edendo z s̄ c c lvij Item congruū est
q puniatur pro contumacia bondoni z regi simile in c finē de dolo
z contu sed q in pncipali puniatur ac si confessus non placet.

Concesserit ei denarios vel equū zc Nota q si aliquis alicui con/
cesserit hoīem et ex incuria moritur siue perierit homo ille quantū
ad estimationē non tenetur reddere quia liberū corpus non rece/
pit estimationē vt de ord cgni c ij de iniurꝫ damp da c i ber ꝫ ope
ras amissas z impensas in curatōne prestabit vt de iniurꝫ z damp
da c i in v opas z impensas z i medicos ff si quadru pau fe dr l ex
hac ff de eiec et effu l vlti z ff ad legem aqleam l qua actōne in pn/
cipio z ff ad l rodeani de iactu l i C corporꝫ z ff de eiec z effu l i §
sed cum homo tn̄ si homo periit l solidoꝝ fit cōdempnatio vt in §
sed cum homo z illud fit pro pena non pro estimatione nisi dede/
rit occasionē dampni tunc qui occasionē dampni dat videlicꝫ ꝓpin
quā dampnū dedisse videtur secus tamē est in illo qui non vt acci
deret de contingentib9 nichil omisit. i. omnē diligentiaꝫ quā potuit
z debuit adhibuit de iniurꝫ z damp da c si culpa sed si presens fue
rit in dampno dato scilicet maiori nō consiliū dans nec cooperans
sed si necesse fuerit āmiculum prestare proponens soluat regi tres
marcas z leso sex marcas thord § v sed si consilium dederit vl' mā
datum in dampnis maioribus z hoc conuictus soluat leso xl mar
cas z regi tantum thord § xiiij. Nota q Henricus in summa di
cit q q̄ dicit se soluisse pbare tenet' p ipm z allegat c hiis q̄ de so.

Om borghn̄ Caplm lxij.

Si aliquis fideiusserit pro aliquo ⁊ postea nolu erit soluere tunc ille qui fideiussionē receperit agat in eo tanꝗ̃ pro debito Itē nota ꝙ nullus potest se eximere de fideiussiōe nisi soluat quod promisit tamen non debet aliquis illud exequi per neffningos.

Om borghn̄ Caplm lxij.

Om noghē man borghē for annen oc wil hin ey gialde thē borge worth tha scal disliges a hannū kalles som for annē gialdh Forti at huat som man wordhē borghz fore thz scal han gialde oc enghn̄ man mo siē sigh aff borghn̄ Tho scal thē ey neffningh tilgange oc ey om skilie forti at thz er so som annē gialdh.

Noluerit soluere ⁊c. quia dicit se soluisse querit̃ q̇d iuris r̄n̄detur p l vltimam C de solutōnibus ⁊ liberatōnibus vbi dicitur ꝙ notā/dum est illud ꝙ qui dicit se soluisse probare debet Item dicit ber in glo vltima quasi in fine de solutōnibus sup ca xviij q̇ ꝙ onus ꝓbandi reo incumbit ꝓpter suum delicū infra actōnis ff ad le aquileā inde veracius § hec actio ⁊ alibi punit inficiator C de non numerata pe auc̄t contra qui propriā Item onus probādi incumbit reo in multis alijs casibus vt ptz in c vt nr̄m̄ vt ecclesiastica beneficia siue diuus in ✝ actor̃ nō probante per ber Item nota si auctor non probat quia nullā habet presumptōem reus nichil prestabit ⁊ soluitur sic s̄ de cā pos cū eccl'ia. si vero auctor habet presumptiōes pro se ⁊ contra reū tunc contra talem p̄sumptionē defertur reo iuramentū ⁊ etiā qn̄ actor habet vnū bonū ⁊ houestū testem ber de iureiuran c vlti glosa vltima. Queritur pene ꝙ aliquis tenetur soluere pecunias infra certū tempus dedit fideiussorē non sint so/luta pecunia infra illud tempus contigit ꝙ creditor relaxat debitorem nunquid fideiussor postea obligatur pro illo tp̄e dilatōnis vi/detur ꝙ non Item queritur in § ij completo ff locati ⁊ cōducti cō trariū arguit̃ in l sed si manēte ff de pretorio Solūmodo dicit̃ doc aut aliquis fideiussor fideiusserat si simplicit̃ tunc prolongato ter/mino per dilatōnez adhuc tenebitur sic l pro ista parte all' si vsqꝫ ad certū tempus tunc termino elapso fideiussor non erit obligatus ni

si nouus consensus intercedat ita l pro ista parte hec henricus de fideius c constitutus. Nota tres casus in quibus fideiussor age/re potest cōtra debitorē. pm⁹ si diu in debiti solutione ꝛ obligatō ne stetit vt de fideius c fi. secūd⁹ si bona sua dilapidauerint i c luci⁹ § fi ff mādati. terci⁹ si fideiussor fuerit cōdempnatus in l pro ea C mandati. quartus si conuentū erat inter partes ꝛ tunc habet locuz quia fideiussor agit cōtra debitorez adhuc alius casus si fideiussor sit scolaris in l licet ff ex quibus causis maiores ꝛ in l licet ff de ar bitrij hic in c cū de fideius. Si aliquis. prius tū fideiussor potest gaudere puilegio fideiussoꝝ vt bnficio diui adriani ff de fideiussoribus l fideiussor ꝛ beneficio noue cōstitutōnis in auct de fideius/soribus coll' i in aucte pnte C e ti ꝛ notat in c peruenit e ti quia h non ꝓhibetur § Item Nota quia per solutōnem ꝛ cōditionalē nouatōnem expirat fideiuss. o C de fideiussoribꝫ cū similibꝫ.

Om man ganghē i borghn̄ for thn̄ man thē lijff eller lymme haffuer forgiort. c. lxiij.

Siquis fideiusserit pro fure vel aliquo qui vel membra vel vitam demeruerat tunc debz illum assignare coram iudice ꝛ non illi a quo sumpsit Si autē fugerit per infortuniū vel cum cō silio illius qui pro eo fideiussit tenetur omnia debita sua emēdare ꝛ insuper xl marcas regi ꝛ xl bondoni.

Om man ganghē i borghn̄ for thn̄ man thē lijff ellē lymmer haffuer forgiort. c. lxiij.

Ganghē mā i borghn̄ for thyff ellē annē mā thē sijth lijff ellē sine lymmer haffuer forgiort tha scal han thn̄ antworde for recthē oc ey thn̄ mā hā togh hannū aff En wordhē oc so at han slipp bort anthn̄ mz wlicke ellē mz hins raad thē borge wort bøde al thn̄ brøde thē hin giorde thē hā worde borghe fore oc thē a xl mark bondhn̄ oc so konighn̄ for ti at han antworde mānen icke indh.

Siquis fideiusserit pro fure vl' aliquo ꝛc̄ Nota defectū isti⁹ capituli pro fideiussiōe supplet ꝛ corrigit correctio thordonis § xli Siquis fideiusserit ꝓ fure facit l barsathanā C de fideiussionibus

⁊ l ad cōmētariū C ꝺ cuſtodia reoꝝ vbi nota diu⁹ ꝙ tal' fideiuſſoꝛ nō emēdet eadē pena ſaltē coꝛpali qua reus fuiſſꝫ puniēdus ſed al' coꝛpalit' vel pecuniarie iuxta arbitriū iudicātis ſed ſm iſtas leges ſtatuit' certa pena.

Om hin wil fly thē boꝛghñ ſetthe.c.lxiiij.

Quicunqꝫ poſuerit fideiuſſoꝛē ꝓ ſe nō tenet' alicui ꝓ delicto ſuo rñdere niſi illi ſoli ꝓ quo fideiuſſit Itē ſi ille voluerit fugere qui fideiuſſionem poſuit ꝓ ſe ⁊ hoc illi innotuerit qui ꝓ eo factus eſt fideiuſſoꝛ tūc debꝫ hoc indicare iudici vl' exactori ⁊ ille dꝫ eū detinere qꝛ iþe nō p̄t eū capere niſi eū recepit in carcere vl' in ſtock qñ fideiuſſoꝛ ei⁹ fact⁹ fuit.

Om hin wil fly thē boꝛghñ ſetthe.c.lxiiij.

Huilkhñ mā boꝛghñ ſetther han er ſkyldug foꝛ the gerning enghñ mā atſware vthñ thñ ene thē hās boꝛge woꝛdhē En wil han fly thē boꝛghñ ſetthē oc voꝛꝺhē hin war wed thē boꝛge woꝛth tha ſcal hā ſie recthē til at hā ſcal hannū vpholde foꝛti at han mo hannū ey ſelfftage vthñ thꝫ ene om han togh hannū i ſtock ellē i fiedhē thē han woꝛde hās boꝛghe.

Quicunqꝫ ⁊c̄ Primū intelligit' ſi ad tēpus qꝛ añ tp̄c non tenetur alteri ff qui ſatꝫ dare cogūtur l ſi deceſſerit ⁊ ff ſiqs cautōnibꝫ l eū § homo Itē ꝯtra § Item ſi ille facit l ait p̄coꝛ § ſiqs debitoꝛē ff de hijs qui in fraudē creditoꝝ facta ſūt vbi ꝑmittit' ꝙ retineat' debitoꝛ in fuga cōſtitutus h tñ ponit' diſtinctio an cepit cum de carcere an cippo vel non.

Hwo boꝛge mo wa̾re.c.lxv.

Clerici clauſtrales ⁊ mulieres qui nō ſūt xviij annoꝝ nō pñt fideiubere pꝛo hijs qui vl' debēt carere vita vel mēbꝛis Sed clerici ⁊ vidue pñt fideiubere pꝛo pecunia ſi ille qui fideiuſſionē debet accipere voluerit acceptare qꝛ hñt vnde ſoluāt hoc eſt the haffue fulth wed at hette Sꝫ puelle ⁊ pueri ⁊ vxoꝛ alterius vel clauſtral' excepto abbate nō pñt

fideiubere pro denarijs ⁊ nec pro alia re nec filius bondonis q̄diu ſit in cōmunitate cū patre ſuo licet ſit adultus.

Hwo borge mo ware. c. lxv.

Werde men oc cloſthē mē oc quinner oc the thē ey ere kōne til lage oldhē thz er atten vinthē the mwe ey borge ware for the mē thē ſculle miſte anthū lijffellē lymmer En clercke oc encker om hin wil thē borge ſcal taghe the mwe worde borge for penninge forthi the haffue ſelffue there eghz til at gialde aff En møør ellē bøꝛn ellē noghē māz huſfrue ellē cloſthē mē vthū abbet mwe ey borge ware for pēninge oc ey for annet forti ath enghū man thē ey haffuer eghz mo noghz affhende Oc ey bōdens ſøn i feileg mz ſin fadher mo borge ware tho at han er fulwoxen.

Clerici. de quo ff qui ſatiſ dare cogunt l de die § qui mulierē ⁊ in glo ⁊ § minori ſed mulier ad hec pōt gaudere ſenatus cōſulto velleyano vt C ⁊ ff ad ſenatus conſultū velleyanū ⁊ clericus ſimil'r ſi monachus vl' religioſus de ſeculari dicendū vt in c pueuit de fideiuſſoribus ⁊ in glo dicta § qui mulierē Jtem an filius in ptāte patris conſtitutus poſſit fideiubere vide l q̄ ſatis dare ff de fideiuſſoribus ⁊ mandatoribus.

Hwo mo ellē ſcal raan ſwarie. c. lxvi.

De vna cauſa poteſt vnꝰ liwſe ⁊ alter iurare ⁊ quicūqz fuerit ſpoliatꝰ qđ dicitur røntille debet iurare licet alius liwſer thz ſi ipſe ē tutor ſui qr ipe ſcit quis eū ſpoliauit Sz ſi illi fuerit ſpoliati qđ dicit røntqui non ſunt ſui tutores ⁊ compotes tunc debent eoꝝ tutores hoc conqueri ⁊ publicare ⁊ iurare ⁊ conſequi cauſam illā Et ſi illi qui non ſunt ſui tutores ⁊ compotes impetunt ab aliquo ꝑ raan tūc debēt tutores eoꝝ ꝓ eis rūdere.

Hwo mo ellē ſcal raan ſwarie. c. lxvi.

Om en saag mo wel en liwse oc annē swarie en hwo som rønt wordhē hā scal selff swarie tho at annē liws om han er sin eghñ warie forti at hā wed best hwo hannū rønthe En worde the rønth thē ey ere there egne warie tha sculle there warie bode liwse oc swarie oc følge there tale til fulle so som andre En deles oc raan wedh thm̄ thē ey ere there egne warie tha sculle there warie oc for thm̄ swarie.

De vna causa ⁊c̄. si intelligit̄ ꝙ indistincte pōt spoliat⁹ iurare ꝙ tal'eū spoliauit ē ꝯ c fi de iureiurādo ⁊ l admonēdi ff e ti ⁊ l in bone fidei ℂ de rebus credit; ⁊ iureiurādo in q̄bus habet̄ ꝙ iuramē tū nō debet deferi actori nisi sit p̄sumptio ꝓ eo ⁊ semiplena ꝓbatō Item ꝙ pupilli ⁊ furiosi defendant̄ ꝑ suos tutores ⁊ curatores ⁊ etiā agere insti de auc̄te tutoꝝ ⁊ curatoꝝ.

Mwre bryde mo raan swarie. c. lxvij.

Villicus potest iurare raan pro omībus attinē ciis ad curiā illam in qua sedet sed domestic⁹ eius debet ei illud officiuȝ iniungere ⁊ publicare in placito ꝙ ipe est eius fellebryde Et si ipe ꝑ se habuerit aliam curiam ⁊ in ea villicū tunc ipse est ibi domesticus ⁊ tutor illius licet ipse sit villicus alibi et ꝓ curia illa pt conq̄ri raan si fuerit ibi spoliat⁹.

Mwre bryde mo raan swarie. c. lxvij.

Bryde mo wel raan swarie om alth thȝ thē til thñ gardh hører thñ hā er bryde fore En tho scal bondhñ hannū om biwde at dele the dele oc a thingi liwse at hā er fellebryde oc rette swen En haffuer hā selff annē gardh oc thē bryde i tha er hā thē husbonde oc warie fore tho at han er annē stz bryde oc mo han for thn gardh dele raans dele om han wordhē thē rønth.

Villicus p̄t iurare raan Ratio q2 villicus habet dominiū vtile ff si ager. vecti l ij Domesticus fa l ij ℂ vbi in rem actio exerceri debet

⁊ c qm̄ frequēter vt lite nō contesta.

Hwat feld mā mo affhende Cap̄ lxviij.

Qui cōuictus erit ꝑ raans neffning vel alio mō vel ad iusticiaȝ regis ⁊ bondonis ita ꝙ tenet soluere tres marcas tūc nō pn̄t bona eius alienari siue sint mobilia siue immobilia anteꝙ̄ satisfecerat tam regi ꝙ̄ bondoni Et si medio tp̄e incurrerit ali quā querelā nō p̄t aliquē cōuincere hoc ē nō pōt eū ꝓsequi ⁊ null⁹ p̄t eū recipe ī villicū nisi voluerit pro eo iuri stare ⁊ satisfacere qꝛ postꝙ̄ aliquis ē legaliter ꝯuictus ⁊ incausatus nō pōt se ⁊ suas res trāsferre de illo loco anteꝙ̄ satisfecerit.

Hwat feld mā mo affhende Cap̄ lxviij.

Thn̄ mā thē feld wordhē mz raans neffning ellē noghē andhē lwnde anthn̄ til konighn̄s reth eller bondhn̄s so at han er skyldug atgialde sine iij mark tho mo hās gooz ey affhendes hwerkhn̄ bo fa eller anneth før en han haffuer reth giorth bode bondhn̄ oc so konighn̄ Oc hā mo enghn̄ mā søghe om hā fanghē noghē dele oc enghn̄ mā mo hannū tage til brydе wthn̄ at han wil sware oc recthe for hānū forti at sithn̄ mā er anthn̄ feld ellē secthȝ tha mo hā ey flytthe fare coste oc ey wyde sigh annen stȝ borth.

Qui cōuictus ⁊c̄ Nota qui appellauerit ad iudiciū regꝫ ⁊ nō fuerit ꝓsecutus q̇d iurꝫ Itē si nō appellauerit vtrū aduocatus teneat sub bonorū testiōnio bondoni iusticiā facere ⁊ regi de curia ꝯuicti ⁊ si aduocatus nō fecerit bondoni ⁊ regi ius de curia cōuicti quid soluat Iteȝ si aduocatus ⁊ sui seq̄ces fecerint bondoni ⁊ regi ius de curia conuicti ill' nō debet imponi cā herrezverck vl' rapine. hec dubia corrigunt̄ ꝑ thord in cor § lxxix. Nota h̄ scȝ in isto c Qui cōuictus erit. ꝑ thord § ix corrigunt̄ aliq̄ dubia scȝ si aliq̄s pacc ꝓuetur ꝑ stockeneffn ⁊ ipi cōuincant̄ ⁊ cōuictus pace restituit̄ a q̇bus recipiat emendā ⁊ restaurū ꝓ iniurijs ⁊ dāpno p̄tȝ ꝑ thord § quo sup̄ scȝ § ix. Qui cōuictus Nota q̇ legalit̄ cōuictus ē erit postea in

habiľ ad om̄ia legittima ꝓſeq̄nda vt h in coꝛ thoꝛd § xxxviij ꝛ ſ̄ e c
i in glo Nota homo legaliť conuictus Jtē Nota ſiqs occiderit le/
galiť conuictū ꝓpter hoc nō ꝑuabiť pace ſua ꝛ ſiqs eū vulneraue
rit vel verberauerit nichil pro eo ſoluat vt infra li iij c xxviij ſiqs ꝑ
miſit ꝑ tertiū ꝛ hic in parte in § Et ſi medio tempoꝛe. Qui cōui/
ctus iſtud eſt locale ꝛ ratio eſt quia bona ſua ſunt obligata tūc ibi
ꝛ ſi facit c decreuim⁹ de ſen ex in vi qualiť etiā excōmunicati ꝛ in/
terdicti nō admittunť ad agendū vľ pcuřandū defendendū ꝛ de
ꝓba c poſt ceſſiōꝫ.

Om man taghē feld man til ſigh .c.lxix.

Siquis recepit in curiā ſuā vľ cōmunitatē ali
quē legaliter conuictū vľ incauſatū ille qui
eū incauſauit agat in eū qui eū recepit pri=
mo in vno placito ſecūdo in alio ꝛ tercio in tercio ꝛ
ſi ille qui eū recepit in domū ſuaꝫ nec voluerit ꝓ eo
ſatiſfacere nec eū dimittere cū rebus ſuis tūc debet
iudicari cū illo de placito recipe naam de curia illi⁹
bondonis qui eū tenet Sꝫ ſi ille fuerit incauſatus
ꝛ nō legaliter conuict⁹ qn̄ venit in curiā illi⁹ debet
ſe transferre cū bonis ſuis de curia illius qꝛ nō pͭ eū
recipe nec tenere anteq̄ ſe excuſauerit pro cauſa ſi=
bi impoſita.

Om mā taghē feld mā til ſigh .c.lxix.

Taghē annē mā i ſin gard ellē i ſin fellegh no
ghē man thē lagfeldh er ellē ſecthꝫ tha ſcal
hin thē hānū ſecthē kalle a bondhn̄ thē hin
er tilfaren a eth thingh oc a anneth oc a tredie wil
hin thē hannū togh hwerkhn̄ foꝛ hannū rette eller
lade hannū boꝛth mꝫ ſine coſte tha ſcal hannū dø=
mes a thingi at tage aff thn̄ bonde gardh thē han
nū holdhē ful naam En er hā ſecthꝫ oc ey feld thn̄
time hā kom i bondēs heuth tha ſcal hā vtfare eff=
thē mꝫ ſine coſte foꝛti at han mo hannū ey holde oc
ey taghe føꝛre en han haffuer ſigh oꝛſaghꝫ foꝛ thn̄
ſaag hannū gaffs.

Siquis recepit. ff de recepti arbitriis l. ii C de his q̄ latrones oc cultant l. i. Nec eũ dimittere Nota q̄ h̄ pōt elici de textu q̄ villic⁹ seu inquilinus seu colonus q̄rundā si bona in q̄bus residēt vlteri⁹ in habitare noluerint s̄m leges terre dn̄s suis p̄dicent ⁊ resignēt ⁊ satisfaciēt ⁊ liberi recedāt s̄m leges terre ab eisdē vt notat̄ ⁊ plene declarat̄ in cōstitutione regine margarete filie regis voldemari § xxii ⁊ eadem rō ⁊ idem ius ē si dn̄s inquilinũ villicũ seu colonũ noluerit inhabitare p̄dicet sibi s̄m leges terre vt dictũ ē cōcordat rex ⁊ consiliarii regni ⁊ gn̄alis cōsuetudo Siquis recepit Hic orit̄ dubiũ Si aliquis recepit legalit̄ conuictũ in solutōne legis vel iuramēto xii hoim vtrũ tales leges vl' iuramēta infirmant̄ vel viciant̄ ad remouendum t'le dubiũ. So scryff landz domer oc andre gode mē mz hānũ aff lādz thingz Huilkhn̄ man som i logh er som for/deelt er thz bor thn̄ mā selff aebetale mz iii mark kōm ghn̄ oc bor ey at forkrenckes hins logh th' han svor meth Hec scripta sunt Anno domini M cd lxv de placito generali Iucie.

Om lagfeld mā haffuer annē māz fa. c. lxx.

Nullus dz legaliter conuicto ꝯcedere iumēta sua vel pecora vel alias res nec conducēda tradere tam diu q̄ possit putari q̄ eius sit ꝓpriũ ⁊ si illa supius dicta fuerit recepta ⁊ capta in eius possessione tūc ille qui cōcessit dz ab eo cui concessit exigere vl' cui vendidit vel cōducenda tradidit ⁊ nō agere i eũ cui ille. i. conuictus concessit vel qui ab eo. i. conuicto recepit.

Om lagfeld mā haffuer annē māz fa. c. lxx.

Man scal ev lagfeld mā sine ogh la ellē at leie sale ellē andhē coste i hand salie at hā for thē a so laugheudh at mā wethe at thz er hās eghz To at thz er annē manz fa oc wordhē thz taghz i hans heu h tha scal hin thē otte kalle a hind thē hā lade ellē soldz at leie oc ev dele wed hin thē togh.

Nullus debet Rō quia faciēs cōtra legē nō defendat̄ a lege vt de vsu c qui frustra ff de minoribꝫ l auxiliũ in § siquis Nullus debet Nota hic est defectus q̄ qui aliquē legittime conuictũ in curia sua recepit si ꝓ hoc incausat̄ tunc aut iuramēto cognatoꝝ nominatorũ se defendet aut exponat illuz aut satisfaciat pro eo. et iste defectus

corrigit per thord § xxviij.

At lagsøct mā mo ey orghe sig. c. lxxi.

Siquis fuerit legaliter cōuict9 in curia q̄ dicit bryde felleth z si testimoniū affuerit q̄ fuerit posit9 in cōmunitate tūc ipe non pōt adiudicare bondoni hoc ē liwse oīa pecora sua z seipsuz facere paupem qd dicit oreghz nisi hoc prius factū fuit q̄ ipe fuit incausatus Tamē landbo pōt cōmittere villico suo quantū vult qn abinuicē dnt separi nisi ipoꝝ cōmunitas publicata fuerit in placito tūc nō pōt ei minus assignare q̄ qd placitū testificatū fuerit ab eo Et si pcurator bondonis fuerit ꝯuict9 p raan qd dr bondhūs rette swē vl p alia causa vl satisfaciet p eo vl exponat eū cuz denarijs suis z si non habeat exponat tamē eū.

At lagsøct mā mo ey orghe sig. c. lxxi.

En wordhē mā lagsøgt i annē māz gard i brydefelleth oc er withne til at hā wor laugt i felleth tha ma hā ey liwse bondhē alt fæ til oc gøre sig oreghz vthē at worth giort føre en han wor sfecthz Tho haffuer bondhē wold til sin bryde i hand at selie thē time the skilies at so møghz som han wil for vthē at theē felleth wor liwst a thingi tha mo hā ey selie hānū mynē en things withne er til En wordhē bondhēs reswen for raan feld eller for annē saag tha scal anthē bondē bøde for hānū ellē legge hānū wdh mz hās pēninge om hā haffuer haffuer hā oc ey pēninge legge swēnen tho wth.

Si qs fuerit. rōne fiat fraus ipi iuditio vt i sili ff ne qd in frau patro l i § i z ꝓrie infra annū vt ff q in fraudē creditorꝫ l i § i § si pcurator cōcor insti de noxalib actōnib § i.

Hwilkz aghē raan er. c. lxxij.

Quādo aliquis recepit anonā alterius quā arauit z seminauit absq̄ ꝯtradcōe aliqua z q̄rela

⁊ ab eo nõ fuit an̄ mediā estatē p iudiciū placiti ab iudicata hoc vocat aghē raan licz ille possidz agrū de quo recepit anonā ⁊ qui arauerit ⁊ semīauerit absqz q̄rela ⁊ ille tacuerit qui terrā possidet tūc pt ipe semē suū cū creuerit de terra tollere cū iuramēto xij hoīm ꝙ agrū illū habuit cū voluntate ⁊ licētia Et si defecerit in illa lege amittet semē ⁊ laborem Et si dixerit ꝙ semīauit ex improuiso qd dicit wo de ⁊ nō cū voluntate tūc tenet habere tantū quan tū ibi semīauit qd dicit fructgiald ⁊ nichil p labore Itez oēs cause iste q̄ dicunt dele executoī mādanda sunt ⁊ termināde an̄ mediā estatē ⁊ si prius nō fue rint ꝓsecute tūc debz ille metere qui arauit ⁊ dare bondoni plenā pensiōz qd dicit skyldh de agro suo Et siquis recepit fructus ꝑut supius dictū ē an̄ me diā estatez legaliter executos hoc ē laghdeelt tunc erit ipe p eo raans mā tam ille qui semīauit ꝙ ali9 Itē si ille qui terrā alterius arauit ⁊ semīauit dicit ꝙ terra illa sit sua ⁊ hoc si fuerit discussum an̄ me diā estatē tūc semē illud dz reponi inter mediatores id ē cōpromissarios hoc ē gange til iaffnetz hende ⁊ qui terrā obtinuerit obtiēbit ⁊ semē Et si aliquis eoꝝ semē illud recepit anteꝙ illud fuerit laghdeelt videlicet terra illa ⁊ alius obtinebit terrā tunc ille qui recepit fructus erit raans man.

Om hwilkz aghē raan er Cap lxxij.

Hz er aghē raan om man taghē annen manz korn thē hin ordhe oc saade vilsketh oc wor dher ey deelt aff hannū fore mvtsommer mz things dom tho at hin otte thū aghē selff thē han togh korn aff forthi at hwo som erier oc soer vthū kare oc thier hin thē iordhū a tha mo han vinde sin seed aff mz xij mēz eedh at han feck thū aghē meth

loff oc willie brysthē hannū log haffue thē seed for giort oc sijth arbeide En sier han at hā sodhe thē agher aff wode oc ey mz willie tha er hā skyldugh at haffue sin fructgialdh effthē ighē oc haffue tabz sijth arbeide Thisse dele sculle alle deles for mytsō mer en deles the ey fore mytsōmer tha scal thē ska re thē sodhe oc giffue bondhē ful skyld for sin aghē En all seed thē so er sooth oc thē mā deelth haffuer so op for mytsommer som føre er sauth taghē thē mā sa·dhē thē sodhe tha mo hā worde raans man Sier hin man oc thē annē manz iordh sodhe at ior dhē er hans eghē oc deles thz for mytsommer tha er thē seed skyldough atgange til iaffnetz hende oc hwort som iordhē withnes thijd gāghē sa·dhē En taghē anthē there thē seed føre en iordhē er lagh deelt oc vinner hin annē thē iord tha er hin raans man thē sa·dhē togh.

Quando aliquis Facit l siquis in tantā C vide vi ⁊ ꝙ amittet se men insti de rerū diuisione § qua rōe in § ⁊ si dixerit.facit l si fuus seruū § si oliuā ff ad legem aquileā ante mediā estatē Uide aūt hic finitur lex § hijs consequenter coll' x seminauit facit glo insti de rerum diuisione § qua ratōne in § Itē si ille hic poniᵗ ad sequestratōnem vt C de sequestratōnibꝫ li ij de sequestratōe fructuū l i in glo * se questrari. Quando ⁊c̄ Nota queriᵗ vtruz res alienas occupare licet conductiue siue concessiue acq̄sitas vsq; ad expletionē termi/ ni sine pena legi; ptz s̄ e c xxxij vbicunq; § vltimo in textu ⁊ in glo vt hic in § p̄mo ⁊ s̄ e c xl Neffaungi § v in fine ⁊ s̄ e c lxi Si aliq̄s § p̄mo ⁊ li iij c liiij Siq̄s eq̄tauerit. De dubio vtrū semp est stan dū dicti cōpromissoꝝ vel cōpromissarioꝝ. Semen illud debet re poni inter mediatores.i.cōpromissarios Nota cōpromissio est tri plex fm Henricū boic vna est penal' id ē ex consensu ptiū apponiᵗ pena ⁊ tunc idem est ꝙ arbitriū.alia est iudicial' id est ex cōsensu ⁊ voluntate ptium fm leges ⁊ iura inter eos iudicaᵗ.tercia est con/ dicional' vt ex consensu ptium vis causaꝝ ⁊ potestas transferᵗ pe/ nitus ad compromissarios ⁊ non ad ptes videlicet psonas litigan tes Nota hoc nomen arbiter est equiuocū q̄nq; accipiᵗ p iudice delegato aliq̄n pro arbitrio iuri necessitate adito aliq̄n pro eo in

quem partes mera voluntate cōveniūt. aliquādo pro dispensatore vel ordinatore ar l e ff vl' C mandati l ve mādata hic archid in c de arbitriis de off de in vi. Nota q arbit sunt illi qui de cōsensu partium eliguntur ꝛ in eos sub pene stipulatōne cōpromittitur vt pene metu ipsoꝝ sententia stet aliter enim non valet arbitriū nisi pena valetur C de arbitri l i ꝛ in hoc concordet henricus boic qui dicit q compromissio si sit penal' tunc idez est q arbitriū Itē effect9 arbitrii est vt ei stetur nisi ꝑpetuo ꝛ male arbitratū est extra de arbitri c non sine. ꝛ ibidem concordet iohānes andree dicens Non valet arbitriū symoniacū vel dolosum ꝛ ber in c non sine. sup ꝟbo fauētes infra. ꝛ ita ꝑ grām arbitrati sunt vnde cōpetebat exceptō doli si ageret ex illo arbitrio § iiii l arbitrioꝝ non obstante iuramento quia iuramentū ad hoc non extendit nisi ad ea que legittime arbitrent vel illicitum esset ꝛ non ḟuandū extra de iureiurā c qnta vall' De compromissiōe conditionali dicit cardinalis in glo ordina in c contingit in ꝟ vinculū de iureiuran li vi q sicut ꝓmissio illicita nō obligat sic nec iuramentū illicitum super hoc impositum concor io ꝛ ar ibidem Item promissio etiā si iuramēto vallata fuerit nō obligat ad illicita vel impossibilia vel saluti animaꝝ obuiantia sed ad licita ꝛ honesta debet intelligi ꝛ refert io hic in no in textu c cōtingit li vi Nam impia est promissio que scelere adimpletur xxii q iiii c in mal' ꝛ nota q contra promissionē conditōnalē excipit si hmōi cōpromissarii dixerint contra leges vel iura in criminib9 excepte actionis ḟm henricū boic in ṫ cōpromissionis ꝛ hic potest etiā allegari c non sine de arbitri ꝛ simil'r dicta io an ꝛ ber in dicto c non sine de i require supra li ꝑmo c xvi in glo. Itē nota q in cā sua iuder aliqs eē nō debz de app c dilecti filii.

Om afferrte Caplm lxxiii

Quicunqꝫ semen alterius arando eradicauerit hoc est errier annen manz seedh op tenet emēdare regi tres marcas ꝛ bondoni tres licet terra illa sit sua Quia quilibet debet ius suum in placito prosequi hoc est dele sigh til rette ꝛ per se iusticiam non sumere Simili modo de illo est qui pratum alterius falcastrauerit Sed siquis falcastrauerit alterius pratum totaliter quod dicitur i mellom egh oc ende ꝛ dixerit esse suum ꝛ postea per iudiciū amiserit terram tunc efficitur pro eo raans man Ta

men pro afferrie ⁊ pro aff ſleth ⁊ qui falcaſtrauerit quod dicitur ſlaer ower reen dare debet iuramentũ duodecim hominũ ꝙ putauit eſſe ſuũ ⁊ exponat antonã vel quod de terra alterius receperit ⁊ nichil emendet ⁊ ſi defecerit in lege exponat totũ ⁊ emendet regi tres marcas ⁊ bondoni tres.

Om afferrie Caplm lxxiij.

Hor afferrie wordhẽ mã ey raans mã vthñ lag heffiz reeb togh thz aff hannũ En hwo ſom errier annen manz ſeed op tha haſſuer han brøth iij mark wedh bondhñ oc tre mark wedh konighñ tho at iordhñ er hans eghñ forthi at man ſcal dele ſigh til rette oc ey taghe ſigh ſelff reth So er thz oc om man ſlaer annẽ mãz engh op En ſlaer mã all engh op mellom egh oc endhe oc ſeier at thz er hans eghz oc ganghẽ iordhñ hannũ ſithñ aff hende tha er han thẽ fore raans man Tho ſcal bødes for aferrie oc fore om mã wides at hã ſlaer ower reen oc for affſleth giffue xij menz eedh hin thẽ a kaller at hã tencthe at thz wor hãs eghz o lade tog wdh korn ellẽ høø thẽ a hinds iord ſtood oc bøde icke a En brøſthẽ hannũ logh lade wdh oc bøde iij mark bondhñ oc ſo konighñ En ſithñ logh er giffuẽ will han ey lade wd agrøde men holler ower trynne lag dage bøde oc fore ſom ſauth er.

Quicunqꝫ ſemen alteriꝰ. Nota nullus poteſt pro quocunqꝫ crimine infamatus corã non ſuo iudice vel corã nullo iudice ⁊ extra placitum ſiue iudiciũ ſibiipſi indicere purgatõem vt extra de pur c cũ dilectus filius per textum Item nec pro quacunqꝫ cauſa incauſatus poteſt coram nullo iudice ⁊ extra placitum ſiue extra iudiciuꝫ indicere ſibiipſi defenſionẽ legis ſcilicet iuramentũ xij hominũ vel alio quocunqꝫ modo vt hic in § quilibet debet ius ſuum ⁊c̃. et ratio eſt quia nullus poteſt eſſe iudex in ꝓpria cauſa C de iudeis ⁊ celicolis l nullus ⁊ hic in glo ⁊ infra li iij c l Si aliquis in glo.

Quicunqꝫ C ne quis ius ſibi di l vnica ⁊ ff ad legem aquileã l ſi

fuus § si oliuā ⸿ Nota ꝙ cū § Sed siquis cōcor ō c c xlviij Si
quis falcastrauerit. Nota hic incausatur aliquis pro iniusta dila/
tione feni defendat se iuramento xij hominū vt hic sed si aliquis in
causatur pro deuastatiōe prati per vun cum pecoribus suis defen
dat se cū neffn i kyn vt infra li iij c xlviij Siqꝭ venerit § vlti.

Om mā hugghē i annē māz skogh.c.lxxiiij.

Siquis intrauerit siluam alterius in qua nul
lam habet partē ⁊ ibidē succiderit ligna ⁊
onerauerit plaustrū suum ⁊ si aliquis de cō
possessoribus inuenerit eū in loco qui dicit̃ stobe vl̓
anteꝙ venerit ad cōmunē viā ⁊ abstulerit res que
vocant̃ farecoste quas secū habet ꝓpter hoc nō erit
raans man Sed si venerit ad cōmunē viā ⁊ oñde
rit de quo illud habuit tūc nō pt̄ detineri sed res ille
dn̄t oñdi cū testimonio bonoꝝ ⁊ si nō habuerit ali
quē cui dctās res appropriare sibi poterit tūc agat
in eū vel pro raan vl̓ ꝑ furto simile quid est de ano
na ⁊ de feno.

Om mā hugghē i annē māz skogh.c.lxxiiij.

Gar man i annen manz skow oc hugghē ther
han aa selff ey lodh i oc leghē a sin vaghn̄ oc
kommer noghē eghē wedh thē reth eghē er
oc finner hannū hos stobe eller søre en hā kommer
til atelwaie oc tagher han fra hin the farecoste thē
han farer meth tha wordher hā ther fore ey raans
man En kōmer han til athelwaie oc sier aff hwē
han feck thz meth retthe skell tha mwe mē hannū
ey opholde men sculle fare til hws meth hannū oc
lade til syne meth withnes byrdh the coste oc kan
han ey fa reth hiemel til tha dele wedh hannuz so
som logh er til anthn̄ raan ellē tyffneth so er oc om
korn eller høø.

Siquis intrauerit. ꝙ non erit raans man rō qr vim vi repellere li
cet in continenti secus ex interuallo sicut in simili dicit̃ de adulterio

vt infra c xxxvij li iij. Siqs intrauerit siluaz Si aliquis succiderit siluā alicuius et succisam detulerit tūc possit iniuriā passus ꝓ illo ꝓsequi causam herrezverck vel rap ne si vero siluaz succisam iacere pmiserit tūc ꝓseqt̄ur causa herrezverck tū dz silua succisa valere iij marcas denarioꝝ ⁊ succisor dz possessorē in dampnē reddere ⁊ sibi emēdare xl marcas ⁊ regi tantū Veridici debēt suo iuramento pscribere dampni sui q̄ntitatē sed si silua minus valuerit q̄ȝ iij marcas tūc defendat se iuramēto cog̃toꝝ vl' soluat tres marcas thorð § xviij. Si nō habuerit aliquē cui dictas res appropare poterit tunc agat in eū ꝓ raan vel ꝓ furto hoc verū nisi agens recepit res suas tunc non poterit in eum agere ꝓ raan pro hijs qui in possessione sua habet li ij c lxxv § i

Om man aghē ower annen manz aghē eller engh Capittulū lxxv.

Siquis plaustrū suū duxerit sup agrū alicuius vl' pratū indebite ⁊ remot⁹ fuerit ab illo qui agrum possidet ⁊ āmiserit ibi plaustrū vl' alias res tūc ille qui eū impediuit ne iter faceret sup pratum suū vl' anonā nō efficit raans man.

Om man aghē ower annen manz aghē eller engh Capittulū lxxv.

Vil mā anthū aghe ower māz engh eller aghē thē ey er skyldugh wai atligge oc vreghē hin hannū borth thē aghē a oc ladhē han tha vognē eller andhē coste effthē standhe tha er hin thē ey fore raans man thē hannū meenthe atfare ower hans engh eller korn.

Siqs plaustrū. facit li i C vide vi Itē Nota ꝙ in isto c daz intelligi q̄ q̄ plaustrādo violēter vastauerit agrū vl' pratū alterius resarciat dampnū cū iure bondonis ⁊ regi ne iter faceret sup pratū vel anonā indebite ⁊ sil'e s̄ c xxxi siqs anonā ⁊ etiā q̄si sil'e infra li iij c xlviij Siqs venerit § ꝗ qz ibi loq̄tur de pecoribus sed a fortiori de plaustro qz maius dampnū fiat in agro vl' in prato plaustrādo q̄m pecora pascendo ⁊ rō qz quilibet q̄uis in terra ꝓpria habitat habeat tū introitū ⁊ exitū ad forte ⁊ feegangh sine omi dispendio vt s̄ li i c xlviij Quicunqz.

Om mā vfyrmer annē a farne waie. c. lxxvi.

Qui aliũ in via sua q̃ d᷑ farne waie violauerit id ē vfyrmer vl' tollendo ab eo iumēta sua q̃ dicunt føgh vel plaustrũ suũ euerterit vl' ita impedierit q̄ nō pt abire cũ rebus suis ⁊ eas ibi dimiserit ⁊ siue eas detulerit siue ibi remãserint tunc ille qui eũ sic impediuit efficit᷑ raans man Tamē si ille iterũ recepit res suas tũc nō p̄t i eũ agere pro raan pro hijs q̃ in possessiōe sua hz Sz si ille qui eũ ita spoliauit res ablatas secũ domũ detulerit ⁊ ali⁹ eas in curia sua cũ bonorum testiōnio inuenerit vl' si eas currere dimisit ⁊ ita inuenerit tunc potest in eũ agere pro raan.

Om mã vfyrmer annē a farne waie.c.lxxvi.

Rinner mã annē a farne waie oc gør hannũ vfyrmd anthẽ at hã taghē hãs føg aff hannũ ellē welthē hãs voghn om ellē tøuer hannũ so at hã mo ey borth fare mz hãs coste mē forladhē thm̃ thē thñ thē hannũ rønthe hwat heldhē hã førdhe the coste borth ellē hã lod thm̃ effthē ligghe tha er hã e hãs raans mã at the coste en kēnes hã wed the coste oc taghē thm̃ effthē i sin heudh so som føre tha mo hã ey søghe hannũ mz raans dele for thz han haffuer selffi hefftih En om hin ther rønthe førrer thm̃ til hws anthñ hest eller andhē coste thē hã rønthe oc for hin thē rønth wordhē oc kēner sith i hãs gard mz gode mēz withne tho at hin thē rønte fører anthñ hiem ellē ladē løbe oc synner hin thē otte effthē gode mēz withne thē wiste at hã wor rønth tha ma hã mz raan dele thz.

Qui aliũ in via Rō q᷑ habēt nō dat᷑ interdctm̃ vnde vi insti de actōnib᷒ pncipio Itē circa istud c corrigant᷑ aliq̃ dubia siue defect⁹ p thordonē § lxxvij ⁊ infra c c xxvij si ille in glo.

Om konnighñs mãz bryde oc biscops.c.lxxvij.

Si villici hoīm regis ⁊ epōrum deliq̃rint ad tres mar

cas dñt componere cum domesticis suis ꝛ non cum aduocato. Om konighñs manz bryde oc biscops Caplm lxxvij.

Alle konighñs menz brydi om the bryde til tre mark tha sculle the retthe wedh there eghñ husbonde oc ey wed vmbosmã so sculle oc biscops menz bryde.

Si villici hoim. regꝭ priuilegiuz ẽ q̃ntũ ad istas psonas scz cp̄os ad villicos hoim regꝭ .i. nobiliũ armatoꝝ q̇ dicunt homĩes regꝭ .i. vasalli regꝭ ꝛ hñt tres marcas cũ suis sicut ep̄c cũ suis vt h.

Om biscops neffning Cap lxxviij.

Neffningi epi dñt esse duo in quolibꝫ quarterio ꝛ duo in qualibet prochia ꝛ prochiani dñt instituere ꝛ exactor dꝫ eos ad iurandũ assumere isti nõ dñt eẽ sil' nisi i vno ãno post natitatẽ dñi dñt ipi institui sicut aliȷ neffningi ꝛ illi nõ iurabunt nisi de de hellibrøde. Om biscops neffning. c. lxxviij.

Biscops neffninghe sculle to ware i hwer fierthing ellẽ to i hwer kirke soghñ oc thñi sculle sogne mẽ til taghe oc vmbosman scal thñi i ethe The sculle icke sammel ware i mere en een iamling Effthẽ iwl sculle the oc skiffthes so som andhẽ neffnige oc the sculle ey swarie vthñ om hellibrøde thꝫ er om mã baries om helligdagh.

Neffningi. Isti deputant ad certas causas ꝛ assimilant testibꝫ sinodalibꝫ seu publicꝭ de q̇bus i c pterea de testꝭ cogend ꝛ xxxv q vi c ep̄os sinodo ꝛ vocant hellibrotꝫ neffning.

Om neffningh skyl at Caplm lxxix.

Si neffningi discordauerint in vna prochia tũc accedant illi de alio quarterio tamen poci⁹ qui vicinior est Itez nota ꝙ neffningi epi nõ possunt plus demereri suo iuramento ꝙ̃ tres marcas ꝛ si piurauerint ꝛ in lege defecerint satisfaciant regi sicut aliȷ neffningi.

Om neffningh skyl at. c. lxxix.

Skyl neffning a i kirke soghñ tha sculle neffnin
ge til aff annẽ fierthing om atskilie tho e thñ
thẽ nest er sidhñ Biscops neffnige mwe ey forswa
rie mere en iij mark En swarie the vrangt oc falle
the tha sculle the secthe wedh koninghñ so som an
dre neffninghe.

Si neffningi discordauerint Idẽ est si vnꝰ illoꝝ moriť vel pegre
inierit extra regnũ ar ͠ e c lv Si q̃tuor vnũ. ꝛ etiã s̃ e c lvij Siqs
neffningorũ ꝑ argumentũ. et etiã idẽ est si recesserit de ꝓuincia vel
de hereth vt in eodẽ capitulo Si neffningi. qꝛ viciniores reqruť
sic in cõsecrationibꝫ epoꝝ vt notať in c si archiepc de tẽpo ordinã ꝛ
tres marcas silẽ s̃ e c liiij.

Hwre sectes for hellibrφde Cap lxxx.

Si exactor epi voluerit de aliquo cõqueri debet
in placito q̃relã mouere ꝛ citare eũ ad placitũ
ꝛ notare hoiem quẽ vberauit ꝛ diẽ festũ in quo hoc
fecit ꝛ in quinto die post placitũ dñi neffningi apd
eccl'am eoꝝ iurare ꝛ nõ in placito Ceteꝝ qui ꝑ helli
brφde impetiť potest vti omībꝰ impedimẽtis supra
dictis.

Hwre sectes for hellibrφde Cap lxxx.

Til biscops vmbosmã giffue annẽ mã saag tha
scal han kare a thingi ower thñ thẽ han wil
saag giffue oc lade hannũ steffne thingh oc neffne a
thingi thñ mã thẽ hin borde oc thñ helligdagh thẽ
han bordes a oc femte dag effthẽ thing sculle neff-
ningh om skilie mz there eedh hemme hos kirke oc
ey a thingi Hwilkhe til males som hã thẽ secthẽ
taghẽ a thingi the samme scal han haffue atkirke
Hwo som sectes for helligbrφde han mo nyde alle
the forfald thẽ op fφre er sauth.

Si exactor epi Istud capl'm ẽ locale ꝛ ponit modũ ꝓcedendi cõ
tra violatores festoꝝ Itẽ circũstantie loci ꝛ tpis debẽt poni ptꝫ ij q
viij libelloꝝ ꝛ infra e c lxxxij. Nota q̊ta die post placitũ dñi leges

dari vel solui ptz infra li iij c lij § iij.

At neffningi sculle ev thiende fra kirke ganghe Capitulū lxxxi.

Neffningi debēt iurare de illo lagdag quid eis nōtificatū fuit de placito de causa ad quā vocati sunt licz nec exactor nec causat⁹ cōparuerit ⁊ si sub silentio recesserint amittent tres marcas ⁊ si sint si ne impedimēto ⁊ nō venerint puniant̄ etiā in trib⁹ marcis sz si impediti fuerint tūc debēt iurare quito die post placitū ad qd venīunt.

At neffningi sculle ev thiende fra kirke ganghe Capitulū lxxxi.

Neffninghe a thū lagdagh thm̄ wordhē lagt a thingi tho at ev kommer vmbosmā oc ey hin thē forsaag er ta sculle the skilie om thz thē the wo re til melthe aff thingi forti at gange the thiende fra kirke tha haffue the forgiort there iij mark En ere neffning vthū forfald oc kōme ev a lagdagh til kirke ta tabe the oc there iij mark En ere the i for fald tha sculle the om skilie femthe dagh effthē thz neste thing thē the kōme til.

Neffningi Nota modū iurandi p neffningos p hellibrode ⁊ si iu/ratur p verbū scio sup sctm̄ alienū tūc ē illicitū vt dictū ē sup̄ e c xij in glo. Item nota q̄zuis ille textus loq̄tur solūmodo de neffningꝭ tn̄ etiā de veridicꝭ ⁊ denoīatꝭ si sub silentio recesserint ⁊ ideo defe/ctus iste corrigit̄ in cor p thord § lxiij. Debent iurare q̇nto die ⁊c Nota leges q̄ debēt solui q̇nta die vl' decima die ꝰ li i c l Quicūqz in glo ⁊ illa dies fuerit festiua tunc soluant̄ in pfesto pfesti si pro/festū fuerit festiuū tunc soluant̄ in pfesto pfesti ⁊ plane intelligendū est q̄ semp soluant̄ leges p q̄cunqz causa excepto mābelleth maal in prima die an̄ festū ⁊ dies quo leges firmant̄ non debet compu tari Thord § lxxxviij.

A hwem hellibrøde mo gøres Cap lxxxij.

Quicūqz vberauerit vxorē suā vl' pueros suos qui secū sunt in cōmunitate pter hoc nō vio lat festū nisi ipos vulnerauerit cū armis vl' etiā fre

gerit eoꝝ mēbra q̄ꝛ tenet eos si deliq̄rint corripe cuꝫ
vⁱga ꝛ baculo ꝛ nō cū armis silē ē etiaꝫ de mercena
rijs Sed vxoꝛ pōt violare festū vulnerādo maritū
suū simile ē de pueris vberātib⁹ prēm ꝛ matrē Et
si pueri qui dicunt syskẽn pugnauerint adinuicē dū
mō non sint in cōmunitate siml' ꝛ ambo sint concoꝛ
des nichilominꝰ exactoꝛ p̄t exagere ī eis.

Ahwem hellibrøde mo gøres Cap lxxxij.

Qan mo a sin husfrue oc sine bøꝛn thē i fellegh
ere meth hannū ey hellibrødhe a thm̄ bryde
vthn at han gøꝛ thm̄ saar mꝫ od eller mꝫ egh eller
slaer thm̄ lymme søndhē forti at han scal reffsa thm̄
om the bryde mꝫ staff eller mꝫ wondh oc ey mꝫ va
ben so er thꝫ oc om leiehion En a husbondhn̄ mo
husfruen wel hellibrøde bryde oc bøꝛn a there foꝛ el
dern mwe alle tidhe aar hellitbryde So oc syskē a
annē om the ere skylde at felleg Thie the bode thē
hellibrøde giorde oc ere sootte tha mo vmbosman
tho giffue thū saag thē han wil.

Quicunq̄ꝫ verberauerit Nota q̄uis iste textus in fine huius capi
tuli solūmodo loquit de hellibrode tm̄ in oībus cauſ scꝫ p vulneri
bus ꝛ alijs p̄t exactoꝛ agere in eos ꝛ nō iniuriā passuꝫ ꝛ h defect⁹
corrigit p thord § lxxiij nisi vulnus fuerit pmulgatū in placito ꝛ i
fra li iij c xxix in glo. Qui vberauerit Nota de correctiōe domesti
coꝝ ꝛ ē simile § de emēdatōne fuoꝝ l vnica ꝛ C de emēdatōe p/
pinquoꝝ l vnica Itē de vxore Nota q vxoꝛ nō debet virū offende
re insti de iniurij ergo a fortiori nō debet eū corrigere Ratio ē de
germanis quia vnus nō est in ptāte alterius ꝛ ita nō habet eū cor
rigere ar p̄dictoꝝ iuriū.

Hwilke thide hellibrøde brydes .c. lxxxiij.

De sabbato qū aduentus dm̄i inchoat vsq̄ꝫ ad
octauas epiphanie ī occasu sol' festū est ꝛ qui
ī hijs dieb⁹ pugnauerit violat festū Sike est
de septuagesima vsq̄ꝫ ad octauas pasche ꝛ tota se
ptimana pētecostes ꝛ oēs dies quos sacerdotes ple

ne festos ꝓnunciant ſuandi sunt festi ab occasu sol'
vsqꝫ ad occasum Sed ꝓ labore in diebus festis nō
debꝫ aliquis incausari nisi ꝓ ill' festis quos sacerdo
tes ꝓnunciant ⁊ hoc ab occasu sol' vsqꝫ ad occasum
ꝓpter qd impetit⁹ defendi pt xij hoīm.

Hwilke thide hellibrø de brydes. c. lxxviij.

Fra thā løwerdagh at affthā thē aduent gan
ghē indh oc til otten dagh effthē tolte dagh
iwle til sol er sath hwo som thē baries i mel
lom hā brydhē hellith So er oc fra ni vghe faste
oc til otten dag poske oc alle pinzewghe oc alle the
dage thē pstē biwdhe fulhellith atholde fra om aff
thā sol setthes oc til annē dags affthā thē sol er sat
En for hellidags arbeide mwe mē ey secthes vthā
the dage thē prest biwdhē fult hellith thꝫ er oc mel
lom thwigge sool merke thē fore sculle mē waries
mꝫ xij mēꝫ eedh oc ey gange neffning til.

De sabbato Festū violat' dupliciter vno modo per delictū verbera
tōnis ⁊ hmōi Alio modo per delictū laborꝫ pmo mō loquit' pri ps
⁊ ꝯcor cū ma c capellan⁹ de ferijs ⁊ c seqn. scdo mō loqt' scda ps
qñ dicitur de vespe in respam ⁊ concor c i ⁊ ij cū glo de ferijs Itē
quādo tutor ꝯfratꝝ vl' sororꝝ eos corripit pro hoc nichil soluat vt
hic in capitulo Quicunqꝫ § ⁊ si sint in cōmunitate ⁊ infra li iij c
xxxij in glosa ⁊ sup li pmo c xxx in glosa.

De sabbato aduentus domini Nota ꝙ quis prohibitū est in die/
bus feriatis iurare vel leges soluere tamē sm canones ⁊ iura in ali
quibus cau' est licitū pmo pro pace seruanda extra de ferijs c oēs
dies dominicos Item iurare licite pro pace seruanda xxij q v iu/
ratur Item pro fama ij q iiij presbiter Item pro fidelitate ij q iiij
nullam Item pro reuerentia subiectionis ꝯ xxij qmqm. Item ꝓ
cautione dampni dist xxviij de syracusana Item pro veri defectu
xxiij q ij qmqm Hec omnia habes per ✠ Par ⁊ fama fides re/
uerentia cautio dampni Defectus veri sibi querunt magna tueri.
Item licitū est veridicꝫ ⁊ neffningꝫ in dieb⁹ feriatꝫ de oibus suo iu
ramento iudicare ad que legittime fuerint vocati oīm tempore an
ni vt sup libro ij c vi.

Et oēs dies q̄s sacerdotes festos ꝓnūciāt Nota si dubitaꝛ de festo translato a pſtino die in aliā feriā vtrū ꝓfesto celebrabitꝛ tūc si festū transferꝛ cū officio ꝛ h̄ a sacerdote ꝓrochiali ꝓnunciatū fuerit festiuandū tunc ille dies cū officio ꝛ festo translatus ab omnibus festiuus celebrabitur.

Hwag scal neffnes thē hellibrøt scal bryd. c. lxxxviij.

Quando aliquis incausaꝛ ꝓ hellibrøde tunc dz dies noīari qū hoc fecit ꝛ qualiter deliquit ꝛ modū illū q̄d dicitꝛ mwndheuth quē tunc arripit in placito prosequetur.

Hwag scal neffnes thē hellibrøt scal bryd. c. lxxxviij.

Thē mā sectes for hellibrøde ta scal neffnes thn dag thē han brødh a oc hwre han brødh oc thz mwndhefth hā taghē a thingi thz scal hā fylge.

Quādo. ꝙ dies noīaꝛ cū alijs circūstantijs ē siꝉe sicut in libello accusatorio vt notat glo in l in cauꝛ § de accusatōnibꝫ ꝛ ff e ti l libellorꝫ siꝉe s̄ e c lxxix Item actō expirat ꝑ annum siꝉe de actꝫ iniuriarꝫ Nota duplici pena nō pōt q̄s affici dūmodo solū vna actō ex h̄ delicto oriaꝛ alias secꝰ de isto s̄ li ij c iiij c Pro isto dic ꝙ vbi in aliq̄ canone vꝉ lege transgressor certa pena spālis ē apposita gnāꝉ pena trāsgressionis canonis vꝉ legꝫ non hꝫ ibi locū ar ꝓmissorꝫ notaꝛ de isto de elec c cupiētes § ad h̄ vꝫ si vero in ꝙ ꝑuenꝛ ꝑ carō ꝛ io in no ꝛ ista notari pn̄t sem c infra Siquis vulnerauerit Hec archid de hereticꝫ in c suꝑ eo in ꝙ peniteat in vi. Nota si aliquis i anglꝉatus vim vi cuꝫ moderamīe inculpate tutele repellendo defendit se nō teneꝛ de delicto hellibrode qꝛ q̄libꝫ omī iure licet defendere se ipm li iij c Siq̄s aliū occiderit § iij in fine sed si inuadēdo verberat tūc secus vt li iij c de sabbato Item si duo cōtenderint ꝛ alr̄ alterū festo verberat nūquid ꝟberatus nō repcutiēs teneꝛ rn̄deꝛ ꝙ non qꝛ nō ē transgressor legꝫ sed magꝫ qui cū ꝑcussit vt li iij c pro ꝑcussiōe baculi ꝛ in capituꝉ de vulneribꝫ li iij ꝑ totū Itē oppressus ē sed nō oppīmit ꝛ ideo rex teneꝛ euꝫ lege defendere vt in ꝓhemio huius libri § iij Itē regꝫ ꝛ ꝑncipis ibi iniuste oppressos defendere Item apparet ex iuramēto neffningorꝫ q̄ sic iurabūt sic me adiuuet deus ꝙ ille ꝟberauit hoīem illū demōstrando aliquem die festo ꝛ ꝟberans teneꝛ ꝛ nō ꝟberatus nisi repcusserit Itē afflictio nō daꝛ afflicto de tali ergo c ex pte Et si vulnerauerit aliquē ordinatum Nota si laycus clericū lesit ꝛ cōuictus fuerit soluat regi ius suum

pro blodrvide licet epo ſoluat ius ſuū. clericus aūt ſi laycum leſerit ſatiſfaciat epo ꝛ nō regi Thord § xxi.

Om vmboſman Cap lxxxv.

Si exactor incauſauerit hominē ꝛ noīauerit diē in quo deliquit ante diem illū ſi aliquid deliquit pro eo non agat in euz Nulla hellibrøde pōt durare vltra annū.

Om vmboſman Cap lxxxv.

Heffter vmboſmā dag thē han ſecthē man huat ſom han haffuer brøth for thā dag thē neffnder thē ganghē ev ſithā ſaag effthē En enghā hellibrøde ſaag mo ſtande ower iamlinge.

Si exactor ante diē Ratio ē quia ſnia debet ferri ſm allegata ꝛ pbata ſed de tali nichil eſt dictū ergo ꝛc ibi vltra annū Nota preſcriptōem annalem ſil'e ff q̄ in fraudē creditoꝝ li i § i c lxxxv.

At for en ſaag gialdhē flere iij mark. c. lxxxvi.

Siquis vulnerauerit aliquē in eccleſia vel cimiterio i die ſctō tūc ſpāliter emēdabit p eccl'a ꝛ cimiterio ꝛ p feſto et p violētia qd dr blodwide Et ſi vulnerauerit aliquē ordinatū tāto pl9 emēdabit.

At for en ſaag gialdhē flere iij mark. c. lxxxvi.

Hugghē mā annē i kirke eller a kirkegard om helligdag tha bødes ſerlige for kirke oc kirkegardh oc for hellibrøde oc ſerdel' for blodwide En hogghē mā wijdh man eller mwnck tha bødhē hā ſo møghz mere.

Siqs vulnerauerit In iſta pte aggrauat pena ex circūſtantijs loci tēporis ꝛ perſonaꝝ ſil'e inſti circa mediū ꝛ C de furtj ꝛ ſuo corrupto l atrocē ꝛ preſtat emenda eccl'e violate pſone percuſſe ꝛ p die violato dat pncipi qr ē ſtatuta ar de iniurj inſti vtē.

Om thyffneth Caplm lxxxvij.

Siquis imputauerit alicui furtū ꝛ dephenderit eū cū aliquo furto liget illud in dorſo ei9 ꝛ ducat eū ad placitū ꝛ aſſignet eū exactori ꝛ exactor requirat iudiciū placiti quid p tale furtū demeruerat

Om thyffneth Caplm lxxxvii.

Om man giffuer annē thyffs saag oc taghē hā hannū noghz i hende binde thz a hans bagh oc føre hannū til things oc antworde hannū i hende konīghēs vmbosman oc haffue things dom til huat han haffuer forgiort mz sodan stvldh

Siquis imputauerit Hic de pena furti crīmiali secus de ciuili in sti de obligatōnib⁹ q̄ ex delicto nascunt̄ § pena aūt et modus h̄ positus ē local' ⁊ de beneplacito statuentiū.

Hwor fore thyff mo henges Cap lxxxviii.

Si fur furatus sit res valētes dimidiā marcā vl' plus tunc pōt eum exactor licite absq; iuditio suspendere ⁊ sine pctō ⁊ ꝓpter hoc nō incurrit pctm̄ quia culpa sua dampnat eū sed nullus bondonū pt eū suspendere ne videātur hoc causa vltionis fecisse ⁊ quia no potest sibiipsi iusticiā sumere de ipō.

Hwor fore thyff mo henges Cap lxxxviii.

Haffuer thyff stoleth halffmarks coste ellē mere tha ma vmbosmā henge hannū vthē dom oc haffue thē icke sønd fore thi hans gerninghē haffue hannū fordømpt oc ladhē hannū hengi for retthēs saag oc koniges wold oc ey for hefn En bonde mo ey hengi sin thyffforti at gører han thz for hefn oc tho at ilde er wedh hannū giort thamo hā ey tho ware sin eghē retthē.

Potest eū exactor licite absq; iuditio suspendere Nota suspensi ⁊ corpora dampnatoꝝ pñt sepeliri in cimiterio dū; tamē penituerint xiij q ij c si verūtamē ad deponendū eos de patibulis reqritur licētia iudicis secularis ne iusticia cōtempni videat̄ ff de cadaueribus punitoꝝ li i ⁊ ij sed ipam licentiā iudex denegare nō deb; quia corp⁹ xpi si confessi fuerint ⁊ penitent non deb; eis denegari xiij q ij c si sed raptori dāpnato ad mortē denegat̄ pnīa nisi restituat ablata vl' plenā securitatē de reddēdo faciat si hēat vñ possit Si vo cū haberet vnde possit distulit accipe pniam vsq; ad mortē ⁊ sic nō potest satisfacere si petit penitentiā dabit̄ ei ⁊ etiā viaticū ⁊ sepultura sig

pinqui volunt satisfacere si vero decedit impenitēs tūc viaticū ⁊ se-
pultura negab꞉ᷣ ei extra c sup eo ⁊ c in lris hec pisanus Sepul/
tura iiij § iiij ⁊ cōmunicari § vlti ⁊ raptoꝛ § i. Tha mo hā ey ꝛve
re sin eghn retthꝛ Nota nullus sil' ⁊ sel' potest esse iudex ⁊ actoꝛ vl'
iudex ⁊ testis in eadem causa vel accusatoꝛ ⁊ exactoꝛ vt h in c Si
fur furatus fuerit res. quia nemo debet habere duplex officium in
vna ⁊ eadem causa iiij q xli ⁊ c ij quia singula officia singul' perso
nis sunt cōmittēda lxxxix q i pꝛesbiteros ff ad trebellianū ille a quo
§ tempestiuū ff de pacis li i l'es ⁊ ō li ij ar c lvi scz nullus debet fa/
mulo suo suam cōmittere exactōem Si fur furatus fuerit minus
⁊c De q̄ta istius furti declarat infra c c cv siqs scit furē in glo.

Om vmbosman wil ey taghe thyff aff
bondhū Capittulū lxxxix.

Si exactoꝛ noluerit recipere furem de bondone vel eius official' āmittet exactōez suam quia facit bondonē eē sine iusticia hoc ē rettelǿs ⁊ teneẗ emēdare regi xl marcas ⁊ xl cogtis suis Et si fur postea solut⁹ fuerit qui eū ligauit iudicaẗ excusat⁹.

Om vmbosman wil ey taghe thyff aff
bondhū Capitulū lxxxix.

Om vmbosmā wil ey taghe thyff ellē hans vn dhēsaathe tha haffue forgiort sīth leen forti at han gǿꝛ bondhū retthelǿs oc scal bǿde komīghū fyrithiwge mark oc so tyffuēs frendhē En wordhē thyff sithū lǿs tha ware bondē tho anghēlǿǿs thē hannū hanth.

Si exacto: Si aliqs aduocato furē suū tradiderit in placito ⁊ ad uocatus ipm contra iudiciū placiti tm̄ liberꝫ dimiserit soluat bon/ doni xl marcas ⁊ regi tm̄ Thoꝛd § xvi.

Om thyff stiel myñe en halffmarks coste. c. xc.

Si fur furatus fuerit min⁹ q̄ dimidiā marcā ⁊ dephens⁹ fuerit ⁊ ad placitū ductus teneẗ karactere furis signari ⁊ dare regi tres marcas ⁊ bōdoni inultam qd̄ dꝛ igild ⁊ thwigild Sed fur si venerit ad placituꝫ ligatus cū furto quantūcunqꝫ sit paruū ⁊ signū furis in se habuerit tunc potest suspē

di ꝛ bondo recipiat igildh ꝛ thwigildh ꝛ rex portō nem eius totaliter.

Om thyff stiel mvñe en halff marks coste. c. xc. l

Hwre møghz sō thyff stiel mvñe en halff marks coste oc wordher han taghñ wedh oc føꝛt til things tha er han skyldugh athaffue thyffs merke oc giffue bondhñ igildh oc thwigildh oc koninghñ tre mark En kōmer thyff til things bwndhñ met thyffnet hure lijth som thyffnet er oc haffuer hā føꝛ re thyffs merke tha mo han henges oc bonde tage igildh oc thwigild so som sauth er oc komghñ hās howz lodh all.

Si fur furatus sit res. in l feudoꝝ de pace tenēda § si qͥs qnqz ha/ beꝫ de qnqz solidͦ ꝛ tantū etiā ẜm leges selādie qꝛ ibi marca facit x ẜ deñ Sz in iucia facit vi ẜ deñ idͦ i iucia dimidia marca facit iij ẜ deñ sine pctō ꝯcoꝛ glo ioh vi ꝺ § hijs ita vbi dicit nō occidas nisi sis iudex ſʒ uull⁹ ꝯcoꝛ C ne qͥs sibi ius i cā sua dicʒ in rub ꝛ in ag xxiij q v si homicidiū Si exactoꝛ ꝯcoꝛ insti de obligatōibꝫ q̄ ex q̄si delicto § i ꝛ ff de varijs ꝛ extra oꝛdinarijs cognit; l fi ſʒ de pena h̄ statuta sic placuit al' puniꝫ ad arbitriū ſupioꝝ vt in iuribꝫ p̄allegatꝭ vide s̄ c liij c Nota ꝙ aliqñ liber hō licʒ bona nō hꝫ ꝑ debito deti neri ñ dꝫ ꝺ pig c latoꝛ C ꝺ acti ꝛ obli l ob es alienū ſʒ fallit h̄ in l ait p̄toꝛ § si debitoꝛē ff si in fraudē creditoꝝ ꝟ debitoꝛ vbi dꝛ ꝙ fugi ens ꝑ creditoꝛē p̄t detineri Ali⁹ casus ē in debitoꝛe fisti in l ij C de exactoꝛibꝫ tributoꝝ li x. terci⁹ casus ē qñ qͥs nec vult soluere nec ce dere qꝛ h̄ facit ex malicia in l i C q̇ bonis cedere pñt cū ibi notatꝭ. Itē q̇ ab hostibꝫ detineꝫ C de captiuis ꝛ post l imi reuerſ l ob ho stibꝫ ꝛ l vltiā Itē pꝛ etiā pōt filiū obligare quē ꝛ vēdere p̄t i mariā necessitate C de pꝛibꝫ q̇ filios distraxerīt l ij Itē ex ꝯsensu liba ꝑsoā obligari p̄t si i obstagio de iuriurā c ex rescripto al' oꝛdinatū ē vt q̇ bonis cedit liber vadat q̄ vult § q̇ bonis cedere pñt li i de so odar dus ala. Nisi ipe ꝯfessus fuerit furtū in placito Nota ẜm ꝯstituti onē erici regꝭ dacie q̄si in p̄ncipio null⁹ p̄t captiuari nisi spōte ꝯfess⁹ iuꝛ. i. in iuditō aut legalr̄ cōuict⁹ l' māifesto facinoꝛe dephens⁹ ꝑ q̄ ẜm leges t̄re vita careꝫ debeat l' mēbrꝭ Nota ꝙ cōfess⁹ i iuꝛ ꝑ cōui cto habeꝫ C de cōfess l vna ber ꝺ fideiusso c ij ꝟ ex cōfessiōe Itē sꝑ staꝫ cōfessiōi ꝯ se fcē xxiij q ij § i ber ꝺ fideiusso c ij i ꝟ ex cōfessiōe Itē dicit hosti ꝙ vno mō dꝛ aliqͥs māifest⁹ in aliq̄ crimīe ꝑ euidētiā

facti ar extra de cohabi cle ꝛ muli c tua ꝛ c fi Alio modo si sit de h in iure cōfessus vł cōuictus sꝫ sola fama nō sufficit vt mānifestus di caꝛ cōcoꝛ pisa vsura iiij § i Itē de cōfessione q̄re infra c cxxxiiij in glo in ꝟ confessus. De solutōne igildh ꝛ twigildh. concoꝛ lex in/fra c c xiij Siqs inuene in glo Si fur furatus. hic dubitaꝛ qd sit igildh ꝛ twigildh sed declaraꝛ in articul' thoꝛ § xlv Itez ꝑdens res suas ꝑ furtū teneꝛ eas rehabere vt ff ꝛ C de cōditōne furtiua ꝙ aūt rex habeat penā pecuniariā vł partē bonoꝝ furentꝫ ratio est quia publica vtilitas cui rex pꝛeest lesa ē sed ꝙ rex capiat oīa bo na furentꝫ ē de beneplacito statuentꝫ vide infra c ciij c Itē dāpnaꝛ tacite cōsuetudo certaꝝ cōmunitatū sed q̄ꝫ totū furtū adiudicaꝛ iu dici ꝛ nō ꝑdenti vt in cōmunitate erphoꝛdēsi.

Bonde mo ey lade thyff løbe vthī things dom Capl'm xci.

Siquis captiuauerit furē ł aliū ꝛ eū ligauerit ꝛ ad placitū nō duxerit sed dimittit eū libe rū emēdabit ei xl marcas denarioꝝ ꝛ xl re gi tū exactoꝛ nō pōt eū impetere nisi ipe pri⁹ cōque stus fuerat ꝙ amisit res suas furtiue Sꝫ postq̄ fur dephensus ē ꝛ ligatus cū furto cū testiōnio bonoꝝ si postea fugerit vł de domo alicui⁹ vł in via placi-ti vł in placito sine iuditō placiti tūc vbicūqꝫ fuerit dephensus postea p̄t fieri ei ius suū Tamē si ita fu erit solutus ꝙ in sua libertate ē ꝛ venerit ad placi tū nō ligatus tūc nō p̄t capi in placito ꝑ illa causa q̄ sibi imputabaꝛ sꝫ dꝫ in placito accusari ꝛ postea ꝓ cedendū est cōtra eū ꝫm leges terre qꝛ quilibꝫ teneꝛ habere pacē ad placitū ꝛ de placito ꝓ oīi causa q̄ sibi imponiꝛ nisi ipe ꝯfessus fuerit furtū i placito.

Bonde mo ev lade thyff løbe vthī things dom Capl'm xci.

Taghē mā thyff ellr annē mā oc bindhē oc fø rer ev hānū til things mē ladhē hānū føre løøs tha bødhē hā hannū xl mark oc so ko ninghē tho mo vinbosmā hannū ey secthe vthī at

bonde kerde thz føre at hã er selff for thyffnz wor-
dhñ En sithñ thyffer fanghñ oc bwnden mz thyff
net mz gode mēz withne slipper han wdh oc wor-
dhē løøs anthñ aff bondhñs hws ellē a thige waie
ellē a thingi vthñ things dom tha mwe men tage
hannũ hwore som mã findhē hannũ oc gøre hãnũ
sin reth Tho at han wordhē so løøs at hã far i sin
eghñ frelse oc kōmer han til things vbwndhñ tha
mo man ey taghe hannũ a thinge for the saghē thē
hannũ withes mē sculle mē hannũ secthe a thingi
oc søghe hannũ mz landz logh forti ath hwat saag
som man giffuer annen tha er han e skyldugh at
haffae fred til things oc fra for vthñ han gangher
selff wed skyldh a thinge.

Siquis captiuauerit. primũ ptz quia p̄sumitur violentia ⁊ iniuria
facta ipi captiuato ideo ei refundit̃ ⁊ etiã regi quia tangit̃ publica
vtilitas. secundũ patet quia intelligit̃ cōuictus pro dampnatꝫ sunt
habendi ff de confess̃ l i Siquis cap. Nota in isto c nō loquit̃ de
muliere cũ furto dep̄hensa vtrũ debeat suspēdi vel hũari ⁊ vtrum
impregnata debeat iudicari vt fur iste defectus corrigit̃ p thord in
cor § xxx. Siquis capti In c vltimo c dicit̃ ꝙ quilibꝫ tenet̃ ha/
bere pacem ad placitum ⁊ de placito pro quacunqꝫ causa Nota
circa istũ textum oriunt̃ multa dubia que corrigunt̃ ⁊ declarant̃ p
thord in cor § lxx. Pauper ꝰ c xxiij Si querꝫ vtrũ ille qui tenetur
ad pecuniã seu aliqd pecuniar̃ ⁊ non potest soluere in pecunia de/
bet luere in corpore. i. aut debitor fraudulenter ⁊ dolose dissipauit
bona sua ⁊ factus ē non soluendo ⁊ tunc istã fraudē luet in corpo
re ⁊ ꝓpter istam in carcerē rapiatur nec eo minus debituꝫ soluere
potest quia pecuniã illam non soluit pro debito sed per fraudeꝫ vt
est casus ff de hijs qui in fraudem creditoꝝ l si § si cum sua glo in
auct de fideiussoribus § ꝙ aũt cum sua glosa que incipit l cos cre
dere coll' ⁊ ar ff ad l iuliani repetũdaꝝ l sacrilegij aut non dissipa/
uit bona sua vel dissipauit non tamen fraudulenter ⁊ dolose ⁊ tũc
aut querꝫ de pecunia debita ex maleficio aut de pecunia debita ex
contractu vl' quasi in primo casu refert aut ista pecunia debetur ex
multa extra ordinarie imposita per officium iudicis ⁊ tunc qui nō
potest talem soluere non debet luere in corpore sed liberatur ex to
to vt ff de officio presidis l illicitas § si C de modo multaꝝ l si aut

hmōi pecunia debetur ex mera pena ordinarie per legem vel cano nem imposita ⁊ tunc aut ille cui debetur non vult penam corpora lem subrogari seu imponi loco debiti pecuniarij seu pene pecunia rie sed vult potius sibi debitum seruari rehabendū tempore ꝓspe riorꝫ fortune ⁊ tunc qui non potest soluere in pecunia non luet in corpore sic potest intelligi de restitu spo c cum olim vbi forte zamo reñ episcopus potius voluit expectare ꝙ oneceñ episcopus deue/ nisset ad pinguiorē fortunam q̄ꝫ ꝙ lueret in corpore ⁊ est ratio qꝛ alius pro alio inuito creditori solui non debet vt ff si certū petatur l cū q̇d ⁊ ff de solutionibus l paulus ⁊ istam opinionem videtur te nere hosti de solu c odardus ar de officio ordꝯ c dilectus licet inno cen in dicto c odardus ⁊ archiꝺ xiiij q vi si res in glo adde vbi de hoc ⁊c̄ et vincen ⁊ io an infra de institu c aucte videantur dicere in distincte in penis ex maleficijs propter inopiam etiā inuitis credi toribus cōmunē pene fieri debere per l i in fine ff de penis ⁊ de sen ex c vt fame.

Om vmbosmā ladhē thyff løs Cap̄ xcij.

Si exactor receperit furem ab aliquo ligatuꝫ ⁊ postea dimiserit eum absqꝫ signo furis non po test agere in bondonē qui eū ligauit.

Om vmbosmā ladhē thyff løs Cap̄ xcij.

Taghē vmbosman thyff bwndhñ a thingi aff bondhñ oc ladhē hānū sithñ løøs vthñ thyffs merke tha mo han ey ka·re ower bondhñ thē han nū bant vthñ thijsse ene at wor han vrettelige ta- ghñ oc bwndhñ oc for the bond affdømpt.

Si exactor receperit furem ab aliquo li. Ratio quia imputet sibi ipsi exactor per se quia fuit in culpa non faciendo diligentiā quam debuit ar ff ad legem aquileā l si putator.
Nota hic dubitat̄ quantū debetur regi ⁊ bondoni pro omissione vīdetur per thorꝺ in cor huius capitl'i § v.

Om man taghē thyff noghꝫ i hen de Capittulum xciij.

Qui furem deprehendit cum furto ⁊ ipse nō po test ostendere illum a quo illud habuit tunc

pōt ligari Si noīauerit aliquē a quo habuit ⁊ ille
negauerit tūc simil'r ligabit Itē nota ꝙ ad terciuz
hoīem ꝑt extēdi oñsio ⁊ ille semꝑ dꝫ exponere quid
quid cōfessus fuerit cū testiōnio bonoꝝ ⁊ nichil pro
eo emēdare sꝫ ꝑciū suū āmittet Itē si testimoniū ha
buerit ꝙ emit illud in foro tunc defendet se lege xij
hoim ꝙ nec fur ē nec furi cōsentiens ⁊ vēditorē suū
neqꝫ sit viuū neqꝫ mortuū ⁊ amittet ꝑciuz suū Te-
stimoniū em̄ remouebit suspendiuz quod dicit bast
oc bondh ⁊ iusticiā regis.

Om mā taghē thyff noghꝫ i hende. c. xcij.

Taghē mā thyff noghꝫ i hende oc haffuer hā
ey skøde til hware hā feck thꝫ tha mo han
bindes En neffner hā skøde oc brysthē han
nū skøde ellē hemel tha er thꝫ sāme En tha mo mā
ey skiwde lenghē en til tredie māne thñ tredie man
han scal e wretthe the coste thē han wedh gaar hā
scal tha haffue withne til at vtlegge the coste ther
til hannū ere fulde mꝫ skøde oc bøde ey a mē haffue
tabet sijth werth En haffuer hā withne til at hā
torff køpte thꝫ tha giffue tho logh at hā er ey thyff
oc ey thyffs wide oc wedh sine købe hwerkhñ lewē
de eller døde oc haffue tabet sijth werdh Om ther
er withne forti withne rindhē bast oc bondh oc ko
ninghñs reth.

Qui furem dephendit Sil'e de actōe publicata ff de publicꝫ iudi
cijs ꝑ totū insti de actōnib9 § alie aūt.

Hwr til mē sculle withne haffue. c. xciiij.

Ad vestimēta ꝑata q̄ dicunt scabte kledhē ⁊ in
strumenta ꝑata q̄ dicunt giorde antbodh ad
arma equos ⁊ vniuersa pecora emēda debꝫ adhibe
ri amic9 Itē amicus ē testimoniū alicui9 fidedigni
qui affuit ⁊ vidit quando istud emebat ad hoc suffi

ciunt duo boni hoīes.

Hwr til mē sculle withne haffue. c. xci.

Til scabte kledhē oc gioth antbodh oc til va-
ben oc til hest oc nøød oc til anneth fa oc til
alt thz thē serligt merke haffuer a sig tha sculle mē
withne til haffue Mē er thz withne thē wed wor
at køb køptes thz er ev mynne en to men.

Ad vestimēta. qūo amici pn̄tes dn̄t eē in ɔtractib' istaꝝ reꝝ ꝛ duo
testes sufficiūt q꞉ in ore duoꝝ vl' triū ꝛc̄ Item de testib' c licet ꝛ c
in omi ꝛ vtrū testiōniū suspectoꝝ videlꝫ vide circa h̄ idē capl'm in
glosa. Withne er Nota ꝙ ꝓnunciatū fuit corā rege a modernis
regni cōsiliarijs ꝙ testes dicti lygkobs vithne suspecti nō valēt ni
si in casu q̄ qs nescit emptorē vl' venditorē suū Nota vocat' taliū
testiū testimoniū al' magnū siue mertipic⁹.

Om bondh Capl'm xcv.

Nullus pt aliū ligare nisi dephenderit eū cū fur
to vl' inuenerit eū in domo sua sub noctis silē-
tio ꝛ certū inuenerit signū ꝙ voluit furari.

Om bondh Capl'm xcv.

Qan mo enghȳ mā binde vthū at hā taghē hā
nū noghꝫ i hende eller at han tagher hannū i
sijth hws om natthe thide mꝫ santh merke at han
wille stiele bondhn̄s coste.

Nullus. cōcor c ij de furtꝭ. Et certū inuenerit signū. q̄d si nō inue
rit certū signū ꝙ voluit furare sꝫ necessitate famis cōpulsus cupiēs
saturari de cibo alieno in domo alteri⁹ tūc nō debet tanq̄ꝫ fur liga
ri q̄uis in nocte. concor lex impial' C de furtꝭ l siq̄s ꝓpter vbi dicit
ꝙ ꝓpter necessitatē famis rem alienā occupare licet.

Hwr mā scal lede effthē sine stolne coste. c. xcvi.

Siquis amiserit res suas dꝫ sequi ad villā illā
ad quā credit res suas aduenisse ꝛ ibi dꝫ pu
blicare corā oībus qui dicunt' granner ꝛ si
aliquis cōfessus fuerit se habere res illas ꝛ dixerit
de quo habuerit tunc nō efficit' inde fur si alter con
fessus fuerit ꝙ habuerit res illas ab eo Sed si ali-
quis viator deposuit apud ipm res illas quē ipe nō

cognouit tūc pōt se defendere iuramēto xij hoīm q nō est fur neq₃ furi cōscius ⁊ nunq̄ zelauit res illas tñ ille qui res illas h₃ tenet̃ p eis fieri fideiussor hoc ē taak ad pximū placitum ⁊ inde noiabunt boni vi ri qui dicunt thinghøringe vt videant quid iste ex posuit ⁊ quid ali⁹ recepit q₂ tunc ille qui deposuit res illas apud eū suandas nō pōt agere in eū Sz si ille venerit ⁊ depositū repetiuerit tunc deb₃ totū re portari sub iuditio illorū qui pñtes aderant quan- do ipse depositum exposuit ⁊ postea prout iustum est procedatur.

Hwr mā scal lede effthē sine stolne coste. c. xcvi

Haber noghē mā sine coste tha scal han fylge til thī by thē han wenthē at hans coste ere til kōmen oc liwse for alle grāner tølig tyff- neth Ganghē noghē mā wedh the coste oc seter aff hwem han feck tha rindhē han thyffs naffn om hin ganghē wedh thē han feck aff En om waifarēde man ther han kende ev laffde eller loodh the coste i hans hws eller solde hannū thīm atgøme tha er hā skyldugh atwide th₃ meth xij menz eedh at han er ev thyff eller thyffs wide at han laffde aldrī løøn a the coste Tho er han skyldulgh thē costhū haffuer i hēde atworde taak for the coste til th₃ neste thing oc the thē neffnes gode thinghøringhe ower atwa re at han seel wt thē i hende haffuer om hin taghē wedh thē otte forthi at tha mo hin man ev secthe hannū thē coste laffde indh atgøme En kōmer hin sithū ther the coste indh laffde oc kaller a the coste tha sculle the samme thinghøringhe thē thīm togh wd antworde thīm effthē ind oc the dele sithū theē dele so som ret er.

Siquis amiserit Vide que notantur insti de obligatōnib₃ que ex de

licto nascunt̃ § cõceptũ ꝛ § que de fullone. Siquis in ꝟ cõfessus
Nota ad hoc em̃ vt cõfessio preiudicet alicui exigunt̃ pla ꝙ sit ma
ioꝛ xxv annis q̃ꝛ minoꝛ possit restitui contra cõfessionẽ ff de mino/
ribꝫ xxv annis l nõ oĩa ff de confess̃ l certũ § in pupillo Item spõte
ꝛ non coactus xv q vi c i ꝛ xxxi q ij c lotharius ff de q̃stionibus l i
i Rñdet̃ ij § diuus Item ꝙ ex certa sciẽtia quia si errat in confitẽ/
do ꝛ põt ꝓbare se errasse non nocet vt hic ꝛ C de iurꝫ ꝛ facti igno
rãtia l erroꝛ fcti ꝛ ff de confess̃ l non fatet̃ Item ꝙ contra se confi/
teatur quia confessio ꝓ se nõ ꝓdest xiiij q ij § i ff de interrogatoꝛijs
actionibꝫ l de etate i R̃c. Itẽ in iuditio ꝛ corã suo iudice al' nõ p̃iu
dicat vt de iudicijs c ac clerici ꝛ C e l iiij q̃nqꝫ tamen confessio ex
tra ius facta valet Siquis confiteatur se debere ex certa causa pu
ta emptionis vel locationis vel aliqua causa consimili si ꝓbetur cõ
fessio ista per testes qui fuerunt p̃ñtes in confessione cõdempnabit̃
ex eo C de non nũerata pecunia l g̃ñaliter ꝛ l aduersus ꝛ ff de pro
bationibꝫ l cũ de indebito § vltimo de fide instrumentoꝝ c si cautõ
ꝛ iij q ix § si debitum Item si aduersarius sit p̃ñs al' non nocet ff
de interrogatoꝛijs actionibus l vlti ꝛ ff e l certũ § siquis Item re/
quirit̃ ꝙ sit contra rerum naturã vt si confiteoꝛ me interfecisse ho/
minẽ qui viuit ff ad legem aquileã inde veracius § vltimo ꝛ hoc si
pꝛobo illũ esse filium meũ qui est maioꝛꝫ etatis q̃ꝫ ego vl' siquis cõ
fiteatur fcm̃ eius nom̃ie actõ cũ ab alio esse non põt ff de interro
gatꝫ actõnibꝫ l si is cui⁹ ꝛ l cõfessiõibꝫ Itẽ ꝙ nõ sit contra ius e de
libero hoĩe al' nõ nocet ff de pactꝫ iurꝫ gentiũ § ꝛ stipulo ꝛ § p̃cedẽ
ti ꝛ de pactꝫ c pactõnes de ꝯditõ appo c si conditiões ꝛ xxxij q ij c
solꝫ q̃ri Itẽ ꝙ de re litigiosa ff de interroga actõ l ꝯfessionibꝫ Item
in ꝯfessiõibꝫ vl' confitẽtibꝫ nll'e sunt p̃tes iudicũ in cognoscẽdo sed
in sententiando sit quia debet ferre sñiam ex illa cõfessiõe ff ad legẽ
aquileã l ꝓinde ꝛ de transac c p̃terea Item Siquis confiteatur se
seruũ talis confessio non nocet ei vt C de liberali causa interrogati
ue ꝟ maioꝛ sponte sciens contra se ius sic ꝛ hosti. certũ lis q̃ facit
ius nec natura repugnet. hec ber de ꝯfessio c vlti glo penultiã ꝛ de
ista materia require s̃ e c xc i glo in ꝟ nisi ip̃e ꝯfessus. Sꝫ si aliq̃s
Nota ꝙ in textu huius § lex ista loq̃tur de purgatione cũ xij homi
bus pꝛo furto ꝛ hoc fm leges istas mũicipales ꝛ simpliciter mũdi
alis sed in casibus criminalibus fm leges spirituales siue canones
tũc re⁹ siue infamat⁹ se purgabit cũ vicinis suis in pꝛochia l' in ꝓxi
mis pꝛochijs cũ honestꝫ virꝫ bone opiniõis q̃ hũc cãm illã notã ꝓ q̃
purgari dꝫ infamatus de quibꝫ etiã verisimile sit eos nolle amoꝛe
odio ꝛ obtentu pecunie deierare extra de purga canon c cum per
inãconella ꝛ simile concoꝛ infra li iij c lxij § scilicet c minoꝛ piscis

in quo quidē pagrapho dicit̃ q̄ reus defendet se cū xij homib9 illi us prochie in q̄ habitat Itē quidā libri tractāt de sortilegio in li iij c vltimo vbi etiā dr̄ q̄ incausatus defendat se cū nomiatꝭ de pro/ chia in q̄ habitat idcirco cōstitutōnes ꝛ leges ꝯ sctām eccl'iam aut ecclesiasticas psonas seu eoꝝ libertates ꝛ ꝯ leges spūales ꝛ cano nicas sanctōnes sunt reuocāde fa pro h̄ c i de immūitate eccl'e li vi ꝛ t'lis cōstitucio vl' lex nō meret̃ dici lex q2 lex donū dei ē ff de legi bus l lex ē nec pro lege debet haberi vt iiij dist c leges instituant̃ p archid in rosario ꝛ taliū cōstitutionū fautores ꝯsilio ope vl' auxilio aucte statutoꝝ ꝓuincialiū sunt ipo fctō excōicati Itē extra de ꝓba c ad nrām dicit papa in textu hec pestꝭ omi iuri cōtraria .i. hec lex da ciana scꝫ si ꝯ sctām eccl'am ꝛ ꝯtra leges spūales ꝛ canōicas sanctō nes penit9 a clero exstirpet̃ .i. in iudicio ecclesiastico fm cā nō iudi/ cet̃ Itē q̄ ꝯ iura sit iprofecto dꝫ haberi x dist c vides nec valet iu ramentū ꝯ h̄ fctm̄ C de legib9 l nō dubiū extra de foro cōpeten c si diligenti Hec henric9 boic de iureiurā c cū ꝯtingat d v iij c ꝛ etiā s̄ li i c xxxiiij Quilibꝫ in glo q̄si circa finē.

Om enghn̄ man ganghē wedh the coste i by Caplm xcvij.

Si oēs in villa habitātes negauerint se habe re res illas quas ille dicit a se furatas tūc p̄t ipe petere discussionē qd̄ vocat̃ randsaghe in tota villa ꝛ hoc nō pn̄t ei negare Sꝫ in curia vni9 vl' duoꝝ nō p̄t aliquis facere discussionē qd̄ dr̄ rand saghe nisi sub piculo triū marcaꝝ si ibi nichil inue= nerit qd̄ furatū ē Sꝫ si cū licētia fctā fuerit discus= sio p totā villā tūc dꝫ exactor pn̄s eē si copia ei9 po terit haberi Sꝫ si exactor pn̄s nō fuerit tūc pn̄t bō dones in villis suis scrutiniū facere ꝛ incipe vbi vo lunt ꝛ vbicunqꝫ inuenerint res furatas quas prius publicauerat se amisisse si inuenerint sub sera bon donis vl' vxoris ei9 tūc nō pn̄t dirigere causam illā in aliū hoc ē skirwde sӱth skood quia pri9 oēs nega= uerūt tūc ipe ꝓ reb9 ill' erit fur ꝛ dign9 est suspēdio si furtū sit valens dimidiā marcā ꝛ amittet portōꝫ suā in bosa Sꝫ vxor ꝛ ei9 pueri nō amittēt portio

nem suā nisi furtū inuentū fuerit sub se in eoꝝ vl' eti
am si pueri adeo sunt adulti ꝙ sciunt zelare ⁊ occul
tant furtum cū eis.

Om enghē man ganghē wedh the coste
i by Capitm xcvij.

Vyl alle the thē i by bo the coste thē man liw
ser ath tha mo hā bedes at randsaghe ower
al by oc thz mwe the hānū ey mene En en
māz gard ellē to serlighe mo mā ey randsage vthē
at han hetthē sine tre mark wed om hā fynner thē
ey thyffueth inde En thē mē loffue at randsaghe
ower al by tha scal vmbosmā ower ware om han
er til er ey vmbosman til tha mwe bønner selffue
randsaghe oc taghe til i by i hwore som the wille
Oc hwore som the fynne noghē the costhe thē hin
haffuer atlwsth oc er thz vndhē bondhēs laas ellē
husfrues tha ma han ey skiwde thz sithē annē man
a hēde forthi ath the alle dylthe føre oc tha er hā
selff thyff at the coste oc haffuer ther meth forgiort
sin hals om thyffnet er so møghz oc hans gotz thet
er hans howz lodh i bosa En børn eller husfrue ta
be ey there howz lodh vthē at thyffnet fynnes vn-
dhē there laas eller lucke eller børn ere so stercke oc
stinne at the kwnne stiele oc løne.

Si omnes in villa Vide qd notatur in dicto § conceptum insti de obligatōnib' que ex delicto nascunt' quia inquisitō nō facit nisi p/sumptō fit contra aliquē cū ꝙ fallit in reb' q̄ scipas dolo malo pñt occultare vt fuus vxor ⁊c̄ Sed vxor facit l ij ⁊ p totuz C ne vxor pro marito vel ecōuerso vel etiam pueri ar § impuberēs C de falsa moneta l i a contrario. Nota Adultus .i. exertus ab exercere q̄si exercens a puritate puerili ad maliciā ⁊ est idē ꝙ dolicapax. No/ta ꝙ iste pagraphus etiā Si pueri adeo sunt adulti .i. dolicapaces pōt intelligi de malicia in casibus cōsimilib' vt infra li iij c l. Etiaz si pueri Nota ꝙ scientes zelare ⁊ furtū occultare pñt amittere por tonē suā in bosæ vt hic in fine vltimi pagraphi ⁊ hoc intellige cuz iam puer q̄si cōpleuerat etatem puerilē ⁊ fit dolicapax quia in pue

ro quasi adulto malicia aliquādo supplʒ etatē vt de delic puec e pu erʒ de ista materia quere infra li iij c l in textu § vlti ꝛ in glo ꝛ s̄ li ij c xlix ꝛ in glo. Delerare .i. piurare Preuaricari .i. transgredi Infringere .i. preuaricator legʒ vel transgressor legʒ.

Om noghz hittes vndhē bondēs laas .c.xcviij.

Qui scrutiniū fecerit qd dicit randsaghē ꝛ inuenerit res furtiuas in horreo bondonis vel in domo qd dicit saalhws vel in aliis domibus que per serā nō claudunt tunc bondo debet defendi cū iuramēto xij hominū ꝙ nō ē fur neqʒ furis conscius sed fuit ei apportatū inuidie causa ꝛ ꝑ hoc erit excusatus si fuerit defensus tn̄ qui impetit euʒ pōt ꝓcedere cōtra eū ꝑ neffningos si voluerit ꝛ si cōuict⁹ fuerit iudicabit reus quasi fur.

Om noghz hittes vndhē bondēs laas .c.xcviij.

Man thē rādsaghē om hā hitthē sine coste anthē i bondēs lade ellē saalhws ellē andhē hws thē ey er laas fore tha er bondhē e skyldulgh atwaare wedh loghē at han er ey there thyff ellē thyffs widemen wor born hannū a hende for awendh oc er skyldugh atwaare orsaghe vthē at loghē feller hānū Tho wolde hin thē secthē hannū hwat hā wil heldhē see en tolffmenz eedh eller søghe effthē meth neffningh En faller han at loghē tha er han thyff for the dele.

Qui scrutiniū ꝛc̄. in ꝟ si fuerit defensus ꝛ querit vtrū purgat⁹ de crimine potest iterato de eodē crimie accusari dicit henric⁹ hoic ꝙ nunqȝ potest iterato accusari nisi in trib⁹ casibus. pmo accusans ꝓsequatur ꝓpriam iniuriā ꝛ per hoc probet ꝙ ignorauit inqsitōnem ꝛ purgatōem in dicta prius. secūdo si secūdus accusator vult probare ꝙ primus fuit preuaricatus vt patʒ ꝑ lo in c hʒ hoc ij q v. tercio si iste vult probare ꝙ ille qui se purgauit delerauit vt in li āmo nēd ff de iureiuran Item qui iurat aliter qȝ debet ex integro est iurandū ff de iureiuran non erit. Qui scrutiniū fecerit. bene distinguitur inter domos seratas ꝛ nō seratas ꝛ ꝙ dicit in fi ꝙ possit procedi contra eū si intelligatur post iuramentū prestitū tunc ꝯ

dicit glosa in c ꝛ si xp̄c super verbo cõtrauersie quia iuramento de lato ꝛ pstito amplius non potest repeti vt ibidē ꝛ hoc iuramento ē maioris auctoritatis q̄ȝ res iudicata ſm io de cal ibi ꝑ glo.

Māge mē mwe bindes for en saag.c.xcix.

Quotquot deprehensi fuerint in domo cū re furtiua oēs possunt adiudicari fures ꝛ oēs deme ruerant sua que dicunt̄ bosa. Sed pro reb⁹ furatis que inuente fuerint in domo null⁹ potest ligari nisi domestic⁹ solus quia ip̄e solus ē tutor domus sue nisi ita contigerit ꝙ aliquid reptū fuerit sub sera illoꝝ qui domū ab eo ꝯduxerāt qui dicunt̄ inest men hoc ē in cistis eoꝝ vel in cameris q̄ dicunt̄ bode.

Mange mē mwe bindes for en saag.c.xcix.

So māge som wedh worde taghn̄ eller fundhn̄ thē thyffnet gøres i hws thm̄ mwe men alle for thyffue haffue oc the haffue alle there bosa forgiort En for the coste thē i hws wordhē funnē mo enghn̄ man bindes fore vthn̄ husbondhn̄ ene forti at hā er warie athws Vthn̄ at so skeer at mā fin dhē noghȝ vndhē hans inesth manȝ laas ellē lucke ellē inest kone anthn̄ so som i theē kyfthe eller there bood.

Quotquot.qualiter pena debet tenere suos actores ꝛ non debet egredi C de penis l ſcim⁹ ꝛ ibi ꝑ glo.

Om noghȝ hittes vndhē bondēs søns hefft.ca.c.

Si repta fuerit res furtiua in cista filij bondōis cui⁹ clauē idē fili⁹ portat vl' in camera sua ad quā spālem hȝ clausurā q̄ dr lucke tūc iudicabit̄ tan q̄ꝫ fur suspēdio si fuerit couict⁹ vl' si cū aliquo furto fuerit deprehensus ꝛ de porcione filij soluet̄ regi ius suū ꝛ bondoni ius suū.

Om noghȝ hittes vndhē bondēs søns hefft.ca.c.

Hitthē mā oc noghȝ i bondhn̄s søns kyfthe ther hā ber selff nøgel til eller i hās herbarı ihē hā

haffuer serlige lucke at tha er han thyff for sine ger
ninghē oc ganghē a hans hals om hā worthē feld
eller i hēde taghn̄ tha gøres søns howz lodh atgial
de bondhn̄ sin reth oc konnighn̄ sin reth.
Si repta fuerit. intellige si fuerit dolicapax vt notat̄ s̄ c c xcv ꝛ dr
de portōne filij Si intelligit̄ de portōe peculiari tenet̄ eaten⁹ qn/
tū est in peculio insti ꝙ cū eo q̇ in aliena ptāte § ṗterea infdicta. si
intelligit̄ de portōne hereditaria ꝛ tūc aut pntes viuūt ꝛ tūc ē con
tra notata in § sui insti de hered. lib q̄litate ꝛ differētia Itē nota q̄c
tuplex ē peculiū notat̄ s̄ li i c xij in glo. Itē nota ꝙ h̄ in textu dr ꝙ
de portōe filij soluet̄ regi ius suū ꝛ bondoni ius suū h̄ nō intelligi
tur de portōe hereditaria ꝛ rō ptz s̄ li i c xiij Si filius in textu vbi
dr ꝙ marit⁹ eius nullā ptē habuerit viuēte prē ꝛ mrē nisi aliquid
spāliť fuerit ei cōmissum ꝛ silr̄ s̄ li i c xiij Si filius i textu ꝛ in glo
ꝛ ibi in c ꝓximo q̄z diu pr̄ in textu ꝛ in glo.

Hwor møghz mā mo forgøre mz styld. cap. ci.

Nullus i cōmūitate existēs nec domestic⁹ nec do
mestica ṗt pl⁹ ꝑ furtū demereri q̄ȝ vitā suam ꝛ
portōem substātie sue nisi ita sit ꝙ vn⁹ furat̄ ꝛ alter
occultat sciēter l' si pl'es dephēsi fuerit cū furto Nul
lus ṗt ꝑ furtū pl⁹ demereri q̄ȝ portōem suā Sz si do
mestic⁹ ꝯuict⁹ fuerit ad xl marcas l' tres marcas ꝛ
portio sua n̄ ṗt tāta fieri tūc soluat̄ de reb⁹ oim i cō
mūitate existēciū Sz si aliquis ali⁹ i cōmūitate ex
istēs ꝯuict⁹ fuerat soluat portōz suā ꝛ nihil āplius.

Hwor møghz mā mo forgøre mz styld. cap. ci.

Husbonde ellr̄ husfrue ellr̄ anner mā i felleg mo
ey forstiele mere en sin eghn̄ hals oc sin eghn̄
howz lodh vthn̄ at en stiel oc annē fiel withn̄ eller
at fiere worde taghn̄ wedh gerningh Enghn̄ mā
mo oc forstiele mere en sin eghn̄ howz lodh en wor-
dhē husbōdhn̄ søckt anthn̄ til xl mark ellr̄ iij mark
oc er hans howz lodh ey so møghz tha gialdhe aff
alle theres thē i fellegh ere meth hannū En hwil-
khn̄ annen aff fellegh thē feldh worther gialde sin
howz lodh oc ey mere.

Nullus ⁊c̄. in § Si domestic⁹ ⁊c̄ h intellige de cōmunitate inuata ⁊ tacita vt h. ⁊ etiā intelligi dꝫ vt quidā volūt de cōmūitate peculij ꝓfectitii ⁊ ṡ li i c xij Si filius in glo Sed nullus ali⁹ pter domesticus cōuictus soluat plus q̄ꝫ porcionē ꝓpriā vt in § vlti hui⁹ capitli Itē ad § Si domestic⁹ habet sil'e ⁊ ar ṡ e c lxx Nullus. Nullus i cōmunitate.i.in bonis induiſ ⁊ rō isti⁹ est q2 pena dꝫ tenere suos actores ⁊ nō dꝫ egredi C de penis l scim⁹ de hijs q̄ fiūt a maio ꝑ ca c q̄siuit C ne vxor ꝓ marito vl' ecōuerso l ab maritoꝝ vi q in c illud ⁊ fallit regl'a ꝙ q̄s nō condēpnet vt egeat rō q2 dignum ē vt male meriti egestate laborāt ff depositi l bona fides lxxxij ꝺ non satꝫ Itē qn̄ d2 ꝙ domesticus puniat etiā in portiōe alioꝝ rō quia familia ꝓpter delictū domi qn̄qꝫ punit sicut qn̄qꝫ excōmunicat xi q iij q̄m multos in penul glo.

Om naam Caplm cij

Qui aliū ꝯuicerit ad naam qꝺ dicit søghē ⁊ postea recepit ab eo cōpositōem ꝓ illa causa tūc nunq̄ꝫ pt ampli⁹ aliquid ab eo extorq̄re qꝺ d2 mere taghe licet min⁹ recepit q̄ꝫ tenebat.

Om naam Caplm cij.

Hwilkhn̄ man thē søghē annen til naam oc taghē en sinne aff hannū for thn̄ saagh tha mo hā aldri mere tage tho at hā haffuer taghꝫ myndre en til hører oc for enghn̄ saag thē hā wor føre feld fore forthi at thꝫ ydhēste fortaghē alle the thē fore aff neffnde wordhē.

Qui alium cōuicerit ad naam. Ratio est quia talis tacite renūciauit iuri ad plus petendū.

Hwo i taag mo ganghe Cap ciij.

Siquis imputauerit alicui furtū qui ꝑ se terrā habꝫ tūc ipe pt ꝓ se fideiubere qꝺ d2 ganghe i tagh for sigh Sed si alicui colono imputat furtū tūc ille qui terrā quā colit possidet dꝫ ꝓ eo prestare cautōem q̄ d2 taagh ⁊ bondo ꝓ villico simili modo Itē si mercenario alicui imputat crimē istud tūc dꝫ ꝓ eo domestic⁹ suus fideiubere ⁊ prestare tagh si voluerit Sꝫ si noluerit q̄rat sibi aliū vbi

cunq̃ poterit Sed si nullũ habere poterit qui ꝓ eo voluerit gange i taagh tunc pōt eũ exactor seruare ad ratōem sīle ꝙ ē de inest mā ꝛ inesth kone.

Hwo i taag mo ganghe Cap ciij.

Om noghē mā giffuer annē thyff saag thē selff haffuer iordh tha mo hā selff gange i taagh for sigh En om landbo giffues thyff saagh tha scal hin gange i taagh thē iordhn̄ a for hannũ oc so bondhe for sin brvde En giffues leie drenghe thyffue saagh tha scal hās husbonde gange i taag for hannũ om hā wil en wil hā ey tha fange sig annē mā hwor hā kan En kan hā enghn̄ man fange thē i taag ganghē for hannũ tha mo vmbosmā tage hānũ til skiels Thz samme er om īnest man oc inest kone.

Siquis imputauerit Pro p̄ma pte facit l sciend in p̄ncipio ff qui satꝫ dare cogunt Pro scd̄a pte facit dicta l sciend § cũ vero ff e ti ꝫ li nullũ concor l i § fi C de exhibend ꝛ introducend reis ꝛ C de exhi reo l i.

Om landbo wordhē thyff.c.ciiij.

Si colon⁹ alicui⁹ ꝯuictus fuerit ꝓ furto tũc ille qui eũ incausauit dꝫ p̄io habere ius suũ hoc ē igild ꝛ thwigildh ꝛ exactor tenet habere oīa aīalia sua q̄ dicunt queghsæ q̄ pn̄t trāsire limē ꝛ bondo cui⁹ terrā coluit dꝫ habere oīa alia q̄ ꝑ se domuꝫ nō pn̄t trāsire ꝛ si nichil ibi reptũ fuerit nisi ea q̄ ꝑ se n̄ mouent tũc diuidant equaliter īter exactorē ꝛ bondonē Sed si aliquid sit ibi de quegsæ licet non pl⁹ ibi q̄ȝ vna ouis vel vnus porcus nichil amplius habebit exactor pro iure suo.

Om bondēs landbo wordher feld for thyffneth eller i hende taghn̄ tha scal bondhn̄ thē hānũ gaff saag førꝛst haffue sin reth thz er igildh oc thwigild oc vmbosmā alt hās quegsæ thē ower dørthē

skel kan gãge. oc atelbonde a øtelbÿth Thz er øtel
bÿth thẽ ey kan selff gange wth atdøør En er icke
annz til en øtelbÿth tha skifftes thz i to deele mel-
lom vmbosmã oc atelbõde naar hin ther saag gaff
feck sin reth En er noghz quegsa til tho ath thz er
ey mere en eth foor ellẽ eth swin icke kã vmbosmã
mere for sin reth fange.

Si colon⁹. ꝙ dñs rehabeat rẽ suã cõcor insti de obliga q̃ ex deli/
cto nascunt̃ § mãifest⁹ fur ẽ ⁊ § fi ſʒ ꝙ exactor capiat nescit̃ q̃ iur̃
ꝓmo qꝛ pena fur; ẽ suspẽdiũ ł alia pena corpal' vt s̃ e c lxxxviij ⁊ c
lxxxv ⁊ exactor dicit se metrit̃ ex alijs reb⁹ rei publice ꝙ ãt possessor
ẽre ł bondo capiat nescit̃ etiã q̃ iur̃ cũ ei solũ census dẽat solui nec
furtũ est tale crimen ꝓpter qḋ s̃m leges cõmunes fiat cõsistatõ bo/
noꝝ C de bonis dãpnatoꝝ auc̃ bona secus de heresi ⁊ simili vt C
de heretic; auc̃t gazaros de q̃ dictũ ẽ s̃ e c lxxxviij.

Om mã tagsec thẽ sine coste i annẽ mãz hefft. c. cv.

Si aliquis occupauerit iumẽta sua ł pecora i al
teri⁹ possessiõe ⁊ dixerit ea sua eẽ siue sit ex-
actor siue ali⁹ si ille negat qui ea hʒ i suo hefft ⁊ di-
xerit ea sua eẽ ⁊ q̃ i curia sua sũt nutrita dʒ ea defẽ
dere ꝑ iuramẽtũ xij hoim ⁊ ꝑ testiõniũ duoꝝ vicino
rũ ꝙ i curia sua fuerunt ei nutrita Sʒ si dixerit se
emisse illa dʒ oñdere vẽditorem suũ ⁊ ipe tenet̃ ei ap
propriar̃ ea Si neminẽ habuerit qui ea voluerit ap
propriare ⁊ ille qui ĩpetit dixerit ꝙ i domo sua fue
rũt enutrita tũc dʒ oñdet̃ ꝑ signũ ꝙ dr fyls merke ꝙ
ita sit Testiõniũ ꝙ dr hiemføtz withne ẽ iuramen-
tũ xij hoim vł testiõniũ duoꝝ neffningoꝝ.

Om mã kẽner sÿth hors ellẽ nødh i annẽ manz
hefft oc kaller sÿth ware oc dyl hin thẽ i hefft
haffuer oc kaller sÿth ware oc sier ath thz er hans
hiemfødh tha scal han warie thet meth xij mentz
eedh oc thwigghe granne withne ath thz er hans
hiemfødh En seier han at han køpte thz tha bør

hānū at kōme sin købe wedh thʒ er thn̄ mā thē hā
køpte aff oc hā er skyldug a hiemle hannū thʒ En
haffuer hā enghn̄ hiemel til oc wil hin sie thē a kal
ler at thʒ er hans hiemfødh tha a han at bære fyls
merke til at thʒ er hās hiemfødh Hiemfødh with
ne thʒ er xij mēʒ eed ellē thwigge neffnigs withne.
Si aliqs Hic habet ꝙ reus ꝓbet pecora eē sua ymmo actor habe
ret ꝓbare C de ꝓbatōnibꝫ l actor in h̄ finis capitl'i bn̄ loqtur pōt
tn̄ saluari ꝙ reus ꝓbet ꝓpt istā ꝗlitatē scʒ ꝙ sicut nutrita in domo
sua ar c dudū i de elec in glo ꝟ elcōnis ꝗsi initiū spectandū ē ⁊ no/
tat in l ex ꝑsona C de ꝓbatōnibꝫ c ad nrām cū glo extra de ꝓba xij
Ibi ponit nūerus testiū de bn̄placito statuent; Item in fine duoꝝ
neffningoꝝ h̄ tollit ꝙ duo neffningi equalent testimonio xij hoim
ꝗt aūt testes equalēt notario notat in c cū ioh̄ de fide instru l' finis
loquit de duplici testiōnio neffningoꝝ sʒ p̄mus intellectꝰ ē melior.
Si aliqs scit furē suū ⁊c̄ Hic ꝗrit ꝓ ꝗnto vl' vtꝝ ꝓ minori ꝗꝫ ꝓ di
midia marca vl' ꝓ modica re p̄t aliqs ꝓ furto ꝑ neffningos iuran/
do cōuinci Rn̄det ꝙ ꝓ ꝑua re sicut ē galma pn̄t iurando ꝓ furto
neffningi eū cōuincere ⁊ xiiij dist vi c vltimo insti de reꝝ diuisiōe §
galmaꝝ ⁊ cōcor ber de re iudicata c cum c in ꝟ iniuria ⁊ hoc idez
cōcor infra e c scʒ siqs scit furē in glo ⁊ cōcor in p̄te s̄ e c lxxxviij si
fur furatꝰ fuerit minus ⁊c̄ ⁊ sil'e s̄ e c xliiij pro vna cyrotheca Itez
in lege ⁊ iure curie reg; regni dacie titulo de furto dr ꝙ pro ꝗtuor
denarijs dʒ legittiē cōuictus puniri vt fur ꝓ furto.

Witthē mā annē a sin hest Cap cvi.

Siquis furatꝰ fuerit alicuiꝰ equū in cāpo vl' in
stabulo ⁊ qui equū possidʒ statim sequit furē
suū ⁊ vbicunqꝫ poterit eū apphendere licite p̄t eū de
tinere sed si interuallū aliqd̄ fuerit scʒ duoꝝ dieꝝ vel
triū ⁊ postea inuenerit furē suū cū equo suo ⁊ fur su
um voluerit exhibere skøde vl' ad vnā villā an̄ vel
duas retro tūc tenet bondo sequi eū ad villā quam
petiuit sʒ si defecerit ertaagh vl' skøde tunc ꝑdet fu
rem suum.

Witthē mā annē a sin hest Cap cvi.

Taghē thyff annē māʒ hest anthn̄ ine wedh stool
ellē a mark oc sagner bōde sin hest atgensthn̄

oc wordhē war wedh oc fylghē sin thyff atgensthn̄
hwor som han naar hannū tha mo han taghe han
nū En wordhē thē noghē dwellie i mellō anthn̄ to
dage ellē mere oc finner hā tha hās thyff a sin hest
oc biwdhē hin skøde anthn̄ til en by fram ellē to eff
thē tha scal bondhn̄ til thn̄ by fylge hannū ther hā
bedes til taagh ellē skøde En brysthē hannū taag
ellē skøde tha gøme bondhn̄ thyff.
Siqͣs furatus fuerit alicui⁹ equū. ꝑma ps loquit̄ de fure māifesto
ꝛ secūda de nō māifesto de q̄ insti de obligatōib̄ q̄ ex delicto nascū
tur § manifest⁹ fur ꝛ rō differentie h̄ capit̄ quia ꝓpter nō notorie/
tatē fcti petēs se admitti ad ꝓbandū ē mittēdus qui si in ꝓbatiōne
defecerit cōdempnabit̄ vt tacite conuictus ꝛ cōfessus ar l gn̄aliter
§ sed iuramēto C si certū putat̄.

Hwr mā scal søghe effthē vandne saag. c. cviij

Si aliquis scit furē suum ꝛ res sibi furatas nō
p̄t iuuenire dꝫ ip̄m i placito impetere ꝛ cita
re eū ad placitū sicut pri⁹ dictū est de q̄rela q̄
dr̄ raans dele ꝛ in scdo placito iurare ip̄m hoc furtū
fecisse ꝛ in tercio placito dn̄t accedere neffningi ꝛ il
lū suo iuramēto vl' ꝯuincere vl' excusare.

Hwr mā scal søghe effthē vandne saag. c. cviij

Stedh man sin thyff oc mo tho ey kōme i syne
wed sine coste tha scal han secthe thn̄ mā a
thingi thē han wenthē thn̄ saagh a handh
oc ladhe hannū steffne thingh so som førre er sauth
om raans dele oc a thꝫ anneth thing swarie hannū
a handh til so møghꝫ som han tørff sin eedh wedh
hette A thꝫ tredie thingh sculle neffningi til oc swa
rie hānū anthn̄ orsaghe for the coste ellē thyff.
Si aliqͣs scit furē suū. placet ꝙ citet̄ ad placitū ſꝫ ꝙ tūc stet̄ iura/
mēto illius accusantꝭ nō placet qꝛ crimīa dn̄t ꝓbari aptissimis ꝓba
tōnib̄ § de ꝓbatōnib̄ l sciāt ꝛ ſ̄ e c vij Si discorda in glo ꝛ infra
li iij c lxiij Si imputatū in glo. scdo qꝛ iuramentū nō p̄standū ꝑ ac
torē ꝓ q̄ nō ē p̄sumptō nec semiplena ꝓbatō vt C de reb̄ creditꝭ ꝛ
iurīiurā l i bone fidei ꝙ nō ē in ꝓposito. t̄cio qꝛ tal' n̄ ignorat fctm̄ al

Q

terius ꝛ sic subiret anceps ꝑ iuriū ꝫ l videam⁹ ff de in lite iurādo ſ.
etiā dr ꝙ h nō stat̃ iuramēto accusatorꝭ ſꝫ poci⁹ neffningoꝝ ad hoc
rn̄det̃ ꝙ tūc accusator videt̃ supflue iurar̃ nisi fieret iuramentuꝫ ca
lump de q̊ de iura calūp ꝑ totū ſꝫ veri⁹ dicat̃ ꝙ h ē iuramentū in li
tē qd vocat̃ bogs eedh qr iurat q̄ntū valet ꝙ alter abstulit.

Om mā wordhē sworen til thyff. c. cviij.

Siquis iurat⁹ fuerit ad furez hoc ē sworen til thyff primo exponat totū ꝓ quo ꝯuict⁹ ē ꝛ insup thwigild ꝛ regi tres marcas Sꝫ si cō fessus fuerit furtū i placio vl' reptū fuerit i ei⁹ hefft iudicabit̃ de eo tanq̄ de aliis furibus ꝛ rex ꝑcipiat portōnē suā ſꝫ si postq̄ iuratū ē de eo noluerit expo nere tūc dꝫ aduersari⁹ suus accedere ad placitū vni uersale quod dicit̃ landzthing cū testimonio de suo haretzthingh ꝛ ibidez testificari ꝙ ille ita legaliter sit conuictus oīb⁹ insup in curia sua lagdagh ser uatis ꝛ ipe nichilomin⁹ renuit stare iuri tunc ꝑfiget ei placitū vniuersale ꝛ si tūc n̄ venerit ꝛ ꝓ se rn̄derit ꝛ de stando iuri se obtulerit tūc adiudicabit̃ suspen dio tanq̄ si fuissꝫ dephensus cū furto.

Om mā wordhē sworen til thyff. c. cviij

En wordher mā sworē til thyff tha lade wth først so møghz som hā felde hānū til oc thē a thwigild oc koñghn̄ iij mark vthn̄ hā gan ghē wedh thyffneth a thingi ellē hittes i hās hefft tha fare hā som andre thyffue oc koñghn̄ tage hās howz lodh En herdes hā wedh oc wil ey wtlade effthē at soret er ta scal hin thē a karer mꝫ withne aff hās haretzthingh fare til landzthing oc withne thē at thn̄ mā er so lagsøckt oc wil ey stāde til rette tho so at gømt ware i hans gardh alle trynne lag dage tha scal neffnes for hānū landzthing Kōmer hā ey tha til geen swar oc stor ey hin til rette ta for males hās hals so som hā wore taghn̄ wed tyffnꝫ.

Siquis In p̄mā pte tangit̄ pena furti non manifesti scȝ pena du
pli ꝛ ꝑ hoc pōt intelligi expositō igildh ꝛ thrvigildh scilicet duplū il
lius confessus quia in confessuȝ nō dat̄ aliud iuditiū ff de ꝯfess l i
si postq̄ȝ hic videt̄ ꝓcedi ꝯtra ꝯtūaciam in causa crīmīali ad sniam
diffinitiuā ꝯ glo c veritatꝫ de do ꝛ ꝯtūa sup ꝟ ꝓbatū sed pt dici ꝙ
dictū neffningoꝝ p̄cedens fuit loco snie ꝛ iā ꝓcedit̄ ad executiōem
Nota Actō furti pro modico datur xiiij q vi c vlti institu de reꝝ di
uisione § galinaꝝ ber de re iudi c cum c ꝟ iniuria.

Om man kaller annen thyff ower thwer thingh Capitulum ciq.

Siquis alium vocauerit furem in audiētia pla
citi hoc est ower thwerthingh ꝛ probare hoc
contra eum per leges p̄rie dissimulat emendabit ei
tres marcas ꝛ regi tres marcas.

Om man kaller annen thyff ower thwer thingh Capitulum ciq.

Kaller man annen thyff ower thwerthingh oc
fylgher thȝ ey sithn̄ hannū a handh meth lo-
ghn̄ bøde hannū tht̄ han kallede thyff tre mark oc
iij mark koñghn̄.

Siquis alium vocauerit furem. quia magna iniuria ex hmōi ver
bis infertur vt l si non ꝯuicij C de iniurijs ꝛ insti e ti.
Vocauerit eum furem in audientia placiti Nota scd̄m aliquos nō
viciatur actione infamosa si statim penitet quia repētino animo h̄
dixit vt habetur ij q iij siquis iratus de pe d̄ i § diuo quia nec lu/
bricum lingue ad penā facile trahendū est ff ad l i vl̄ de mal̄ famo
si § nec lubricum ꝛ insultus calor iracundie vicio caret ij q iij § no
tandum. Nota qui iurat non deliberato animo sed calore iracun
die motus non habet vltorē nisi deum vt ff de reg iurꝫ l ꝙ calore ꝛ
C de iureiurando l iusiurandū. hec henric⁹ boic de iureiurā c q̄re/
lam d̄ vna. Sed si dixerit tale ꝯuicium vel consimile ex animo de
liberato tunc secus Hec ber de sen ꝛ re iudi c cū te in ꝟ minima.

Nota ꝙ iura preallegata ꝛ leges scd̄m doctores nouo iure de/
bent sic intelligi ꝙ calor iracundie vel lubricum lingue capitur du
pliciter. Uno modo quando fit sine preiuditō iniuriam passi ꝛ tūc
est verum quod hic dicitur quia tunc per penitentiam potest reuo
cari. Alio modo quando fit cū p̄iuditio iniuriam passi ꝛ tūc secus

vt in c si culpa de iniurĳ ꝛ dāp da ꝑ modernos doctores ꝛ creden/
dū ē ꝙ lex ista mūicipalis dꝫ intelligi vt dictū ē Unde canon q̇ nō
ꝓbat ꝙ obĳcit penā quā intulit pati dꝫ xi q vltiā q̄scīs xxĳ q iĳ ca/
lūpniator ꝛ c qui nō ꝓbat ꝙ obĳcit. Itē Nota q̄liter ex v̄bis iniu
ria irrogat̄ dctē gregorĳ in moralibꝫ in p̄ncipio vbi dicit ꝙ plꝰ tur
bant v̄ba q̄ꝫ vbera in l si nō ꝯuicĳ C de iniurĳs ꝛ c olim de iniurĳ
ꝛ dāp da. Itē ꝓferens contra aliquē v̄ba crimīosa vl' viciosa pu
nit̄ pena mḡni supplicĳ vt in lege ꝛ iure curie regꝭ regni dacie ti/
tulo de v̄bꝭ ꝯuitēꝭ ꝛ spālit̄ si in sex casibꝫ ē excōicatus ipo fctō vt pꝫ
in statutis prouincialibus.

Om thyff er siwgh ellē ev hiemme.c.cx.

Si ille qui ꝑ furto impetit̄ infirmꝰ sit ita ꝙ ad
placitū venire nō poterit vl' pegrinatōem ar-
ripuerit tūc expectabit donec cōualuerit vl' redierit
sꝫ si infra regnū ē ꝛ tū extra terrā illā tunc p̄figet̄ ei
mēſ vnꝰ Cetera oīa impedimēta supra dicta locū
hn̄t i ista causa Sꝫ si causaꝫ suā audiuit ꝛ citatōeꝫ
ꝛ postea fugā inierit tūc nō ꝓderūt ei aliqua impe
dimēta nisi rex fecerit eū vocari.

Om thyffer siwgh ellē ev hiemme.c.cx.

Om hin er siwgh thē secthes for thyffnet so ath
hā kan ev kōme til things ta sculle mē bidhe
til han wordher føør En er han faren i pillegrims
ferdh tha sculle mē oc bidhe til hā hiem kōmer En
er hā indhn̄ righꝫ oc tho vthn̄ landꝫ tha legge han
nū en monet fore Alle the forfald thē føre er sauth
the mwe oc her ware om han wor ev hieme thn̄ ti
me hā wor secthꝫ En hørde han sin saagh oc flyde
hā sithn̄ tha hielper hannū enghn̄ forfaldh vthn̄ at
konīghn̄ lodh hannū kalle.

Si ille q̇ ꝓ furto. pro p̄ma pte fa ff Siqs cautōnibꝫ l nō exigimꝰ
§ siqs iuditō sꝫ si infra maior simlʼatō dat̄ in l i C de dilatōibꝫ nisi
rex sit in p̄allegata l nō exigunꝰ § Simili modo vbi dat̄ excep rete
to a ingrātu sine dolo malo ipius qꝛ auctoritas supioris intelligit̄
excepta de elec c significasti ff ad mūicipales l impatoꝛs ff de regul'
iurĳ l nemīnē. Si ille q̇ ꝓ furto impetit̄ infirmꝰ sit Nota q̄uis re

xtus iste loqtur de fure infirmo tūc pt intelligi de illo etiā q̄ iniuri/
am passus ē ⁊ infirmat̄ nō valens venire ad placitū q̄ execucio cau
se sue p nefningos veridicos aut denoīatos aut q̄cunqȝ alio mo/
do debeat determīari q̄d iuri vel q̄d agendū sit ptȝ p thorð § lxxvij
⁊ s̄ e c lxxv qui aliū in glo.

Om randsaghes i bondhūs hws oc bon
dhū er ey hiemme Capl̄m cxi.

Si scrutiniū factū fuerit in domo alicui⁹ q̄d di-
cit randsages domestico nō existente domi ⁊
inuente fuerint res furtiue tunc domestica ligari nō
debet nec abduci ligata sed tenent̄ ⁊ debent vicini
eoꝝ fideiubere pro bonis ill' hoc ē gange i taagh do
nec domesticus redierit ita ꝙ nec occultent̄ nec ab
ducant̄ sed cū domestic⁹ redierit agat in eū qui res
illas occupauit.

Om randsaghes i bondhūs hws oc bon
dhū er ey hiemme Capl̄m cxi iii

Om mā randsaghē i bondhūs hws oc er hā ey
selff hieme oc hittes ther stolne coste inne tha
mwe mē ey husfruen binde ellē borth føre bwndhū
men sculle granner i taagh gange for the coste oc i
worthnet til bondhū kommer hiem at the føres ey
borth oc ey fieles En thē bondhū kōmer hiem tha
dele hin thē the coste tagsetthe so sō føre er sauth
thȝ staar alth i bondhūs swar hwre han mo effthē
dele.

Si scrutiniū Vide s̄ e c Si oēs ⁊ rō q2 p̄sumit̄ ignorās in domo
nō inuētus vicini ꝯ h̄ facit q2 bona immobilia pn̄t pro eo fideiu/
bere vt s̄ e c siqs putauerit ⁊ h̄ fuissȝ melius ita ꝙ iniungeret̄ vici
nis ad p̄spiciendū ne huius res auferant̄.

Om mā finner noghē thingh. c. cxij

Siquis inuenerit aliquas res ⁊ non publicaue
rit in eccl'ia vel in placito hoc ē liwse ther op
ꝙ tales res inuenit potest pro eis effici fur ac si fu-
ratus fuisset illas.

Om mā finner noghē thingh. c. cxvij.

Om annē mā hitthē noghē coste oc ster ey til oc liws ey thz at kirke oc ey a thingt at hā haff uer hūth sodane costhe tha mo han ther fore worde thyff so som han haffde thz stolz Thā thē hitthē han scal sete huat hā hitthe en thā thē taber oc at liws hā scal sete iertegh̄n oc merke.

Om mā hitthē guld ellē sølff. c. cxviij

Siquis inuenerit aurū vl' argentū in campo vl' in collibus vel subt⁹ aratrū suū hoc debz rex habere ꝛ si negauerit inuenisse defendat se iuramē to cognatoꝝ suoꝝ.

Om mā hitthē guld ellē sølff. c. cxviij.

Hitthē noghē man sølff eller guld anthā i høie ellē efthē plogh eller noghē andhēlwnde tha scal koninghā thz haffue En dyl han at han hitthe icke warie sig mz frendhē eedh.

Siquis inuenerit. intelligit qn̄ quis pdens nō presumit habuisse animū derelinquēdi vt insti de reꝝ diuisiōe § fi. Siquis inuenerit aurū ſm iura legalia medietas cedit ipi inuētori ꝛ alia medietas ipo dn̄o soli nisi inueniret in loco regꝫ vl' in loco publico vel fiscali insti de reꝝ diuisiōe § thezauros fa l in § penultiō ff de iure fisci vbi dicit ꝙ medietas inuētori ꝛ medietas fisco cedit ꝛ si negauerit ſm ħ iniūgit iuramentū sine p̄sumptōe seu semiplena ꝓbatōe ꝛ male qꝛ ꝫ notata in c fi de iuriurā ꝛ l admonēdi ff de iuriurando ꝛ ibi ꝑ bar de sat ferre. Siquis inuenerit Nota de re inuenta ꝛ in eccl'ia vl' in placito nō publicata orit actō formosa scilꝫ crimial' ꝛ intellige si rei huius inuētio non fuerit notoria p̄cedente mora tūc inuētor huius rei dignus ē suspēdio qꝛ ꝑiculū i mora scꝫ ꝑiculū suspēdij ꝛ hoc veꝝ vbi snia hmōi p̄cesserit siue cōfessio in iure vl' euidētia fcti vt extra de tēpo orđ c quesitū ꝛ ħ scꝫ c siqs inuenerit ŝ li ij c lxxxvi ꝛ idē ē ius ꝛ eadē lex de illo q̇ accepit rem alienā putās suā eē si crimialit' fuerit p̄cedēte mora iuridice incausat⁹ ſꝫ si ciuilit' fuerit incausat⁹ tūc secus vt ŝ li ij c xxxix § v

Om mā far annē noghz atgøme. c. cxviij.

Si aliquis deposuerit aliqđ apđ aliquē ꝓuandū

vel ĩpignorauerit ⁊ dom⁹ eius postea destructa fuerit p incendiũ ⁊ depositũ cũ alijs rebus domestici p̃t re contigerit si testimoniũ bonoꝝ affuerit non tenet̃ restituere Et si ille qui deposuit res suas apud euz noluerit in hoc contentus esse tũc defendet se p neffn i kyn q̄ nõ ãmisit ꝓpter eũ Sz si ip̃e ẽ mercator hoc ẽ køb mã defendet se cũ cõuiuis suis .i. meth thz hø geste lagh ⁊ si defecerit i lege exponat depositũ et emẽdet ei tres marcas ⁊ tres regi Et si cũ deposito nichil ãmi̇̃sit de rebus suis soluat depositũ suũ ⁊ remanet absq3 om̄i lege Sed res concesse q̄ dicuntur laan ⁊ bona estiãta q̄ dicunt̃ wyrthings penninge non possunt ãmitti.

Om mã far annẽ noghz atgøme. c. cxiiij.

Har annẽ mã annẽ noghẽ coste atgøme ellẽ set thẽ a weth oc kommer ildh i hws oc brendhẽ thz mz andre bondhñs coste om withne er til at bõdhñ tabz sine coste mz hãs tha er hã skyldug atware anghẽløøs En wil han ey atorwes effthẽ withne tha ware hin wedh neffn aff hans høgeste lagh brysthẽ hãnũ log lade wt costhñ oc bøde a iij mark bondẽ oc iij mark konnghñ En worde ey hãs egne coste bort taghne mz tha gialde han effthẽ thz ther hãnũ worde i handh faed oc warie sigh mz enghñ log En laan oc wyrthpẽninge mwe ey fortabes.

Si aliq̄s deposuerit. Si aliq̄s depo fa c bona fides de depo quia p̃sumptõ facit ⁊ sufficit in isto casu ad ꝯdẽpnatiõez xxx q v domin⁹ deinde c fi ⁊ si depositũ q² sic p̃sumit̃ dolus ꝓpter quẽ inde posito quis efficitur infamis ff de hijs notantur infamia l i circa p̃ncipiũ concor l si creditor C de pignoraticia actõne si res cõcessa rõ quia dominiũ eaꝝ transfert̃ in accipientẽ ido nõ subiacẽt p̃iculis s3 eaꝝ estimatio vl' equalens reddatur vt l non om̄is § fi ff si certũ petat̃

Nota q̄uis cõmodatum dicitur res concessa tñ in aliquibus casibus fortuitis cum amittit̃ non restituatur vt patz hic inferius.

Si res concessa Nota res concessa q̄ non pōt amitti dicit̄ mutuū
ꝛ non cōmodatū ꝛ sic mutuū dicit̄ q̄si meū sit tuū ꝛ sic om̄e ꝑicu/
lū rei mutuate ad te transfert̄ ꝛ sic res mutuata nunq̄ꝫ pōt amitti
vt hic in § vltimo. Jtē nota differentiā int̄ mutuū ꝛ cōmodatū qꝛ
cōmodamus illas res que eodē in essentia debēt reddi scilicet que
non transeunt in possessionē recipientꝭ vt equū măcellū ꝛ hmōi sed
mutuamus illas res que transeunt in possessionē recipientꝭ vt de/
narios tibi mutuo .i. cum sint mei dando fiunt tui Unde cōmoda
rius de casu fortuito regl'ariter non tenetur nisi in tribus scꝫ si int̄/
uenit culpa mora vel pactū. Nota ꝙ culpa dicit̄ tribus modis
interuenire videlicꝫ omittēdo abutendo ꝛ delinquēdo. omittendo
qꝛ cōmodicariꝰ nō adhibuit oēm diligentiā q̄m potuit ꝛ debuit ff
de actōnibus ꝛ obligatōnibꝫ l i § xviij. q̄ꝫ abutendo p̄n qꝛ cōmo/
dicariꝰ equū ad nundinas deberet ducere duxit tn̄ ad bellū ff depo
siti l i. delinquēdo qꝛ rem cōmodată cōmodarius vendidit ff e l i ꝛ
dicit̄ cōmodatū q̄si vtentꝭ cōmodatū ē āt cōmodatū alicuiꝰ rei ad
aliquē vsū gratuito fctă concessio ꝛ addit hosti in tēpestiue nō reuo
cando Hec in c vnico de cōmodato ꝑ textū ꝛ doctores et nota ibi
dē ꝙ culpa ē duplex. vna ē q̄ adhibet̄ in custodia rei ꝛ de tali loq
tur p̄ncipiū decretal' de cōmodato. sꝫ alia ē culpa in q̄ casus fortui
tus accidit ꝛ de illa culpa loq̄tur mediū textus eiusdē decretal'. exē
plū aliq̄s ꝓhitus ē transire cū equo cōmodato ꝑ locū vbi latrones
erant ꝛ transfecit ꝛ sic ē in culpa hec io an Jtē ꝯm textū eiusdē de
cretal' dꝛ culpa lata q̄ est nō intelligere qđ oēs intelligūt vel nescire
qđ om̄s sciunt. leuis culpa est que desidia vel negligētia excludens
solicitudinē prudentialē q̄ꝫ diligens eiusdē ꝓfessionis adhiberet. le
uissiă culpa ē q̄ a diligentissiō hoie poterat p̄caueri cōmodariꝰ gua
sui recipiēs tenet̄ de om̄ibus hijs hosti.

Om man stiel i lethingh Cap̄ cxv

Siquis impetit̄ in expeditōe ꝓ furto a quocū
q̄ꝫ fuerit ipetitꝰ ꝛ res ille nō fuerint inuente
sub eo defēdet se cū duobꝫ qui sibi sūt vicini
ores in toffte i illa ꝑte nauis ꝛ cū alijs sex quoscūqꝫ
habere poterit de ill' qui secū sunt i naui ꝛ si tot non
sunt in naui defendit ꝑ illos qui in ea sunt exceptis
ill' qui eū impetūt Si cōuicerit euꝫ ad res valentes
dimidiā marcā vel plus fiat de eo sicut de alijs furi
bus ꝛ amittat oīa q̄ ibi hꝫ ꝛ insuꝑ portōꝫ suā domi

Sz si domū venerit nō causat⁹ vł ꝓ se legē in expe ditōne firmanerit ⁊ nō dederit eā anteq̄ domū venerit tūc defendet se iuramēto xij hoim.

Om mā stiel i lethingh Cap cxv.

Vordhē mā secthz i lethingh for thyffneth aff styres mā ellē aff noghē skipper oc tages hā nū icke i hende tha scal han warie sigh mz to men thē hannū ere nest om toffte a thz bord thē han er a oc sex andhē skipper hwilke hā kan til fo En ere ey so mange til tha warie sigh mz the ther til ere vthn̄ the mē thē hannū secthe felle the hānū til halff marks coste ellē mere tha fare mz hānū som mz andre thyffue oc haffue bode forgiorth the coste thē han haffuer thē oc sin howz loch hiemme En kōmer han wsecthz hiem ellē festhē logh i lethingh oc gaff hēnte ey fǿre en hā kom hiem ta scal hā warie sigh meth xij menz eedh.

Siqs impetit Rōnabile ē cū pauc ꝑt expeditiōez sed q reus inuentus ꝑdit portōem suā quā hz domi nō placet fm leges impia/les dūmodo alias res ablata restituat dn̄o quia soluz tenet ad rei restitutōem ⁊ ad penā crimīalr vel ad duplū seu quadruplū ciuilr insti de obligatōnib q̄ ex delicto nascunt § māifestus ⁊ § finali. Itē de restitutōe furti cū emēda dupli ꝯcord lex nrā s̄ c c lxxxviij si fur furatus in textu ⁊ in glo.

Finis Secundi libri.

Registrum Secundi libri.

Om sandmen Cap i
Hwar om sandmē sculle swarie c ij
Hwre the sculle swarie c iij
Hwre sandmen sculle i tages oc aff c iiij
Om sandmē tage mere en rette heste leie c v
Nar sandmen sculle swarie c vi
Skyl sandmen ath c vij

Om mandrab c viij
Om ey males loglige effthē c ix
Om konīgh giffuer effthē maal c x
Huilke ſandmen til ſculle c xi
Hwre the ſculle ſwarie c xij
Om teghn̄ gialdh c xiij
Om affhogh c xiiij
For huilke affhogh ſandmē ſculle ſwarie om c xv
Om quinne teckt c xvi
Om quinne wordhē woltaghn̄ c xvij
Om lønlige c xviij
Om kone døør aff barn c xix
Om ſlegefredh dathē c xx
Om markeſkel c xxi
Om man wordhē fredløs c xxij
Om cloſthē ma fredløs man taze c xxiij
Om orregedh man c xxiiij
Hwo ſcal etthe booth vpholde c xxv
Hwo bøde ſcal mz annen c xxvi
Om man hwſer fredløs man c xxvij
Om man ſwaries til bødhē c xxviij
Hwre man ſcal dele herrewerck c xxix
Hwilkhz herrewerck er c xxx
Om man ridhē annē manz korn vp c xxxi
Hwilket manz hws er c xxxij
At landbo er ſelff huſbonde for ſigh c xxxiij
Sex ſculle withne om herrewerck c xxxiiij
Om noghē manz fa draper man c xxxv
Om man fødher wille diwr vp c xxxvi
Om mā fanghē død aff thz thē ey lewer c xxxvij
Om mā haffuer hws a annē māz iordh c xxxviij
Om man røffues i annē māz hws c xxxix
Om neffningh c xl

Om raan liwses oc følges ey c xli
Naar neffningh sculle swarie c xlij
Hwre the sculle swarie c xliij
Om hwor møghz raan ma swaries c xliiij
Om bo raan c xlv
Om hiorth raan c xlvi
Om man faller for raans dele c xlvij
Om mā slaer annē māz aghē ellē engh vp c xlviij
Om wodes gerningh c xlix
Hwre gāmelth barn hellith mo bryde c l
Hwre neffninge sculle i tages c li
Om noghē man wil ey neffningh ware c lij
Om neffningi sculle ey om skilie a thē samme dag
thē the i tages c liij
Om vmbosmā wil ey kreffue neffningh i c liiij
Om neffningh skilie at c lv
At mā scal ey selie sin swē leen i handh c lvi
Om neffningh døør eller far borth c lvij
Nar raan scal deles c lviij
Om mā wordhē deelth meth raan oc wil ey sithē
stande til retthe c lix
Hwilke neffningi sculle skilie om raan c lx
Om fellegh oc wedh oc gialdh c lxi
Om borge c lxij
Om man ganghē i borghē for thē man thē liff el
ler lymmer haffuer forgiorth c lxiij
Om hin wil fly thē borge setthē c lxiiij
Hwo borge scal ware c lxv
Hwo mo eller scal swarie c lxvi
Hwre bryde mo raan swarie c lxvij
Om feldh man at loghē c lxviij
Om mā taghē feldh man til sigh c lxix
Om feldh mā haffuer annē manz fa c lxx

Lagsogth mã mo ey oreghe sigh c lxxi
Hwilketh aghẽ raan er c lxxii
Nota pactũ legis cõmissarie fit hoc modo vendo ti bi fundũ certo pcio puta x scz qꝫ pacto tali adiecto qꝫ si infra mensem non solueris decẽ fundꝰ sic michi emptꝰ ff l cõmissaria § de pactis pig legis cõmissa rie iii de pigno c significãte p textũ ꝛ ber.
Om afferrie c lxxiii
Om mã hugghẽ i annẽ mãz skow c lxxiiii
Om mã aghẽ ower ãnẽ mãz aghẽ ellẽ engh c lxxv
Om mã vfyrmer annẽ a farne waie c lxxvi
Om konighñs men brydi oc biscops c lxxvii
Om biscops neffningh c lxxviii
Om neffning skyl at c lxxix
Hwre sectes scal for helligbrøde c lxxx
At neffnigi sculle ey tiende fra kirke gãge c lxxxi
A hwem helligbrøde mo gøres c lxxxii
Hwilke tide hellith i brødes c lxxxiii
Dagh scal neffnes thẽ hellith brydes c lxxxiiii
Om vmbosman neffner dagh thẽ helligbrøde gior des c lxxxv Nota mã mo ey ware foghz oc sandman lii c i in fine
Om for en saag gialdes flere tre mark c lxxxvi
Om thyffneth c lxxxvii
Hwor fore thyff mo henges c lxxxviii
Om vmbosmã wil ey tage tyff aff bondẽ c lxxxix
Om thyff stiel mynne en halff mark c xc
Ath bonde mo ey lade thyff løbe vthñ things dom c xci
Om vmbosmã ladhẽ thyff løøs c xcii
Om mã taghẽ thyff noghz i hende c xciii
Hwor til mã scal withne haffue c xciiii
Om bandh c xcv.

Hwre mā scal lede effthē sine stolne coste c xcvi
Om noghē mā ganghē wedh the coste i by c xcvij
Om noghz hittes vndhē bondhn̄s laas c xcviij
Mange mē mwe bindes for en saagh c xcix
Om noghz hittes vndhē bondhn̄s søns laas cap̄ c
Hwre møghz mā mo forgøre mz styldh c ci
Om naam c cij
Hwo i taagh mo gange c ciij
Om landbo wordhē thyff c ciiij
Om mā tagsetthē sine coste i annē māz hefft c cv
Om mā hitthē annē a sin hesth c cvi
Hwre mē sculle søge effthē randne saagh c cvij
Om mā wordhē sworen til thyff c cviij
Om mā kaller annē tyff ower thwerthing c cix
Om thyff er siwg ellē ey hiemme c cx
Om randsages i hws oc bondhn̄ er ey hieme c cxi
Om fynd c cxij
Om mā hitthē sølff ellē guld c cxiij
Om mā fanghē annē noghz atgøme c cxiiij
Om mā stiel i lethingh c cxv

Concordancie Secundi libri
Om samdmen li ij primis xij c ⁊ li iij c xlix
Om effthēmaal li ij c ix ⁊ x
Om bøøl saagh li ij c ix
Om mādrab li ij c viij ⁊ xiij ⁊ xix ⁊ xxi ⁊ sex seq̄n
tibus ⁊ xxviiij ⁊ duobz seq̄ntibꝰ ⁊ l ⁊ li iij c xxij ⁊
xxiiij Nota heredes defuncti recipiāt vnū saal
pro emenda ⁊ gørsom li ij c xxvi § vltimo
Om herrewerck li ij c xxvij ⁊ quinqz proximis ⁊
xxxvij ⁊ pximo ⁊ li iij c xliij
Om fa draber ellē saar man li ij c xxxiiij ⁊ c sequē
ti ⁊ li iij c xxxiiij

K

Om raan li ij c xxxviij ⁊ decē ꝓximis ⁊ lviij ⁊ tri
bus ꝓximis ⁊ lxvi ⁊ ꝓximo ⁊ lxxij ⁊ quatuor ꝓxi
mis ⁊ li iij c l

Raan oc wrtpēnīge li ij c cxiiij § vlti. ꝓ reb⁹ quas
hꝫ in possessiōe non pōt agere ꝓ raan li ij c lxxv § i
pro re valēte dimidiā marcā potest adiudicarī raan
li ij c xliiij § i

Om neffningh li ij c vi ⁊ xxxix ⁊ xlij ⁊ duob⁹ ꝓxi
mis ⁊ li ⁊ quatuor ꝓximis ⁊ lx ⁊ lxxviij ⁊ proxi-
mo ⁊ lxxxi

Om hellitbrøde oc blodwide li ij c xlix ⁊ ꝓximo ⁊
lxxviij ⁊ lxxx ⁊ sex ꝓximis

Om wodes gerning li ij c xlix ⁊ li iij c xxxviij ⁊ lv

Om bood li ij c xviij ⁊ proximo ⁊ li iij c xxij ⁊ tri
bus proximis

Om laan oc giald oc wedh oc felles fa· li ij c lxi ⁊ c
xiiij ⁊ li iij c lvij

Om logh festes vthā thingh li ij c lxi

Om borge li ij c lxij ⁊ tribus ꝓximis

Om lage aldhē li ij c lxv ⁊ li i c ix ⁊ viij quasi con
tra xxxvij

Om lagfeld mā li ij c xxij ⁊ lxviij ⁊ trib⁹ ꝓximis

Om naam li ij c lix ⁊ lxi ⁊ lxx ⁊ cij

Om farne wa·ie li ij c lxxvi

Om herremāꝫ brydi li ij c lxxvij ⁊ li iij c vij ⁊ viij ⁊
xv ⁊ xviij ⁊ xix

Om brydi li ij c lxvij

Om thyffneth li ij c lxxxvij ad finē secundi fere ꝑ to
tum ⁊ li iij c l ⁊ lviij

Om withne oc hiemel li ij c xciij ⁊ c ꝓximo

Om taagh li ij c xxx ⁊ cl ⁊ clx

Om vinbosmā li ij c liiij ⁊ lvi ⁊ lxxxv ij ⁊ ꝓximo
⁊ xci ⁊ xcij ⁊ ciiij

Om rādsaghū li ij c xcvi ⁊ quatuor ꝑximis ⁊ cxi
Om fyno li ij c cxij ⁊ ꝑximo
Om gømsel fa· om wyrthe penninge om købīngh logh li ij c cxiiij
Om saar oc affhogh li ij c xiiij et xv ⁊ li iij c xxvi ⁊ duobꝰ ꝑximis ⁊ xxx ⁊ nouē ꝑximis
Om sannen oc at sannen scal ey ware righē oc kerce in principio ꝑlogi ⁊ li ij c iiij ⁊ vij
Nota contra illos qui nolūt admittere testes li i c i ⁊ iij ⁊ viij bñ ⁊ xvi ⁊ xviij ⁊ xxxix ⁊ xl ⁊ li ⁊ lij bene ⁊ secundo li c vi ⁊ xxxi ⁊ xxxiij bene ⁊ xxxix bene ⁊ lxxi ⁊ tribꝰ seq̄ntibꝰ ⁊ lxxv ⁊ xciij ⁊ duobz sequentibꝰ ⁊ cv ⁊ cxiiij ⁊ vij ⁊ iij li c vi ⁊ xxxix ⁊ xlvij ⁊ li ⁊ lxvi ⁊ lxviij

Incipit liber Tercius.

Om lethingh Caplm primū.

Quando expositio q̄ dicit lethingh fuerit edctā quotquot fuerit i vno haffne vadant ita ꝙ quilibet illoꝝ suo anno sine omī noiatōe q̄ dr neffnd nisi aliquis sit adeo senex vl' iuuenis ꝙ nō possit ꝑter hoc vl si mulieres vl' clerici tñ oēs isti mittere dēnt ꝓ se ydoneuꝫ Itē nota ꝙ gubernator qui dr styres mā nullū pōt cogere in expeditōꝫ ire q̄diu ali⁹ inueniri pt in illo haffn qui ī expeditōe nō fuerat postq̄ ille fuit Sꝫ si aliquis voluerit ꝓ aliquo ꝑgere qui su⁹ haffne brodhē er hoc nō pōt gubernator impedire.

Om lethingh Capitulū primū.

Thē lethingh biwdes wth e so māge som i en haffn ere tha fare hwer sijth aar vthn neffnd vthn at mē ere so gamle ellē so vnghe at the ere ey føre atfare ellē quiner ellē lerde mē alle thijsse sculle fa mē fore thm̄ tho the thē føre er Styres mā ma enghn nøde til atfare i lethingh e medhn annē mā er til thē er i haffne lagh mꝫ hannū thē ey haffuer faret sithn hā foor En wil noghē føør mā fare for annē thē hās haffne brodhē er thꝫ ma styres mā ey formene.

Sciendū ꝙ c i ij iij iiij ꝛ v sunt abrogata valꝫ tñ coꝝ scia qñ ex expeditō regꝭ fieret ꝑ naues vl' ꝑ terrā ad imponendā penā nō venientib; vl' nō ꝑpatis. Itē Nota ꝙ tertus hui⁹ c nō loquit̄ de nouis theolonijs ꝛ iō defect⁹ iste corrigit̄ ꝑ thorō in cor § xlix.

Om leie dreng ellē trel kōmer i lething c. ij

Nullus pt suū mercenariū qui leie drengh dr mittere in expeditōeꝫ nisi gubernator voluerit qr si venerit in expeditōem de haffne ꝓ bondone dꝫ carere cute sua Sꝫ si ꝓuus venerit in expeditioneꝫ in

domestici sui haffne tūc pōt eū rex ad se recipe si vo
luerit vel restituere eū libertati.

Om leie dreng ellē trel kōmer i lething. c. ij.

Bonde ma ey sin leie drengh sende i lething for
sigh vthn̄ at styres mā wil forti at kōmer leie
drengh i lething aff haffne for bondhn̄ tha scal han
miste sin hwdh En kōmer trel i lething a hās hus-
bonde haffne tha ma komīghn̄ tage hānū til sig om
hā wil ellē male hannū frels for hwer mā.

Nullus pt suū mercenariū ⁊c̄ Itē c vi vij ⁊ viij nō obſuanť ⁊ qđ
dicť de ſuis scilic3 trel de tali vide hic ⁊ specialiter in lege erici re/
gis c xcv ⁊ xcvi. Nota octo p̄ma capitľa tercij libri sunt abrogata
q2 nō sunt mō in vsu moderno Itē § p̄mi capitľi p̄mo libro scilic3
Nomīati de cōsanguinitate ē abrogatus vt pt3 ꝑ thorð in correctiōe
§ lxxxvij nec etiā pōt esse in vsu moderno. Itē capl'm xxxuij p̄mi li
scilic3 Quilib3 bondo pōt vēdere. est abrogatū vt per c ix claustra/
les li iij Itē § capitľ xxx Vitricus scilic3 Nota ꝙ quicunq3 tutor li
pri est abrogatus vt p3 ꝑ thorð in cor § xlvi. Itē capl'm xxviij Si
qs iurať li ij ē abrogatū vt pt3 ꝑ constitutōz erici regis dacie § xiij
⁊ ꝑ thorð in ꝯstitutōe voldemari reg̃ dacie in cor § lxxij ⁊ ē rō iu
ristar̃ ⁊ iur̃ diuino ⁊ in legib⁹ impialib⁹ q2 excitat ⁊ inuitat hoies
ad delinq̄ndū ⁊ occidendū ⁊ ideo includit in se mortale pctm̄ ⁊ iō
reuocanda q2 manifeste sit ꝯ deū vt pt3 in ꝓlogo huius legisterij i
ij § in fi ⁊ hec lex p̄scripti c siqs iurať ꝓprie nō est lex vel cōstitutio
q2 lex donū dei ē ff de legib⁹ l lex ē ⁊ etiā facit ꝓ h̄ c i de immūitate
eccl'ie li vi sed aliq ꝯ q̄si homicidā excusare volentes qui se vel sua
defendere cogatur ⁊ in defensiōe illa inuasorē occidit ⁊ ista rō ē sat3
possibil' vt infra e c xxij Siquis alium occiderit § vltimo in fine.
Item capitulū lix infra e Sepes est abrogatū vt pt3 ꝑ thorð in cor
§ xliij ⁊ ista abrogatio fit in p̄ncipio huius capit. Itē ij § c xxxviij
p̄mi libri sc3 placitū ē abrogatus vt pt3 ꝑ modernū ⁊ cōmunē vlu3
q2 nō admittunť pauciores in testiōnio placiti q̄3 octo.

Om hestelete oc brynie Cap iij.

Gubernator d3 sibimet acquirere equū ⁊ loricā
⁊ recipiat de quolib3 haffne ix modios siligi
nis ꝓ vtroq3 in festo sc̄ti michael' ⁊ tn̄ nō nisi illis
annis q̄n expeditio exierit Quicunq3 gubernator
qui nō est exactor aliquid ap̄li⁹ exegerit cū violen-

tia soluat regi tres marcas ⁊ si exactor ē careat ex
actione sua.

Om hesteleie oc brynie Cap̄ iij.

Styres mā scal selff fanghe sigh hest oc brynni
oc taze aff hwer haffne ix skeppe rogh for bo
de at sci mikels mysse oc tho ev anōhē aar en thē le
thingh ganghē wth Hwilkhū styres mā thē ev er
vmbosmā oc taghē mere mz noghē thwangh hol-
de komīghū op iij mark en er han vmbosmā misthe
sijth leen.

Om vaben Caplm iiij.

Quilibz gubernator dz habere integraliter oīa
arma q dicunt̄ fulmāz vaben ⁊ vnā balistā ⁊
xij pila triducta hoc ē tre thylth pile ⁊ vnū qui scit
sagittare si ipē nescit Itē quilibz haffne bonde qui
i naui ē dz hēe clipeū gladiū ferreū pileū ⁊ lanceā.

Om vaben Caplm iiij

Hwer styres mā scal haffue fulmāz vaben oc thē
til eth arnbørst oc tre thylth pile oc en mā thē
skiwde kan thē mz om hā kan ev selff skiwde Oc
hwer haffne bonde thē a skib er scal haffue skioldh
oc try folke vabē Swerd iernhath oc spiwd.

Hwo skib scal til rezhe Cap̄ v.

Nauez ⁊ oīa vtēsilia q̄ dicunt̄ skib rede ⁊ clipeū
dn̄t oēs emere qui sunt in nauigio Sz guber
nator dz nauē edificare ꝑ pecunia tanta de quāta
oēs qui in naui sunt cōcordauerit Sz si noluerit in
hoc ꝯtētus eē tūc pn̄t illi qui i naui sunt met edifica
re sibi naui tn̄ nō pn̄t ei ꝑ udituū facere hoc ē forkøp
cū vna marca vl' duabz Itē ferā naui omīs illi qui
sunt in ea qui dicunt̄ skipp dn̄t illam in die illo qui
eis ꝑfixꝰ fuerit ad aq̄ trahere Sz qui n̄ venerit pe
na puniat̄ pecuniaria ꝑut arbitratuz ē iter eos ⁊ si

aliquis diu tenuerit eā ⁊ exponere noluerit guber-
nator pt agere i eū.i.extorqre illā ab eo cum tribꝫ
marcis hoc dn̄t ſcire qui vocant̄ ſtyres men vl' ſkib
neffnig quos quidā for wide neffnig ⁊ illā q̄ dr wide
n̄ dꝫ ſibi gubernator vſurpare ſꝫ dn̄t ꝑuenire ad cō
munē vtilitatē oīm i naui exiſtēciū Dꝫ ſi extorſit
eā cū tribꝰ marcis tunc gubernator dꝫ habere tres
marcas ⁊ alij qui dicunt ſkippere debēt tollere illā
pecuniā q̄ dicit̄ widhe.

Hwo ſkib ſcal til redhe Cap v.

Skib oc ſkib rede oc ſkiolde ſculle alle the men
thē i ſkiben ere købe en ſtyres mā er ſkyldng
ſkib atgiøre for ſo māge pēninge ſō ſkipp worde om
ſatthe En wil hā ey atorwes at thꝫ the haffue hā
nū bodhꝫ tha mwe ſkipp giøre thm̄ ſelffue ſkib tho
mwe the hānū ey forkiøb giøre mꝫ en mark ellē to
Thē ſkib ere giorde tha ſculle alle ſkipp a thn̄ dag
thē thm̄ wordhē forlawt ſkib vtdrage oc vp drage
thē thꝫ hiem kōmer En hwo ſō kōmer ey til gia de
ſo wide ſō wide wordhē lauth oc ſkipp giffuer ta til
En ſo lēge ma hā thē wyth er holde the wide at ſty
res mā ma thm̄ dele wt mꝫ iij mark Thꝫ ſculle wi-
de ſtyres mē ellē ſkib neffni g thē ſōme kalle fare wi
de neffnig The wide ſculle ey ſtyres mē haffue men
ſculle legges til alle ſkippers therff En deel hā tꝫ m̄
wt mꝫ iij mark ta a ſkipp wide oc ſtyres mā aa iij
mark.

Om noghē mā fellē vdgerd Cap vi.

Siquis detinuerit ꝑciuꝫ nauis l' aliqd ius nauis
⁊ ꝑciū clipeorꝫ qd dr ſkio dekiøb vl' noluerit ci
baria ad nauē def rre die ſibi ꝑfixo l' alias rs quas
ſecuꝫ tenet̄ de iure ferre l' alicui alteri qui ſuꝰ haffne
brodhē ē cōmittere ⁊ ſi illi qui vocant̄ ſkippere hoc
teſtant̄ tūc pt gubernator tollere pecora ſua ad na-

nez q̄ d̄r stawēs hoc tn̄ ꝑuiso ꝙ n̄ pt hoc facere anq̄ꝫ
nauis sit ad aquā ducta hocē vtskøth ⁊ res i por-
tate ⁊ die p̄fixo p̄terito Sꝫ si gubernator n̄ recepit
pecora sua ad stawen anq̄ꝫ de portu nauigauerit tūc
n̄ pn̄t eiꝰ officiales postea recipe eo absente nec ipse
met postq̄ꝫ domū venerit anq̄ꝫ ꝯuicerit eum ꝑ leges
Sꝫ si pecora alicuiꝰ fuerit ablata ad stawen ⁊ ille
noluerit ea redimere anq̄ꝫ nauis deducebat postea
redimet in duplo plus q̄ꝫ deberet priꝰ.

Hesthē noghē mā skips werth eller skips redhe
ellē skiold kiøb ellē wi[illegible] y sine wiste føre wth
til skips a rete lagdagh ellr̄ [illegible] dhē coste thē han er
skyldug vt atføre anthn̄ selū mꝫ atfare i lethig ellē
sine haffne brødre i hād at sellis oc withne thꝫ skip
per ta ma styres mā tage hās fa til stawēs tho ma
hā ey tage annē māꝫ fa til stawēs før en skib er vt
fløth oc kost a førth oc thn̄ lagdag gāghē thē skipp
wor forlagth En taghē styres mā ey fa til stawēs
før en hā faar aff haffne ta mo hās wornet ey sithn̄
tage thē effthē methn̄ hā er borte oc ey hā selff sithn̄
hā hiem kōmer føre en hā søghē thꝫ wt mꝫ loghn̄
En thē bondēs fa worder taghn̄ til stawēs oc wil
hā ey løse før en skib bort far ta løse mꝫ halffue me
re en han sculle føre.

Om konīghn̄s mā oc biscops mā. c. vij.

Si hoīes regis vl' epoꝝ habuerit mās̄iōꝫ vnā vl'
plēs tenent eē armati qui dicunt fulweffnet ⁊
ꝑgere i expeditōe i expēsa ꝓpria sꝫ si domi sederit si
ne legittiō īpedimēto vl' licētia soluat regi de quali
bet curia terciāꝫ ꝑtē vniꝰ haffne vl' remaneat indhe
bonde si noluerit soluere qd̄ dictū ē.

Hware thē konīghn̄s mē ere ellē biscops hwat
heldhē the haffue eth bo eller flere tha ere the

skyldugè athaffue fulwaben oc fare i lething a the
re eghñ coste oc tage theē male En sidhē hā hiem
me vthñ laghe forfall ellē orloff gialde konighñ aff
hwer gardh hā haffuer en trithings haffue ellē wa
re indhe bonde om hā wil ey gialde som sauth er.

Si homies 7c Nota q̄ de textu isti⁹ c pōt elici q̄ si terre bondoni
vl' regi p iure suo fuerint estiāte q̄d iurj vel q̄d agendū fuerit ptz in
cor p. tbord § lxxviij 7 i ɔstitutōe regine margarete voldemari filie
§ xxiij 7 in constitutōe erici regj dacie § iiij.

Hwo man mo taghe Caplm viij.

Rex p̄t sumere sibi homies p totū regnū suuz in
quocūq̄ nauigio voluerit 7 dux i ducatu suo
7 filij regū 7 cogti regū vl' comites ñ recipiūt hoies
id ē fidelitatē ab aliquib⁹ Epi etiā nō recipiūt ho
mines extra epatum suum.

Hwo man mo taghe Caplm viij

Konighñ ma sig mā tage ower alt hās righe i
hwilke skiben som han wil oc hertugh i hās
hertughdom oc andhē konighñs bøn eller frendhē
ellē grewer taghe ey mā vthñ there eghñ leen Oc
bisp sculle ey mē tage vthñ theē biscops døme.

At mē mwe ey skippē mynske.c.ix.

Claustrales nō poterāt terrā de qua plenā land
wern soluebat emere post gñale consiliū quod
innocēti⁹ papa celebrauit Sz de terra quā postea
emerant faciāt expeditionē vel cōponant p̄m volū
tatē regis silr̄ ē de oībus monachis.

At mē mwe skippē mynske.c.ix.

Klosther mē mwe ey iordh kiøbe thē landwern
gick aff sithñ thz general consili war thē inno
cenci⁹ pawe haffde Hwat sō the haffue sithñ kiøpt
thē aff sculle the anthñ lethingh vtgiøre ellē fange
aff konighñ so som hās willie er thz holdes bode
om gramwncke oc sorthe oc om alle mwncke.

Claustrales Legex de c nup de decimis qr de acqsitis pdijs post cõ silium tenent dare decimas vt in dicto c nup ɀ vt ibi notatur istud cõ silium fuit celebratum sub anno domini M cc xv pontificatus Inno/centij Anno iij vt in speculo historiali vel km alios Anno dñi M cc xviij põtificatus Innocētij Anno xvij.

Om lerde mēz iordh Caplm x.

Sacerdotes caste viuētes in nllo puiāt regi hoc est sculle enghñ retzsel opholde siue mansionē habuerint in terra eccle sue siue in ꝓpria.

Presthē thē renlighe wille leue sculle affeeth bo enghñ retzsel opholde hwat hellē thz bo er a kirkēs iord ellē a theē eghñ iord om the haffue.

Sacerdotes. concor c non minꝰ in glo ꝟ tributo de immūitate ec/clesie. Nota ꝙ ordinatū ɀ districte ꝓhibitū in constitutõe regꝭ vol demari § it est ne quis cuiuscūqꝫ conditõis existat se de bonis sa/cerdotū seu clericoꝝ decedentiū nisi veri heredes aliqliter intromit tere psumāt Itē in constitutiõe cristoferi regꝭ filij voldemari regis dacie § i dicit ꝙ epi ɀ psone ecclesiastice iuribꝫ iurisdictõnibꝫ ac li bertatibꝫ suis bonoꝝ ɀ familie gauderi debeāt libere ꝓut ex antiq̄ consueuerūt. Siue mansionē habuerint in terra eccl'ie. Nunqd rectorie domꝰ scilicꝫ dos ecclesie gaudꝫ immūitate eccl'e dicūt inno ɀ io an ꝙ sit ꝙ tales domꝰ sint fctā sctōꝝ dño ꝯsecte vt notatur extra de immūitate eccl'e c iij c inter xvij q iiij idem statuimꝰ vbi de hoc notat ꝫ alij h ꝟbū intelligūt qñ domꝰ hmōi eccl'e vl' rectorꝭ sint in fra passus xl ab eccl'ia xvij q iiij sicut antiqtus ɀ si sint infra fines designatos xli ꝺ epc ꝫ certe vbi nō denegat immūitas licet vlteriꝰ distēt vnde iuxta opinionē primā dicā hmōi domꝰ etiā vlteriꝰ di/stantes immūitatꝭ ꝓuilegio gaudere ar extra de ꝯsec̄ eccl'e vl' altarꝭ li vi c i Item cū pma opinione innocencij ɀ io an concor statuta ꝓ uincialia ꝺ excōmunicamꝰ oēs q̄ de domibꝫ manerijs vel grādis archiepoꝝ epoꝝ ɀ aliaꝝ psonaꝝ ecclesiasticaꝝ ꝯ ipoꝝ voluntateꝫ vl' custodiā reꝝ eorūdē aliqd auferūt vl' ꝯsumūt aut iniuriose ꝯtra ctāt Itē denūciamꝰ excōicatos oēs illos q̄ eccl'ias iure suo malicio se ꝓuare psumūt aut ꝑ maliciā libertates earundē infringere vl' ꝑ/turbare contendūt Itē in cōstitutõe regine margarete regꝭ volde/mari filie pcipit ꝙ q̄libet psbiter habeat vnā curiaꝫ pncipaliorē in prochia sua ꝓ residētia sua liberā ɀ exemptā de oibus oneribꝫ re/gijs vna cū familia sua in dctā curia morante.

Om landbo vdgerdh Caplm xi.

Coloni cuiuscunq sitie epi siue sacerdotis siue claustri siue ecclie siue bondonis siue militis qui prius non fuerant excepti per priuilegia soluant expeditionē per se et plenū landwern si terrā arauerit que dicit rebozaghn nisi rex dimiserit eos exemptos.

Landbo e hwes som the ere biscops prsthes clo sthēs kirkēs bondēs ellr herremāz thr ey wore føre frelse oc vndhēt aghn mz priuilegi holde rp lethingh oc landwern om the errie rebdraghn iordh vthn at konighn ladhē thm frelse.

Coloni Ratio quia occupāt terrā in regno et sic res transit cū onere suo ad ecclām lxxij c i de cēsib; vbi de h.

Aff hwr møghz iord lething gøres wth.c.xij.

Quicūq habuerit terrā valentē marcā auri vl' plus faciat terciā ptē vnius haffne quia tercia ps n̄ inchoat a minori terra q̄ q̄ valz marcā auri Sz i terra valēte quatuor marcas argēti inchoat hoc ē tris sexta ps haffne sz de minori terra q̄ q̄ valz duas marcas argēti nullus faciat expeditōz Sz si ptētio orta fuerit iter gubernatores et alios qui vocāt vdgertz mē tūc dnt scursmē hoc ē farwtthe neffnig hoc ē suo discernere iuramēto quid icausatus dz exponere.

Bonde thr haffuer mark guld i iordh ellr mere giøre wt trithigs haffne forti at trithigs haffne tris ey a mynē en een mark guld En a fire mark sølff tris xij things haffne Aff mynē en ij mark sølff giores ey lethig En wordhr skelnet a mellō styres mā oc vdgertz mē ta sculle scursmē oc skips neffnig withne mz there eedh hwat hin scal wt giøre ther secthz er.

Aff hwr møghz feste landbo scal wtgøres.c.xiij.

Colonus qui soluit octo solidos argēti ad pensionem faciat sextā ptem vnius haffne et si minus

soluerit ad pēsionē ꝙ quatuor solidos argenti siue terra sit rebdraghn̄ ellē kēnelandh soluat solidū argenti ad mensam regis.

Af hwr møghz feste landbo scal wtgøres.c.xiij

Landbo thē redhē otte ørtugh sølff atskyldh giøre wth trithings haffne Thn̄ thē iiij ørtugh redhē giøre wt setthings haffne En redhē han myñe en iiij ørtugh sølff hwat hellē thz er rebdraghn̄ ellē kēneland redhe en ørtugh sølff til komighn̄s bord.

Om man boor a sin eghn̄ iordh oc taghē annē mãz fellet til sigh Cap xiiij.

Qui habitat in terra ꝓpria ⁊ recipit cōmūitatē alteriꝰ ad se siue sit ille hō alicuiꝰ dn̄ siue nō tantū soluat ad expeditōz quantū ipe priꝰ soluit.

Om man boor a sin eghn̄ iordh oc taghē annē mãz fellet til sigh Cap xiiij.

Hwilkhn̄ mā boor o sin eghn̄ iordh oc taghē annē mãz fellegh til sig hwat heller hin er herremā ellē ey giøre so wth som hā giorde føre.

Hwre herremē mwe feste iordh.c.xv.

Quicūqꝫ sit qui vocatꝰ herremā ⁊ non habuerit plenū plogs ari tūc pt recipere terrā ad firmā donec tantū habuerit quantū sibi sufficiat ad vnuz aratrū ⁊ inde nō facere expeditionē.

Hwre herremē mwe feste iordh.c.xv.

Hwilkhn̄ herremā sō haffuer myñe en ful plogs ari tha ma hā feste til sig iord e til hā haffuer ful plogs ari oc giøre tho ey lethingh aff thn̄ iordh thē han feste.

Quicunqꝫ ⁊c. q̄licunqꝫ homīes dominoꝝ possunt firmare terrā ⁊ nō soluere lethingh ē spāle ꝑuilegiū nobiliū.

Om mā haffuer iord i flere skiben.c.xvi.

Siquis habuerit terrā in pluribꝰ nauigiis ⁊ illā

totā arauerit ad vnā curiaꝫ ⁊ fructꝰ illius reponit in vno horreo vnā soluat inde solutiōeꝫ hoc ē en ret sel Sꝫ si in diuersꝭ locis reposuerit fructꝰ illos sol- uat etiā inde pl'es solutōes Itē siquis sederit i quer sede ⁊ arauerit terrā in nauigio ⁊ reposuerit fructū in horreo vbi sedet ⁊ nō in alio loco tūc soluat quer sede vbi sedet ⁊ nō alibi ⁊ nō expeditōꝫ Itē siquis sederit in nauigio ⁊ arauerit terrā iacentē ad quer sede ⁊ reposuerit fructꝰ in horreo in nauigio tūc fa ciat inde expeditōem ⁊ nō quersa·de Itē notanduꝫ ē ꝙ expeditō q̄ dr lethingh sꝑ dꝫ solui qđ dr ra·thes de fructibꝰ ꝑceptis de terra ⁊ non de seminibus ter re mandatis.

Om mā haffuer iord i flere skiben. c. xvi.

Haffuer mā iord i flere skiben oc errier thꝫ alt til en gardh oc legghe thꝫ alt i en lade tha retes thē ey aff mere en en retsel En legger hā thꝫ i flere lader tha redhē hā flere retsel Sidhē mā i quersa·de oc errier iord i skiben oc standhē lade thē som hā sidhē oc ey andhēsteth ta redhē hā quer sa·de oc ey lethingh Sidhē mā oc i skiben oc errier iord thē quersa·de ligghē oc legghē fruct i lade som i skiben er ta gør hā lething oc ey quersede lething scal e rethes aff thn̄ affgrøde thē taghn̄ er oc ey aff thn̄ thē ligghē i iordhn̄ ellē saa scal.

Siqs habuerit Rō qꝛ occupat domicilia in diuersꝭ locꝭ ⁊ ideo in diuersꝭ locis soluat expeditōꝫ secꝰ si occupat vnū domiciliū h dubi taꝭ qd sit quersede.

Mā mo ey købe annē māꝫ skiben vp. c. xvij.

Si quedā ꝑs domoꝝ alicuius edificata fuerit in nauigio vniꝰ ⁊ alia ꝑs in nauigio alteriꝰ tūc vbicūqꝫ fructꝰ exponiꝭ in horreo ibi faciat expediti onē Sꝫ quersede ⁊ alie solutōes soluanꝭ ibi vbi do mus illa q̄ dr ildh hws ē Itē siquis habuerit terrā

in nauigio alio ⁊ illā arauerit ad curiā in qua pri⁹
sedit tūc nō soluat inde pl⁹ q̄ vnā solutōem.

Mā mo ey købe annē māz skiben vp.c.xvij.

Standhē māz hwse somme i en manz skiben oc
somme i annēs tha hwore som ladhe standhē
oc ladet legges thē scal lething vtgøres ellē querse
de redhes oc andhē retzle rethes thē som the hws
standher Faar mā iord i annē māz skiben oc errier
thz til thē samme gard thē hā saath føre i ta gial
dhē hā ey thē fore mere en een retsel.

Si quedā Rō ptz ex pcedentib⁹ qlit aūt decime soluant eccl'ijs de
terrā fructib⁹ ptz extra de decimis.

At mē mwe ey skiben mynske.c.xviij.

Quicūqz haffne bonde habuerit tantū de terra
quātū sufficit ad vnū aratrū ⁊ postea pl⁹ eme
rit soluat de terra quā emit tantū quātū inde prius
soluebat ad expeditoꝝ ⁊ si min⁹ habuerit tunc pōt
emere tantū q̄ satis ē ad vnū aratrū Sz hoīes do-
minoꝝ pñt emere quātū sufficiūt q̄ faciūt quidquid
dñt qñ p rege ⁊ terre defensiōe vite piculū nō formi
dāt Sepe etiā ꝯtingit q̄ terra quā emerint hoīes
dñoꝝ ⁊ illa quā pri⁹ habuerint trāseat ad nauigiū
post mortē illoꝝ. Caplm xviij.

Hwilke haffne bonde thē haffuer en plogs errie
oc køper sithē mere gaar aff thē købe iord so
møghz sō føre aff hēnē gick En haffuer hā mynne
ta mo hā købe til so at hā haffuer en plogs erie En
herremē mwe købe so møghz sō the kwn orke for-
ti at the giøre thē fulth aff at the hetthe theē hals
for kōnī ghē oc for landsens fredh Offte wordhē oc
so at thē iord thē herremē køber oc thē the haffue
føre ganghē til skiben efthē there døødh.

Quicunqz haffne bonde Rō pme ptis q̄ res trāsit cū onere suo
vt s̄ c.c.xi. s̄ hoīes spāle pullegiū nobiliū vt s̄ c.c.xiij.

At men mwe ey to trithings haffne ſammel legge Caplm xix.

Si pueri qui dicunt ſyſkē ſiml' reſidēt in cōmunitate quotquot ſint ⁊ quātūcunqȝ valet terra quā hñt ⁊ eā arauerint ad vnā curiā nō ſoluāt de ea niſi vnā ſolutiōez Sȝ ſi ſepant tūc quilibȝ illoꝝ ꝓ ſe faciat expeditōz Itē nota ꝙ poſtq̄ ſemel ſepati ſūt ñ pñt poſtea ſiml' ponere terrā ſuā ⁊ inde dare vnā ſolutōem niſi aliquis eoꝝ fletfører ſigh ad aliū.

Widhe ſyſken ſammē i felleg hwre māghe ſom the are oc hwre goth iord ſom the haffue oc errie the hēne alt til en gard ta redhe en retſel En ſkilies the at tha gøre hwer for ſig effthē at the are ſkyldughe oc tha mwe the ey ſithñ effthē ſammel legge oc ware vndhē eth retſel vthñ at annē fletfører ſigh til hin annē.

Si pueri Rō ꝑme ptꝫ q̄ ſub vna familia ⁊ domo totū intelligit ſȝ ſi ſepant q̄ ſepatoꝝ ſepata ē rō C de donatōibꝫ int' virū ⁊ vxorē l ſȝ marit' ff de calūpniatoribꝫ l i fa glo de decimis c ad audientiā Itē Nota q̄ ſepata ꝑ diſiūctꝫ q̄ ꝯiūcta ñ valēt ⁊ ecōuerſo vt notat xvi q iij § pſcriptōnū ſȝ ꝯ ſepata ꝑmā naturā reaſſumat ff de collegijs illicitꝫ l i ff de ope libtoꝝ l plane ff de adulterꝫ l adult. Nota q̄ntū ſoluat ad expeditōz regꝫ de q̄libȝ haffne ptȝ ꝑ thord § lxxxviij Itē Nota frēs bona imobilia bondonū i cōmūitate hñtes ñ ſoluāt niſi vnā ſolutōz ad ius regū vt h ⁊ ſil'e ē li ij c i In q̄libȝ § ꝑmo.

Hwo ſtyres haffne ſcal erffue Cap xx.

Filius pt hereditare nauigiū qd̄ d̄r ſtyres haffne poſt prēm ⁊ prē poſt filiuȝ ſȝ ſoror nunq̄ nec mrē nec filius ꝯcubinarius licȝ prē ei ſcotauerit quidquid hȝ nec filia q̄ vbi nō relinquit filius legittimus poſt prēȝ tūc nauigiū qd̄ d̄r ſtyre haffn deuoluit ad regē Itē nota ꝙ nauigia q̄ ꝑtinēt ad epm ſequūt iudiciū epi.

Hwo ſtyres haffne ſcal erffue Cap xx

Son maa erffue ſtyre haffn effther fadher oc fadhē effthē ſøn oc brodhē effthē annen en ſyſthē

erffuer ey styre haffn eller modhē oc ey sleghefred h
søn oc ey dathē Tho at mā skødhē sin slegefred søn
alt thz han aa tha mo hā ey tho skøde hānū styres
haffne forthi at hwor som ey er atelkone søn effthē
fadhē ellē fadhē effthē søn ta erffuer konghū styres
haffn The styres haffne som til biscops dom ligge
the fylghe e biscops dom.

Frater post fratrē nauigiū hereditare dz si est heres su⁹ in aliis bo
nis ⁊ aliter nō § xix thord. Filius pōt Quare fili⁹ ⁊ non filia vel
mater q₂ tl'es psone nō sunt habiles ad huiendū in expeditiōe sicut
in simili de feudo in ti de q̄d successiōe in feudo c p success § ad fili
as q₂ potēti ad illū huiciū faciendū est tal' hereditas deuoluēda ar
de pthi in feu aliena p fredericū § firmit' qñqz tñ feudū deuoluitur
ad filiā pter pactū vl' q₂ tal' cōditōis ē feudū vt in ti de success feu
c sequit' § filia vero. Itē q̄ fili⁹ illegittim⁹ nō succedat ar ex vsib₃
feudi ti si de feudo fuerit ɔtrouersia c naturales vbi filii naturales
tm̄ ñ succedūt i feudo neqz soli neqz cū legittimis Itē ibi styrehaffn
Item Nota puilegiū eccl'ie q̄ bona ecclesiaꝝ non redeūt sub rege
sicut bona nobiliū vt s̄ e c xviij.

Om bothe maal Caplm xxi.

Siquis pro homicidio iustā firmauerit emendā
sine gørsom tūc soluat xviij marcas denarioꝝ
ter vl recōpensatōz plenariā qd d₂ ful wyrtingh p
tanta pecunia sz totū dz emēdari infra annū Sz il
lud qd vocat' gørsom tantū erit quantū fuerit pdi-
ctū qñ emēda fuit firmata q₂ quilibz tantū offert i
gørsom quātū timet i causa Sz si aliquis iurat' ad
emendā tūc hoc ē etiā xviij mark denarioꝝ ter sicut
dictū est. Om bothe maal Caplm xxi

Hesthē mā ful bødhē for mandrab vthū gørsom
tha bøde hā trynne xviij mark thz er trynne
atten mark pēninge eller ful wyrthing for so māge
pēninge en alt scal bødes indhū iamlinghe En gør
som er e som forre wordhē melth thē both festes for
ti at awe woldher mesth gørsom. Swaries mā oc

til bødhē ta er thz oc trynne atten mark som sauth er.

Siqs p homicidio Nota § in eodē c scz arve voldhē gorsom ē in pte abrogata vt ptz in ꝯstitutōe erici reg dacie § ix vbi dr ꝙ pro/hibitū ē vindicare in aliquē ꝯsāguineū insficient ꝗdiu vixerit qui occidit ꝛ s li ij c lxxij ꝗcunqz semē vbi dr ꝙ ath hwer mā scal dele sig til rette oc ey tage sig selff reth ꝛ s li ij c xxviij siqs iurat in glo § Nota phibitū ē. Recōpensatōz plenariā Nota fm leges impiales ff mand l si mādato ꝙ noie sufficient cautōnis intelligim⁹ pigno/ra vl fideiussores ꝯcor ber de ꝯuersiōe ꝯiugatoꝝ ex publico sup ꝯ sufficiēti ꝛ ꝯcordet text⁹ s li ij c ix § l in ꝯ sufficient valor.

Siqs p homicidio Pena crimial p homicidio ē in maiorib⁹ de/portatō i mīorib⁹ decapitatō vl bestijs subijci vt ff ad l corneliā de siccarijs l eiusdē § si ꝛ l penl ꝛ C e ti l is q cū telo p glo h tn ciuilr punit homicida ꝛ lz qs p h cito inuitat ad occidendū pt tn ista cō stitutō saluari attēt circūstantijs tre ꝛ raritate hoim ppt qs causas alit pt statui ar c nō dz de ꝯsangui ꝛ affini ꝗntitates autē emēde h posite sūt arbitrarie seu volūtarie Jtē in cert alijs legib i selandia habet de emēda ab hijs q faciūt homicid cōsilio auxilio .i. mefflot ꝛ folge oc ellr mz odh ellr egh ꝗlr emēdant ad amicos ad minus ix mark ꝛ ad regē ad min⁹ iij mark sic etiā tenent recipe pniam iux/ta c sicut dignum de homicid vide in legib seland c xxxi in ij li ꝛ c xlviij iij li de h xxiij q vlti c vlti ꝗlr peniteāt assistētes.

Mwor xl mark fylghe annē both. c. xxij.

Siquis aliū occiderit in expeditōe vl ꝯcursu qd dr samleth vl in placito vl in via placiti vl do mo ppria l in curia sua vl in hareth i qua ē rex vl i eccla vl cimiterio vl villa forēsi vl cū cultello l aliq̄ tenētē stiuā i aratro suo tūc soluat sp pter iustā emē dā xl marcas heredibz interfecti ꝛ alias xl marcas regi si obtinuerit pacē suā ꝛ iurat⁹ fuerit ad emen dā Sz si fugerit pace priuat⁹ emēdāt ꝯgti ei⁹ sicut pri⁹ ptactū ē Ceteꝝ in oibus pdictis locis quicūqz vulnerauerit aliquē l pdat⁹ fuerit qd dr baries sol uat sp vltra aliā iustā emēdā xl marcas bondoni et totidē regi Jtē vbicūqz fuerit alicui i locis pdictis insidie posite ꝛ insult⁹ tūc ille qui insult⁹ vl insidias

poſuit ſꝑ ſoluat vltra iuſtā emēdā xl mark bōdoni ⁊ xl mark regi ⁊ ille qui ſe defēdit iudicabit excuſa tus q2 quilibꝫ licꝫ oī iure defendere ſeipm.

Hwor xl mark fylghe annē both.c.xxij.

Dra·ber mā annen i lethingh ellē ſamleth ellē a thingi ellē a thing wa·ie eller i ſÿth eghꝫ hws ellē i thꝫ ha·reth thē konīghn̄ er i ellē i kirki ellē kir kegardh ellē i købingh ellē mꝫ knÿff ellē bonde thē hā holler a ſin eghn̄ plogh| tha bøde thē drap vthn̄ rethe mābødhē e xl mark hins arffuigh thē drabē worde oc ſo konīghn̄ om hā holdhē ſin fredh oc kō mer weth bødhē En flyr hā fredløs tha bøde fren dhē ſom førre er ſauth J alle thÿſſe ſta·dhē ther nw er ſauth hwilkhn̄ mā ſom wedhē annē ſaar ellē ba· rier tha bøde hā e ower annē rette booth xl mark bonde oc ſo konīghn̄ vthn̄ at annē wordher laghe lauth oc arath weeth J thÿſſe ſta·dhe ther ſauth er tha gilde hā thē arath wethe ſo ſom ſauth er oc hā were ſagheløs thē ſigh worde forti at hwer mā er loffuet mꝫ all logh at wa·rie ſig ſelff.

Siqs aliū occide. Thette er thn̄ reth ſom ſcriffuē oc ſtatfeſth er aff konīghn̄ oc righn̄s raad ſom kalles gardꝫ reth i konīghn̄s gardh vpa huſe oc pa feſte oc thn̄ ſāme reth er vnth oc giffuē all righn̄s raad ſom ere biſp ridder oc ſvene i hās raadh ere oc ſerdeles alle konīghn̄s vmboſmē oc hoffuꝫmē oc thn̄ ſamme reth er hwar the helſt ere Hwilkhn̄ en mā ſlaar i hiel bode lÿff for lÿff om hā wor dhē fanghn̄ mꝫ ferſke gerninghē En rymmer han vndhn̄ oc kēnes hā weth gerninghē tha e hwoñ hā wordhē grepen miſte ſÿth lÿff. Nota qñta fuerit emēda interfecti qre ſ li ij c ix ⁊ li iij c xxi ſiqs ꝓ ho. Siqs aliū Hic i iſto c fit dubiū qd ſoluat mādans vl̕ ꝯſiliū dās ſ corrigit̄ p thord § xp delictꝫ in l c ꝯtentꝫ. Villa foreſi Jn qlibꝫ vil la foreſi ſint veridici ⁊ neffningi ⁊ qlibꝫ illoꝝ ꝓ ſuo booſlot ſoluat ſex marcas thord § xvi. Nota de delicto inſultus ⁊ ſil̕r de pena ſ li ij c xxx ſiqs intrauerit. Itē de pena inſult⁹ i cōſtitutiōe erici regis dacie filij xpoferi regꝫ § i Itē de pena inſult⁹ in cōſtitutōe erici regꝫ porꝫ filij erici filij § i iiij ⁊ v Itē de pena inſult⁹ li i c xxij ſiqs aliū

occiderit § iij Itē de pena insult⁹ in correctōe legū § lxxxiij ꝛ sil'r § lxxxiij ꝑ thord Itē in ꝑncipio cōstitutōis erici regꝫ filij cristoferi.
In eccl'ia ꝛc̄ Nota h̄ nō loquiꝛ q̄ntū soluat auferēs violēter bona mobilia de eccl'ia sꝫ iste defect⁹ corrigiꝛ ꝑ cōstitutōꝫ erici regꝫ dacie filij ꝑorꝫ erici regꝫ § v. Nota insult⁹ nō iudicaꝛ ꝓ delicto xl mark nisi ꝑcedētibꝫ insidijs vt h̄ i c siqs occiderit § vlti. Nota vna rō corū ē q̄ dicūt ꝙ aliquē vulnerās cū cultro vl' cultello nō soluat vltra iustā emendā xl marcas qꝛ in textu hui⁹ capitl'i fit mētio de locꝫ ꝛ nō de cultello qꝛ cultell⁹ nō ē locus sic em̄ scribiꝛ in ij § hui⁹ c in om̄ibus ꝑdictꝫ locꝫ q̄cunqꝫ vulnerauerit aliquē nisi sit ibi mētio de cultello. Eller meth kniff Nota So scriff landꝫ domer aff landꝫ thinghꝫ oc andre gode mē mꝫ hānū Som ꝛvoꝛ her niels kaas her erick biornꝛ her iens mattisꝛ Ridder ꝛver ꝛvl morthn̄ krabbe oloff mꝛvnck laas daan ion viffersꝛ iep moghn̄sꝛ albret skeel erick ꝛvl moritꝫ nielꝛ oc las skate landh veffner oc fleꝛ gode mē som tha vpa landꝫthinghꝫ nerverendes ꝛvoꝛ oc saude for rette effthꝛ tomēꝫ til tale oc svar som hedh nis iepꝛ aff norfleen i hardsysel oc en hed pethꝛ kop mā aff lemꝛvijgh at ꝛvor saar mꝫ kniff ey giort i the sted hꝛ som logboghn̄ holder som er i lething ellꝛ samling ellꝛ a thingi ellꝛ a thingh ꝛvele ellꝛ i sijth eghꝫ hus ellꝛ i thꝫ hereth thꝛ kom̄ghn̄ er ellꝛ i kirki ellꝛ kirke gard ellꝛ i kobing ellꝛ bonde thꝛ holdꝛ a sin eghn̄ plogh tha er kniffs saar ey ydhꝛmeꝛ brode effther landꝫ logh en iij mark bonde bode oc skadhn̄ oc iij mark kōnigē Datuꝫ Anno dm̄ M cd lxi Sabbo ꝓximo an̄ festū beate margarete.
Siqs aliū occiderit. Notabile capl'm ꝛ equissimū qꝛ circūstan ag ḡuant delictū de q̄ ꝑ glo in c cū quidaꝫ de iuriuran sicut ꝑus s̄ li ij c xxij Siqs fuerit pace ꝑuatus defendere scilꝫ m vim vi repelleꝛ licet ff de iusticia ꝛ iuꝛ l vim vi ꝛ ibi ꝑ glo. Hic corrigiꝛ dubiū q̄d soluat regi ꝛ bondoni cōsiliū dans vl' mādans delicta ꝛ h̄ c ꝯtenta ꝑ thord § x q̄ mādet teneꝛ vt faciēs qꝛ idē mādare ꝙ facere de sen ex mulieꝛ ꝛ e ti c nup. Itē nota ꝙ hec correctio ꝑ thord intelligi dꝫ de iuꝛ regꝫ ꝛ bondonis qꝛ nichilominꝰ satisfaciat leso ꝓ dāpno ꝛ iniuria ꝛ idē ius ē de ratihabitōe qꝛ eadē rō in multis casibus.
Sequiꝛ vtrum aliquis ꝓ conui delicti husfredh oc gardfredh sit ip̄o iuꝛ pace ꝑuatus vl' liberabiꝛ ꝑ solutōꝫ xl marcaꝝ ptꝫ s̄ li ij c xxx
Siquis intrauerit in glo.

Draber mā annē a bøth bødhē. c. xxviij.

Siquis primo recepit emendā ꝛ postea occiderit hoiem vl' vulnerauerit vl' i ip̄o aliquo mō vindicauerit ꝓ illa causa ꝓ qua prius emen

dam suscepit si pacē obtinuerit ⁊ in terra iurat⁹ re
manserit ⁊ iuratus fuerit ad emendā primo expo-
nit totam emendā quā recepit ⁊ postea soluat iustā
emendā siue pro homicidio siue pro vulnere Sed si
aliquis dephensus fuerit pro talibus forefactis qua
lia dicta sunt i hijs duob⁹ capitulis ⁊ rex animad
uerterit in illū tunc nichilominus⁹ soluāt cognati ei⁹
duo saal q̄ vocant ettebooth quia hoc erit ei ꝓ pri-
uatione pacis hoc ē forful fredløøs maal qn̄ rex vl'
fecerit eū decapitari vl' alio mō i ipm duxerit vindi
candū. Draber mā annē a bøth bødhē. c. xxiij.

Dra·ber mā annē a bøth bødhē ellē saarer ellē
heffner a hannū nogher lwnde for thz maal
thē førre er affganghz holdhē hā sin fred oc
landhz oc kōmer weth bødhē tha lade wth førsst alt
thz thē taghz wor at boodh for the gerninghē ther
hin war førre with oc bøde sithn̄ retthe bødhē for
mandrab om dra·bz wordher oc for saar om sareth
wordhē En worder noghē mā taghn̄ for sodan ger
ningh sō sauth er i thijsse to capitel oc retthē konin
ghn̄ ower hās hals ta bøde hās frender the to saal
thē ettebooth hedhē forti thz staar hin for ful fred-
løøs maal thē konighn̄ lader ower hās hals rette.

Siqs p̄mo recepit Nota ꝙ h̄ ē defectus q2 tex⁹ iste nō loquit̄ de
ill' q infra treugas occidunt ⁊ vulnerāt vl' q̄ pena tl'es puniant̄ ⁊
ideo iste defect⁹ corrigit̄ ꝑ thord in cor § lxv. Prio occidet̄ rece/
pit emendā ⁊ postea occiderit hoīem ⁊ vulnerauerit Nota s̄m le/
ges ff ad trebel l q ita hosti fides s̄uāda ē xx q i noli ij q iij inocēs
s3 in h̄ casu sufficiēs cautō prāri nō p̄t ar de resti spo c lrās in fine ⁊
h̄ ꝓpt̄ fragilitatē cautōnis ⁊ iō testiōnū fideiussoꝝ ꝓ treuga l' pace
vl' inimicicia capitali vl' ꝓ mort; insidijs vl' mēbroꝝ vl' q̄cūq3 mō
ꝯsili adeo validū ē ⁊ firmū ꝙ ꝯ illō nl'a lex p̄ualebit hec accersi⁹ i
lege p̄allegata q ita. Dreber mā annē a both bødē Ellē i kirke ellē
i mā3 eg3 hus thz er orbothe maal sic itelligit̄ ꝙ occisor ad emēdā
vēire n̄ poterit nisi p̄us ꝓ eo intercesserit ꝯsāguinei interfecti i cō eri re.

Siqs p̄mo recipit Ratio i simili de rapina q₂ res ablata restituit̃ ⁊ cū h̄ triplū insti vi bonoꝝ raptoꝝ § i sed si aliqs opponit̃ ꝯ istō q₂ crimē p morte extinguit̃ C si reus vl' accusator mortuꝰ fuerit l i ⁊ ij. Itē ex delictꝫ defuncti heredes nō sunt puniēdi C de delictꝫ defunctoꝝ l vnica Rn̄deť ꝙ crimē extinguit̃ q̄ ad psonā nō at q̄ ad bona ar l si is ⁊ l q̄zuis C si pēdente appellatōe mors ⁊ q₂ p̄su mit̃ bona ad heredes puenire tenent̃ etiā in solidū ꝓpt imātatē cri minis sicut ples exceptōes ponunt̃ i glo si dicte l vnice a regl'a p̄n cipali. ⁊ p h̄ rn̄deť ad secundū ar q̄ ꝓpter si cog̃ti renunciauerūt he reditati ⁊ bonis equū ē eos i aliq̄ nō teneri ar l ij C de iuř deliberā di vt s̄ li i c xxvi p textū in fi.

Hwre bødes for valroff. c. xxiiij.

Quodcūqꝫ spoliatū fuerit ab aliquo mortuo siue sint vestimēta siue arma auꝝ vl' argentū vl de narij hoc vocat̃ walroff ⁊ ꝓ eo emendabit xl mark ⁊ si negauerit qui fecit defendat se p neffn i kyn.

Hwre bødes for valroff. c. xxiiij.

Hwat som mā røwer affthn̄ mā thē drapen er anthn̄ kladhē ellē waben ellē sølff ellē guld eller penninge om han haffde a sigh thz er walroff oc bødes for xl mark ellē waries mz neffn i kyn.

Nota ꝙ qui morientē molestāt aut sepulture iniuste impediūt aut funeri iniuriant̃ vl' ad domū moribūdi accedūt ipm vl' alios mole stant vl' eiꝰ rebꝫ signa imponāt cadāt ab actōe ⁊ in tantūdē ꝯdēp/ nant̃ heredibꝫ iniuriati ⁊ publicat̃ tercia ps scꝫ bonoꝝ eoꝝ ⁊ fiūt infames idē i eis q̄ circa funes peccāt C de sepulchro violato ⁊ pu blice auct Itē qui dn̄m nec dꝫ impedire sepultura pretextu debiti vl' cuiuscūqꝫ obligatōnis C de sepul viola l cū sit. Nunqd ꝓpter debitū sepultura alicuius poterit impediri dicūt quidā ꝙ nisi credi toribꝫ de solutōe debitoꝝ ab herede vl' cōsanguineis defuncti suffi ciens cautō deť de soluēdo dūmodo sufficiēs sit corpꝰ defuncti nō tradet̃ ecclesiastice sepulture i p̄iudiciū creditorꝫ sed ꝯ p regulā cui excōmunicamꝰ viuo cōmunicamꝰ ⁊ mortuo xxiiij q ij c sane. Itēꝫ nec dꝫ sepultura defuncti impediri p̄textu debiti vl' cuiuscūqꝫ obli gatōis C de sepul viola l cū sit vt s̄ h̄ in glo p̄teriti alia sacrā eis sūt cōcessa ergo istud sacrale scꝫ sepultura ecclesiastica nō dꝫ eis dene gari x c v d̄ c illico sed ꝯ infra e c xxxvij in textu ⁊ in glo ꝓ euidētia istiꝰ q̄stionis distingue sic aut tal' ē debitor ex cōtracta ⁊ sic nō im/ pedit̃ aut ex maleficio ⁊ tūc impediat̃ notat̃ p archid in rosario ij

q vi ab executore in adđ adde i ſi ꝛ h ꝓnūciatū ē in curia romana. Quodcūqꝫ ꝛc̄ Nota declaratōꝫ ꝛ penā ꝑ valroff fa § de ſepulchro violato ſūt Itē q̄ dn̄m ꝛ de iſta materia vide iſto e c in glo.

Mwre thē bødes for affhogh aff lewende man Capł'm xxv.

Siquis amiſit linguā ſuā naſuꝫ oc'los ambos vł ambas man⁹ vł ambos pedes vł inſtrumēta q̄ pendēt in braccis emēdabit ꝑ hijs oīb⁹ ſicut ꝑ homicidio Sꝫ ſi caruerit vno oc'lo vł vna manu l' vno pede ꝑ quolibꝫ iſtoꝝ emēdabit tantū quantū ꝑ homicidio Sꝫ ſiquis caruerit auricula ſua emēdabit quarta ꝑs emēde vni⁹ hoīs qꝛ vult⁹ illud tegi pt ꝛ occultari crinib⁹ ꝛ mitra Itē nota ꝙ ꝑ pollice abſciſo emēdabit quarta ꝑs vni⁹ hoīs Itē nota ꝙ vbicūqꝫ vnguis fuerit abſciſa ꝛ ſupm⁹ articul⁹ qui dr ydhēſte ledh tūc emēdabit ac ſi tot⁹ digit⁹ eēt abſciſus Itē ꝑ indice ꝛ ꝑ medio ꝛ ꝑ quolibꝫ eoꝝ emēdabit octaua ꝑs emēde vni⁹ hoīs Itē ꝑ alijs duobꝫ extremis ꝛ ꝑ quolibꝫ eoꝝ xvi ꝑs emēde vni⁹ hoīs.

Oysthē mā ſin twnge ellē naſe ellē bøde øghē eller bode hendhē ellē bode fødhē eller antbodh thē i broghē henghē ta bødes for thijſſe ful mā bødhē En mysthē man eth øwe ellē en handh eller en foodh for hwer thijſſe bødes halff manbødher En mysthē mā ſyth øre tha forti at thꝫ ma høles meth hwe oc mꝫ haar tha bødes thē fore fierthingh mā bødhē For tømelfinghē bødes fierthing mābødhē oc for the andre fire oc fierthing mābødhē tho ſō at fore the to neſte bødes for hwer there ottin lood aff en mābødhē Oc for the to ydhēſte ſetthe lood aff en manbødhē Oc hwor ſō nagel worder affhoghē oc thꝫ ydhēſte ledh bøde ſo fore ſom finghē wor alt affwe.

Siqs amiſit Nota tex⁹ hui⁹ capitli gn̄alit loqtur de leſiōe cōmu

ni oīm hoīm ſʒ ſpālit ñ loqtur de hoībꝫ regꝫ nec mētionē facit de inſultu q̄ defect⁹ corrigit̄ ꝑ thorð in cor § lxvi Jtē vtrū veridici di ſcernere dn̄t de inſultu ⁊ vulnere fcī cū cultello ꝑ thorð § lxvij.
Nota qn̄o ꝓ aff hogh aliqs ꝑuabit̄ pace ſua li ij c xv § ij. Siqs ami. Rō qꝛ ꝑ hm̄oi mēbra deꝑdita ⁊ hō dr̄ morbol⁹ ff de edilitō edctō l ſi hoīes ⁊ l ſui ār ⁊ l ſi cui lingua ⁊ ꝙ min⁹ emendat̄ ꝓ pte facit qꝛ q̄ rō de toto ⁊ de pte ff demerēdi l que de tota.

Om lesth Caplm xxvi.

Si mēbra alicuius impedita q̄ dicunt̄ lyde licet ꝑūt extēdi ⁊ recuruari ꝓ hꝭs tn̄ emēdabit̄ ſicut arbitratū fuerit a bonis oratoribꝫ Sʒ ſi fuerit mortua ⁊ penit⁹ inutilia tūc emendabit̄ ꝓ eis ac ſi eēnt abſciſa.

Om lesth Caplm xxvi.

Wordhē mā̄ʒ limme lyvth oc worðhē tog nøtte ligh ſo at hā ma thʒ krympe oc recke ta ſcal thē fore bødes ſo ſō thē worðhē wyrth aff gode mē En worder thʒ døøth oc aldels vnyttihe ta bødes ſo fore ſom thʒ wore affwe meth alle.
Si mēbra alicui⁹ Rō qꝛ eq̄pollēt mortuū ⁊ areſcūt cū qs in op⁹ mēbri nō poſſit ar l idē oſſibꝫ ff de edilitō edctō.

Om saar bood Caplm xxvij.

Siquis fuerit vulnerat⁹ ⁊ agit ī euʒ legalit̄ qui eū vulnerauit tūc dʒ emēdari ꝓ vulnere infra quidenā poſtq̄ illū ꝯuicerat ⁊ illō qđ vocat̄ lesth remaneat in tantū ad expletōʒ vni⁹ āni ⁊ tūc emēdabit̄ ꝓ eo ſm ꝙ fuerit arbitratuʒ hoc tn̄ ꝓuiſo ꝙ pri⁹ ſatiſfactū ſit ꝓ vulnere ⁊ ſi noluerit emēdare ſm ꝙ dictū ē tūc pt ei⁹ māhellet ſøghes.

Wordhē mā ſaar oc deel hm thʒ mʒ loghū a hannū thē hānū thʒ giorde ta ſcal ſaar bødes innē trvnne ſem effthē at ſaar er hānū lagdelt a hand oc lesth ſtande alt til iamling er wdhe ſo ſom tha wyrthes lesth ſo bødes tha effthē gode mē tho at første er bøøth for ſaar En wil han ey bøde ſom melt er thama hās māhellet ſøghes.

Siq̄s fuerit vulneratus. fa l Si vulnerato ff ad legem aquileā tūc
perit declaratō q̄d sit manhelleth Rn̄dei Thz er māhelleth maal
forti at hā so fordeles at hā mo ꝛvorde fredlos om hā ey bodhē.

Om mā ladhē sijth māhelleth søges. c. xxviij.

Siquis ꝑmisit se ꝯuinci ꝓ suo māhelleth hoc est
ladhē sijth māhellet søge tūc emēdabit primo
iustā emendā ꝓ delicto sibi imposito ⁊ postea tres
marcas regi ⁊ tres bondoni Itē si occiderit eū quē
priꝰ ꝯuicit hoc ē thē hā søgthe til māhellet ꝓpter hoc
nō priuabitur pace sua ⁊ si vulnerauerit eū nichil ꝓ
eo soluat.

Om mā ladhē sijth māhellet søges. c. xxviij.

Ladhē annē mā sijth māhellet søghe tha bøder
hā førist ful bødhē for the gerninghē ther han
worde lagsøgt fore oc sithē iij mark ower rette bø
der oc iij mark konīghē Draber annē thē mā ther
han søgthe til hās māhellet tha holdhē hā sin fred
En barier hā hannū bøde icke fore.

Siq̄s ꝑmisit Hic dat lex auctoritatē vindicandi id o ꝟm leges nō
peccat nec ꝟm eas punit̄ C de adulter l gꝛꝰ q̄uis cautius ⁊ hone
stius esset talē cōtumacē puniri ꝑ iudicē q̄ꝫ ꝑ ꝑtem ne ꝑs plꝰ in vin
dictā q̄ꝫ in iusticiā videat̄ ꝓcedere ꝑ notata s̄ li ij c lxxxvi ⁊ s̄ li ij c
lxvij in glo.

Om saar i antleth Cap xxix.

Pro vulneribꝰ q̄ n̄ pn̄t tegi nec occultari mitra
vestibus vl' crinibꝰ sicut sunt illa q̄ fiūt i facie
vl' in manu duplo plꝰ emendabit̄ q̄ꝫ ꝓ aliis vulneri
bus Sꝫ si aliq̄d lyde interuenerit velud si os i ali
qua ꝑte cōtractū fuerit vl' oculꝰ vl' nasus tūc dꝫ illd
a bonis oratoribꝰ estimari ⁊ ꝟm hoc emēdari.

Om saar i antleth Cap xxix.

Hor mā saar i antleth oc alle the saar ther mā
mo ey hylli mz kladhē ellē mz haar so som er
saar i antlath oc a handh tha bødes e halffue mere
fore en for ander saar En wordher lyde a so som er

at mwndh ſtaar vrang ellē øwe ellē naſe tha wyr
des thz aff gode mē oc bødes thē effthē.

Pro vulneribus Quia emenda eſtimet iuxta q̄litatē vulneris ſeu
dāpni dati inſti de iniuris § pena. Pro vulneribus Nota q̄d ſoluat
regi ꝓmulgās vulnus i placito ⁊ cū veridicis nō fuerit ꝓſecutus de
claratur ꝑ thord in cor § lxxiiij Sz ſi vulnus nō fuerit ꝓmulgatū in
placito tūc exactor ꝓ iure regio agat ꝯ iniuriantē ⁊ iniuriā paſſus nō
impetat q̄cunqz modo vt in cor ꝑ thord eodē § ſcz lxxiiij ⁊ ſ li ij c
lxxij Quicunqz in glo.

Hwr bødes for ſaar Cap ẋẋẋ.

Pro om̄i vulnere qd nō ē been hogghn̄ nec ꝑfo-
ratū qd dr gømēſtwnghz emēdabūt tres mar
ce denariorum Sz ſi illud ſit hulſaar vl' beenhogghz
ita q̄ oſſa eruant vl' cicatrix in ipo oſſe remāſerit ⁊
fluit ſupra ⁊ inferius vel ſi duo habuerit foram̄ia qd
vocat thwimønt ſaar ſicut aliquis ꝑforatus eēt in
cture coxa brachio vel manu vel vbicunqz perfora
tū fuerit in corpe hoīs ſp ꝓ eo emēdabunt ſex marce
denariorum Itē nota q̄ veridici pn̄t iurare vnū hoīem
ad quinqz vulnera ⁊ nō ad plā ꝓ vno delicto.

Hwr bødes for ſaar Cap ẋẋẋ.

Vette ſaar bøthē thē ey er been hogghn̄ oc ey er
gømēſtwnghz tha bødes thē fore iij mark pen
ninge En er thz hulſaar ellē beenhogghz ſo at been
tages aff ellē aaer er i thz ſelff been oc flydhē vp el
ler nedhē ellē thwimønt ſaar ſo ſom at mā worder
ſtwnghn̄ i gømē laar ellē legh ellē arm ellē hand el
ler hware ſō gømē ſtwnghn̄ wordhē a māz lijff ta
bødes e ſex mark pēnige fore En til fem ſaar mwe
ſandmē en mā ſwarie at en gernīg oc ey til flere.

Pro om̄i vulnere Iſte q̄ntitates emēdarum ſunt arbitrarie ⁊ q̄ plus
pro vno q̄z pro alio emendetur ptz ratio ex precedentibus Itē de iu
ramēto medicorum ſup li ij ⁊ xij ⁊ q̄ reus purget ſe iuramento vide
ſile li ij capit c.

Om ſaar liwſ oc fylges ey Cap ẋẋẋi.

T

Si vuln⁹ fuerit publicatuz ⁊ postea ꝑ veridicos minime ꝓsecutū quotquot ꝯfess⁹ fuerit incausatus tot emēdet ꝓut dictū ē Sz si plura iputata fueriut negat ille ꝑ neffn i kyn Itē nota ꝙ si ossa fuerint eruta ⁊ incausat⁹ confess⁹ fuerit se hoc fecisse emēdet ꝓ quolibz illoꝝ tres marcas denarioꝝ ⁊ si negauerit expurgabit se ꝑ kyns neffnd.

Om saar liwß oc fylges ey Cap xxxi.

Niws man siüth saar oc fylghē ey effthē mz sandmē tho so māge som hā gāghē weth thē secthz er bøde so som sauth er en wides hānū flere dyle mz neffn i kyn En er been afftaghz oc gāghē hā weth thz giorde eller scal with gange bøde for hwer theē iij mark pēninge en ganghē han ey weth dyle met kyns neffn.

Si vuln⁹ Qualit̄ loquit̄ de ꝯfess̄ placꝫ ꝑ l ff de ꝯfess̄ ql̄it̄ ꝟo reus negādo ꝓbet ē ꝯ notata ꝭ li e c c ⁊ optime facit c ad nrām de ꝓbacū sua glo q̄ de tl'i scribit̄ ꝯ abusiōꝫ dacoꝝ i ꝭ ꝙ re⁹ negās dꝫ ꝓbari. Si ossa fuerint Nota ꝙ hmōi ossa ꝓbari dñt testiōnio medici ⁊ duoꝝ testiū fidedignoꝝ nec lex ꝑualebit ꝯ ill'ꝺ ⁊ ꝭ ex ꝯsuetudīe qꝛ ꝯsuetudo ē ius morib' institutū ꝙ ꝓ lege accipit̄ i ꝺ ꝯsuetudo.

Om bardagh Caplm xxxij.

Pro ꝑcussiōe baculi vl' lapidis vl' ossis vl' pugni vel areptōe crinīū vl' ꝓ detrusiōe ad terrā emēdabunt̄ sex marce denarioꝝ vl' icausat⁹ expurgabit̄ cuz neffn i kyn Sz si aliquis fuerit ignominiose lesus qꝺ dꝛ trelbordh ita ꝙ de vberib⁹ ill'iacet ⁊ ē inutil' qꝺ dꝛ wføøꝛ ille qui hoc fecit tenet̄ sibi ꝑuidere expēsam ⁊ expensam medicoꝝ ⁊ postea emēdare ei xij marcas denarioꝝ.

Om bardagh Ca xxxiij

Hor staffs hogh oc steens hogh oc beens hog oc næwe hogh oc haar grijb oc iord skuff scal hā giffue thē secthz er anthū sex mark bood ellē neffn i kyn. En wordhē mā trelbordh so at hā mo ey bare

sig selff aff thz steth mē aghes thedhñ ellē bares oc er been brodhñ so at hā ligghē thē aff oc er wføør tha hā ther giorde gerninghñ er skyldugh atholde hans costh vp oc giffue leghe løøn oc bøde sithñ a xij mark penninghe.

Pro ꝑcussiōe baculi Nota ꝙ les⁹ aut hēbit sex marcas ꝓ delicto ⁊ insuꝑ resartionē dāpni aut defendat se cū neffnd i kyn sȝ exactori ex ꝑte regis fiat iuramētū xij hoīm ꝓ defensiōe si incausatus negat aut satisfaciat regi ꝓ emēda delicti ſm legē q² nō putandū est ꝙ in tali excessu sit imunis vl' exꝑs ab emēda delicti q² regi fiet pena pecuniaria ꝓ delicto aut iuramētū xij hoīm vt li ij c lxxxij Sȝ leso emendā ꝓ dāpno ⁊ delicto vt h in iij li q̄si ꝑ totū ⁊ etiā ex ꝯstitutōe impator, ⁊ xij cōsiliarioꝝ regni vt in ꝓlogo. Expensā medicoꝝ Nota expense medicoꝝ ꝓbanť testiōnio medici ⁊ duoꝝ testiū fidedignoꝝ similiť ex ꝯsuetudine vt s̄ c ꝓmo. Pro ꝑcussiōe baculi Iste emēde sūt volūtarie sȝ ꝓ salario medici ē lex q̄ actōe ff ad legeȝ aquileā. Itē ꝓ ꝑcussiōe baculi aut tutori cōfratꝝ ⁊ soroꝝ i cōmūitate nihil soluiť vt s̄ li i c xxx Vitric⁹ i glo ⁊ s̄ li ij c lxxxij q̄cunqȝ § ij ꝑ textū.

Om mā for saar aff annē māz fa. c. xxxiij.

Siquis vulnerat⁹ fuerit de aīali alteri⁹ q̄d d² fa siue de equis siue de pecorib⁹ siue de cane siue de aliquo alio aīali tunc possessor aīal' dȝ soluere impēsas medicoꝝ ⁊ si viciū aliq̄d incurrerit q̄d d² lyde tūc emēdabit ꝓ eo tres marcas denarioꝝ ⁊ si negauerit defendat se xij hoīm iuramento.

Om mā for saar aff annē māz fa. c. xxxiij.

Fanghē mā saar aff annē māz fa anthñ hors eller nød ellē hwnd ellē noghē anneth fa ta scal bonde thē fa otte giffue leghe løøn En fanghē hā thē aff lyde tha bøde han lyde thē fa otte tho wordhē thz lyde ey mere en iij mark En dyl han warie sigh mz xij menz eeth.

Siq̄s vulnerat⁹ Fa l ex hac lege ff si q̄drupes pauꝑiem fecisse d² Itē q̄litas emēde h posita ē voluntaria sȝ iuramentū rei an sit licitū ꝑtȝ ex ꝑmiss̄ s̄ li ij c ciij ⁊ li iij c xxix.

Om mā hogghē annē māz hest. c. xxxiiij.

Siquis voluerit vulnerare aliquē in equo ⁊ ca
rēs hoīe vulnerauerit equū tūc emēdabit pro
vulnere equo inflicto p̄ciū triū marcaꝝ ac ſi hoiem
vulneraret ⁊ inſup equū vulneratū ad ſe recipiat ⁊
faciat eū adeo bonū ſicut ne fuit vulneratus Sꝫ ſi
equꝰ fuerit mortuꝰ vl' debilicatꝰ qd̄ dr lyth ſoluat
ei tantū p̄ciuꝫ ꝑ quāto fuerit priꝰ eſtimatꝰ añq̃ꝫ fuit
vulneratꝰ ⁊ iſup emēdet ei iij marcas Sꝫ ſiquis ſe
cando tetigerit veſtimentū alteriꝰ cuꝫ armis qd̄ dr
hogghē ſoluat tres marcas vl' defendat ſe cū neffn
i kyn.

Om mā hogghē annē māꝫ heſt. c. xxxiiij.

Til mā hogghe annē a heſt oc miſthē mā oc hog
ghē heſth tha bøde for thꝫ ſaar heſthn̄ f ck tre
mark ſo ſō hā hade hoghꝫ mānē oc thn̄ heſth thē hā
hogh tage thn̄ til ſig i ſin hefft oc gøre hānū ſo got
ſom hā wor føre en hā wor hogghn̄ En wordher
heſthn̄ døød ellē lyyth gialde heſthn̄ effthē ſo ſō wor
wyrth før en hā wor hogghn̄ oc bøde tho iij mark
En hogghē han māꝫ kladhē oc ganghē weth bøde
fore iij mark Dyl hā giffue fore neffn i kyn.

Siq̄s voluerit Nota h̄ punit̄ affectus q̄uis nō ſequit̄ effectꝰ intē
tus fa c nup de biga qr in maleficijs ſpectat̄ volūtas nō exitꝰ ff ad
legē corneliā de ſiccarijs l diuus Anq̃ꝫ fuit vulneratus alibi dr q̄
videat̄ ad p̄ciū maximū infra xxx dies p̄teritas inſti ad legē aquile
am § h̄ tn̄ capite Jtē ſi aliq̄s voluntariū ē.

Om mā laer annē ſine vaben. c. xxxv.

Siquis ꝯceſſerit alicui arma ſua ⁊ neſcit quid in
tēdit cū eis facere qui ea ī cōceſſu habuerit ⁊ ſi
poſtea interfecerit aliquē vl' vulnerauerit vl' etiā ali
quā aliā ſtulticiā ꝑegerit ⁊ imputatuꝫ fuerit ei qui
ſibi ꝯceſſit arma defendat ſe cū iuramento xij hoim
q̄ꝫ nō ꝯceſſit ei ad dampnū ſuū Et ſi ꝯuictus fuerit
emēdet tres marcas Sꝫ ſi ꝯceſſerit ea alicui mani
feſte qn̄ duo ꝯtēderint ad inuicē ꝑ frycthe ordh ⁊ il

le poſtea cũ eis vulnerauerit aliquẽ tũc vl' ſoluat iij marcas denarioꝝ vl' defendat ſe ꝑ neffnd i kyn.

Om mã laer annẽ ſine vaben. c. xxxv.

Laer mã annẽ ſine vaben oc wedh ey hwat hã wil mz thĩ ther atlone taghẽ gøꝛer hin ſithñ noghẽ ſkade mz anthñ dꝛaber ellẽ ſaarer Woꝛdher thz hãnũ wijth thẽ lade vaben ta warie ſigh mz xij mẽz eeth at hã lade thĩ ey til hãs ſkade thẽ ſkade feck En fallẽ hã atloghñ bøde foꝛe iij mark En leer hã thĩ opẽbarlige thẽ to mẽ deles weth mz frycthe oꝛdh oc gøꝛer hin ſkade mz thẽ atlone togh tha warie hã ſig anthñ mz neffn i kyn ellẽ bøde iij mark.

Siquis conceſſerit Hic ſtatuit̃ idẽ qñ arma cõcedunt̃ in cõflictu ꝛ qñ extra conflictũ qꝺ videtur iniquũ quia ꝑmo caſu nõ eſt ꝑſumptio ſed ſecũdo ſic iõ in ſecũdo caſu iuſte defert̃ ei iuramentũ ꝛ primo caſu non deberet ſaltẽ ita grauiter iurare ꝑ notata in c ſi de iur iuran ꝛ ff e ti l admonẽdi. Nota hic fit quedã coꝛrectio hui⁹ capituli ꝑ thoꝛd § iiij ꝯ eos qui int̃fuerint moꝛti alicui⁹ q̃nta fuerit eorũ emẽda circa regẽ ꝛ cognatos int̃fecti.

Om man fanghẽ ſaar aff annẽ manz vaben Caplm xxxvi.

Quocũqꝫ modo quis vulnerat⁹ fuerit de armis alteri⁹ qui ꝯceſſit arma vel ſoluat iij marcas vel defendat ſe ꝑ neffnd i kyn Sꝫ ſiquis ꝑ ſe habuerit arma ꝛ cũ eis vulnerauerit aliquẽ ex improuiſo qꝺ dꝛ wode emẽdet leſo ꝛ nõ regi nec epo.

Om man fanghẽ ſaar aff annen manz vaben Caplm xxxvi.

Hwilkelwnde mã foꝛ ſaar aff annẽ mãz vaben bøde anthñ foꝛ ſaar iij mark ellẽ giffue neffnd i kyn En haffuer hã ſelff vabẽ i hende oc foer annẽ ſaar aff wode bøde wodes gerningh Tho foꝛ wodes gerning bødes ey konnighñ oc ey biſcopẽ.

Quocũqꝫ mõ ex improuiſo Cõtra caſ⁹ foꝛtuit⁹ ñ imputat̃ niſi culpa q̇s incidit in caſũ ꝑ c vnicũ de comodato ꝛ c bona fides de de

po Rñdet ꝛ h̃ fm canones secus fm leges vt in c i ꝛ c fi de homi rv q i c siqs irat⁹ ꝛ l ö c de hijs ꝛ de materia vide s̃ li ij c lxxxviij i glo sꝫ de ca fortuit; vide s̃ li ij c lij i glo. Emēdet lesoꝛ nō regi nec epo. Nota iste pagͣphus siquis ꝑ se habuerit arma dꝫ intelligi fm illud c Siqs incausat⁹ s̃ li ij c xlix.

Om mā fanghē saar i horeseng. c. xxxvij.

Siquis vulnerat⁹ fuerit in lecto adulterij cuꝫ vxoꝛe alteri⁹ ꝛ viuus affugerit postea inde moriat̃ bondo dꝫ ꝓ eo eē excusat⁹ oc hā ligge a hās eghn̄ werk ꝛ si testat⁹ obierit xpiana fruetur sepultura Sꝫ si i ipo lecto fuerit occis⁹ tūc occisoꝛ dꝫ ferre ad placitū cultedrā ꝛ lintheamia sanguinolēta i quib⁹ fuit occis⁹ ꝛ nō alibi cū xpiana priuabit̃ sepultura cū testiōnio duoꝝ hoīm ꝙ in lecto adulterij fuit occis⁹ ꝛ nō alibi tunc xpiana priuabit̃ sepultura hoc ē oc ligge a sin eghn̄ werk Sꝫ vbicū ꝙ aliquis fuerit occis⁹ extra lectū adulterij licet crimē adulterij imputatū sit ei ad hoc dn̄t accedere vel redici ꝛ hoc suo discernere iuramēto.

Om mā fanghē saar i horesengh. c. xxxvij

Fanghē mā saar i horeseng mꝫ annē māꝫ kone oc kōmer hā borth lewēde oc wordhē dødd aff the saar ta ligge hā a sin eghn̄ werk oc bonde ware anghēløøs En wordhē hā scriffthꝫ oc fanghē hā formaal tha haffue hā kirke gard om hā døør En wordhē hā draben i horesengh tha scal thē drab føre til thinge dyne oc bleer blodyghe ther hā worde draben a mꝫ thwigghe mēꝫ withne at han worde drabē i horeseng oc ey andhē stꝫ tha ligge hā vthn̄ kirke gord oc a sin eghn̄ werk En hwore som mā wordhē draben vthn̄ horeseng tho at hānū withes tha sculle sandmē til om atskilie.

Siqs vulneratus Hic ꝑmittit̃ ꝙ vir impune occidat adulteꝝ sicͭ in li ꝙtus C de adulterij requirat̃ tn̄ fm illā legē ꝙ maritus inue/

niat illũ adulterꝝ in domo ꝓpria in actibus venereis cũ vxore ⁊ dz esse vilis persona ff e l marito que sunt viles ꝑsone notaꝛ in dicta l marito xpiana sepultura sil'e de occiſ i torneamẽto de torne c i vtrũ iste occisor sit excusatus q̃ ad ecclīam Dicendũ ꝙ nõ ⁊ notat hosti in c si ꝟo i de sen ex ⁊ notaꝛ xxxiij q ij inſ ij ⁊ de pe c ij. Nota ꝙ purgato adultero vl' fornicatore eo ipo purgeꝛ adultera vl' ipa fornicaria ꝑ hoc ꝙ notat innoc; de re iud c q̃zuis fere in ꝑncipio vbi dr ꝙ absolutõ adulteri ꝓdest adulteꝛ ꝑ le ff de adulter; l denũciasse Nota ſm thord § xxxiij Si occisor dixerit se i lecto adulterij aliquẽ occidisse habẽs ad hoc duos testes nichilomin⁹ dñt veridici super mortẽ interfecti discernere distinguẽdo vtrũ interfectus fuit in lectõ adulterij vel alibi et si iurauerint ꝙ in lecto adulterij fuit interfect⁹ tũc cognat; inſfecti nichil emẽdeꝛ vt h c xxxvij § i ⁊ simil'r h in ꝑncipio capitl'i ⁊ concordet lex impialis ff ad legẽ iuliani de adulterijs le marito ⁊ h verũ si fuerit persona vilis ⁊ cui nõ debeꝛ reuerentia vt ibi alias secus etiã concor bar in sũma in ꝟ lex § x s; lex diuina tenet contrariũ ⁊ in hoc concor omẽs doctores sed canones vnde exodi c xx Non occidas. Itẽ Nota ſm thord § lxv Si aliquis fatetur in placito se cognouisse carnaliꝛ legittimã vxorẽ alterius capiatur ⁊ decolletur si aũt ꝑ maritũ vxor; accusaꝛ in placito ꝓ dicto fctõ defendet se iuramẽto cogtoꝝ qd dr neffn i kyn aut soluat bon doni xl marcas ⁊ regi tantũ. Siquis vulnerat⁹ Nota textus iste non loquiꝛ vtruz veridici suo discernãt iuramẽto de occiso in lecto adulterij nec de emenda inſfecti igiꝛ iste defect⁹ corrigiꝛ ꝑ thord § xxvij Itẽ nec loquiꝛ si aliquis fateꝛ se cognouisse vxorẽ alteri⁹ nec loquiꝛ si marit⁹ vxor; accusauerit eu; in placito pro dicto facto ista dubia ⁊ defectus corrigit thord in cor § lvij. Siqs vulnera Noquicũq; vxorẽ alicui⁹ carnaliter cognouerit ⁊ ipam marito abstulerit occulte vl' mãifeste sit ipe pace ꝑuatus si in recẽti ope fuerit deprehẽsus si ꝟo maritus ipm accusauerit ꝓ tl'i delicto tũc dz iuramẽto stocke neffnd defendi vl' ꝯuinci si fuerit cõuictus sit pace priuatus Thord § xci.

Om byer Capl'm xxxviij.

Qui habet apes debet eas circũsepire ita ꝙ aĩalia alteri⁹ nõ pñt eas deijcere ⁊ deturpare sed si sepes adeo sint ꝑua ⁊ ꝑua ꝙ aĩalia pñt itrare ad eas ⁊ deturpare imputet sibimet ⁊ ꝓpter hoc nullã aliã ꝯseq̃tur emendã Sz si pecora alteri⁹ stimulata fuerint ad mortẽ extra sepẽ apu; qui possidet apes nichil ꝓ eo soluat Sz si intra sepẽ stimulata fuerit

ad mortẽ qui possidet apes soluat alteri dampnuz suũ qꝛ nõ habuit sepẽ satis fortẽ ꝛ altã.

Om byer Caplm xxxviij.

Hwo som byer haffuer han scal selff wrthe thm̃ mz gard so at annẽ mãz fa mo thm̃ ey nedhẽ kaste oc spille En er gordhñ so law at annẽ mãz fa mo ganghe i gordhñ oc spille thm̃ wide sig thz selff oc fanghe enghñ annen boodh En worder noghẽ mãz fa stwnghz til døde vthñ mãz bygardh bøde hin icke fore thẽ byer otte en wordhẽ thz stwnghz i hiel i bygard gialde effthẽ skadhñ thẽ byer otte fori ti at hã haffde ey laghe gardh.

Qui hz apes Nota siquis habuerit dampnũ ab alicuiꝰ aĩali quia clausura sepuz ꝑ suo hegnet ẽ ꝑua vl' ꝑna vl' multũ fragil' imputet sibiipi ꝛ nullã cõsequit̃ ꝑ hoc emendã vt h ꝛ infra c clx § i exceptis bobus capris ꝛ suibꝫ vt c c ij §. Qui hz apes Rõ imputet sibi qꝛ sint ĩ culpa nõ faciẽdo fortẽ sepẽ ar l q̇ ꝓprio ff de ꝓcuratoribꝫ ꝛ defensoribꝫ § fi ꝛ ff qꝛ metꝰ cã l similr ꝛ ꝑ regulã dãpnũ de r iurꝫ i vi Si apes alicuiꝰ Rõ qꝛ sint in culpa ꝑ notata s̃ vt dctm̃ ẽ.

Om en mãz byer flyge pa ãnẽ mãz byer. c. xxxix.

Si apes alicuiꝰ inuaserit apes alteriꝰ qđ dꝛ flyge vp tũc ille cuiꝰ apes inuadunt̃ ꝛ deferunt dz hõ intimare aliꝗ qui forciores apes possidz sub testimonio vicinoꝝ suoꝝ ꝛ si ille qui forciores apes habuerit voluerit habere cũ eo plenũ fellegh tã in apibus fortioribꝰ q̃ꝫ debilioribꝰ tũc iudicabit̃ hoc ratũ eẽ Et si noluerit ꝛ apes ille q̃ priꝰ fuerũt debiliores efficiant̃ fortõres ꝛ ꝯsumpserit ꝛ interfecerit apes q̃ eas inuaserãt nullã ꝯsequit̃ emendã qꝛ noluit secuz dampnũ ꝛ cõmodũ impti ri.

Om en mãz byer flyghẽ aa annẽ m̃ ꝛc. c. xxxix.

Flyge annen manz byer annẽs vp tha scal hin thẽ the byer a thẽ vp flyges mz andhẽ granne sete hin til thẽ the and byer a Wil han tha ther the

kaghe byer haffuer haffue mz hin annē fellegh bode om the byer thē wt flyges oc so om the and ta ma thz wel waēr en wil hā ey thz oc forkōmer hine byer sithn̄ the byer thē hās flyge vp vide sig thz selff for ti at hā vilde ev skiffte wed hin bode gawē oc so ska de.

Om mā hitthē byer Caplm xl.

Siquis inuenerit apes in tra q̄ dr wilde wold li cet nō hz terrā nec siluā i illo mark ⁊ nisi ali- quis sequit illas apes tūc ille qui inuenit tenet possi dere Sz si aliquis inuenerit apes i silua alteri⁹ nō pt eas recipe si intra arborē aliquā volauerāt ⁊ nul lā inde ꝯqret ptē xl' orā denarioꝝ nisi secutus fuerit eas til sa·de Itē si secutus fuerit eas de curia ꝓpria tūc tenet habere ex ill' terciā ptē xl' orā denarioꝝ qr qn̄ volauerint de ꝯspectu hoim tūc ille possidet qui eas inuenerit Itē si aliquis inuenerit examē apuz in cimiterio inuētor possidebit illud.

Om mā hitthē byer Caplm xl.

Hitthē mā byer a wilde wolde to at hā haffuer icke iord ellē skogh a thn̄ mark oc fylghē en- ghn̄ mā the byer ta er hin skyldug at haffue thē hit thē En hitthē man byer i annē māz skogh tha ma hā thm̄ om the ere flyghn̄ i tra· ev bortaghe oc en- ghn̄ lodh i thm̄ haffue vthn̄ at hā fylgede thm̄ til sa- de aff sin eghn̄ gardh oc tha a han anthn̄ trithing aff thm̄ om the sculle vptages ellē en ōre pēninghe om hā wil thm̄ løse forti at hwen som the flyge aff annē māz øwen syn tha aa thn̄ thm̄ thē thm̄ finner Hitthē mā oc by swarm a kirke gardh tha aa han thm̄ thē finner oc ev annē mā.

Siqs inuenerit De h insti de reꝝ diuisiōe § apū vbi tm̄ dr q capi ent sunt nisi dn̄s seqret volauerint cōcor § examē insti de reꝝ di/ uisione. Nō pn̄t eas recipe Hoc veꝝ si ꝓbat⁹ fuerit a possessore sil ue vt insti de reꝝ diuisiōe § si nos vbi dr plane re integ̃.l.anteq̃z in.

tret si ꝓuiderꝫ ingredientē in fundũ tuũ poterꝫ cũ iure ꝓhibere ne in
grediatꝰ Quid si ingrediēs ꝓhibitus nō fuerit dicit ꝙ pt eas i ope
vt insti de reꝝ diuisiōe § Apũ vbi dꝛ itaqꝫ si in arbore tua ꝯsederit
anteq̃ꝫ in alueo tuo includanꝰ a te h̄ magꝫ tue eē intelliganꝰ qꝺ vo
lueris q̃ in arbore tua nidũ fecerint ideoqꝫ si aliꝰ eas incluserit ipē
eaꝝ dñs erit Itē acur dicit q̇d si ingressꝰ fuerit an poterit retinere
vl'dꝫ ꝙ accepit Rñdeꝰ cũ domꝰ factꝰ sit ꝑ occupatōꝫ nō vidā q̄lit
defuit ar hꝰ § q̇ tm̄ ꝓuidēti ꝯsulit vt § de aduo dm̄ ind l neminē.

Om mā taghē annē māꝫ byer ellē stiel.c.xli.

Siquis inuaſit ſepē apũ alteriꝰ qꝺ dꝛ bygardh
ꝛ inde ſuſtulerit vl' occiderit vl' furatus fuerit
ibi mel tūc poſſeſſoꝛ apũ pt agere i eũ ſicut voluerit
ꝑ neffningos ſiue ꝑ veridicos qꝛ tal' iniuria pociꝰ iu
dicāda ē herrewerck q̄ꝫ raan.

Om mā taghē annē māꝫ byer ellē stiel.c.xli.

Om noghē mā faar i annē māꝫ bygard oc taghē
byer oc føꝛer borth dhedhū ellē draber thm̄ oc
taghē hwnnigh tha ma hin thē byer otte dele thē
effthē hwat heldhē hā wil mꝫ neffning ellē sandmē
forti at thꝫ er liger herrewerck en raan.

Siquis inuaſerit. Hic iudicaꝰ pociꝰ iniuria q̄ꝫ rapina facit § ſed
lex cornelia inſti de iniurijs.

Om koſtebotz eedh Capl'm xlij.

Nullus pt cogere aliũ ad coſtebootz eedh niſi in
cauſatꝰ voluerit hoc acceptare Sꝫ ſi illud ac
ceptauerit i placito ꝓ quacũqꝫ cauſa ſibi impoſita
vl' defendat ſe ꝑ illā legē in illo placito vbi eā firma
uit vl' remaneat ꝯuictꝰ qꝺ dꝛ laugfeldh tam ꝓ bon
done q̄ꝫ pro regis exactoꝛe qꝛ qui ſe obligauerit ad
penā aliq̄ꝫ q̄ dꝛ wlogh dꝫ ꝑ eā defendi.

Om koſtebootz eedh Capl'm xlij.

nghũ mā mo nøde annē mā til coſtobootz eedh
vthū hā wil ſelff wittaghe En taghē hā weth
coſteboꝛtz eedh a thingi foꝛ hwat ſaag ſom hannũ
giffues vinne anthū logh thē hā feſte ellē waꝛ laug

feldh bode for bonde oc for konighu̅s vmbosma̅ for ti at hwo som wlogh fesihe̅ han scal wlogh winne Tho alle costebootz eedh the̅ festes a thinghi sculle oc vinnes a thingi.

Nullus Ratio q2 qd̄ semel placuit Jte3 p regula̅ qd̄ semel de regu iur3 in vi q2 q̄ se obligauerit vide isto code̅ capitlo h in glo.

Per illa̅ lege̅ Nota lex d3 esse honesta co̅cor uij d̄ est au̅t lex ff de legib9 l iura. Nota p q̄cunq3 re Supple no̅ ca̅ turpi nec impossibili sed licita 7 necessaria nec contra deu3 quia lex iusti no̅ e̅ posita q2 qui eni̅ spu̅ dei agunt non sunt sub lege de renu̅ci e nisi cu̅ p̄ude̅ § dices de regl'a 7 lice3 rx q ij c due sunt. Qui se obligauerit Nota h intelligit̄ condito̅ sed actus legittimi condito̅3 no̅ recipiu̅t vt ff de re iur3 l actus de elec c significasti p ber. Jn q̄ tn̄ aliqn̄ intelligitur pactu̅ aliqn̄ ca̅ p̄missio aliqn̄ condito̅ s3 pactu̅ no̅ val3 nisi fiet s̄m leges ff de pact3 l iur̄ gentiu̅ § p̄cor ait 7 § c c l pacta d2 a̅t pactu̅ duoru̅ vl' pluriu̅ co̅sensus in ide̅ ff de pact3 l i co̅cord3 ber de p sig in c pactum.

Hwr møghz husbonde oc husfrue mwe skøde i mellom the̅m Cap xliij.

Quantu̅ domestic9 scotauerit domestice vl' econuerso siue pueros habuerit siue no̅ robur 7 fortitudine̅ no̅ he̅bit post morte̅ illoꝝ nisi heredes illoꝝ i̅ hoc voluerit ꝯsentire Jte̅ si aliquis eoꝝ scotauerit alicui alteri qui cu̅ eis i co̅mu̅nitate no̅ e̅ p̄textu alicuius fraudis 7 ille postea scotauerit domestico terra3 domestice vl' si scotauerit domestice terra̅ domestici vel possessione̅ alia̅ tu̅c etia̅ no̅ teneb̄it̄ nisi cu̅ voluntate heredu̅ q2 p̄sumendu̅ e̅ ꝙ domestic9 possit inducere domestica̅ siue p blandicias siue p minas vt scotet sibi quidquid velit 7 q̄dam mulieres sunt adeo subtiles 7 delenefici ꝙ etia̅ possint i̅ducere maritos suos vt scotent ill' quidquid velint 7 peta̅t.

Hwr møghz husbonde oc husfrue 7c. c. xliij.

Hwre møghz oc hwat husfrue skør he̅r husbonde eller husbonde husfrue hwat held he̅ the haffue bo̅m sa̅mel elle̅ ey tha stande th3 icke vthe̅ at there

arwinghe wille holle thz effthē there døød En skø
dhē anthū there noghē andhē mā thz vthū theē fel
leg er for noghē swÿgh oc hin skødhē sithū husbon
de husfeuēs iord ellē husfeue bondēs iord ellē eghen
tha holdes thz ey vthū rette arwinghe wille fortt
at thz er wentelicth at husbondhū ma anthū meth
awe ellē mz vegsel kōme sin husfeue til at skøde sig
hwat som han wil Oc ere sōme quinne wel so liste
lighe ath the kōme wel oc there bonde til at skøde
thiū hwat som the bedes.

Quantūcunq; Sciendū q̄ ista donatō fm leges ꝯfirmat p morte̅ nō curato vl' expectato cōsensu heredū vt C de donatōnib9 int' virū z vxorē li ij l donatōes siqs cōcor l creditor C de donatōnib9 int' virū z vxorē z sufficeret mors viri ad cōfirmatōz donatōis cū vir sit dn̄s rez suaꝝ z p̄t mori testatus z intestatus rō tn̄ lrē ml'tū vrget q2 tal' mutu9 amor p̄t durare ad mortē s3 ista lex respicit ad vtilitatē heredū s3 lex impial' ꝑpendit ne alt' coniugū locuplet' z alt' depaupet' ambob9 viuētib9 nō habito respectu ad heredes p rōez p̄dictā fa l cū ml'te § fcim9 C de donatōib9 an̄ nupcias ff de donatōib9 int' virū z vxorē q̄ āt spectet' in p̄ncipio z § si vir z extra de dona int' virū z vxorē c donatō cū sua glo z ibi allegat3.

Quantūcunq; domestic9 zc Nota fm leges impiales C de dona an̄ nup l q̄ spōse si donatō porrigat' in tp̄e mrimonij nō tenet donatō vt etiā h Si vo an̄ mrimoniū donat ei tenebit donatō vt ff d publicana l cū spōsus z ffe ti l int' eos z l cū h stat9 § siqs sponsa3 id ē cū conditō tacita si mrimoniū seq̄tur fm henricū boic z cōcor pisanus in sūma in ꝟ donatō p̄mo § vij in fine allegās legem p̄allegatā cū h status.

Hwat kone ma affhende thē selff haffuer husbonde Cap xliiij.

Mulier maritata nihil p̄t alienare sine ꝯsilio mariti sui z volūtate heredum suoꝝ Sz si mulier aliquid scotauerit l'alienauerit marito sciēte z hoc sustinēte z ille cui scotatū fuerit obtinuerit possessionē q̄ dz laugh heudh in bonis vl' sine q̄rela mariti tūc pn̄t heredes ei9 reuocare illud p q̄relā z marit9 soluat tā bondoni tres marcas q̄ regi q2 sciēter con

ſenſit vxori ſue ſcotāti qđ nō poterat appropriare
Sȝ ſi marit⁹ ꝑ ſe illud reuocauerit ꝯquerēdo tūc ꝓ
eo nichil ſoluat ſȝ ille qui ſcotatōeȝ recepit amittat
ꝑciū ſuū Itē nota ꝙ fili⁹ bondonis nec filia ī cōmu
nitate cū prē eoꝝ nichil pn̄t alienare de bonis pris ſi
ne volūtate ſua neqȝ mercenarij ei⁹.

Hwat kone ma aff hende thē ſelff
haffuer huſbonde Cap xliiij.

Hwilkhn̄ huſfrue thē ſelff haffuer huſbōde hwn
mo icke ſkøde borth oc icke andher lwnde aff
hende noghē gootz vthn̄ hēne bondes raath oc ret=
te arwingh willie En tol huſbonde at huſfrue ſkø
dhē noghȝ borth oc faar hin laugheuth a the coſte
ther køptes vthn̄ bondēs kare tha mwe tho hēnes
arwinghe dele thȝ effthē ighn̄ thȝ hwn ſkøthe bort
oc bonde gialde bode iij mark bondhn̄ oc konighn̄
iij mark forti at hās kone ſkøthe whiemelth oc hā
wiſte oc tolde En deel han thȝ ſelff effthē ighn̄ tha
gialde hā icke fore hin haffue tho ſijth werth tabȝ
thē weth bondens huſfrue køpte En bondens ſøn
ellē bondēs datthē i fellegh mȝ ſin fadhē mwe icke
affhende aff bondhn̄s hertzſki vthn̄ hās willie oc ey
hans leie hion

Mulier maritata. vt inſti quib⁹ al' licet vl' nō § ij ibi notatˀ ⁊ ꝑ bar
in l ſi eſt. āt) ff ſoluto mrimonio Itē de filijſfamilias Itē ptȝ inſti q̄
bus al' licet vl' nō § nūc admonēdi ⁊ ꝙ heredes pn̄t reuocare non
placet cū vir ſit dn̄s niſi excuſaretˀ q² publice vtilitat) ē ꝙ dos mu
lier) maneat ſalua ar ⁊ ꝑ nrās in ſi de dona intˀ virū ⁊ vxorē l h ſic
ſtatuitˀ in penā viri illicite ꝯſent). Mulier maritata Nota h in § ſȝ
ſi marit⁹ ⁊ c̄ textus iſte nō loquitˀ ſȝ marit⁹ poſſeſſiones male acq̄ſi
tas inuit) heredib⁹ reſignauerit ⁊ q̄le legatū ꝓ aīa ſua legari pote/
rit defectus iſte corrigitˀ in cor thorđ § xxxi. Mulier maritata No
ta ſi aliq̄s ꝓpriā vxorē occiderit vl' occidi mādauerit vl' ecōuerſo et
ille negauerit tūc nominādi ſūt xiij de illo hereth quoſcūqȝ pl'cs il/
loꝝ ꝯuicerint ꝓ fctō vl' conſilio vl' mādato ſint pace ꝑuati ⁊ nunq̄ȝ
V

cassec coꝝ iuramentū ꝛ quilibꝫ ꝯiurantiū soluat bondoni iij mar cas ꝛ regi tantū Thorđ ꝫ xxvi. Nota h̄ si mlier scotauerit vl' pos/ sessiones alienauerit ꝛ hoc idē sciēs ꝛ sustinēs cōsilio ꝛ ope mari/ tus fecerit ꝛ firmauerit credo ꝙ legittiā maneat scotatio siue alie/ natio ꝛ tenet vt ꝯ q̄si sil'e li pmo c xxxv maritus.

Hwor møghꝫ kone thē bonde haffuer mo giffue til siele gifft Capl'm xlv.

Mulier q̄ puerū hꝫ cū suo marito nō pt dare p aīa sua dimidietatē portionis vl' aliquid ml' tū sine volūtate bondonis Sꝫ si aliquis hu iusmodi legata cū petiuerit incausat⁹ defendet se p neffn i kyn ꝛ nō veridici inde iurabūt Sꝫ si defece rit iuramēto coḡtoꝝ reponat oīa legata Sꝫ si mu lier nō habuerit pueꝝ cū bondone tūc pt dari p aīa sua dimidietatē portōnis sue Sꝫ si claustꝝ vl' ꝯuen tus aliquis tl'e legatū petierit si plusq̄ꝫ marca argē ti tūc accedāt veridici ꝛ dirimāt suo iuramēto Sꝫ si aliquid exactū fuerit qđ in testamēto fuerit exa ractū sub testiōnio bonoꝝ siue a ꝯuētu siue ab eccle sia siue ab hospitali sp incausat⁹ defendet se p neffn i kyn.

Hwor møghꝫ kone thē selff ꝛc. c. xlv

Husfrue thē barn haffuer weth sin husbonde ma ey giffue til sielegaffue halff sin howꝫ lood ellē noghē stoorth mwn vthā bondens ia oc willie En wil annē mā tho kalle a sodan sielegifft ta scal bon dē forwarie mꝫ neffn i kyn oc gange ey sandmē til En faller hā atkyns eedh lade wth thꝫ ther giffuet wor for hēne siel En haffuer husfrue ey barn wedh bondē tha ma hwn giffue sin halff howꝫ lood bort til sielegifft Kaller tho closther a oc er thꝫ mere en mark sølff ta gange sandmē til En for hwat sō ey er scriffuꝫ i manꝫ testamēto mꝫ gode menꝫ withne byrd oc klosthē kaller a ellē kirke ellē spital thē wor dhē bondhā e weth neffn i kyn.

Mulier q̄ puer̄ hȝ Nota differētiā int̄ mun⁹ ꝛ donū mun⁹ emī ex
cā ꝛ sine cā donū ff de ꝟ sig le int̄ donū io an ꝺ hereticꝫ i c accusat⁹
in ꝟ mūera in glo inferuari in vi. Nota huat husfrue ꝛ filia ꝛ fili⁹
bondonis pn̄t alienar̄ ꝛ mercenari⁹ vt h̄ ꝛ cprio ꝛ ſ̄ li i c xxx § vlt̄
ꝛ c xxxix. Mulier Rō pme pꝫ ē ne puer exheredet̄ vl' careat ſua
legittiā ſine culpa ſua hec rō ceſſat in ꝗ Juramentū āt de q̄ h̄ eſt pi
culoſū ꝛ legi ꝯriū iuxta ꝑus dctā vt ſ̄ li ꝗ c iiꝗ. Nota circa illō ca/
pitulū mulier qꝺ mortuariū dandū ē de iur̄ cōmuni ſ3 ei⁹ q̄ta ē con
ſuetudinaria extra de ſepul c certificar̄ ꝑ hoſtien̄. Nota circa iſtō c
mulier q̄ puer̄ hȝ ꝛc̄ q̄rit̄ vtrū volūtas defuncti ſit adimplēda ꝛ q̄
ꝓ euidētia dicēdoꝝ ē ſciendū q̄ hēmus ꝟba q̄ diſpoſitiua vocant̄
vt volo diſpono ordino alia ſūt enūciatiua vt ſcias me a tli recepiſ/
ſe x in quibꝫ tenebar̄ Alia ſūt cauſatiua vt qꝛ tal' negocia mā geſſit
ſibi lego tl'em rem Alia ſūt demōſtratiua vt hūc fūduȝ quē aut ticio
emi ſe in ꝓmo lego diſtinguo i iſta q̄ſtiōe ſm̄ henricū boic aut teſta
tor vſus ē ꝟbis diſpoſitꝫ ꝛ tal' volūtas ē adimplēda ꝛ obligat here
dē rō qꝛ volūtas teſtatorꝫ ꝛ lex ad paria iudicant̄ in auct̄ de nup i
§ diſponat coll' iiꝗ h̄ veꝝ q̄n teſtator aliq̄d ordinat qꝺ nō ē impoſſi
bile aut iurꝫ aut fcti fa l fi de ꝯſtitutōnibꝫ inſtitutōnū ꝛ fa l nemo ff
de le i ſ3 de ꝟbis demōſtratiuis cauſatiuis enūciatiuis q̄re hen de
teſta in c ſi heredes. Nota in § Sȝ ſi aliq̄d exactū fuerit qꝺ in teſta
mēto ꝛc̄ Nota vtrū teſtamentū vltimū firm⁹ erit pꝫ ſ̄ li ꝗ c iiꝗ per
lrās in glo q̄ſi in fine. Nota q̄ habeat vir plenā ptātem i teſtamen
to ſuo q̄cūq3 voluerit exceptꝫ heredibꝫ t̄ras ꝛ alias poſſeſſiōes ma
le acq̄ſitas reſignādi ꝛ poſtea pt ꝓ aiā ſua legare medietatē portio
nis ſue tam i bonis imobilibꝫ q̄3 in bonis mobilibꝫ ꝛ ſi ꝯtētio fue
rit diſcernāt ſuꝑ h̄ veridici Thorꝺ § xxxviꝗ. Nota ad epm ꝑtinet de
fenſio teſtamēti ꝛ ei⁹ executio vt volūtas defuncti defuet̄ ꝛ h̄ verū
ē in hijs q̄ ad pias cās relinquunt̄ de teſtamētꝫ C tua nob.

Hwilke ſandmē ſculle ſkilie om ſielegifft. c. xlvi.

Si vir vl' ml'ier habuerit bona ꝛ poſſeſſiones vl'
manſiones in diuerſꝭ terris ſeu ꝓuincijs tūc vbi=
cūq3 mont veridici illi⁹ terre ſeu ꝓuincie debēt de le
gatis ꝓ aīa ſua iurare.

Hwilkē mā ellē kone anthn̄ thē flere bo haffuer
i flere land ellē i flere bygdh ellē i flere hareth
e hware ſom the are thn̄ time the døø oc giffue no
ghȝ for thm̄ tha ſculle the ſandmen e til ther ere i
bygdh.

Si vir vl' mulier Rō q2 iudiciū inchoaꝫ vbi res ē ff ꝺ iudicijs ⁊ i eq̄s l ꝙ legaꝫ § si aūt Itē Nota ꝙ qua rōe veridici in diuersꝫ terrꝫ ⁊ ꝓuincijs habitātes iurabūt de legatꝫ vbi moriꝫ aliq̄s veridici illi us terre seu ꝓuincie iurare dñt eadē rō intelligi dꝫ de neffningꝫ ⁊ ra pina ⁊ accusatus dꝫ tēpestiue citari ad placitū ⁊ si nō hꝫ domiciliuꝫ dꝫ citari ad placitū gñale h̄ in isto c ſꝫ vir fit hec coꝛ ꝑ thorð § xij.

Om aghē fredh Cap xlvij.

Siquis messuerit segetē alteri⁹ in agro sub noctis silentio vl' resectā sustulerit iudicabiꝫ pro eo tanq̄ ꝓ fure Sꝫ si viatoꝛ fuerit ⁊ dederit manipulū vl' gerbā equo suo ꝑ eo nō efficiꝫ pplatoꝛ agroꝝ neqꝫ fur Sꝫ si secū tulerit aliquid de ānona tūc ille qui agrū possidet p̄t agere in eū si voluerit ꝓ rapina siue pro furto.

Om aghē fredh Cap xlvij

Har man i annē manꝫ aghē om nathe tijdhe oc slaer māꝫ koꝛn vp eller taghē hās skoꝛne koꝛn boꝛt tha er hā tyff thē foꝛ En er hā waifarēde mā oc giffuer anthū en kerff sin hest ellē en neegh oc bethē a stubben i aghē tha er hā hwerkē raans mā eller tyff thē fore En føꝛer hā boꝛt aff aghē ta mo hin thē aghē a secte hin ther togh hwat heller han wil raan ellē til thyffneth.

Siq̄s messuerit De isto depopulatoꝛe notaꝫ in c inf de immūitate eccl'e ⁊ ff de furtꝫ l vulgarꝫ § siq̄s ſꝫ si viatoꝛ q2 in casu necessitatꝫ h̄ licꝫ ⁊ cōmūicandū ē ff ad legē rodiani de iactu l ij § cū eoꝺ viij ꝺ in ꝑncipio ⁊ ē cas⁹ in § si de pace tenēda in vsufru ⁊ concoꝛ § hui⁹ capitl'i ibi ſꝫ si viatoꝛ ꝑ tex ⁊ vide isto § ſꝫ si viatoꝛ ꝑ glo.

Sꝫ si viatoꝛ fuerit. ꝯcoꝛ lex impial' cōstitutōe frederici de pace tenēda c vlti vbi ꝺ2 ꝙ equū meū possuꝫ in alieno pabulo reficere cōcoꝛdet etiā lex nrā infra h̄ li c li § vlti.

Om mā far mꝫ hioꝛð i annē māꝫ aghē. c. xlviij.

Siquis venerit in agrū alteri⁹ cū suo stoodh vel hioꝛdh vel vrath ⁊ deturpauerit ānonā eius ꝑ vim teneꝫ ei emendā xl marcaꝝ q2 illud ē plenū herrewerck Sꝫ si aīalia alicui⁹ venerint ex improuiso

in agrū alteriꝰ ꝑ ignorātiā pastoris tūc qui possidꝫ aīalia soluat alteri dāpnū suū ⁊ defendat se lege ꝙ nō fuit volūtatis sue ꝙ aīalia venerūt in agrū eius Et siquis inuasit cū pecoribꝰ suis pratū alterius ꝑ vim qđ dr hiordhē vp qui possidet pecora soluat alteri dampnū suū ⁊ emēdet iij marcas Sꝫ si ex improuiso venerint in pratū illiꝰ soluat tū qui possidꝫ aīalia dampnū suū Sꝫ si anona fuerit deuastata enormiter tūc pt qui anonā possidet exequi illud ꝑ veredicos ⁊ testiōnio bonoꝝ herrewerck Sꝫ qui ꝓ prato incausat defendet se ꝑ neffnd i kyn.

Om mā far mz hiord i annē māz aghē.c.xlviij.

Far mā mz hiord ellē mz stood ellē meth vrath i annē māz aghē oc hiordhē hans korn vp meth woldh tha er hā skyldugh atbøde hānū thē fore xl mark forthi at thz er fulth herrewerck En kōmer fæ i māz aghē aff wode for hyrthens wangøme tha bødhē hin skadhñ effthē thē fæet otte oc giffue thes logh at thz wor ey hans both at hās fæ kom thē i. En om mā hiordhē annē māz engh vp mz wold tha gialde hā skade giældh ther fæet otte oc bøde a tre mark En kōmer thz i aff wode bøde oc skade giald sō føre er sauth Tordhē korn so eth sō sauth er tamo hin ther korneth otte dele thz mz sandmē oc mz gode mēz withne til herrewerck.

Siqs venerit Uide Nota in l hac actōe ff Si q̄drupes paupiem fecisse dr ⁊ cū notatꝭ in l ff C ad legē aquileā Itē Nota ꝙ qui deuastauerit enormiter ꝑ vim anonā alteriꝰ est herrewerck vt hic et sup̄ li ij c xxxi siquis anonā. Nota ꝙ triplex violentia inuenit in legisterio scꝫ quādo mulier vim passa fuerit vt s̄ li ij c xvi Itē qn̄ aliqs delatus ⁊ ligatus fuerit sine suo demerito vt s̄ li ij c xxx ⁊ c xxxi § iij Itē quando aliquis deturpauerit anonā eius ꝑ vim cū stood hors vel vrath vt hic de ista triplici violentia discernant veridici in placito tocius terre vt notat in locis prescriptꝭ. Nota de violētia notat q̄ dicit mark wolδh vt hic c xlviij ⁊ infra li c ⁊ vtruꝫ de tali

violentia discernant veridici notat̃ h vz c xlviij § iiij Item si aliquis fuerit ligatus contra legẽ de illa violẽtia discernant veridici vt s̃ li ij c xxix ꝛ c xxx § iij Item de muliere que vim passa est ꝛc̃ iurabũt veridici vt s̃ c xvi li ij. Item Nota ꝙ de violentia q̃ fit qñ aliquis ligauerit sua pecora in agro ꝛc̃ de illa violentia non discernant ve/ridici vt infra c li.

Hwilkz er stood oc hiord oc vraath. c. xlix.

Duodecim pecora sunt hiord xij equi qui dicunt̃ hors sunt stood xij porci sunt vraath Et si aliquis deuastauerit anonã alicui⁹ cũ paucõrib⁹ pecorib⁹ ꝙ̃ duodecim tũc nõ p̃t illõ exequi ꝑ herrewerck Tamẽ ꝓ quolibz wold dz quis vel defendi ꝑ neffnd i kyn vl̕ soluere dampnũ cũ trib⁹ marcis.

Hwilkz er stood oc hiord oc vraath. c. xlix.

Tynne en xij nødh er ev hiordh xij hors stood xij swin wrath En ødhẽ annẽ mã annẽs korn mz mynne en met xij fæs howeth so som sauth er tha ma thz ev deles mz herrewerck En tho e for hwer woldh sculle mẽ anthñ waries mz neffn i kyn eller gialde skade effthẽ mz iij mark boodh.

Duodeci De ouib⁹ dicit l oues ff de abigeis ꝙ decẽ faciũt gregez q̇nq3 porci gregẽ ꝺ q̊ ĩ glo c I de elec cũ ibi notatꝫ. Nota h tñ ꝓuiso ꝙ ĩ illũ dz dirigi actio qui ea scz pecora de domo rapuerit intellige etiã si fuerit minor xiiij annis vt in dolicapacib⁹ q̄ntũ ad legꝫ seue/ritatẽ intellige vl̕ rapuerit h. Nota ꝙ delicta puerorũ punienda sunt licet non adeo grauiter vt in maiorib⁹ extra de delic pue c pueris ꝛ h verũ si sunt dolicapaces ꝛ vbi malitia pubertatẽ anticipat Si vero non sunt dolicapaces nullo modo puniant̃ ex legũ seueritate qm̃ in pueris solet relinqui multũ ꝙ in alijs ꝓuectõrꝫ etatꝫ humane leges dicunt seuerius corrigendũ de delic pu s̃ c r̃.

Ferende qꝺ etiam probat̃ ĩ illis vbi malitia supplet etatem qui frequenter furta mendacia piuria que peccata sunt cõmittunt in qui/bus plena est etas puerilis de delic pue c pueris de ista materia require sup̃ libro secundo capit̃ xlix in textu ꝛ in glosa ꝛ capit̃ xcv § vltimo ꝛ in glosa ꝛ sup̃ libro secundo c xlix Siquis incausat⁹ fuerit in glosa.

Om intecke fa Caplin l

Si aliquis inuenerit pecora alicuiꝰ ĩ anona sua ꝉ prato ⁊ hoc viderit ille cuiꝰ pecora ab illo auferre sine volũtate sua Et si abstulerit ea p̄t ꝓ eo fieri raans mā Sꝫ si ĩ domū illiꝰ fuerāt deducta ⁊ ille qui ea possidet postea de domo sua rapuerit tunc p̄t qui domū possidꝫ agere ĩ eū ꝑ herrewerck Hoc tñ ꝓuiso ꝙ in illū dꝫ dirigi actō qui ea de domo rapuerat ⁊ nō in aliū.

Om inteckte fa· Cap̄ l

Om annē mā taghē annē māꝫ fa· i sẏth korn ellē i sin engh oc kōmer hin wedh thē faet a anthn̄ i hegnet ellē a farende wa·ie tha ma hā ey tage thꝫ fra hannū vthn̄ hans eghn̄ willie En taghē hā thꝫ fra hannū tha ma han worde raans mā thē for En kōmer thꝫ hiem til hās hws thē thꝫ togh oc taghē hin thꝫ wth ther thꝫ otte tha ma thꝫ worde herrewerck tog sculle mē ey weth ānē dele en weth thn̄ thē wdtogh.

Si aliquis Nota qūo in re ꝓpria quis pōt delinq̄re ⁊ p̄supponit̄ ꝙ q̇s ꝓpria auc̄te pōt hmōi pecora includere ꝯ qđ opponit̄ q꞉ pignorare ꝑtinet ad iudicem ff de regulis iurꝭ l non ex singulis Jtē nullus potest esse iudex in ꝓpria causa C de iudeis ⁊ celicol' l nullꝰ ⁊ ne quis in sua causa ius sibi da in ru ⁊ in nigro solō fm leges licitū est retinere hmōi aialia ad ostendendū iudici sed ad pignꝰ sine auc̄te iudicꝭ non de quo notat̄ insti ad legē aquileā C iohꝫ ff e ti l ꝯuictꝰ nōne in spe ti de acto § i v̄f sꝫ pone.

Om mā tøyrer i annē māꝫ aghē.c.li.

Quicūqꝫ cōpossessorē in mark ⁊ ligauerit sua pecora qđ dicit̄ tøyrer in agro alteriꝰ vꝉ prato iudicat̄ magna violentia qđ dicit̄ wold ⁊ tenet̄ resartire dampnū ⁊ soluere ius triū marcaꝝ vꝉ defendet se lege ꝙ hoc nō p̄cepit fieri ⁊ dāpnū resarciat si cōfessꝰ fuerit Sꝫ viatori n̄ pn̄t negari equoꝝ pascua.

Om mā tøyree i annē māꝫ aghē.c.li.

Hwilkhn̄ mā thē ereghē ẏpa mark oc tøyrer sẏt fa· i annē māꝫ aghē ellē engh tha er thꝫ wold

oc er han skyldugh at gialde skadhñ oc bøde a tre mark ellẽ giffue thes log at hã bødh thꝫ ey oc gialde skadegiald om hã ganghẽ wedh En wafarẽde mã oc gest in we mẽ ey grees synne.

Quicunqꝫ Rõ q͛ in domo curia vl' orto fit violẽtia insti de iniurꝫ § ſꝫ ⁊ lex cornelia cũ ibi notatꝫ Sꝫ viatori ꝯcor c ſiqs messuerit s̄ c c xlvij. Jtẽ Nota qñ veredica siue neffninga vocauerit qũo veridici vl' neffningi q̇ ṗmo post instituant̃ sup̱ cauſ̃ ṗus ṗmulgatꝫ discernãt vl' q̇d iurꝫ sit corrigit̃ ꝑ thord § lxij.

Om mã draber annẽ mãz fa i sin aghẽ. c. lij.

Si pecora alicuiꝰ venerint in agrũ alteriꝰ ⁊ ille qui agrũ possidꝫ vl' pastor agri dephenderit ea ⁊ voluerit ea in domũ abducere qd̃ d̃r intage ⁊ nõ ꝑt ſꝫ si incurrerint in lapidẽ siue lignũ qd̃ d̃r steen vl' stawer ⁊ ita debilitatũ fuerit vl' mortuũ ſꝫ ille qui depulerit ea qd̃ d̃r gende ꝯfessus fuerit recipiat ad se pecus mortuũ ⁊ soluat ꝓ eo aliud viuũ eq̃ bonuꝫ absqꝫ omi emẽda ⁊ ille qui pecus illd̃ possidebat soluat anonã quã ṗdictũ pecꝰ deuastauit Sꝫ si occiderit illd̃ cũ armis q̃ dicunt̃ odh oc egh tũc soluat quãtũ pecus illud valuit viuũ ⁊ insup̱ iij mark Et si cõfessꝰ fuerit qui occidit ⁊ dixit se hoc fecisse ex improuiso soluat dãpnuꝫ ⁊ defendat se iuramẽto xij hoim ꝙ factũ fuit ex improuiso ⁊ nõ volũtate Sꝫ si pastorẽ nõ habuerit pecꝰ illd̃ nichil ꝓ eo emẽdet.

Om mã draber annẽ mãz fa i sin aghẽ. c. lij.

Gangher manz fa i annen manz agher oc kommer hin weth ther korneth a eller aghẽ hyrde oc wil thꝫ fa intaghe oc gidher ey oc haffde thet fa hyrdhe eller faet er so kaeth oc løffuer a steen eller staffuer oc wordher thẽ lyth aff eller døør gangher hin weth ther gendhe taghe thꝫ dødhe til sigh oc gialdhe anth so gooth ighñ vthñ booth forthi ath thet haffdhe hyrdhe oc man ther faet otte hã scal

gialde effthē korn thē hin otte En drabet han thz anthū mz od ellē mz egh ta gialde hā efftē oc bøde a iij mark En gāghē hā weth drab oc kaller thz wode gialde effthē skade oc giffue a xij mēz eeth at thz wor wode oc ey at willie En wor thz hyrtløøs fa bøde icke fore.

Si pecora in § ꝛ si cōfessꝰ q̄si in fi Nota iste § istiꝰ capitl'i loquitꝰ d iuramēto xij hoīm ꝛ nō facit mentionē q̄ die ista lex vl' cōsimil' dari vl' solui dñt postq̄z lex firmata fuerit nec vtrū dies q̄ firmata fuerit dz cōputari iste declaratꝰ effectꝰ p thord in cor lxxxvi § in fi ꝛ s̄ li i c l quicunqz p ar ꝛ s̄ li ij c lxxx si exactor ꝛ e c lxxxi in fine. Se pe/cora. p p̄ma pte ē casꝰ in l qntus ff ad le aquileā ꝛ fa l Si bos alienus de iniurij ꝛ dāp da sz in h q alıud aīal datꝰ ē ꝯ leges q2 nō datꝰ alıud p alio nisi in reb hñtib scitatē ideo in pposito sufficeret dari extimatōez de q̄ p ciuū in l ij C ad legē aqleā ꝛ notatꝰ i dctō c bos Si pecora Nota h incidit in penā pecuniariā ex lege ꝛ ipo iurꝰ vt h in § i sz si occiderit ꝛ sil'r infra e c liij Jlle qui Jtez s̄ e c xlviij Si qs venerit § ij Jtē s̄ e c xlix Duodecim § ij in fine Jtez Nota infra e c liij Siqs eqtauerit Jtē infra e c lvij quilibz § i Jtē infra e c lxij minor § iiij ꝛ simil'r infra e c lxiij siqs naufragiū § ij in fi Jtē infra e c lxvi h vocatꝰ Jtē s̄ e c xliij mulier Jtē s̄ e c xlij nullꝰ pt Jtē s̄ e c xxxv Siqs concesserit Jtē s̄ e c xxxiij Siqs voluerit in pncipio et § ij in fine Jtē sil'r e c xxxiij siqs vulneratus Jtē xxxij c pro pcussione in pncipio ꝛ in fine Jtē s̄ e c xxxi ꝛ xxx ꝛ s̄ e c xxix ꝛ c xxiij quod cūqz Jtē s̄ e c xxij Jtē s̄ e c vij si hoīes Nota h in istij pscriptj capi/tul' ꝛ gñalitꝰ in oībus delictj Siqs pmisit se cōuinci emēdabit primo iustā emendā p delicto ꝛ postea penā pecuniariā vt s̄ e c xxviij Siquis permisit.

Om gordnithingh Cap liij.

Jlle qui vocatꝰ gordnithingh emendabit regi iij marcas ꝛ bondoni tres ꝛ insup resarciat dampnū qd intulit q2 magꝰ iniuria ē q̄ dicitꝰ wold occidere aīal illud qd cōpeditū est vl' ligatū vl' aliquo alio mō impeditū ē hoc ē thz thē laghe heft haffuer a sig vl' qꝫ fecerit in aliqua spāli terra alicuiꝰ que d2 ornū Vbicunqz quis occiderit aīal alicuiꝰ siue in hegnet siue extra sp eo efficitꝰ gordnithingh dūmodo pastorē habuerit aīal illud ꝛ resarciat dampnū ꝛ soluat

regi tres marcas ꝛ bondoni tres.

Om gardnithingh Cap̄ liij.

Gordnithingh bøder bode skade thē han gører oc iij mark bonde oc iij mark konīghī forti at thz er woldh oc ev wode at drabe thz fa ther hefft hafuer a sigh ellē standhē i bondēs ornū thē han a ene Hwre som mā dra·ber annē manz fa thē hyrde hafuer hwat heldhē i hegnet ellē vthī hā er gordnithingh oc scal effthē gialde so som sauth er oc bøde a iij mark bonde oc so konīghī.

Ille q̄ vocat̄. Spāle delictū hʒ spāle vocabulū Itē vocabulū ꝛ emēda ponunt̄ h̄ ad placitū statuenq̄.

Om mā ridhē annē māz heſt. c. liiij.

Siquis equitauerit equū alteriꝰ sine volūtate sua soluat bondoni tres marcas Sʒ si habuerit eū in ↄcessu vl' ↄductu ꝛ equitauerit longiꝰ q̄ ꝑmissuʒ fuit tamē soluat ꝑ quolibʒ by mark qd̄ transiuit duas oras denarioꝝ donec efficiant̄ sex ore denarioꝝ Sʒ siue equitauerit sine licentia siue longiꝰ q̄ dictū fuit faciat equū sꝑ adeo bonū sicut eū recepit Sʒ si equus mortuꝰ fuerit vl' macillentꝰ ꝛ venerit domū top ꝛ tagel ꝛ ille iurauerit ꝙ ꝑ ipʒ deturpatꝰ nō fuit tūc nichil soluat ꝑ eo Sʒ si ↄcessꝰ fuerit dʒ redire absqʒ omī debilitate q̄ dr lyde qui i causatus fuerit ꝑ istis causꝭ q̄ in istis duobꝰ capitul' sunt expresse defendat se iuramēto xij hoim ꝙ si nec voluerit se emendare nec se iuramēto defendere sed ꝑmisit se ↄuinci in placito cū naams dom tūc ꝑ nulla istaꝝ causaꝝ emēdabit̄ minus q̄ tres marce regi ꝛ iij bōdoni.

Om mā ridhē annē māz heſt. c. liiij.

Wilkē mā thē ridhē annē māz heſt vthī hās willie thī thē hesthī a gialdhe for iij mark bondē En fanghē hā mʒ willie anthī atleie

ellē atlone oc ridhē lenghē en melt wor føre ta bø-
de hā for hwer by mark thē hā ower reed sithñ e to
øre pēninge til sex øre wordhē En hwat heldhē hā
ridhē vthñ orloff ellē lenghē en melt wor gøre e he-
sthñ so godh som han wor thē hā togh hannū En
døør hesthñ ellē worder mawer oc kōmer hiem top
oc tagel oc thør hā swarie at thz wor ey hās skyld
tha gialde icke fore En wor thz laan ta scal thz kō
me lydeløsth hiem Hwo som sectes for the saghe
thē i thӱsse to capitel er sauth warie sig om hā dyl
mz vӱ mēz eedh En wil hā hwerkhñ bøde ellē wa-
rie sig so som sauth er mē ladhē sig søghe a thingi
met naams dom tha bødes for enghñ thӱsse saghe
mynē en iӱ mark bonde oc iӱ mark konnghñ.

Siqs equitauerit Jste pene sunt volōtarie adeo bonū concor l sed
michi § i ff commodati iuxta illud absqz satire debent concessa re/
dire ymmo furtū cōmittit l q̇ iumēta ff de furt͛ ⁊ qd̄ h̄ de equo dr̄
intelligit de aliӱs rebꝫ ⁊ naui ⁊ similibꝫ ⁊ ratio est quia illud capit
siqs eq̄tauerit cōtinet ius cōmune ꝓbat p̄ legez p̄scriptā q̇ iumēta
ff de furt͛ ⁊ s̄ li iӱ c xl neffningi dn̄t iurat § Jtē si incausat⁹ an̄ iura/
mentū. Siqs eq̄tauerit Nota si aliqs obtinuerit ꝯductiue siue cō
cessiue siue aliq̄ mō ꝯsil'i domū l' terrā l' equū siue alias q̄scūqz res
p̄t eas ꝑfruēdo occupare vsqz ad cxpletōz pacti p̄habiti vl' t'mini si
ue pena leg͛ cū iuramēto si necesse fuerit q̄ illas cū volūtate ⁊ licē
tia occupauit ⁊ n̄ cū violētia vt p̄mo de domo ptz s̄ li iӱ c xxxiӱ vbi
cūqz § dom⁹ Jtē d̄ t'ra s̄ li iӱ c lxxiӱ qn̄ aliqs § i Jtē de eq̄ vt h̄ i § iӱ
Jtē de aliӱs rebꝫ q̇buscūqz vt s̄ li iӱ c xl neffningi ⁊ siľe e li c lxi si ali
qs § i. Sz si cōcessus Nota q̄ res ꝯcesse dn̄t redire absqz om̄i de
bilitate vt h̄ nec pn̄t aliq̄ modo amitti vt s̄ li iӱ c cxiiӱ § iiӱ Vn̄ ⁊s⁹
Absqz satire dn̄t concessa redire.

Om stood hors Caplm lv.

Qui habz stood hors habeat illas in clausura q̄
d̄r fold in ꝓprio mark ⁊ habeat ad eas pastorē
⁊ si hoc n̄ fecerit sz deuastauerit p̄ eas agros aliorū
qui dicunt wongh tūc possunt deponi in placito hoc
est forlegges ⁊ si ille aliquod dampnum incurrerit

postea qui eas possidet imputet sibi dūmodo hoc factu fuerit i eoꝝ wongh Sꝫ siquis stodh hors apposuerit in illo mark in quo michil iuris habuerit tūc pñt cōpossessores illiꝰ mark monere eū ad hoc lagh deele hannū ꝙ recipiat suū stoodh ad domū suā ꝛ si noluerit ꝛ ille postea aliqđ dāpnū incurrerit imputet sibi ꝙ sine volūtate eoꝝ ñ pt deuastare gramīa eoꝝ nec ānonā cū suo stoodh Sꝫ si aliquis emerit i alteriꝰ mark terrā aliquaꝫ causa fraudis cum vna marca vel duabꝰ vt sic deuastet eoꝝ mark cum suo stoodh tunc pñt cōpossessores ꝓm estimatōꝫ auri cōpellere ipm ita apponere ꝓut sustinere pt eoꝝ mark ꝛ apponere ad eoꝝ cōmūitatē sicut apponunť porci ad pascua qđ dꝛ oldhū ꝛ ꝓm arbitriū eoꝝ qui in illo mark habitāt apponanť qꝛ ipi meliꝰ sciūt quot eoꝝ mark poterit pascere Sed si ille eque q̄ dicunť hors efficianť scabide ꝛ possessoꝛ eorū noluerit eas ꝓuare in terra sua speciali tūc pñt cōpossessores illiꝰ mark illas i placito deponere hoc ē forlegge ꝛ pellere eas i loca paludosa q̄ dicūť dynd ꝛ iterficere eas sine oī iniuria q̄ dꝛ widhe Et hoc idē iudicabiť de equabꝫ domitis si efficianť scabide quia morbus vnius cōtaminat alias.

Om stoodh hors Cap lv.

Hwo som haffuer stood hors haffue thēm i fold i sin eghū mark oc haffue til thēm hyrde wil han ey thꝫ giøre mē ꝙdhē mꝫ thēm bondhēs wongh tha mwe the thēm forlegge a thingi oc fanghē hin noghē skade sithū thē horsen a haffue hiem giald om thꝫ wordher i wongh En ho som haffuer stood hors a thū mark thē hā haffuer icke i ta mwe eghēmē lagdele hānū til attaghe sine hors hiem en om hā wil ey oc fanghe the sithū skade wide sigh thꝫ selff forti at vthū there willie ma han ey heldhē

føde there grees a fellet ellē there korn mz stod hors
En køber mā a annē manz mark for swÿgh anthē
for en mark ellē to ellē mere forti at hā wil føde theē
mark mz sine stoodh hors tha mwe eier effthē gudz
wyrt thing nøde hannū til attaghe so til som mark
ma tole oc legge so til theē fellet som swÿn legges
til oldhē oc the thē i by boor wolde thz forti at the
vide best hwat theē mark mo tole oc føde Worder
stood hors scabet oc wil thē thē a ey gøme thm̄ set
lige a sÿt eghz tha mwe eghē thm̄ forlegge a thingi
oc elthe thm̄ i dynd oc drabe thm̄ vthē wide Thz
samme er oc om thame hors om the worde scabet
forti at thz fanghē hors affannet.

Qui hz. qr aial nō tenendū in iacturā ꝛ dampnū alimēti alteri⁹ in
sti si q̄drupes paupiem fecisse dr § ceteꝝ sciend rō penl'timi § quia
vna ouis morbida inficit aliā.

Hwr mā scal wedh løsa. Cap̄ lvi.

Pro pecorib⁹ siue iumētis in agris vl' pratis in
domū abductis qd dr intaghz dz poni pign⁹
ꝑm arbitriū vicinoꝝ qui dicunt granne qn̄ publicāt
eoꝝ hegnet Sz tn̄ ille cui⁹ pec⁹ dāpnū intulit ꝑt ex
ponere quātū vult ꝛ iuret insuꝑ cū xij homib⁹ ꝙ am
pli⁹ dāpnū nō intulit pecus ei⁹ Itē nota ꝙ pigno=
ra tali mō ĩpignorata si nō fuerint redēpta an̄ festū
oim scōꝝ tūc nō tenent ad restitutōz qui hz illa.

Hwr mā scal wed løsa. Cap̄ lvi.

Hor fa. thē worder intagz anthē i korn ellē engh
scal laghepant forlegges so som egher worde
om satte thē thÿd the legge theē mark i hegnet oc
so scal løß som the worde til eens føre En tha wa
re hin weth log thē skade giorde atlegge wt so mø
ghz som hā wil oc swarie a mz xij mēz eedh at hās
fa. giorde ey mere skade Worthē pant ther fore in
teckt fa. er sath ey løst for alle hellighēs dagh tha

X

ware thz forgiordh.

Arbitriũ vicinoꝝ q2 t'les melius sciũt sic alibi referṫ ad vicinã fa/
cit q̃sdam de ꝑscriptõnib9 Jtẽ istud iuramentuz ẽ sup fctõ alieno tõ
deberet fieri ꝑ verbũ credit alias iurãs subiret anceps ꝑiuriũ ꝑ l vi
deamus ff de in litem iurãdo.

Om gertzel Caplin lvij.

Quilibꝫ dꝫ suas sepes sepire ſm arbitriũ oĩm cõ
possessoꝝ ⁊ ſm ꝙ possidẽꝫ in villa ⁊ bool ſm iu=
stuz funiculũ ⁊ ꝓ stuff nõ sepiũtur nisi illõ sit forte fel
let in villa tũc sepieṫ ꝓ eo sepes q̃ dr̃ høffdegerde Jtẽ
nota ꝙ oẽs teneñṫ ꝓ fundis suis qui inhabitati sũt
hoc ẽ bygdh er facere sepes Sꝫ ꝓ fundis nõ inhabi
tatis q̃ dicunṫ vbygde in villa teneṫ ille qui possidꝫ
facere sepẽ q̃ dr̃ høffdegerde ⁊ ceteri vicini qui dicũt
granne faciũt sepez a latere si sit incidẽda ꝙ dr̃ om
a fallẽ ⁊ qui noluerit sepẽ suã facere infra illaz diem
quã ꝑfigunt cõpossessores soluat penã pecuniariã q̃
dr̃ wide ſm arbitriũ eoꝝ qđ arbitrati sunt Sed si
nec voluerit sepire nec penã pecuniariã soluere tunc
vicini ei9 qui dicunṫ granne dñt alicui iniungere ꝙ
agat in eũ ex ꝑte oĩm eoꝝ ⁊ ꝯuincere eũ ad tres mar
cas tã bondoni ꝙ̃ regi. Om gertzel Cap lviij.

Hwer mã scal sin gard gerde so som alle egher
giffue ia til oc so som hã a i by oc bool effthẽ
reth reb En for stuff gerde mẽ ey vthñ thz er forte
fellet i by tha gerdes thẽ for høffdegerde Alle men
sculle gerde for theẽ toffte thẽ bygd ere en for vbyg
de toffte i by gerde hin thẽ a høffdegerde oc alle grã
ne sidegerde om a fallẽ En hwo som ey wil gerde
sin gard a thñ lagdagh thẽ eier legghẽ gialde wide
so som wide legges En wil han ey gerde oc ey wi
de gialde ta sculle grãne befale en mã om alle theẽ
dele oc søge hin mꝫ dom til iij mark booth bonde oc
so konnighñ.

Quilibʒ dʒ. qđ oēs tãgit ab oibus ē approbandũ Itē rō finis ꝓpt ꝯtũaciã sic ciuilit ꝓpt ꝯtũaciã fit missio in possessionē de do ⁊ cotti § ꝓut sʒ criĩnalit ad ãnotatõʒ bonoꝝ ꝑ gło c veri sup ꝟ probatuʒ de dolo ⁊ contuma.

Om aghē gardh Cap lviij.

Quilibʒ tenet facere sepē q̃ dr aghēgard sicut hʒt terrã ad estiãtionē auri sʒ ꝓ stuff nõ fiunt sepes Itē si forta que dicit felleth vni⁹ occurrerit alteri⁹ hegnet tũc dñt illi quoꝝ forta ē ⁊ fellet erigere dimidietatē sepiũ ⁊ illi qui possidēt wongh reliq̄ dimidietatē ita exhibeat vterqʒ alteri equalitatē q̄ dicit iaffnʒ q2 qđ nũc impedit vni pti ãno futuro ipendet alteri ⁊ si ita ꝯtigerit ꝙ vł illi qui possidēt hegnet ł illi qui possidēt fellet noluerint facer̄ dimidietatē sepiũ tũc illi qui possidēt wongh si incurrerit aliqđ dampnũ ꝓpter debilitatē sepiũ ꝓpriaꝝ imputent sibi ipi Sʒ si dãpnuʒ aliqđ incurrerit ꝓpter sepes hoim alteri⁹ mark siue illđ ꝓuenerit de aialib⁹ ꝓpriis siue alienis tũc soluat ille dãpnũ illatũ qui debuit sepeʒ ꝯstruere Et si nllus recognouerit se sepē illã possidere ꝑ quã dãpnũ illatũ ē tũc dñt sepes ꝑ funiculũ distribui ⁊ ita agnoscetur cui seps illa pertineat ⁊ super quēcunqʒ iustus ceciderit funiculus non habeat potentiã defendēdi se lege sed soluat penã pecuniariam si prius fuerit arbitratũ ⁊ insuꝑ totũ dãpnuʒ Sed si nec voluerit sepem facere nec illuʒ exponere qui facere deberet tũc dñt illi qui possident wongh iniungere alicui de ipsis vt eis extorquet iusticiam Et si sñiaʒ sustinuerit hoc ē tole the dom qui sepes debeãt facere tũc quilibʒ ꝯuincet ad iij marcas regi ⁊ totidē bondoni.

Om aghē gard Cap lviij.

Ronghs gardʒ gerde hwer man so som han haffuer guldh wyrthingh i by men for stuff gerdes icke en om so worder at en hys fellet

fallē a moodh annē bys hegnet tha sculle hine thē fellz eie rese halff gard weth hine thē wongh eie oc holde so iaffnz forti at the thē nw haffue sellz fange at aare hegnet oc thyrffue ta thn̄ sāme iaffnz weth Om so wordhē at anthn̄ the thē hegneth eie wille ey gerde halff gard oc holde iaffnet the thē wongh eie fange the skade gømē there eghn̄ gardh haffue hiem giald en fange the skade aff vthn̄ marks mē gard e hwat heldhē aff therē eghz fa eller aff andre mēz fa tha gialde hin skadē effthē thē gardhn̄ sculle gerde En om enghn̄ mā kēnes weth thn̄ gard thē skadhn̄ gøør ta sculle marke men rebe garde oc wi de hwem hā hører til oc thn̄ thē reth reb fallē a han haffue ey wold til atbiwde logh for sig mē gialde so wide som føre woor wethēlauth oc gialde effthē skade giald En wille the ey gerde oc ey wtlegghe thn̄ thē gerde sculle ta sculle the thē wongh eie be de en man om aff thm̄ selffue at fly thm̄ reth En to le the dom tha fallē hwer there thē gard sculle ger de til iij mark bonde oc iij mark konighn̄.

Quibz tenet Rō assignat vt s̄ c primo.

Hwr lenge gerde scal stande Cap lix.

Sepes q̄ fit pro siligine dz sepiri an̄ pasca ⁊ p alio semīe qd̄ dr woor seed dz sepiri an̄ pētecostē et dz stare ad festuz michael' nisi ita sit ꝙ oīs anona pri⁹ fuerit inducta ⁊ collectā ⁊ qui pri⁹ diripuerit se pē suā soluat oīe dampnū qd̄ ꝓpter ablatiōz sepis sue fuerit illatū. Hwr lēge gerde scal stāde. c. lix.

Thn̄ gard thē for rogh settes scal ware gerd om poske ellē føre oc for woor seed om pinxdagh oc scal stande til scti michael' dag vthn̄ alt kom kōmer føre indh hwo som gard føre vptaghē gialde effthē al thn̄ skade thē giømē hās gard giordes.

Seps q̄ fit Nota sepes q̄ dicunt rogh ꝛvongs gerde dn̄t sepirı an̄ festū bti martini Sepes aūt q̄ dicunt ꝛvooꝛsede gerde dn̄t an̄ fe/ stū valburg' sepirı Thorð ꝫ xuıj quia tra sic reqrit in crescendo ꝛ metendo.

Om abeldhgard Caplm lx

Quilibꝫ dꝫ sibiıpsi suū pomeriū ꝛ suūꝫ koolgard et suū tofft gardh ꝓuare cū sepe sua si voluerit habere eā in hegnet ꝛ hoc pꝛo omnibus aialibus hoc ē foꝛ all kyns fa nisi ꝓ capꝛis bob⁹ ꝛ poꝛcis qui di cunt gardbꝛydhē quia dꝫ ꝯuincere bondonē ad hoc vt ꝓuet suū gardbꝛydhē De istis curijs supradctis nō pn̄t aialia induci qd̄ dicit intage nisi solū capꝛe vl' nisi ꝙ aliqd̄ aial depositū sit in placito hoc ē foꝛ lagth Sꝫ si aliquis violenter intrauerit pomeriū alicui⁹ vel koolgardh ꝛ furatus fuerit caules vl' po ma ꝓ hijs adeo bene pt fieri fur ac si furatus fuisset alias res Sꝫ si aliquis amipt vestes suas in pome rio alteri⁹ nō pt agere in eū ꝓ raan.

Om abelohgard Caplm lx.

Abeldegard oc koolgard oc tofftegard scal hwer man sigh selff witthe mꝫ sin eghn̄ gard om hā wil haffue thm̄ i hegnet oc wocthe thꝫ foꝛ alle hon de fa vthn̄ foꝛ gedhē ene oc foꝛ gardbꝛydhē so som er ꝙxen ellē swijn foꝛti at hā scal dele bondhn̄ til atgō me sine gardbꝛydhē Aff thijsse garde ma icke fa in taghes vthn̄ gedhē vthn̄ at thꝫ er foꝛlagt a thinge En bꝛydhē noghē mā annē māꝫ abelgard ellē kool gard oc stiel kool ellē eble tha ma han thē foꝛe woꝛ de thiwff so som han stole i hans hws andꝛe coste En misthē mā sine kladhē i annē māꝫ abelgard ta ma hā ey söghe thē effthē mꝫ raan.

Quilibꝫ dꝫ Ratio qꝛ quē tāgit emolumentū tangat ꝛ emus sed si aliquis qꝛ in ill' reb bn̄ mittit furtū ar l vulgar ꝫ sꝫ siqs ꝛ ꝫ q̄ fur ti ꝛ l vez ꝫ coꝛ ff de furt sꝫ si aliqs rō qꝛ dedit opam rei illicite lō imputet sibi dampnū l ō c clerico de homicid c continebat ff de re

gulis iur; l culpa.

Om vraagh Capl'm lxi.

Vraagh id ē res aliqua q̄ d₂ vraagh terre compulsa quā null⁹ qd dicit̄ effthē kōmer regis est q₂ ip̄e possidet oīa littora q̄ dicunt̄ forstrandh ⁊ illd qd nllus alius possidet rex possidet.

Om vraagh Capl'm lxi.

Vraagh thē til land kōmer oc enghn̄ mā fylghē ellē kōmer effthē thz a konīghn̄ forti at koninghn̄ a alle forstrandh oc thz thē enghn̄ ma eie thz a oc konīghn̄.

Vraagh .i. res aliq̄ ⁊c̄ Nota q̄ rex fm hanc legē possidet oīa littora que dicunt̄ forstrandh vt h̄z infra e c lxij in mag̃ glo in fine hoc verū nisi terra vni⁹ cōcurrit ad aquā cōmunē tūc aqua ē reg; ⁊ alter retinet terrā ex q̄ sequit̄ q̄ piscatura ē reg; s; illa terra nō s̄uiat piscatoribȝ nec ad intrandū nec ad rethia l' casulas sine licētia possessoris vt s̄ li i c liij in glo. Res aliqua Regis ē hoc videtur cōtra l i C de naufragijs li x ⁊ contra auct̄ navigiā C de furt; nec videt̄ valere rō lrē quia littora maris nullius sunt sed omībus cōmunia insti de rer̄ diuisione § ⁊ quidē sed r̄ndet̄ q̄ istud ē equū ex q̄ non apparet alius dn̄s ⁊ si tunc exactor capet contra illū essent iura allegata consultū esset tamē in foro aīe q̄ aut totū aut pars distribueret̄ impios vsus in remediū fideliū aīar̄ ar auct̄ omīs C cōmunia de successionibȝ.

Hwilkhz wraagh er Cap lxij.

Minor piscis q̄ꝫ sit styri nō vocat̄ wraagh s; qd i possessiōe alteri⁹ fuerat s; oīs res q̄ possideri p̄t ⁊ potuit ⁊ poterit regis ē si nullus sequit̄ qd d₂ kōmer effthē Sz piscis quā vn⁹ hō portare p̄t sicut est delphin⁹ ⁊ siel ⁊ eor̄ sil'es vl' minores nō iudicantur wraagh Sz maiores pisces sicut sunt styriones ceti ⁊ lifft ⁊ eor̄ sil'es quos vn⁹ hō portare nō p̄t vocantur wragh ⁊ rex eos possidet Itē qui cetū inuenerit anteq̄ꝫ ab eo sustulerit indicari d₂ exactori ⁊ habere ꝓ labore suo quātū portare p̄t si pedester sit si equos pond⁹ equi si plaustrās pondus plaustri ⁊ si

quis inuenerit eũ qui hʒ nauẽ dʒ tollere quantũ na
uis illa portare pt ⁊ maior nõ dʒ nauis eẽ ⁊ postq̃
ille prim⁹ sustulerit ptem suã nullus dʒ inde aliquid
auferre sine voluntate exactoris Et si aliquid inde
accepit sine volũtate exactoris ⁊ postea incausatus
fuerit vl' exponat qd recepit ⁊ insup emẽdet iij mar
cas vl' defendet se iuramẽto xij hoĩm qui dicunt lag
feste mẽ de eadẽ prochia in qua habitat Sʒ quicũ
q̃ exactor cetũ habuerit vl' acquisierit ⁊ regi nõ tu
lerit inde ptẽ suã amittet exactõʒ suam.

Hwilkhʒ wraagh er Cap lxij.

Winne fisk en styri er ey wraagh En hwat som i
vannẽ manʒ hefft haffuer waret so som er kyste
eller tommer ellẽ klade eller noghẽ thingh thẽ man
kẽner at i hendher haffuer waret kõmer enghñ mã
effthẽ tha er thʒ wraagh oc a koñighñ En fisk thẽ
en mã ma bare so som er marswijn oc siel oc therẽ li
ghe eller mynne thʒ er ey wragh for vthñ styri ene
forti at hwalff oc lifft oc styri oc alle store fiske thẽ
mã ma ey bare the are alle wragh oc thĩ aa koñ
ghñ Tho hwo som hwalff hitthẽ først hã scal før en
han taghẽ noghʒ aff sie vmbosmã til oc haffue for
sijt arbeyd om hã er ganghñ mã sin byrde ridẽ mã
heste byrde aghñde mã woghñ las oc kõmer man
til meth skib haffue skibs farm tho ey støre skib en
sex arer thʒ er tre aare a hwert bordh Sidhñ thñ
første haffuer afftaghʒ sin lod tha scal enghñ mã aff
taghe vthñ vmbosmãʒ loff En taghẽ noghẽ man
vthñ hans orloff oc giffuer vmbosmã hannũ saagh
lade wth anthñ so møghʒ som han togh oc bøde a
iij mark ellẽ giffue xij mẽʒ eeth hwilke som hã kan
fanghe i thʒ kirke soghñ som han boor i oc tho lag
feste men En hwilkhñ vmbosmã ther hwalff foor

oc ev fǿrer koñighũ ſin lod affmiſke ſin leeti.
Minor piſcis Quia domĩa nõ debent eſſe ſub incerto ſed contra
mare eſt oĩm ꝛ omnibꝫ cõmune ſic etiã piſcis inſti de rerũ diuiſio
ne § ꝛ quedã vide glo ibidẽ in ꝟ ꝑ hoc littora Jteꝫ alia que hic ſta
tuunꝭ ſunt voluntaria ꝛ eq̃. Utrũ mare pt preſcribi cũ ſit cõmune
omnibꝫ Nota licet mare ſit publicũ ſicut ꝛ flumen tantũ dominiũ
maris poteſt preſcribi tanto tempe cuiꝰ initiũ meõria non exiſtit vt
l vſum aq̃ ꝛ l diligenter C de aque ductu li xi ſicut dicit de veneciſ
ꝛ ianuenſibus ꝙ pſcripſerunt etiã mare pncipe ſciente ꝛ patiente.
Jtem aliquis poteſt pſcribere ius piſcandi in loco publico ꝛ iur vt
poſſideciſ ar l ſi quiſq̃ ꝛ l ſane ſi mare ff de regulis iuris Jtem qua
liter flumen poteſt eſſe publicum ꝓprietate ꝛ vſu quandoqꝫ ꝓprie
tate non vſu quandoqꝫ vſu non ꝓprietate pro iſtiſ l i C ſi foſſa ff de
fluminibus ꝛ ne quis in flumẽ ff de loco publico fruendo l i in pnci
pio glo ij. Jtem ſi delictum ſit cõmiſſum in mari qui eſt in proxi/
mo loco habet cognoſcere C de claſſibus archatibus l vnica li xi ſi
cut in ſimili tenet io an c vbi periculuꝫ de elec in vi de elcõne pene
mortui que ſpectat ad ciuitatẽ proximã ꝛ ſi diſtarent eq̃liter a duo
bus dominijs locus eſt puentõnũ ff de iudicijs ꝛ ne quis l ſiquis
poſtea ꝛ in ſimili per io an in nouell de obliga ad rõꝫ c i vl ambo
dñi ſiml ff cõmuni diuidendo l arbor § de veſtibulo Jtem ff ne qs
in loco publico l littora vbi dicitur ꝙ littora ſunt ppli romani Rñ
detur hoc verũ quo ad iuriſdictõꝫ ita ſi glo ſup ꝟ littore inſti de re
rũ diuiſione. Jteꝫ rex dacie eſt rex liberi nemini ſubiectus ſicut di/
cit bar de ciuibus ciuitatiſ ſi te ꝑmiſſiue ideo ſicut ibi populus ẽ pn
ceps in ſua ciuitate ita rex hic in ſuo mari bar ne quid in loco ſacro
l in iniuriſ. Jtem curſus aquarũ flumina ꝛ littora pertinẽt ad euꝫ
qui habet regalia vt ꝛ coll que ſunt regalia c i ꝛ notat in l ij in pn
cipio ff ne quis in loco publico ꝛ per bar in l i ff ne quis in flu pu/
blico.

Om ſkibbroth Caplm lxiij.

Siquis naufragiũ paſſus fuerit ꝛ illi qui fuerũt
in naui viui venerint ad terrã nullus exactor
vel alij preſumant ꝯtractare res eoꝝ ill inuitis anq̃
ipi eas reſignauerint hoc ẽ fǿrre the ſelſfue ita ꝙ nul
lo modo pñt eas recupare hoc ẽ bierghe nec per ſe
nec per alios mercede conductos nec aliquis preſu
mat impedire aliquos quos ꝓpter mercedẽ pñt ꝯdu
cere Sꝫ ſi teſtiõniuꝫ eoꝝ affuerit ꝙ vel exactor vel

famulꝰ suꝰ vł aliquis alius spoliauerit eos rebꝰ illꝯ aliquibus vł inhibuerit vt nullꝰ iuuet eos anteꝗ̃ resignauerint careat exactōe sua ⁊ exponat qđ de bonis illꝯ recepit ⁊ emēdet tres marcas Et si aliquis aliꝰ spoliauerit eos primo expōat quidquid inde recepit ⁊ isuꝑ soluat regi tres marcas ⁊ alias tres soluat illꝯ.

Om skibbroth Caplm lxiij.

Brysthē mā skib oc er folk a oc kōme lewēde til landz haffue enghē mā wold til atkōme neer there coste hwerkhē vmbosmā ellē annen man før en the kwnne thz selffue engelwnde bierghe anthē meth thē selffue eller meth leie men oc hwerkē vmbosmā ellē annē mā haffue wold til at formene thē thz folk thē the mwe atleie fange En worthē ther sand withnes byrd til at vmbosmā ellē hās swene røwer thē aff nogher there costhe før en the ower giffue thz selffue eller forbiwdhē folk athielpe thē thē the mwe fange atleie miste sīt leen oc lade thz wt thē han togh aff thē oc bøde for fulbødhē En røwer noghē annē mā thē lade wt alt først thē hā tog oc bøde a iij mark thē oc so konnighē.

Naufragiū. ꝯcor l p̄mo C de naufragijs li xi cū auct nauigia C de furtꝭ ⁊ ē ꝯstitutō equissima lꝫ pessime fuatꝯ vide c excōmūicatōi cū glo đ raptoribꝫ q̄liꝯ incurrūt excōmūicatōꝫ ipo fctō ħ vez qñ priꝰ sūt moniti de q̄ guil in repertorio aureo ti de sen ex § casus q̄bus ipo iurꝯ ē excōicatus vide etiā glo in c dispēsatōnis ij q viij in ꝟ despicimꝰ. Itē spoliātes naufragos fm leges t̄re tēcꝫ ꝓ stijghroff cōuincunꝯ ⁊ eodē mō puniantꝯ vt i cōstitutōe cristoferi regꝭ § xxx.

Om falsk Caplm lxiiij.

Si imputatū fuerit alicui ꝙ sit stigmā vł ꝙ falsarius sit vł incēdarius sit ꝙ dr mortbrenner debet defendi ꝑ noiatos in hareth hoc est cū tribꝰ hominibꝰ in quolibꝫ fierthingh illiꝰ hareth ⁊ illos dꝫ exactor noiare vł aliꝰ qui ē wuildugh qui nec ē cognatus illiꝰ qui agit in eū nec alterius Itē nota ꝙ

incausat⁹ ṗt tali mō in ista lege manifestare inimicos suos q̄ nul⁹ defendi cogat̄ vl' debet p̱ inimicos suos Sꝫ qui noīati fuerint vl' dn̄t incausatū absoluere vl' dampnare hocē swarie til ellr̄ fra quia nullus ṗt aliū silendo dāpnare ad mortē vl' ad absolutionē ꝛ tn̄ anteq̄ȝ noīati fuerint dꝫ iniuriā passus cōtra iniuriantē eodē placito iuramentū suū exponet̄ ꝛ nisi iurauerit nō teneant̄ noīati discernere.

Om falsk Capl'm lxiiij.

For falsk oc for mortbrand oc om man wides at han er stigmā sculle men waries meth haretz neffnd thꝫ er at tre mē aff hwer fierthingh thē i thꝫ haret ere thm̄ scal vmbosmā eller en wuldugh mā thē icke a selff i the dele oc ey a byrd hwerkē weth hin thē saagh giffuer oc ey wedh hin thē for saagh er Thn̄ tho for saagh er hā ma i thn̄ logh wretthe sine openbarlige wuenner so som føre er sauth for ti ath enghn̄ man scal nø des til at warie sigh meth sine wuenner The oc ther neffnde worde the sculle anthn̄ swarie hin thē for saag er til ellr̄ fra forti at mē mwe enghn̄ mā døme thyēdes enghn̄ mā kā oc fange haretzneffn aff annē vthn̄ at hā swarer hānū gerning i hand aff sin hals ellr̄ aff sine xl mark.

Si imputatuꝫ inimicos concor auct̄ si dicatur C de testibus de h̄ s̄ primo li c i absoluere concor l preses C de sententijs ꝛ inter locutionibꝫ omniū iudicum silendo quia in criminalibꝫ probatōnes debent esse aptissime per l sciant C de probatiōibꝫ ꝛ s̄ libro ij c vij si discordant in glo ꝛ li ij c cv in glo aliqui tertius habent thoie.i.testari.i.nullus post aliū conuincere s̄m istas leges per testes ad dāpnationem vite vel xl marcaꝝ. Si imputatum Nota hic de vltimo § huius capituli quasi in fine ibi ꝛ tamē anteq̄ȝ ꝛc̄ sic simile s̄ li ij c xl neffningi § vltimo in textu ꝛ in glo Nota conq̄rens causas aliquas si ꝓmulgauerit super quibꝫ denoīati qui dicuntur stockeneffndh fecerit denoīari ꝛ postea omnino non fuerit causam prosecut⁹ tunc soluat bondoni tres marcas ꝛ regi sex tamen anteq̄ȝ no

minati fuerint debet iniuriā passus contra iniuriantē eodē placito iuramētū suū exponere ꝛ nisi iurauerit nō teneant discerner stocke nefnd ꝛ tercio placito dnt ꝑ duos fyllingh moneri ad discernēduz Thorð § ix vel vij. Nota de duobꝫ fyllingh textus leg nō loquit ꝛ iō defectus ille corrigat ꝑ thorð § vij ꝛ § xxij sine quibꝫ duobus fyllingh nullus iniuriā passus ꝓgressum fm legē habere poterit ꝑ vendicos siue nefningos vt etiā s li ij in pte declarat c xl nefnin/ gi in glo. Item Nota ꝙ prosecutio omniū causarū super quibus tenentur stocke nefn discernere debent fieri per tria placita thorð § x Si imputa Nota text⁹ n loquit de stocke nefn ꝛ etiā si nō fue rint xij in placito ꝛ ideo defectus iste corrigat ꝑ correctōz thorð § xxix Nota in § vltimo istius capituli scilicz tamē anteqꝫ notati fue rint ꝛc et simile ius est de nefningꝫ in causa rapine vt s libro ij c xl nefningi § iij ꝛ vlti ꝛ c xli qui iurauerit. Si imputatū Nota ista sunt crimina excepte actionis vl' crimina excepta scilicz crimē ꝑiu/ rij falsi testimonij incestus sortilegij crimē falsi raptorꝫ ꝛgꝫ ꝛ mōl alis furti lese maiestatꝫ pcti contra naturā symonie sacrilegij intru/ siōis homicidij heret ꝓditōis prie ꝛ alia silia pctā l' crimina q pt⁹ ꝑ actā pniam ipo iur irrogāt infamiā sꝫ lo ij q iiij § porro ꝛ ꝑ ber ð renū c nisi cū pridē § ꝓpter consciam ꝛ dūtaxat ꝛ ibi meli⁹ ꝑ hosti ꝛ de actu c cū ꝑ manconella sup ꝛ qꝛ lare⁹ ꝑ ber ꝛ infra e c de ce/ tero scꝫ de testibꝫ ð i ꝑ ben ꝛ c q̄m idē e ti ꝑ ben ꝛ vtrū infamia ta liū criminū abrogat ꝑ purgatōz ptꝫ s li ij c xcviij q scrutinis in glo ꝛ h Nota silr fm hosti de purga ca c ex tuaꝝ ꝙ si ifamia post pur gationē non cessat sed magꝫ vehemētius inualescit tūc nō abrogat sed de iure pocius iterato purgabit vt in c cetēꝝ ꝛ c ꝓterea de testi cogend ꝛ c pastoral' de excep ꝛ c si qui mrōnū accusat pnt ꝛ ratio est qui de nouo emergunt auxilio indigent ff de interrogatorijs ac tionibꝫ de etate § ex causa ꝛ noua res nouum consiliū ꝛ remediuz exigit ff de ventre inspiciendo l i in ꝑncipio ꝛ si noua causa allegat puta quia fideiussor mortuus sit iterꝫ erit equū prāre cautōnem ff vt in possessionez legatoꝝ l plane ꝛ nouis morbis noua consueuit antitoda ꝑpari extra de iura calūmp c cetēꝝ ꝛ l ð c vt ꝯsuuet hec ber de excep c pastoral' in ꝛ de nouo.

Hwilket falsk er Caplm lxv.

Siquis posuerit incudē ꝛ stabel ꝛ percusserit denarios sine volūtate ꝛ mandato ꝛ cōbusse rit falsuz argētū ꝛ emit ꝛ vēdit aliquas res cū denarijs quos scit esse falsos vl' cum falso argēto hoc totum vocatur falsk Item nota ꝙ qui fecerit

falsuz manꝰ eius erit in ptãte regis ⁊ qui habuerit
ex eo falsuz tenet habere recõpensatiõz dãpni qd dr
skade giald Sz si aliquis deceptus fuerit ⁊ recepit
ab aliquo ignorãter falsuz argentũ vl' falsos dena-
rios ⁊ portauerit eos ad monetariũ vl' aurifabrum
qui scit discernere ⁊ noluerit cũ eis emere anq̃ sciat
vtrũ sit falsuz vl' nõ tal' nõ tenet vocari falsariꝰ sed
agat in illũ qui dedit ei falsuz ⁊ ille qui soluat ei dã
pnũ suũ l' defendat se lege ⁊ falsuz tñ remaẽat sub te
stimonio bonoꝝ vbi fuit inuentũ ⁊ nunq̃ emat pro
eo de cetero nec exponat venale sz vl' dz abijci vl' cõ
minui vl' in mare deijci ita q̃ nullꝰ inueniat illd de
cetero. Hwilkhz falsk er Caplm lxv.

Falsk er thz om mã setthẽ steth ellẽ stabel oc sla
er pẽninge vthñ konnghñs orloff ellẽ hãs both
oc brenner falst sølff Hwilkhñ mã thẽ falsk gør el
ler mz falsk wordhẽ fwnnẽ ellẽ for falsk worder feld
mz loghñ tha a konnghñ hãs hand oc hã ther falsk
feck haffue aff hannũ sin skade gialdh En wordhẽ
noghẽ mã sweghñ oc fanghẽ falst sølff ellẽ pẽninge
oc ber thm̃ til mynthẽ ellẽ gulsmedh ellẽ annẽ man
thẽ skøn kan a atskode oc vil ey købe mz før en han
haffuer prøwz om thz er falsk eller ey tha er han ey
skyldugh athede falsker En om hã wedh sin købe
mã tha giffue hannũ saag oc haffue aff hãnũ anthñ
skade giald ellẽ log oc falskz bide mz withnes byrd
thẽ som thz wordhẽ hyth Thz falsk thẽ so wordhẽ
fwnnz scal ey mere vtgiffues mẽ scal anthñ brẽnes
ellẽ i syndhẽ hugges eller i haff kastes so ath enghñ
mã thz nyde maa.

Siqs posuerit Vide l i C de falsa moẽta vbi pene ponunt sz si de
ceptus qr ignorantia eũ excusat p dctãm l i ibi vbi dñs ignorans.
Nota q̃ istud capit' siqs posuerit incudẽ extractũ ẽ de legibꝰ impia
libꝰ C de fals' ministrij ⁊ C de falsa moneta cũ adiecta.

Om mortbrand Caplm lxvi.

Hoc vocat̃ mortbrand qñ aliquis sub noctis silẽtio vl'alio mõ clanclo ignẽ supposuerit domui alicuiꝰ ⁊ si dephẽsꝰ fuerit adiudicabit morti ⁊ dãpna illata resartõnant̃ de bonis eiꝰ ⁊ insup xl marce soluant̃ bondoni sȝ si ꝯuictꝰ fuerit legaliter ꝑ illa causa soluat dampnũ ⁊ fugiat de terra donec rex fecerit secũ graciã suã.

Om mortbrand. c. lxvi.

Thz er mordbrand om mã anthñ om nathe tide ellẽ i løn far til oc setthẽ ildh i mãz hws worder hã tazhñ wedh sodane gerninghẽ ta haffue hã forgiorth sin hals oc skadhñ giældes effthẽ aff hans gootz oc xl mark bondhñ En wordhẽ hã feldh at loghñ ta gialde effthẽ skadhñ oc rymme selff landhz e til konīghñ gører annẽ nade wedh hãnũ.

Hoc vocat̃ ꝓ isto c ⁊ seq̃nti facit C qñ lite siue in vindi l i ⁊ ij ⁊ c unt̃ de immũitate eccl'ie. Nota istud c h̃ vocat̃ mordbrandh ⁊c extractũ ẽ de legib' imꝑialib' scȝ ff nouis li ix ti ix scȝ de incẽdio rapina naufragio e sil'r seq̃ns titulus scȝ de stigmã.

Om stigmã Caplm lxvij.

Ille vocat̃ stigmã qui vl' iacẽs in silua vl' vmbraculo qđ dr skiwl vl' in cãpo vl' iuxta viã ⁊ spoliauerit equitantẽ vl' plaustrantẽ vl' pedestrẽ ⁊ fugerit cũ rebꝰ ill' ad latibula sua ⁊ zelauerit ⁊ si dephẽsus fuerit in fctõ illo adiudicabit̃ morti ⁊ portio sua soluat̃ regi Sȝ si ꝯuictus fuerit ꝑ legẽ resarciat dãpnũ de bonis suis qđ intulit ⁊ xl marcas soluat bõdoni ⁊ caput eiꝰ erit in ptãte regis qr quilibȝ tenet̃ roborare pacẽ.

Om stigmã Cap lxvij.

Stigmã er thñ ther anthñ liggher i skow eller i skiwl eller a hede eller a farne waie oc røwer anthñ ridende ellẽ agende eller ganghñde oc søghẽ mȝ thȝ til fielsthẽ oc løn wordher han taghñ wedh the gerningher tha haffue forgiorth sin hals oc sin

howz lod wedh konīghū En fallē hā atloghū gial
de esthē skadhū aff sych eghz gootz oc xl mark bō
de oc han ware selff i konīghns wold forti at fred
scal hwer mā styrcke.
Jlle vocatur stigmā De isto c s̄ c proximo ⁊ in vsu feu c de pace te
nenda § publi.

Om hedhe brēne Cap lxxiij.

Siquis supposuerit ignē in campo ⁊ incēderit al
terius yrthefangh sicut est miricas vl' glebas
q̄ dicunt torff vel si ignis accēsus currendo extēdat
ad siluā ⁊ eaz deuastauerit tunc soluat ille dampnū
qui ignē portauit i campū licet nichil ꝑposuit cōbu
rere nisi qd̄ suū erat spāle vl' oibus esset sine dāpno
Jtē si ignis ille extēdat in villā domū alicuius tunc
idem est iuditium Sed si pastor vel mercenarius
aliquis qui nō est in cōmunitate cū bondone ignez
in campū portauerit ⁊ inde tūc euenerit aliqd̄ ꝑicu
lū non tenet bondo resartire dampnuz illud sz si hoc
fuerit imputatū sibi defendat se ꝑ nefsn i kyn ꝙ nec
rogauit illud fieri nec precepit Tamē cautius est ꝙ
nullus supponat campo ignez nisi ex volūtate oim
vicinoꝝ qui dicunt granne vel cōpossessoꝝ vt ita de
struant terrā que vocat mose vl' campū ⁊ personali
ter aderāt ⁊ diligēter caueāt ne ignis ita incensus
inuadat alterius mark ⁊ dampnū aliqd̄ irrogat Et
si accensus fuerit ignis in campo vnius ville qd̄ di-
citur by mark tūc cōpossessores illius by mark vbi
ignis accensus primo fuit si dāpnū fecerit vl' soluāt
dampnū vl' exponāt illū qui primo ignē accēdit.

Om hede brēne Cap lxviij.

Setthæ man ildh i hedhe oc brēner manz yrthe-
fangh vp so som er anthē lirængh ellæ tørff el
ler om han løber i skow oc brenner oc spiller skow

tha gialde hā ſkade effther thē vtbaar ildhā tho at han acthz icke atbrenne vthā ſyth eghz eller thz thē ſkadeløs wore Løber oc thā ildh i hws ellē i by ta er thz ſlicth ſamme En bar hyrde ellē anneth hion thē ey er i bondhās fellighz wt ildh vthā hās widh oc vthā hans orloff oc kōmer thē noghē wodhe aff tha er bondhā ey ſkyldug atgialde thz Wil tho noghē man wide hannū thz tha giffue for neffn i kyn at han thz ey bath ellē ey bøødh Tho er thz warleer at enghā mā ſetthē ildh i hede vthā at alle eier worde ſamſette om atbrenne anthā moſe ellē hede oc gange ſelffue mz oc wocthe at ey kōmer ild i annē manz mark thā til ſkade En om ildh ſettes i hede a en by mark oc gører ſkadhe a annen by mark the eier thē a thā by mark bo thē ildh ſettes førſt i gialde anthā effthē ſkade ellē legghe wth thā thē ildh ſetthe i førſt.

Si quis poſuerit Vide l ſiquis fumo § qd dicit ff ad legē aquileā Nota iſtud capl'm Siquis poſuerit ignē rē extractū ē de legibus imperialibus ſcz ff nouis ti de popularib' actōnibus. Nota teſquahedhe Mirica moſe ſed brūo di q ē idē q geneſta. Siqs imputatū Nota in iſto c ē defect' qr textus iſte nō loquit de kerbrynne ſkogh flar r ſilr nō loquit vez dephenſi in delicto hui' capituli captiuari debeāt r excoriari r iſte defect' corri in cor Thorō § xlij.

Om noghē vidhē annē at han haffuer forgiorth hannū Capl'm lxix.

Si aliquis imputauerit alicui q eum deſtrugeret cū ſortilegio r incauſatus confeſſus non fuerit qui agens piecturando ſibi imputauerit tunc alter defendet ſe cū noiatis in prochia p aduerſario r ſilr pro epo.

Om noghē vidhē annē at han haffuer forgiorth hannū Capl'm lxix.

Om man widhē annen man ath han haffuer forgiort hānū mz troldom oc gāghē hin ey wedh

thē ſecthꝫ wordhē oc getthē hin hannũ a hand thē ſecthē ta warie hin ſig mꝫ neſſn i kirke ſoghñ thē ſa ghñ giffues bode for hin thē ſecthē oc ſo for biſcop.
Si qs imputauerit Nota cũ iſto c cōcordet lex impial' C ti de ma/leficꝫ ꝛ anathematicꝫ l nemo Itē pena ſortilegoꝝ multiplex ē ſunt eñ infames ꝛ nō dñt recipi ad eucharistiā xxxi q v p totũ ꝛ ſi ſe nō correxerit dñt vberibꝫ caſtigari ꝛ incarcerari xxxvi q v c ꝯ ydoloꝝ ſcḿ leges capite puniantᷣ C de maleficꝫ ꝛ mathematicꝫ l nemo.

Finis Tercij libri.

Registrum Tercij libri.

Om lethingh Cap i
Om leie dreng ellē trel kōmer i lethinh c ij
Om heſteleie oc brynie c iij
Om vaben c iiij
Wo ſkib ſcal til rede c v
Om annē mā feller vdgerth c vi
Om konighñs man oc biſcops c vij
Hwo man ma taghe c viij
At mā ma ſkippē ey minſke c ix
Om lerde mēꝫ iordh c x
Om landeboos vdgerth c xi
Aff hwr møghꝫ iord lethingh gøres aff c xij
Aff hwr møghꝫ feſte lande bo ſcal vdgiøre c xiij
Om mā boor a ſin eghñ iord oc taghē annēs felleg til ſigh c xiiij
Hwre herre mē mwe feſte iord oc gøre ey lethingh aff c xv
Om mā haffuer iord i flere ſkiben c xvi
Man ma ev købe annē mãꝫ ſkiben vp c xvij
At mē mwe ey ſkippē minſke c xviij
At mā mo ey trithings haffne ſāmel legge c xix
Hwo ſtyres haffne ſcal erffue c xx
Om bothe maal c xxi

Hwre xl. mark fylghē annē booth c xxij
Draber mā annē a bøth bødhē c xxiij
Hwre bødes for walroff c xxiiij
Hwre bødes for affhogh aff leuē mā c xxv
Om leſth c xxvi
Om ſaar booth c xxvij
Om mā ladhē ſÿth māhelleth ſøghe c xxviij
Om ſaar i antleth c xxix
Hwre bødes for ſaar xxx
Om ſaar liwſes oc fylges ev c xxxi
Nota qūo aliquis priuat ꝑ affhogh pace ſua li ijc
xv § i
Om bordagh c xxxij
Om mā for ſaar aff annē māz fa xxxiij
Om mā hugghē annē māz heſt vnðhē hannū eller
hans kledhē c xxxiiij
Om mā leer annē ſine vaben c xxxv
Om mā fanghē ſaar aff annē māz vaben c xxxvi
Om ſcal dele herrewerck wedh thē ther inteckt fa
taghē wth aff māz gard li iij c l § iij ꝛ iiij
Om mā fanghē ſaar i horeſengh c xxxvij
Om byer c xxxviij
Om en māz byer flyghē aa annē māz byer c xxxix
Om mā hitthē byer c xl
Om man taghē annē māz byer mz wold ellē ſtieler
c xli
Om lade ſtandhē i en ſkiben oc ſaalhws i annen li
iij c xvij
Om coſteboots eedh c xlij
Hwre møghz huſbonde ellē huſfrue mwe ſkødes i
mellom c xliij
Hwat kone mo ſkøde c xliiij
Hwre møghz kone ther ſelff haffuer huſbonde mo

giffue til ſiele gifft c xlv
Hwilke ſandmē ſkilie ſculle om ſiele gifft xlvi
Om aghē fredh c xlvij
Om mā far mz hiord i annē manz aghē eller engh c xlviij
Hwilkhz ſtood er oc wraath oc hiordh c xlix
Om inteckt fæ c l
Om mā tøvrer i annē mæz aghē c li
Om mā draber annē mæz fæ i ſijth korn c lij
Om gardnithing c liij
Om mā ridhē annē mæz heſt c liiij
Nota ſi equus mortuꝰ vl' macillētus ꝛc li iij c liiij § iij Sz ſi ꝯceſſus fuerit equꝰ ꝛc ibidē c liiij
Om ſtood hors c lv
Hwr mā ſcal wedh løſa c lvi
Om gertzel c lvij
Om aghē gord c lviij
Hwre lenge gerde ſtande c lix
Om abel gardh c lx
Om wragh c lxi
Hwilkhz wraagh er c lxij
Om ſkibbroth c lxiij
Om falſk c lxiiij
Hwilkhz falſk er c lxv
Om mordbrand c lxvi
Om ſtigmā c lxvij
Om hede brenne c lxviij
Om troldom c lxix

Concordancie Tercij libri

Om lethingh primis xxi c fere oc om vdgerth oc vaben iij li
Om fredh oc xl mark li iij c xxij ꝛ duobz ſeqntibz

Om mãhelleth li iij c xxviij
Om byer li iij c xxxviij ꝛ tribus ꝓximis skøde li iij c xlv ꝛ viij
Hwat husfrue oc børn hion ma affhēde li iij c xliiij ꝛ ꝓximo ꝛ li i c xxx ꝭ vltimo
Om aghē fredh li iij c l ꝛ sex proximis
Om inteckt fa li iij c liij ꝛ sex sequtibus
Om tøyrer li iij c li
Om laan li iij c liiij ꝛ li ij c cxiij ꝛ cxvi
Om hegnet li iij c lix ꝛ tribus ꝓximis
Om skibbroth li iij c lxiij ꝛ ij seqntib⁹
Om falsk oc mordbrandh oc stigmã li iij c lxvij ad finem tercij li fere p totum
Om wragh oc hwat kõnighn̄ aa li iij c lxi ꝛ lxij
Om lerde mē frelse oc closthēs li iij c ix ꝛ ij seqntib⁹
Om arath li iij c xxiij
Om hest li iij c liiij ꝛ li ij c xxxiij
Om hede brende in fine tercij libri

Item vithner noghē man pa thinghi eller er i logh eller er i things withne thē lagsøgt er eller er i forbudh eller er i banne withner han først tha are the alle felde thē hannū withner effthē withner hã sist tha fellē hã ey vthē sigh selff

Kyns neffnd

For thisse sage scal mã waries mz kyns neffn kyns neffn er xij mē indhn̄ tredie mãz byrdh først om thē er thwil hwat heldhē modhē døør før en barnet eller om barnet er so cristnet at thz ma erffue thz scal mã wide mz neffn i kyn

Itē mã scal vtlegge mz kyns neffn thz han feck mz

hans huſfrue effthē hēnes fadhēs oc modhēs døødh
om han mere .wil erffue
Jtē børn ſculle withne met kyns neffn hwr møghz
thē ſtipfadhē ind førde oc ſo møghz taghē hā wt
Jtē iord ſcal waries mz kyns neffn om bonden haff
uer iord i ware thē kirkē kaller ſyth ware
Jtē for mādrab om hā ſeier ney
Jtē om iord er merckt mz ſteen eller ſtabel til en by
oc annē by wil haffue hēne borth mz markeſkel thz
ſcal waries mz kyns eed før en ſandmē ſwarie
Jtē om to tretes wed hwat atelbonde ſcal vtgiffue
tha thā thē førſt ſectes giffue wt ellē legge en annē
wt mz kyns eed thē nermer er Jtē om herrewerck
om hin fanghē ey fulle ſex mēz withne thē a deler
Jtez om noghē fanghē andhē noghz atgiøme eller
til panth oc han miſthē thz meth ſyth eghz oc hin
wil ey lade ſigh nøwe thē meth tha warie ſigh mz
kyns eedh
Jtem om noghē røwer døød mā oc ſeier nay
Jtē om ſaar thz liwſes oc fylges ey mz ſandmē
Jtē om been gāge aff ſaar oc hannū wides flere en
han kennes Jtē for ſteens hugh been hugh keps
hugh nawe hugh haar dragh iord ſkw trelbord
For hwer thyſſe bødes anthā ſex mark booth ellē
giffue neffn i kyn
Jtē om mā hugghē annē māz kladhē mz vaben
Jtē om mā leer annē ſine vaben mz willie oc gøres
thē ſkade mz tha warie ſigh hin thē vaben vtledhe
mz kyns eed ellē bøde iij mark
Jtē for ſielegifft om huſfrue haffuer barn wedh bō
dhā Jtē om mā hiordhē annēs korn vp mz velde
Jtē om mā ſetthē ildh i hede oc ſeier nev Jtē om
huſfredh oc gardfredh wordher thz ey kerth indhā

sex vghē effthē thz er giort warie sig mz kyns eed
Itē om mā huser fredløs man giffue kyns eedh ellē
xij mark
Itē hwo som vfyrmer noghē man i hans hws ellē
gard ellē kirke oc wordhē thē ower forwonēhū ho
thū huser giffue xl mark ellē kyns eedh
For thysse saghe scal man waries mz frendhē eedh
først om søn taghē kone oc fører ind til fadhē oc mo
dhē oc lagd i fellegh oc hā døør borth hwat heldhē
the haffue børn eller ey tha legghē oldefadhē with
hwat hā wil mz frendhē eedh
Itē om stib sysken skilie om arff tha legge bode wt
mz frendhē eedh
Itē om mā hitthē guld ellē sølff effthē sin plogh el
ler i høie ellē andhēlwnde oc sier ney
Itē om eeth syskē sier at thz haffuer fanghz myndre
til arff en the andre tha mo han alle kalle ighū oc
hwer tage sin lodh mz frendhē eedh
Itē om mā sectes forengh thē sa haffuer edhz meth
wold tha warie sig mz frendhē eedh
For thysse sage scal mā waries mz haretzneffn først
for stigmā falsk mordbrand
Itez om noghē slaer annē mz raadhz raadh i hans
hws ellē i kirke ellē i thz hws som hānū er lont
Itē om mā herbergaret thū som so fridløs er wor
dhū
Itē for husfredh oc gardfredh
Her stande alle xl mark sage som i logboghū stan
dhē først om thū mā kōmer borth thē sūth lūff scal
miste bøde xl mark bondhū oc so ko nighū
Itē om ymbosmā wil ey henghe bondhūs thyff ta
bøde han xl mark koninghū oc xl mark thyffuens
frendhē

Itẽ om mã bindhẽ thyff ellẽ annẽ mã oc fører bort
tha bøde han hannũ xl mark oc so komĩghñ
Itẽ om samlet i lething pa thingi waie i sÿth hws
i thz hareth komĩghñ er i kirki ellẽ i gard i købingh
mz knÿff man thẽ holdhẽ a sin plogh ellẽ ligghẽ pa
laghe oc wedhẽ annẽ araad for hwer thÿsse saghe
bøde xl mark ower rette boot oc so komĩghñ hwat
heldhe man drabes ellẽ sares i thÿsse fornefnde sta
dher
Item om man røwer død mã som kalles valroff
bødes fore xl mark
Itẽ om man hiorthẽ annẽs korn vp mz wold meth
xij stycker hiordh stodh ellẽ wradh thz er xl mark
mz mynñe en xij stycker thz er tre mark
Itẽ taghẽ man fa i annẽs hws thz intaghñ er thz
er herrewerck xl mark bondhñ oc so komĩghñ
Itẽ for falsk mordbrand stigmã bødes ower retthe
bødhẽ xl mark bondẽ oc hãs hals i komĩghñs ware
Item for husfred oc gard fred bødes xl mark bode
bondhñ oc so komĩghñ
Itẽ hwo som fallẽ for kyns eed bøde alle saghẽ han
nũ wides oc xl mark bonden oc so komĩghñ haffuer
han ev atgialde mz oc ful borghñ at setthe tha gan
ghẽ hã i komĩghñs iern mz retthe.

Constitutio Woldemari regis ꝑ Thordonẽ le
giferuz articuli ⁊ correctõnes legis quas lille
thord deghñ Dacie legifer composuit ex con
sensu melioꝝ regni in ꝑlamento danoꝝ in ny-
burgh rex Woldemarus ꝯfirmauit.

Primo quicūq3 aquā deduxerit extra anti
quū cursuz repet illd infra xv dies ⁊ oib9
possessoribz soluat iij marcas ⁊ regi Si
v̄o aliquis possessiōez alicuius q̄ dr møllle
dam vl' fiskedam destruxerit redr̄z eū i dāpnē cū in
te xl marcaꝝ ⁊ tm̄ soluat regi ꝓ hys caus̄ dz se defē
dere § ij Ista duo fuiūt ad c xlti pmi li Itē bn̄ li
ceat ꝙ clericus laico iuramento cogtoꝝ cām rapine
cōmittat ꝓseq̄ndā silr ⁊ cām herrewerck Istud ad c
viij li ij ⁊ xxix c ⁊ lviij c ibidē in eadē Itē nō dz ali
quis ad placitū gn̄ale veridicos citare nisi executor
cause vl' aliquis ali9 ex pte sua ad hoc i placito ꝯsti
tut9 l' aliquis qui veredicoꝝ hestelete exsoluere suffi
cit cū emēda si ꝯuincat̄ qz suū hestelete n̄ exposuit le
gittimo tpe § iij Istd fuit ad pria xxxv c ij li Itez
de wethēwist booth qui morti alicuius interfuerit
soluat heredibz iterfcti sex marcas ⁊ regi tres mar
cas § iiij Istd fuit ad c viij ij li ⁊ ad c xxxv iij libri
Itē si aliquis aduocato furē suū tradiderit in placi
to aduocat9 ipm ꝯtra iudiciū placitantiū liberū di-
misit soluat bondoni xl marcas ⁊ regi tm̄ § v Istd
fuit ad c xciij li ij Itē si ꝯtētio fiat de piscatura tūc
quilibz licentiā piscādi habeat sicut hz terrā rebdra
ghn̄ in suo mark Itē silua semel diuisa nūq̄ pt sune
solari diuidi licet cāpus diuidat̄ § vi Istd fuit ad c
xlix pmi li ⁊ iiij seq̄ntibz Itez ꝯq̄rens causas ali
quas promulgauerit sup quibz denoīati qui di-
cuntur stocke nefnt tenētur discernere ⁊ illos stocke
nefn fecerit noīari ⁊ postea oīno n̄ fuerit causaz
ꝓsecutus tūc soluat bōdoni tres marcas ⁊ regi sex
tn̄ anteq̄ noīati fuerint debet iniuriā passus con
tra iniuriantē eodē placito iuramentuz suum expo
nere ⁊ nisi iurauerit non teneātur discernere stocke

neſſn ⁊ in tercio placito dn̄t ꝑ duos fyllingh moneri
ad ſtocke neſſnd § vij Uide c xlij ſecūdi li Itē ꝓſecu
tio oīm cauſaꝝ ſuꝑ quibꝫ tenent ſtocke neſſnd diſcer
nere dꝫ fieri ꝑ tria placita Itē clericꝰ ordines hn̄s
⁊ coronā ſi vulnerauerit vl̓ occiderit laycū vl̓ ecōuer
ſo ſuꝑ hoc nō dn̄t veridici diſcernere § viij Ad c vi li
ij infra mi Itē ſi aliquis pace priuet ꝑ ſtocke neſſn
⁊ ipi ꝯuicant ⁊ ꝯuictꝰ paci reſtituit ⁊ iniuriā paſſꝰ
tenet medietatē cū rege ꝑcipe de iur̄ qd̄ ſtockeneſſnd
ꝑſoluerūt ꝓ iuramēto ſuo § ix Qui ꝯuictꝰ c lxviij
ſecūdi li Itē ꝓ quacūqꝫ cā aliquis impetit ꝙ vd illā
cauſaꝫ ꝯſiliū dederit vl̓ mādauerit ꝓ qua cauſa ali
quis priuari pt̄ pace ſi iuramēto cogtoꝝ qd̄ dr neſſn
i kyn ſe nō defenderit ſoluat bondoni xl marcas ⁊
regi tantū ſi āt impetit ꝙ ꝯſiliū vl̓ mādatū dederit
ꝙ aliquis vulneratꝰ fuerit ſi cogti ipm nō defende-
rint ſoluat bondoni xij marcas Si aūt accuſat ꝙ
ꝓpter ꝯſiliū eiꝰ vl̓ mādatū fracta ſunt brachia vl̓ ti
bie ⁊ ꝯgnati euꝫ nō defenderint tūc ſoluat bondoni
xl marcas ⁊ regi tantū ꝓ hijs cauſ dꝫ accuſatꝰ cita
ri ad placitū tēpeſtiue § x Si occi c viij li ij ⁊ c xvij
tercij li ſi quis aliū occi Itē ſi aliquis eps vl̓ eiꝰ offi
cial̓ leges firmauerit ⁊ eas ſoluerit ſit ipe excuſatꝰ
⁊ leges dare caſſam debeāt In qualibꝫ villa forēſi
ſint veridici ⁊ neſſtingi quilibꝫ illoꝝ ꝓ ſuo booſloth
ſoluat ſex marcas § xi Ad c v ſi ꝓbatū li ij Itē in
quocūqꝫ hareth vl̓ villa forēſi facta fuerit rapina in
placito illiꝰ hareet dn̄t neſſtingi illiꝰ hareth diſcerne
re ⁊ qui accuſat pro cauſa rapine dꝫ in placito ſui
hareth tēpeſtiue citari ad illū placitū quo neſſtingi
dn̄t diſcernere ⁊ ſi ille nō hꝫ brofiel tunc dꝫ citari in
placito gn̄ali § xij Ad c xlvi ſi vir vl̓ mlr̄ li ij Itē
ſi aliquis ſucciderit ſiluā alicuiꝰ ⁊ ſucciſaꝫ detulerit

tūc poſſit iniuriā paſſꝰ ꝓ illo ſequi cām herrewerck
vl̄ rapine ſi vͦ ſiluā ſucciſaꝫ iacere ꝑmittit tūc proſe
quat̄ cām herrewerck tm̄ dꝫ ſilua ſucciſa valere tres
marcas denarioꝝ ⁊ ſucciſor dꝫ poſſeſſorē in dampnē
reddere ⁊ ſibi emēdare xl marcas ⁊ regi tm̄ veridi
ci dn̄t ſuo iuramento ꝑſcribere dāpni ſui quātitatē
Si ſilua minꝰ valuerit q̄ tres marcas tūc defendet
ſe iuramēto cōgtoꝝ vl̄ ſoluat tres marcas § xiij Ad
c lxxiiij ſiquis intrauerit li ij Itē frater poſt frēm
nauigij officiuꝫ hereditare dꝫ ſi ē heres ſuus in alijs
bonis ⁊ nō aliter § xiiij Ad c xx filiꝰ li iij Itē ſciē
dū ē q̄ trynne flothēmaal intelligit̄ ſpaciū triū āno
rū § xv Ad c vlti li pmo Itē ſi aliquis clericū leſrit
⁊ ꝯuictus fuerit ſoluat regi ius ſuū ꝓ blodwide licꝫ
ep̄o ſoluat ius ſuū clericꝰ aūt ſi laicū leſit ſatiſfaciat
ep̄o ⁊ nō regi § xvi Ad c xxij ſiquis aliū occid̄ li iij
Itē iniuſto iudicio ſi cā de qua iudicat̄ ſummā triuꝫ
marcaꝝ ꝯtinet ⁊ nō vltra exactor emēdet bondoni
tres marcas ꝓ iniuſto iudicō ⁊ regi tm̄ ſi vͦ cauſa
traſcendit ſummā triū marcaꝝ ſoluat bondoni ſex
marcas ⁊ regi tm̄ § xvij Ad c in quolibꝫ hareth li ij
Itē ſi pace priuatus pt teſtiōnio ep̄i ⁊ altoꝝ fidedi-
gnoꝝ veridicos ꝯuicere dꝫ pace ſua reſtitui § xviij
Ad c ſi diſcordauerit li ij Itē p̄t aliquis pace priua-
ri teſtiōnio eorundē licꝫ veridici iurauerit q̄ pacē ha
beat ⁊ emēdat ⁊ illō tenendū ē in oībus cauſ̄ ꝓ qui
bus aliquis ꝯuincit̄ vl̄ defendit̄ ꝑ placiti veridicos
neſſnigos ⁊ denoīatos § xix Itē ſi aliquis ꝓ qua
cūq̄ cauſa teſtiōniū hꝫ ⁊ aduerſariꝰ ſuus ſil̄r hꝫ illō
teſtiōniū tenēdo ē pro firmo in quo ep̄s ⁊ octo meli
ores illiꝰ hareth teſtiōnio ſuo ꝯſenſerunt § xx Ad c
xxxviij hoc ē teſtiōniū li i ⁊ ad c vij ſi diſcordauerit
li ij Itē ſi aliquis ꝓpriā vxorē occiderit vl̄ occidi mā

dauerit ⁊ ecōuerso ⁊ ille negauerit tunc noīati sunt
xiij de illo hareth quoscūqꝫ pl'es illoꝝ ꝯuicerint pro
fctō vl' ꝯsilio vl' mandato sint pace puuati ⁊ nūqꝫ
cassent eoꝝ iuramentū ⁊ quilibꝫ contra iurantiū sol-
uat bondoni tres marcas ⁊ regi tm̄ § xxi Ad c viij
si occisus li ij Itē nō dn̄t veridici discernere ad mo
nitionē illoꝝ fylling qui ip̄os ad discernēdū inuocāt
sine ꝯsensu executoris cause ⁊ taliū fylling quilibꝫ
soluat bōdoni tres marcas ⁊ regi tm̄ § xxij Ad c vi
infra min⁹ ⁊ c li e li scꝫ c neffningi ⁊ ad c lxiiij si im
putatū li iij Iuramentū veridicoꝝ ⁊ neffningoꝝ ⁊
denoīatoꝝ sit stabile si infra sex septimanas n̄ ipe-
tit̄ sup suo iuramēto § xxiij Ad c in quolibꝫ hareth
li ij Itē ꝙ rex extra puinciā suam nullū citet sꝫ ad
uocatus regis ip̄m infra puinciā ex pte regis impe
tat ⁊ ꝯuincat § xxiiij Ad c xxxij quicūqꝫ semel li i
Itez si aliquis reddit̄ nimis decrepit⁹ vl' ex toto in
sensatus tūc habeāt heredes ip̄m cū oibus bonis su
is § xxv Item quicūqꝫ in vill' forēsibus interfect⁹
fuerit vl' alia morte subitanea moriat̄ tūc bona sua
rōne arnekøb nō arestant̄ nisi illa q̄ tunc inuēta fue
rint in villa forensi qua moriet̄ Itē si aliquis ꝯtra
aliquē docuerit legaliter ꝙ terras vēditas venales
in placito nō exhibuit tūc ꝯsiderāda deteioratō illi
us monete iuxta bonitatem monete regis Volde-
mari ⁊ iuxta illā bonitatē emat̄ qualibꝫ marca au
ri § xxvi Ad c viij si occisus li ij sꝫ de arestatōe ad
c xi Ubicūqꝫ li ij Itē si occisor dixerit se in lctō ad
ulterij aliquem occidisse hn̄s ad hoc duos testes tūc
veridici dn̄t sup mortē interfcti discernere distinguē
do vtrū interfect⁹ fuit i lctō adulterij ⁊ si erat inter
fectus tūc cognatis interfcti p morte ei⁹ nichil emē
det̄ § xxvij Ad c xxxvij siquis vulnera li iij Itē si

aliquis aliquē ꝓ suo s̄uitio recepit qui ꝑ aliqua cā
legittime ꝯuictus ē si iniuriā passus ad aduocat⁹ il
lū in placito incausauerit qui eū tenet cū iuramēto
ꝯgnatoꝝ suoꝝ se defendat vl' exponat illū statim vt
satisfaciat pro eo § xxviij Ad c lxx null⁹ dꝫ legalit̃
ꝯuicto li ij Item violentia q̄ dicit woldfor est tal' si
aliquis aliquē violēter tulerit alicubi ꝯtra volūta
tē ꝛ est potēs sup eū tanꝙ sup captum § xxix Ad c
xvij si mulier li ij ꝛ ad c iij li ij Itez mulieres ꝓ fur
to nō dñt suspendi sed hūari debeant ꝛ si inuen t ꝙ
sint impḡnate tūc abscindentur sibi ambe aures §
xxx Ad c xci siquis captiuauerit li ij Itē habeat
vir plenam potestatem in testamento suo quicūqꝫ
voluerit exceptis heredibus terras ꝛ alias pos=
siones male acquisitas resignandi ꝛ postea pro ani
ma sua legare medietatē porcionis sue tam i bonis
immobilibus ꝙ in bonis mobilib⁹ ꝛ si contentō fu
erit discernāt super hoc veredici § xxxi Ad c xliiij
mulier li iij Itē si aliquis de aliquo ius qd naam
dicit recepit contra leges que in libro legali continē
tur tunc habeant licentiā causam herrewerck vl' ra
pine prosequendi contra illū ita tamen ꝙ aliis pro
quibus conuictus erat primo satisfacit § xxxij Ad
c lix si ille qui alium conuicerit li ij Item si veridi
ci nefningi vel denominati ex parte alicuius decre
uerint aliquem conuincendo ꝛ non confitetur eis ꝙ
ille conuictus erat in aliis partibus propter hoc nō
debeat puniri in penam si vero per sufficiens testiō
nium doctū fuerit ꝙ conuictus erat tunc non discer
nāt si executor falsuz testiōniū eē docuerit soluāt ipi
ꝓ falso testiōnio vt supra dictū ē ꝛ executor cām suā
ex nouo ꝓmulgꝫ i pxio placito subseq̄nti ꝓ falso te
stiōnio sūt redarguti § xxxiij Ad c vij si discord li ij

Itē apte lrē q̄ dant̄ dn̄t stabiles esse nisi possessor si
gilli cogtoꝝ iuramēto qđ dꝛ kyns neffn se possit de-
fendere ꝙ lrē tales nūꝙ ex ꝯsensu suo date erant §
xxxiiij Itē si aliquis lrās regis impetrauerit ille-
galiter soluat bondoni ꝑ pꝛima lrā vnā marcā ꝛ re
gi tm̄ ꝛ vnā ꝑ scđa ꝛ regi tm̄ pꝛo tercia vnā ꝛ regi
tm̄ pꝛo quarta lrā bondoni tres marcas ꝛ regi tm̄
§ xxxv Ad c iiij in glo scꝫ c ꝑ lrās regis li ij Itē nͦ
pt aliquis alicui terras illas ipignoꝛare quas non
pt ꝑm leges scotādo alienare § xxxvi Ad c xxxiij
quilibꝫ pt terrā ꝓpꝛiā li pꝛio Itē arff bedhē arff il-
lud nō ē ꝑuandū in terris nec ī bonis imobilibus q̄
post prēm ꝛ mrēm auū ꝛ auā hereditario iure ꝑcipi
unt̄ sꝫ in hereditate bonoꝛuꝫ mobiliū q̄ a latere acci
dens contingit iure hereditario post auunculū vl' in
ꝯsimilibꝫ vsqꝫ ad quartā lineam § xxxvij Ad c xvij
Una hereditas li i Itē si aliquis i stocke neffnd ꝯui
ctus fuerit postea ad discernendū non dꝫ noiari nec
cogi q̄ꝺdiu pt docere aliquē in illo hareth eē qui iu
ramēto stockeneffnd nō fuerat ꝯuict⁹ § xxxviij Ad
c lxviij qui ꝯuict⁹ li ij Item de stocke neffnd si i pla
cito xij nō inueniunt̄ tunc nomminent̄ qui in placito
fuerūt ꝛ inde nominent̄ absentes donec xij fuerit et
tēpestiue dn̄t suꝑ hoc certificari ne excusatio absen
tie fiat sicut veridicoꝝ § xxxix Ad c lxiiij siquis i-
putatū li iij Itē quicunqꝫ dixerit ꝙ terras suas ve
nales exhibuit docet hoc ꝑ testiōniū placiti ꝛ aliter
nō teneat idē quia ꝯtra testiōniū placiti legib⁹ se nͦ
defendat § xl Ad c xxxiij quilibꝫ pōt terrā li pꝛio
Iteꝫ si aliquis ꝑ aliquo fideiusserit qui vitā vl' mē-
bꝛa teneat amittere emēdet delictū illi⁹ in pecunia
vt expꝛimūt leges ꝛ soluat bōdoni xl marcas ꝛ re
gi tm̄ si ille fugā dederit ꝑ quo fuit fideiussoꝛ § xli

Ad c lxiij si quis fideiusserit li ij Itē hede brēne ker
brēne iko wflar si possessores vni⁹ campi possessores
vicinos sup talibz caup impecierint tunc qui impe-
tunt emēdant illud delictuz ⁊ si emēdare nō sufficiūt
tūc possessores illos sine culpa ad placitū deferāt et
aduocat⁹ faciat eos pfecto excoriari si vo fugā de-
derint vbicūqz dephensi fuerint p quocūqz ferant si
ne culpa ad placitū § xlij Ad c peni Si supposuerit
li iij Itē quicūqz in villi forensibus que dicunt axel
kφbing lagena ceruisie carius emere psumpsit ꝙ ꝓ
x φris soluat iij marcas de qualibz dimidietatē re-
cipiat aduocat⁹ ⁊ aliā dimidietatē recipiāt ciues in
vill' āt forensib⁹ portū habētibz emat ꝓ vna marca
§ xliij Itē sepes q̄ dicunt rogh wongs gerde dn̄t
sepiri an̄ festū bti martini Sepes āt q̄ dicunt woor
sede gerde dn̄t an̄ festū btē walburgis sepiri § xliiij
Ad c lix seps que fit ꝓ siligine li iij Itē notū sit ꝙ
igildh ē tantū quantū fur abstulit bondoni ⁊ thwi
gild ē in duplo tantū § xlv Ad c xc si fur furat⁹ li ij
Itē tutor alien⁹ qui eius ꝓpinquior sit cognatus n̄
obstāte si nō sit sufficiēs i bonis imobilib⁹ siue alijs
bonis nichilomin⁹ maneat tutor dūmodo ꝓ ipo fe-
cerat cautōem § xlvi Ad c xxx Uitric⁹ li i Itē de
lictū herrewerck sit illud si aliquis cōmunē pontez
vl' stabella placiti fregerit ⁊ illi qui pontē repare cō
sueuerūt ꝯstituāt executorē hui⁹ cause si vo stabel-
la placiti fracta fuerint ꝯstituat executor ex pte cō
munitatis q̄ illō placituz visitare § xlvij Ad c xxx
siquis intrauerit li ij Itē scribēda sunt nomīa eoꝝ
qui pace priuant ⁊ placito quo pace priuant dn̄t di
cta noīa omīi anno ter vl' quater qn̄ maior ꝯgrega-
tio ppl'i affuerit ꝓmulgari ⁊ cunctis pateat ꝙ pace
sunt priuati § xlviij Ad c xxij siquis pace priua li ij

Itē nll'a noua theolonia sine ꝯsensu danoꝝ imponā
tur Itē gn̄ale ꝯsiliū semel in anno vibergis celebret
§ xliv Ad c i qn̄ expeditio li iij Itē vt leges volde
mari regis exceptis ill'q̄ in hijs scriptis sūt correcte
obſuent § l Itē leges erici regis bone meōrie que
han ꝯfeste dicunt ſuent Itē iste correctiōes q̄ p regē
voldemaꝝ sunt cōfirmate tanq̄ leges inuiolabiliter
obſuent § li Ad c xiij si fili⁹ existens ⁊ c xix si pueri
li i Itē tacita cōmūitas ē si mortuo viro mulier cū
pueris residet ⁊ ipoꝝ primonio p cognatos in placi
to n̄ pmulgato viꝝ recepit legittimū tūc oēs sint i ta
cita cōmunitate idē ē si mortua mulier ē ⁊ vir vxo
rē recepit tūc sunt oēs i tacita cōmūitate ⁊ si vir pu
eros hꝫ ⁊ bona materna nō sunt i placito pmulga
ta extunc ipe ⁊ ipa ⁊ pueri viri ⁊ pueri mulieris in
uēta sunt in vna tacita cōmūitate bonoꝝ mobiliuꝫ
§ liij Item notandū ꝙ in istis nouis legib⁹ om̄e iu
ramentū cognatoꝝ sit iuramentum neffn i kyn ⁊ in
eisdem legibus iuramentū qđ dicit̄ stocke neffn con
tinet xiij denominatos ⁊ quidquid plures illoꝝ iu-
rauerint hoc ita ratum sit ꝙ ipsorū iuramentū nun
q̄ possit in irritū reuocari sicut supra dictū est § liij
Item quicūqꝫ per multitudinē populi ad bona ali
cuius ⁊ ibi iniurias bondoni intulerit p modū qui
dicit̄ støflingh tunc iniuriam passus executione sui
nunq̄ careat anteq̄ rex ad placitum generale pue
nerit ⁊ xiij meliores tunc in placito existētes nomi-
nari fecerit ⁊ ad discernendū super hoc mandauerit
⁊ denominati debent eodeꝫ placito discernere super
quantitatē dampni sui ⁊ quotquot iuramēto ipoꝝ
conuicti fuerint sint pace priuati ⁊ iniuriam passi ex
bonis ipsoruꝫ reddentur in dampnes ⁊ eisdeꝫ bonis
emendetur regi ius xl marcaꝝ propter violentiaꝫ q̄

in regno regis infertur vindicando se ꝛ regem iudi
cem contempnēdo § liij Item quicunqꝫ fuerit ex
ecutoꝛ homicidij habeat de quolibet saal tres mar=
cas pro executione ꝛ laboꝛe suo § lv Ad c x Si rex
dederit li ij Item nō potest aduocatus assumere si
bi executionē causaꝝ in illo vel foꝛensi villa vbi ad=
uocatus est nisi nullus executōnem illā voluerit ac
ceptare § lvi Ad c x si rex dederit ali li ij Item si
in placito aliquis fatetur se legittimā alterius vxo
rem carnaliter ꝯgnouisse capiatꝛ ꝛ decolletur si aūt
per maritū vxoꝛis accusatur in placito pꝛo dicto fa
cto si negat defendat se iuramēto cognatoꝝ qd̄ dicitꝛ
nessn i kvn aut soluat xl marcas ꝛ regi tantū § lvij
Ad c xxxvij Siquis vulneratus fuerit in lecto li iij
Item liceat quilibꝫ sine omni scandalo hospitibꝰ ex
pensas receptas non soluerit ꝛ domesticus contradi
xerit tunc contra hospitem super expensas sic rece=
ptas causaꝫ rapine ꝓsequatur si expense adhuc mi
nus ꝙ dimidiā marcā valuerit qui sic fecerit sit ho
noꝛ coꝛam omni populo ꝛ hospitanti indiscrete sit
scandalū in regno vniuerso religiosis ꝛ sacerdotibꝰ
liceat talem causam pꝛosequi per executoꝛem consti
tutum § lviij Ad c xliij Pꝛo vna cyroteca libꝛo ij
Differentia inter pax ꝛ treuga ꝛ fedus pugnantes
ꝛ dicitꝛ a fedus da dū fuit eīm olim consuetudo ꝙ cū
aliquis vellet inire fedus quedā pꝯta sacrificaretꝛ in
hunc modum maioꝛ ex ista pꝯte ꝛ minoꝛ ex alia siue
esset imperatoꝛ siue rex siue alius pꝛinceps tenebat
pꝯtam illam ꝛ ipsam percutiebant ꝛ turpiter occi=
debant qd̄ sic occidatur ille qui a pace resilierit et
inde dictum est fedus a pꝯta feda id est turpiter occi
sa cuius moꝛs aptabatur ei qui a fide resilitꝫ vel di
citur fedus a fide vł dicitur ab hirco ꝛ edo f littera

addita vel pocius posita ph que habetur pro nomi-
ne hircus ⁊ dicitur fedus sic quia hircus ⁊ edus cuz
pta immolabatur in federe faciendo ⁊ secus puenit
pacem sed federis ptes sunt inducie dicte q in dies
ocia vel induciamēta Hec catholicon Nota pax
a pactuz deriuat̄ hec pax pacis quia posterior pax
accipitur ⁊ fedus primū initur ⁊ dicitur pax quasi
prelium arcens ⁊ est ethimologia Item treuga ge
est scriptio regalis vel securitas Item fedus federis
id est pactum vel pax que fit inter dimicantes.
Item siquis delictum husfeedh in villa forensi com
miserit tunc fiat in placito illius ville executō hus-
fredh per villanos ibidem habitantes consimili mo
do sicut in rure § lix Ad c xxxviij Siquis fregerit
⁊ xi c Ubicunqȝ homo fuerit libro ij Item firmā
dum est semper iuramentum plurimorum veridico
rum neffningor ⁊ denominatorum donec improba
tur ille autez cuz quo pauciores iurauerint tenetur
litteras inquisitoris recipere ⁊ non alter ⁊ semper
ille recipiat litteras inquisitoris qui se sentit indebi
te pregrauari ⁊ non alter § lx Ad c lv Si quatuor
vnum ⁊ reliqui quatuor aliud ⁊ ad c xv De quoli
bet affhogh libro ij Item quicunqȝ vindictam in
aliquem intulerit propter excessus cognati vl' ami
ci sui discernantur ꝙ vindictam intulit innocenti §
lxi Ad c viij Si quis occisus fuerit quinta feria an
te nonam libro ij Item si veridica vel neffninga
vocauerit tercio placito quo veridici vel neffningi
discernere teneant̄ extunc veridici vel neffningi qui
primo post instituant̄ sup causis prius pmulgatis ñ
primo placito post ꝙ instituti fuerit discernāt sȝ scd̄o
placito vtantur aūt testibus qui dicuntur fyllingh

prius ꝓ iuramēto ipoꝝ testificātib⁹ vl' testātibus ⁊
ex nouo nō dn̄t veridici ꝑ eisdē vocari ad placitū ge
nerale § lxij Ad c li quicūqꝫ cōpossessor ē li iij Itez
puet idē si veridici vl' neffningi vl' denoīati sub silen
tio transierūt illegaliter de placito ⁊ tūc soluat qui
libꝫ illoꝝ bōdoni ⁊ ꝯquerēti tres marcas q̄ sibi ius
suū silēdo abstulit illa vice § lxiij Ad c lxxxi neffni
gi dn̄t iurare li ij Itez puet idē si violēter in pediti
fuerint ꝙ ad terciū placitū venire nō possint ita tn̄
ꝙ sex fidedignos de suo hareth in testiōniū habeāt
ꝙ erāt violēter impediti § lxiiij Ad c vij si discorda
uerint § iiij Itē quicūqꝫ aliū infra treugas occide
rit vl' vulnerauerit sit ex ipo fctō pace priuat⁹ ⁊ vtꝝ
infra treugas fctm̄ fuerit an nō sup hoc dn̄t veridici
suo discernere iuramēto ꝓ vulneribꝫ tn̄ fctis de bo-
nis leso satisfaciat § lxv Ad c xxiij siquis primo re-
cipit li ij Itē si hō regis hoīem regis lesit emendet
sibi vltra ius cōmune xl marcas ⁊ tm̄ regi nisi qui
lesus fuerit insultū fecerit qd̄ dr̄ aarath § lxvi Ad
c xxv li ij Nota hō regis .i. nobil' Lesit hoiez regis
id ē nobilē Itē pro oībus delictis ꝓ quibus dn̄t xl
marce emēdari vltra ius cōmune si lesus dixerit ali
quē se lesisse ⁊ in ledendo sibi fecisse insultum qd̄ dr̄
aara h dn̄t veridici distinguere iuramēto distinguē
do tn̄ sup dctā lesiōe iurauerit quis illoꝝ ꝙ alteri fe
cit insultū silr̄ dn̄t veridici distinguere suo iuramēto
vtrū vuln⁹ factū sit cū cultello aut non § lxvij Ad
c xxij siquis aliū occiderit li iij Itē statuendū est ꝙ
quilibꝫ ꝓ quacūqꝫ causa pacē secure veniēdi vl' deno
minati discernere debeāt pacē habeat ⁊ si pace pri-
uat⁹ fuerit deinde ad tres dies ⁊ noctes fugā dandi
quo voluerit securitatē habeat ꝓ ꝯgnatis ⁊ si cōgti
ōpm infra ipas treugas ꝑ regē ex ꝯsensu intensiū fy

orientsiũ acceptas vulnerauerit vel occiderint sit ex
ipso facto pace priuatꝰ ⁊ vtrũ inter treugas istas fa
ctũ fuerit an nõ sup hoc veredici suo distinguũt iura
mēto nõ obstāte ꝙ ille pace priuatus fuerit qꝛ ꝑ da
nos acceptas ⁊ ꝑ regē cõfirmatas erat interfectꝰ vł
vulneratꝰ § lxviij Ad c xxxij li ij Itē corrigenduꝫ ē
capitulũ de homicidio ita videlicꝫ quicũqꝫ ꝓ morte
alicuiꝰ impetierit ꝙ tũc veridici eundē ⁊ ñ aliũ pro
dicta morte ꝯuincũt vł defendunt si ille qui impetit
fatet se fecisse tunc veridici iuramēto suo distinguāt
vtrũ debet pace carere aut nõ Si vero negauerit ⁊
veridici ipm defenderint ⁊ postea testiõnio epi ⁊ ali
orũ fidedignoꝝ in ꝓuincia doctũ fuerint ꝙ reũ defen
derũt extunc sit ille pace priuatꝰ qꝛ homicida erat ⁊
negauit se fecisse ⁊ pace merito priuabit qꝛ erat cru
delis occisor qui dꝛ mordhē quia factũ suuꝫ negauit
Si vo veridici illũ qui impetit ꝓ morte ꝯuincũt ⁊
postea testiõnio epi ⁊ aliorũ fidedignoꝝ de ꝓuincia
doctũ fuerit ꝙ innocentē ꝯuicerũt extũc ille si pace
illegaliter priuatꝰ fuit ꝑ veridicos paci sue cõuictis
veridicis restituat ⁊ si ex toto innocēs fuerit extunc
iuxta ipoꝝ testiõniũ iudicet ꝓ dicta morte excusatꝰ
⁊ executor cause hoc sibi imputabit ⁊ nõ legi quia
innocentē ipetebat § lxix Ad c vij ⁊ viij ⁊ ix Item
Sciendũ ē ꝙ quicũqꝫ ad placituꝫ accesserit ⁊ in via
aliquis ꝯtra eũ deliq̃rit ad distantiaꝫ a loco placiti
quo a placito videri pt illud delictuꝫ sit thingfredh
brøde similr si ꝯtingat i placito similr sit thingfred
delictũ ꝑ totũ diē integrũ quo placitũ haret vł sysel
tenet si aliquis ꝯtra aliquē in recessu a placito deli
q̃rit Si vo i recessu a placito gñali ꝯtingat tm̃ pax
illa ꝑ totũ diē ⁊ seq̃ntem durabit si in placito cõtin
gat tunc eodē placito ꝓmulget delictũ illud ⁊ in se

cundo placito ad discernendū sup̱ hoc faciat xij fide
dignos noīari ⁊ tercio placito discernāt ⁊ in recessu
a placito si lesus fuerit tūc seq̄nti placito p̄mulget
delictū § lxx Ad c xci Siquis captiuauerit Item
si aliquis bona sua ī placito alienauerit ⁊ ad annū
bona eadē quiete tenuerit defendat ea sibi iuramē
to cogtoꝝ ⁊ p̄cium receptum exponat § lxxi Ad c
xxxvij primi li Itē statuenduz ē q̄ in quolibz saal
sit summa xxx marcaꝝ in p̄mpta pecunia ⁊ null9
cognat9 emēdare cū cogto suo cogat̄ tn̄ si pace pri-
uatus fuerit tūc soluāt cogti duo et thesaal semel et
nō sepius § lxxij Ad c xxvi li ij Itē si noīatus ad
nominādū denoīatos nō inuocauerit soluat bondo
ni ⁊ regi xl marcas ⁊ si aduocat9 illū noīare nolue
rit qui denominādos dz noīare soluat tantū ⁊ tunc
iniuriā passus noīet ad nominandū quem voluerit
Similr̄ sic faciet si aduocat9 vl' eius official' nō sit ī
placito vel aliquis illoꝝ impetit̄ p̄ causa principali
§ lxxiij Ad c liij li ij Itē quicūq̄ vulnus in placito
p̄mulgauerit ⁊ cū veridicis ñ fuerit p̄secut9 soluat
regi tres marcas Si v̄o aliquis alteri iniuriat̄ vul-
nerādo vl' alio mō si aduocat9 p̄ iure regio voluerit
īpetat iniuriātē ⁊ satisfaciat sibi vl' manu duodena
se defendat iniuriā āt passuz nō īpetat quocūq̄ mō
§ lxxiiij Ad c xxix libri ij Itez si aliquis alteri in
placito leges firmauerit tūc quilibz illoꝝ noīet sibi
duos thinghøringe ⁊ aduocat9 ⁊ alij meliores nomi
nēt eis tres thinghøringe ⁊ quicūq̄ illoꝝ sine occasi
one legittiā se absentādo nō interfuerit cū leges dā
tur soluat ꝯq̄renti iij marcas ⁊ regi tm̄ § lxxv Ad
c xviij li ij Ille āt qui leges firmauit dz ꝯq̄rentē ex
pectat̄ ab ortu sol' vsz ad meridiē Vtꝝ āt leges dant̄
l' soluunt̄ ⁊ vtrū affuerit ⁊ expectauerit dādo leges

q̄n ꝯq̄rētis illos petit ſuꝑ hoc illi ſeptē dn̄t teſtiōniū
ꝑhibere ꝙ pl'es illoꝝ teſtant̄ hoc ſit irritū ⁊ quilibꝫ
illoꝝ ſoluat bondoni tres marcas ⁊ regi tm̄ ꝓ falſo
teſtiōnio Quicūq; tūc ī illa ꝯgregatōe aliū vulnera
uerit vberauerit vl' occiderit ſoluat bondoni vltra
ius cōmune xl marcas ⁊ regi tm̄ ſi conuictus fuerit
Itē hō legaliter ꝯuictus ꝓ quacūq; cauſa nō dꝫ re
cipi ī neſſningū vl' veridicū ſiue in denoiatū § lxxvi
Ad c i li ij Itē ſi iniuriā paſſus infirmat̄ nō valens
veīre ad placitū quo execuтio cauſe ſue ꝑ veridicos
vel neſſningos ſiue denoiatos aut quocūqꝫ alio mō
debeat determīari cū reſtitut⁹ fuerit ſanitati veīat
ad placitū ⁊ habeat ꝑ ſe vicinos ſuos ſex teſtantes
ꝙ in infirmitate ſua fuit impedit⁹ ⁊ tunc ꝑ duos te
ſtes ex nouo citent̄ ad diſcernenduꝫ ꝓximo placito
ſubſeq̄nti ⁊ idē poſſent facere heredes ſi infirm⁹ mo
riat̄ § lxxvij Ad c lxxv li ij ⁊ ad c cx ſi ille li ij Itē
ſi terre bondoni vl' regi ꝓ iure funo fuerint eſtimate
tūc ille qui eas poſſidet poſſꝫ eas redimere vl' cogti
ſui infra terminū ⁊ ſi ſic redimerint ex tūc cedūt ipſ
ꝑpetuo § lxxviij Ad c vij li ij Item ſi ꝓ cauſ triuꝫ
marcaꝝ ꝯuict⁹ fuerit aliquis excepta executiōe mā
helleth maal ſi appellare voluerit vel aliquis noīe
ſuo ad iuditiū regis appellet in eodeꝫ die in placito
quo ꝯuictus fuit ⁊ iter recedēdi arripiat infra quin
denam ſi appellauerit ⁊ nō fuerit ꝓſecut⁹ tūc ſoluat
bōdoni tres marcas ⁊ regi tm̄ Sꝫ ſi n̄ appellauerit
tūc teneat̄ aduocat⁹ ſub pena triū marcaꝝ aſſump-
tis ſecū quatuor fidedignis ad domiciliū ꝯuicti ac
cedere ⁊ bondoni iuſticiā facere ⁊ regi ita tn̄ ꝙ pri
us ꝑuent̄ ibi tria lagdage Si aduocat⁹ ad primaꝫ
monitionē nō fecerit bondoni iuſticiā ſoluat ſibi ſi-
cut dictuꝫ ē pro ꝯtūacia tres marcas ⁊ tm̄ pro ſcda

monitōe ꝛ tantū ꝑ tercia monitiōe ꝛ tm̄ ꝑ quarta
Si tūc nō fecerit sibi iusticiā exinde possit eū cogere
ꝑ lr̄as regis ad faciendū sibi iusticiā ꝛ ad satisfaciē
dū ei ꝑ ꝯtuācia Aduocato āt ꝛ sequacib⁹ suis si bō
doni iusticiā fecerit tūc dʒ īponi causa herrewerck l'
rapine § lxxix Ad c lxxvij li ij Itē hō citādus ad
placitū citari dʒ apud ecclesiā suā coraʒ prochianis
dn̄ica ꝓxima an̄ placitū ꝑ duos testes § lxxx Ad c
l quicūqʒ primi li Itē quacūqʒ causa aliquis pace
ꝑuat⁹ fuerit rex nō restituet eū paci anteq̄ȝ satisfe
cerat iniuriā passo § lxxxi Ad c xxij li ij Itē qui
cūqʒ ꝓmisit in placito alicui bona sua vēdere ad im
plendū hoc tenet obligatus Si vo bona alterius
vendere ꝓmisit ꝛ nō impleuerit soluat boudoni iij
marcas ꝛ regi tm̄ § lxxxij Ad c xlij li ij Itē si ali
quis aliquē de curia sua vl' ecclesia expulerit ꝛ fu=
gauerit vl' traxerit extra curiā suā vl' ecclesiā ꝛ po
stea eū i fuga existentē extra curiā lesit hoc delictū
sit husfredbrode § lxxxiij Ad c xxx li ij Itē quicū
qʒ aliquē in taberna q̄ dr̄ rijsboth loco aggere circū
dato vl' in naui vl' in cimiterio ꝑ insultū qd̄ dr̄ rathū
raath lesit l' hijs locis fugauerit l' traxerit ꝛ postea
īpm in fuga existentē lesit hoc delictū sit husfred brod
de § lxxxiiij Ad c xxxij li ij Itē si aliquis aliquē
fugauerit ꝛ expulerit de aratro suo hoc delictuʒ sit
herrewerck si īpm lesit § lxxxv Ad c xxx li ij Itē
legal'ē exhibitō Si puella vl' vidua i placito haret
in quo habitat vl' sysel vl' placito gn̄ali cū se exhibu
erit cognatis vt īpam maritēt in eodē placito quo
se primo exhibuerit dʒ exhibitōeʒ suā ꝓsequi Ad c
viij primi li Itē leges q̄ dn̄t solui decima die ꝛ de=
cima dies si fuerit festiua tūc soluātur in ꝓfesto Si
ꝓfestum fuerit festiuū tūc soluant in ꝓfesto profesti

Et plane intelligendū ē q̄ sp̄ soluant̄ leges ꝓ quacū
q̄ causa excepto mãhellet maal in die ꝓxima añ fe
sti ⁊ dies quo leges firmāt̄ n̄ dꝫ cōputari § lxxxvi
Fa ꝑ argumentū ad c l pmi li Itē fa ꝑ argum̄ ad c
lxxxi li ij in fi capit̄li in ꝟ dn̄t iurare Itē quicūq̄
alicui infra quintā lineā attinet ipe pōt cū eo leges
dare Item quicūqꝫ cognatos nō hꝫ infra regnū iu-
ret solus ꝑ sctōs q̄ ꝯgnatos nō hꝫ infra regnū ⁊ po
stea defendat se manu duodena hoīm qui dicūt lag
feste mē § lxxxvij Fa ad i pmi li vbi dꝫ de tercia
linea Itē si rex duxerit expeditionē naualeꝫ redi
mendā tūc de qualibꝫ haffne soluant̄ tres marce de
narioꝝ § lxxxviij Ad c xix li ij Itē ꝓ falso testiō
nio in placito p̄stito soluat falsus testis ad min⁹ iij
marcas bondoni ⁊ regi tantū § lxxxix Ad c pmi
li in glo Item si aliquis aliquē in placito ꝓ aliqua
causa icausauerit ꝓ qua nō ē citatus ad placitū ha
beat spaciū deliberandi quid r̄ndeat vsq̄ ad ꝓximū
Item quicūq̄ vxorē alicuius carnaliter ꝯgnouerit
⁊ ip̄am marito abstulerit occulte l' apte sit pace pri
uatus si in recenti ope fuerit dep̄hēsus § xc Ad c li
neffningi li ij Si vo marit⁹ ip̄m accusauerit ꝓ tali
delicto tūc dꝫ iuramēto stocke neffnd de illo hareth
defendi vl' ꝯuinci si fuerat ꝯuictus sit pace priuatus
§ xci Ad c xxxvij li iij Si aliquis alicui abstulerit
filiam sororem vel aliā cognataꝫ ⁊ ip̄am carnaliter
ꝯgnouerit ꝑ nupcias vl' sine nupcijs distinguant ve
ridici iuramento suo vtruꝫ prima vice oppressa fuit
vi vel non licet ipsa postea ꝯsenserit ⁊ si iurauerint
q̄ ipsa oppressa fuit vi sit ip̄e pace priuatus Sed si
ip̄a oppressa fuit vi vel non tamen super hoc veridi
ci distinguant vtrum fuit sibi ablata vel non vel si
ad hoc conuincit̄ soluat bondoni xl marcas ⁊ regi

tantū ⁊ preter hoc potest causam herrewerck prose qui si sibi factum fuerit tempore quo ablata fuit cognata de ista scriptura ⁊ correctōe nolo argui quia breuitas tempis in ill' studere ⁊ meditari non pmisit § xcij ff a ad c xvi ⁊ vij libri ij Item q̄diu homo viuit semp ignorat ergo omni tēpore vite sue addiscere debz vbi est terminus vite ibi est terminus addiscendi.

Handfestningh

Hwilkhn̄ man annen slaer i hiel giffue lyff for lyff om han wordhē greben meth ferske gerninghet En rymmer han bort oc kēnes gerninghn̄ tha hwore som han wordhē fanghn̄ misthe sith lyff wil han oc dyllie thz tha dyllie mz xij men aff gardhn̄ oc taghe selff halff neffnd hwer theē thn̄ som pa karer oc thm̄ som swarie scal Hugghē mā annen slaer eller stinghē til blodwide han scal miste sin handh Slaer man prwsth ellē andhēlwndhe so ath ey wordher blodwide han scal stinges igømen sin handh om han wordhē grepen meth ferske gerninghē Hwo som drawer kniff eller swerdh meth wredh willie en tho at han enghn̄ skadhe gør han scal stinges igømen sin handh om han wordhē grepen mz ferske gerninghē En wil han dyllie thz tha dyllie meth xij men som føre er sauth Faller knabe for vocht eller wecht tha scal hās haffue bydes eller faller myndre man for thz samme tha springe han vthi grawe oc ligghe vij netthē i stocken eller kysthn̄ weth van oc brøth Kaller man annen thyff harienshøn eller nogher andhē vquemes ordh thē knabe er eller skytthe ligghe i towz en moneth

oc edhe van oc brøth en er hã hyrde dreng ellẽ myn
dhẽ mã ligge hã i ſtock eller kÿſte ſameleth en er hã
ſmadreng worde hwdſtroghñ Skeer thz ſo at thñ
mã ſom noghẽ gerningh haffuer giort ſom pa hãs
lÿff føres worder hã ey greben mz ferſke gerninghẽ
men dyl thz tha neffne hwer there ther kæræ oc thñ
ſom deel ſex mẽ aff gardhñ hwat ſom the felle thz
wære oc bliffue feld oc hwat the wærie thz bliffuer
warth En gellẽ thz ey vpa mãz lÿffta neffne hwer
tre mẽ Stiel noghẽ mã til to øre thẽ henges hã fo
re Stiel han til en øre miſte hwthñ om hã wordhẽ
grepen mz ferſke gerninghẽ ellẽ wærie ſigh ſom før
re er ſauth Hwer mã ſcal ildh liws oc alle hande
ild wel beware hwer i ſin ſtz pa hwilke mãz vegne
ſkathñ timer tha ſcal han tages oc i thñ ſamme ild
kaſtes om han wordhẽ grepen mz ferſke gerninghẽ
om thz er i gardhñ ellẽ købſtæder oc thz er ſo wÿth
ſom komgẽ oc hãs folk ere En worder hã ey grepẽ
mz ferſke gerninghẽ oc withes thz hãnũ ſithñ oc dyl
hã tha dylie mz vij mẽ ſom førre er ſauth En ſkeer
ſodan brandh vpa landhz tha bøde xl mark oc ſka
thñ ighñ Formo han ey ſo at bøde tha bliffue han
indhñ komghñs nade Enghñ mã mo tawel leghe
eller doble lenghẽ en komghñ haffuer bwdhz gode
nath i ſÿt herbere gør thz noghẽ ſithñ er thz knabe
eller ſkytthe ligge i torneth vij netthẽ wedh van oc
brød Er han myndre man ligge vij netthẽ i kÿſthñ
ellẽ ſtocken weth van oc brøth En er hã ſmadreng
vorde hwdſtroghñ Vides thz oc nogher oc vordhẽ
ey grepen weth ferſke gerninghẽ dyllie mz vi men
ſom førre er ſauth Enghñ ma ſine heſte ellẽ vaben
bort doble oc ey pa høgre giald en han ber rede til
legs ellẽ til bordhz Hwo thz gører vare vgildh oc

ſtande hā ſamme reth ſom føre er ſauth Forbiwder
myn here koñghñ noghē atridhe frijmarket anthñ
holde ellē ydhe Hwo ſom thē mz farer vare vgild
oc vare thē om ſamme reth ſom om dobel Enghñ
mā mo annē for giald ellē ſkyld mane Hwo thz gø
rer ſtandhe thñ ſamme reth ſom føre er ſauth om
vquemes ordh Thñ thē gialdh kēnes thñ ſcal myn
herris vmboſmā ſo lagdaze ligge til atberede ſom
hannū mweligt er atbetale oc thñ annē quemeligt
er ſine pēnige atfange at hā ey forlenge effthē thm̄
bidhē Til hā ey berede indhñ daghñ tha ſcal myn
herres vmboſmā mz gode mē i gordhñ ere lade wr
de hans hawe oc betale mz En recke the ey til tha
ſcal hās gooz vpa landhz wthmeth at hās giald oc
ſkyld aff betales Recker thz ey til tha ſcal koñgens
vmboſmā antworde thñ ſom ſkyldugh er i hendhē
thñ ſom gialdhñ eier vpatbare oc han haffuer vold
ower hannū ſithñ indhñ hecthe athaffue hannū oc
hās lijff vforderweth til thes hā er betalet eller hā
oc i hās myñe bliffuer om hā fanghē ey borghñ for
ſigh vthñ thz er koñghñs gialdh Deler mā effthē
gialdh oc er ey vithne ellē opne breffue til er thz tre
mark ellē myndre dele mz ſels eedh er thz mere en iij
mark oc myndre en x mark dele mz vithnes eedh er
thz xl mark ellē mere dele mz xij mēz eedh Hwo ſō
voldtaghē quinne oc hores rober hwn ellē oc hwn
kaller ſynes blodwide ellē reffne kledhē en to at hā
ey fulkōmer ſin villie meth henne miſte ſijth lijff om
hā vordhē fanghñ mz ferſke gerninghē En vithnes
thz hannū dyllie mz xij mē affgordhñ oc radhe ſelff
hwer annē mā Hwo ſom røwer til en halff mark
oc worer til wōdhñ miſte ſijt lijff En hwo ſom rø
wer mynne en halff mark bøde ſkathñ oc thē til xl

mark thm̄ taghē konnighn̄ halffue oc thn̄ ſyth miſte
halff ellē miſte hā om hā ey formo atbøde Hwo ſō
annē wnth ſeighē rymme konnghn̄s gard oc kōme
aldrig for hās øghn̄ oc haffue hās vuenſcap Slighē
noghē konnighn̄s hws i mod ligge indhn̄ ellē vthn̄
thn̄ thz gører haffue forbrøt ſyt lyff Nw methn̄ thiſſe
thingh ſcriffne erē hwo thm̄ gører tha forbiwde wy
konnighn̄ alle the ſō vore hoffſinge ere oc alle andre
at the ſo vore vmboſinē tilſighē thm̄ atfange ellē ta
ge oc før vmboſinē kōme lade thz Hwilke aff wore
hoff ſinghē ellē radhz ſō nw ſagt er dyrues thm̄ brø
delige i huat made ſō thz helſt er atwarie ellē vnt-
welde a mod retthn̄ oc vorde ſodāne mē fangne ſtā
de ſodan ret ſō the brødelige ſculle ſtāde vntkōmer
thn̄ mā ſō brødelig er haffue ey fred i vore rige oc kō
me aldrig for vore øghn̄ vthn̄ at han nydhē ſerlige
wornade Hwo ſō forbindhē ſig til hobe mz radhn̄
ſcap fire ellē ſex ellē flere ſo indbyrdes at hwer ſcal
annē hielpe ſo at wore ret krenckes oc mynſkes va
re ſodā mā ſō vore verſte ville vide oc kōme aldrigh
fore wore øghn̄ Thn̄e ſāme ret haffuer konnigē wyt
ſyt folk i ſine rige at the mwe thn̄ haffue i therē gar
de oc thn̄ ſcal ſo wyt oc ſo langt recke vthi køpſta
dhēne oc reth om ſō myn herres hoffſinghē ligge oc
hās ridd̄ oc ſwene Thette er oc ret i konnigēs gard
at om noghē mā dyrues til ridd̄ ellē ſwene fatughe
ellē righe thē hānū haffuer ſworet atwarē hwlde oc
tro oc dierffues ſithn̄ til i drōnigs gard atkrencker
iomfruer eller quiner ta ſcal hā miſte the fingre thē
hā haffuer vpholdhz i helgē oc twnghn̄ hā haffuer
ſworet mz oc rymē ſo hās land oc rige oc bliffue are
løs Er thz oc ſodā mā thz hā icke ſworet hawer ta
ſcal en dwn bare en thend langhalms kerff vpa en

ſtage for hãnũ oc alle the andre drwne oc drenghe ſõ
innẽ gardhñ ere the ſculle hãnũ kaſte mz trecke oc
vrenlig ting oc vare ſo ſkent oc are løs oc forſwarte
ſo hãs land oc rige oc kõme thẽ aldrig mere ſynnes
hã thẽ effthẽ mere i hãs land tha ſcal mã gøre weth
hãnũ ſõ wed en annẽ fredløs mã oc rette ower hãs
lyff Thñ ſõ ſigh ladhẽ krencke ellẽ ſkende hwn ſcal
forſwarte drotnĩghũs gard oc kõme thẽ aldrig mere
oc vare hwn ſo ſkent oc ſo are løs ſõ han er Er thz
ſo at mã findhẽ hãnũ i hãs land ellẽ righe ſex vghẽ
thẽ effthẽ tha mo mã tage hãnũ oc rette ower hãs
lyff ãthñ hẽge hãnũ ellẽ huat hã vil ſõ hãnũ griber.

Nota iſtã ꝯſtitutõz dedit voldemar⁹ rex ex
ꝑte filij ſui xpoferi Cõſtitutõ regis voldema
ri pris margarete regine.

IN noĩe dñi amẽ Nos Woldemarus dei grã Danoꝝ
Slauoꝝ rex ⁊ xpoferus fili⁹ nr̃ dilcũs dux lalandie
ꝓpter ingentẽ penuriã ⁊ inũera exorti diſcriĩs in-
comodo i regno nrõ dacie hucuſq; ꝓch dolor illata
ſubueniẽda ſalubri⁹ ⁊ delẽda quoddã ꝑlamẽtũ Sub
ãno dñi Mccc lx die pentecoſtes cũ dilctis hoibz ⁊
vaſall' nris militibz pricipibz iclitis dñis voldemaro
eadẽ grã ⁊ hẽrico filio ſuo ducibz iucie venerabilibz
prib⁹ ac dñis epis militibz militarib⁹ ceteriſq; reg
ni nri dacie cõmũitati ⁊ incol' ĩfraſcriptis ſpãlit i ka
lingburgh celebrauim⁹ ⁊ regnũ nrm̃ dacie vigori ⁊
reformatõi meliori ſubſiſtat cooꝑante grã ſpũs ſep-
tiformis q2 ipſius ſpũ ſcti feſto hmõi ſtatuta hand
feſtnĩgh ⁊ decreta cõpoſita ſũt ⁊ facta In primis ꝓ
mittim⁹ ſub fide nrã regia ⁊ fili⁹ nr̃ xpofer⁹ ꝑdilcũs
oẽs articl'os infra ſcriptos firmos ⁊ iuiolabiles obſ
uarẽ ſcꝫ Primo oẽs tre regno dacie nũc adiacẽtes ⁊ i
poſteꝝ deo dãte acquirẽde legibz ⁊ iuribz ſuis ꝓut
ĩ veris ãtiquis libris legalibz ꝯtinẽt libere vti debe

ant ꝓut tp̄e regis voldemari ⁊ alioꝝ ꝓgenitoꝝ nr̄oꝝ fe
licis recordatōis liberiꝰ ⁊ meliꝰ ꝑfrui ꝯsueuerūt § iij
Itē dn̄i voldemarꝰ ⁊ filius suꝰ hēricus p̄dcti duces
iucie ⁊ eoꝝ heredes oībꝰ iuribꝫ suis libere ⁊ bn̄ vti
dēant ꝓut aliq̄ ducū iucie eis vsi liberiꝰ ⁊ meliꝰ fu
erūt ab ātiquo Itē eidē dn̄i duces ꝑmittūt bona fi
de vt ꝑmittāt hoīes suos ⁊ īcolas sui dn̄ij vniuersos
libere ⁊ bn̄ oībꝫ suis iuribꝫ vti sicut ātiq̄s ꝓgenitoꝝ
suoꝝ hoībꝫ suis ⁊ incol' liberiꝰ ⁊ meliꝰ vti ꝑmis̄ant
⁊ gaudere ac hoīes eorūdē ducū ad hoc sint coadiuto
res efficaces q̄ eidē duces ⁊ eoꝝ heredes suis iuribꝰ
libeē ⁊ bn̄ gaudeāt sicuti ꝓgenitores eorūdē ducū me
liꝰ ⁊ liberiꝰ vti ꝯsueuerāt ab ātiquo § v Itē quilibꝫ
ep̄oꝝ ī regno dacie iuribꝫ ⁊ libertatibꝫ suis libere ⁊
bn̄ gaudebit ꝓut eoꝝ p̄decessores suis iuribꝫ ⁊ liber
tatibꝫ vsi liberiꝰ ⁊ meliꝰ fuerāt ab ātiquo § vi Itē
si aliq̄s ep̄oꝝ regni dacie ꝓ nūc nō p̄ns hmōi statutis
⁊ liberiꝰ vti voluerit ipa statuta ⁊ handfestn̄gh ra
tificare dēat ⁊ suo sigillo vna nobiscū roborare § vij
Itez si aliq̄ terre siue dn̄i a regno ⁊ corone dacie in
posteꝝ acq̄ri poterit quo quō ⁊ si ipaꝝ traꝝ ⁊ dn̄ioꝝ
īcole ipis statutis ⁊ handfestn̄gh iuribꝫ ⁊ libertati
bus libere ⁊ ꝑfecte vti decreuerit extūc ipa statuta
⁊ handfestn̄gh vna nobiscū suoꝝ sigilloꝝ appositōe
roborabūt § viij Itē capella monasteria eccl'e ⁊ ec
clesiastice ꝑsone ad sacros ordīēs tā minores q̄ ma
iores ordinate iuribꝰ ⁊ libertatibꝰ suis libere ⁊ bn̄
gaudebunt prout liberius ⁊ melius vti cōsueuerāt
ab antiquo § ix Item milites militares domine
v̄gines mercatores hospites bōdones ⁊ rustici anti
quis suis iuribꝫ libere ⁊ bn̄ vtant̄ sicut liberiꝰ ⁊ me
liꝰ vsi fuerāt ab ātiquo § x Itē nll'us ī regno nr̄o da
cie captiuabit̄ nisi ī recēti facinore raptꝰ vel sup̄ hoc
legaliter ꝯuictus vel in iure cōfessus § xi Item de

concordi ꝯsilio ꝛ vnanimi ꝯsensu pociorum regni nri
Dacie ordinauimus ꝙ plamentū qđ dane hoff đr in
primis tribus annis pximis ꝛ pxime subseqntib⁹
i kalingburgh celebret ꝛ ill' tribꝫ ānis elapp ipm pla
mentū in nyburgh annuatim in die natiuitatis bti io
hānis baptiste celebret put ātiquit⁹ ē ꝯsuetuꝫ § xij
Item siquis aliquē in ipo plameto dane hoff ꝯueni
re vl' incusare voluerit eū pri⁹ in placito pnunciati
sue haret pmoneat ꝛ legaliter citet vt ad ipm plamē
tū veniat p se ad obijcienda legittiē rn̄surus nisi le-
gittimis ipedimētis fuisse docuerit impeditū § xiij
Nos duces epi milites militares totaqꝫ cōmunitas
dacie ꝛ quilibꝫ ppter magnā grām ꝛ internā beni-
uolentiā nobis p dilectū dn̄m nrm̄ regē voldemarū
pdictū quātociens ꝛ pluries antea sꝫ nūc spāliter im
pensaꝫ etiā de cetero vt speram⁹ p dei grām impen
dēdā vnanimiter ꝯuenim⁹ ꝛ nos ꝛ quelibꝫ nrm̄ p se
ad tenendū statuta oīa handfestnīgh ꝛ articlos in-
fra scriptos sub fide nrā pmittimus ꝛ firmiter obli
gam⁹ recognoscētes hoc spāli spūssci grā cui⁹ festo
hec acta sunt nobis accidisse § xiiij Primo quicū
qꝫ infra scriptoꝝ hijs statutis handfestnīgh iurib⁹ ꝛ
libertatib⁹ vti ꝛ gaudere voluerint has pñtes lrās
suoꝝ sigilloꝝ appositiōe roborabūt ꝛ si apponere si
gilla sua noluerint hijs handfestnīgh ꝛ iurib⁹ nobi
scū nō vtant § xv Itē Si aliquis infra scriptoꝝ vl
quicūqꝫ alius in regno dacie existēs hui⁹ statutis ꝛ
handfestnīgh ꝯtrarie voluerit vl' oppositū fecerit ad
hoc nos omēs coopari efficaciter debemus vt hmōi
transgressor statutoꝝ pm exigentiā legis terre iudi
cet ꝛ debita pena puniet spāliter ꝯtra illos qui ifra
regnū dacie rapinā incendiū ꝛ captiuatōꝫ faciūt ex
auxilio ꝛ ꝯsilio dn̄os extraneos ꝛ hoies iducūt qui

regno dacie officere poterit quolibꝫ vl' nocere § xvi
Quicunq̃ aũt hmõi statuti ingressor in recenti faci
nore dephensus vl' legaliter ꝯuictꝰ fuerit pace ⁊ bo
nis priuabit atqꝫ vita § xvij Itē quicũq̃ subscrip
toꝝ transgressor vl' alioꝝ cuiuscũqꝫ statꝰ aut ꝯditio
nis existat ꝯtra dñm regē vl' filiũ eiꝰ coronãq̃ dacie
notabiliter deliq̃rit ſm exigentiã legis terre iudicet
⁊ debite puniet ⁊ ad oēs cōmũiter ⁊ singl'ariter coo
ꝑabimur toto posse § xviij Itē ꝓmittimꝰ oēs ⁊ sin
guli ⁊ quilibꝫ ꝓ se sub fide bona sicut priꝰ ne quis
nrm̃ apd̕ aliquē sine libera licētia hospitis iniuste ⁊
irrationabiliter hospitet § xix Siquis ãt nrm̃ in-
frascriptoꝝ vl' alij quicũq̃ ĩ regno dacie qd̕ absit op
positũ fecerint ⁊ si in recenti facinore dephensi vl' le-
galit̃ ꝯuicti fuerint tanq̃ publici latrones iudicent
⁊ ſm leges terre debite punient ⁊ ad hoc coadiuua
re debemꝰ toto posse § xx Si ãt aliquis ipm̃ pla
mentũ visitare noluerit mera ⁊ ꝑfecta ⁊ bona secu-
ritate ad quindenã añ ⁊ quindenã post dctm̃ diē bti
iohīs plenarie ꝑfruat quã quidē securitatē infringe
re nolumꝰ ⁊ si aliquis nrm̃ vl' alter quicũq̃ ipam se
curitatē aliqualiter infregerit eoipo penam orbote
maal sciat se passuꝝ § xxi Siquis in ipam penaꝫ
orbotemaal inciderit ꝑ dñm nrm̃ regē ⁊ aduocatos
⁊ officiales suos ſm leges terre debite puniet ⁊ ad
hoc cooꝑabimur toto nisu § xxij Itē nullꝰ cuiuscũ
q̃ statꝰ aut ꝯditōis existat aliũ inferiorē se vl' minꝰ
potentē supprimat vl' cōpellat ad hoc q̃ ius suũ ĩ pla
citis vl' iudicijs ꝓsequi nō valeat qd̕ si fecerit ⁊ hoc
ꝯtra eũ rõnabilit̃ edoctũ vl' ꝓbatũ fuerit illd̕ ꝓ quo
agit primo ꝑdat ⁊ postea dño regi tanq̃ in lite lega
liter succubuissꝫ ſm leges terre penitus emendabit
§ xxiij Itē quicũq̃ vbis mal' aliquē ⁊ ꝯtumelioſ

q̄ mam̄gh dicunt corā p̄dctō dn̄o nrō rege vl' i curia
sua seu corā dapifero suo l' marscalco i iudicijs existē
tibus in plamētis in placitis iusticiarijs gn̄alibꝫ vl'
spūalibꝫ terraꝝ dacie allocutꝰ fuerit vl' infestauerit
sup̱ quibꝰ ⁊ ꝓ quibꝰ loquimur primo p̱dat ⁊ cū hoc
s̄m leges terre emēdabit § xxiiij Itē si dn̄s nr̄ p̄fa
tus aduocati ⁊ officiales sui sup̱ aliquo forefcō iuste
⁊ s̄m leges t̄re vindicauerit sibi l' suis a nemie p̱ mo
dū inimicicie vl' odij aliqualit imputet § xxv Itē si
quis iniuriā ex dn̄o nrō rege suis aduocatis vl' offi-
cialibꝫ passꝰ fuerit qđ absit ⁊ si sup̱ hoc iuste ɔq̄stus
vl' ꝓsecutꝰ fuerit a dn̄o nrō rege l' suis ꝓpter hoc nul
lā vindictā paciat § xxvi Itē Nos infra scripti ⁊
quilibꝫ nrm̄ ꝓ se totaqꝫ cōmūitas regni dacie ꝓmit
timꝰ vt priꝰ bona fide ꝙ dn̄s nr̄ rex filiꝰ suꝰ xp̄oferꝰ
coronaqꝫ dacie oībꝫ iuribꝫ suis p̱fcte vti debeāt ⁊ ad
hoc cōiter ⁊ singl'ariter coadiuuare ⁊ fidelit coop̱ari
dēmus s̄m ꝙ leges terre requirūt toto conamie atꝫ
posse § xxvij Insup̱ eccl'e moāsteria v̄giēs vidue pu
pilli ⁊ orphani ac alij tutores legittimos nō h̄ntes
villāi ciuitatēses bōdones mercatoꝛs hospites rusti
ci hoīes triū marcaꝝ tota familia regia ⁊ oēs ꝓ qui
bus dn̄s rex tn̄dere hꝫ ⁊ tenet om̄i iure suo legibus
terre ⁊ libertatibꝰ vti liberius ⁊ meliꝰ p̱mittunt ⁊
ad hoc om̄s ⁊ singuli infra scripti ⁊ quilibꝫ ꝓ se co
op̱ari debemꝰ ɔsilio ⁊ auxilio ⁊ toto posse § xxviij
Et nos voldemarus rex p̄fatus ⁊ filius nr̄ cristofe-
rus om̄ibus hom̄ibꝰ nris sub scriptis ⁊ cuilibet sub
scriptoꝝ ceterisqꝫ regni nostri incolis hec statuta ⁊
handfestm̄gh ⁊ om̄ia alia in melius vertere volumꝰ
⁊ debemus § xxix Et nos duces episcopi milites
militares subscripti totaqꝫ cōmunitas regni dacie
domino nostro regi Woldemaro filio suo cristofero

⁊ corone dacie oīa statuta ⁊ handfestīngh supra scri
pta ⁊ omīa alia vertere volumꝰ ⁊ debemus § xxx
Ut āt hec oīa ⁊ singula ꝑmissa ꝑpetui roboris obti
neāt firmitatē ⁊ pleniorē sorciant effctū necnō ⁊ per
oēs nos ⁊ singulos infra scriptos ⁊ quēlibꝫ nrm̄ fir
mius teneant § xxxi Nos voldemarꝰ dei grā rex
dacie Xp̄oferus dux lalandie voldemarꝰ ⁊ henricꝰ
duces iucie p̄fati nicolaus ottonieñ petrus vibergeñ
petrus ripenꝭ henricꝰ roskyldenꝭ paulus arusien et
magnꝰ burglanenꝭ diuina miꝭatōe eccliaꝝ epi Sti
gotus anderꝭ nicolaus lembeck henningꝰ podbusk
ericus barnūꝭ bn̄dictus āneveld senior boeciꝰ falk
ericus nielꝭ petrus laurenꝭ palno ionꝭ euerhardus
mølthingh ficko mølthingh petrus grubbe nicolaꝰ
knutꝭ iacobus bekere petrus bekere olauꝰ ionꝭ pe
trus nielꝭ andreas frøsth esgerus kroogh iacobus
oleffꝭ iohēs hwmmersbutle hevno capolt bn̄dictus
āneueldh iunior otto de hoo vffo peterꝭ petrus lod
wigꝭ arnoldus mølthingh cristiernus kyle lyderus
lembeck iohēs mikelꝭ nicolaus offeꝭ erlandus kalff
petrus mwnck nicolaꝰ gloob ago steegh iohēs ab
solonꝭ petrus albritꝭ iacobꝰ splīidh laurēciꝰ hwas
iohēs vendelbo nicolaus hase ⁊ nicolaus vind mi-
lites § xxxii Nicolaus erickꝭ de linde iohēs laurēꝭ
nicolaus ienꝭ de koldbeck kanutus buggi paulus
gloob nicolaus evꝭ voldemarꝰ sappi iohēs laas ni
colaꝰ tymmeꝭ strango ebbiꝭ boeciꝰ høøgh thomas
nielꝭ lago offeꝭ petrus iwerꝭ cristiernꝰ kaas olauꝰ
peterꝭ de nytorp olauus petri lwnge olauus oleffꝭ
lwnge mathias fasthē nicolaus karlꝭ petrus hwid
⁊ kanutus haringh armigeri p̄ntibus lrīs Sigilla
nostra duximus apponēda Datum anno die ⁊ loco
supradictis § xxxiii.

Alia ꝯstitutio Woldemari regis pr̄is marga
rete regine triū regnoꝝ scꝫ Dacie ꝛc.

In noīe dn̄i amē Nos Woldemarus dei grā Danoꝝ
Slauoꝝ rex in ꝑlamēto ḡnali danoꝝ dane hoff dc̄o
Sub anno dn̄i M ccc liiij octaua bti iohānis bapti
ste nyburgh celebrato ex ꝯsilio ꝛ ꝯsensu venerabi-
liū patꝝ ꝛ dn̄oꝝ epoꝝ videlicꝫ nicolai ottonieñ petri
ripeñ petri vibergeñ henrici roskyldeñ ꝛ pauli aru
sieñ nicolai limbeck dapiferi nri palnon s tenꝑ mar
scalci nri ceteroꝝqꝫ ꝯsiliatoꝝ nr̄oꝝ ꝛ hoīm statuimꝰ
oēs articl'os infrascriptos inuiolabilit̄ obꝓuandos
Primo ꝙ tota cōmūitas regni dacie debeat legibꝫ
ꝛ libertatibꝫ dn̄i regis voldemari ꝛ alioꝝ reguꝫ da
cie ꝑ̄decessoꝝ nr̄oꝝ vti libere ꝛ gaudere Item ꝙ oēs
bone ꝯsuetudines quas habuerāt ab antiquo rate
eē debeāt atꝫ firme § ij Itē ꝓ nimio defectu ppli re
gni dacie ꝛ alijs ꝗ̄ plurimis defectibꝫ ꝛ ꝑicul ipi re-
gno incūbentibꝰ oīa forefctā tam hoīs ꝗ̄ muti
latōꝫ mēbroꝝ tāgentia in hūc diē ꝑpetrata ex roga
tu ꝛ ꝯsilio eorundē dn̄oꝝ epoꝝ ꝛ hoīm nr̄oꝝ fauora
biliter indulgemꝰ ita tn̄ ꝙ cuicūqꝫ leso satisfaciat ꝑm
exigentiā legis terre in qua ipm forefctm̄ fuit ꝑpe-
tratū § iij Itē quicūqꝫ equos boues iumēta seu ali
as res iniuste amipat ius suū corā nobis seu dapife
ro nr̄o vl' iusticiario nr̄o aut aduocato nr̄o tūc p̄nte
legaliter ꝓsequat̄ § iiij Itē si aliquis domos suas
violēter ablatꝰ in fando alterīꝰ positas illegaliter
ꝯstructas inuenerit eas legaliter arestet ius suū ꝑm
leges terre legaliter ꝓseq̄ndo § v Si vo reus ifra
diē bti martini ꝓximū emēdare nō curauerit bōdo
ni ꝛ nobis satisfaciat ꝑut exigūt leges terre ꝛ sic no
tandū ē de oibus excessibꝫ quibuscūqꝫ § vi Itez si
aliquis aliquē sup bonis siue terris violēter sibi ab

latis incausare voluerit ipa causa debito pcessu videlicet placito sui haret sysel et terre qd landzthing dr corã dapifero nrõ iusticiario seu nobis si iusticiaz prius psequi nõ valuerit ventilari debeat et finiri qd si nullatenus iusticiã obtineri poterit extũc aduersariũ suũ in placito sui hareth ad decẽ septimanas añ pmoneat et ad gñale plamentũ pximo celebrandũ manifeste citet vbi dctã causa fauẽte deo debite terminet § vij Item nullus cuiuscũqz pditõis existẽs cum aliquo clerico seu laico sine domestici volũtate hospitet qd si aliquis fecerit domesticus eũ cũ sua familia si suffecerit sui aũt cuz vicinis et nrõ aduocato tũc pñte seu nrõ dapifero tanqȝ publicuz raptorẽ pse qui et impedire poterit nllo sibi delicto rõne illius aduersando § viij Insup mãdamus firmiter et discrete ne quis cuiuscũqz pditõnis existat de se bonis sacerdotũ seu clericoꝝ decedentiũ nisi veri heredes aliqualiter intromittere psumat nrẽ grẽ sub obtentu § ix Item plamentuz nrm dane hoff dctm semel in anno videlicet die btĩ iohãnis baptiste nyburgh pm antiquã psuetudinẽ regni dacie celebret § x Itẽ qp oẽs dissentiões et inimicicie inter quoscunqz ad quidenã añ dictũ festũ btĩ iohãnis baptiste vsqz ad festũ btĩ iacobi aplĩ pximo futurũ sub mera securitate in suspenso habeant sub pena orbotemaal vulgarit nuncupata § xi Item sub obtentu grẽ nostre firmiter inhibemus ne quis aduocatorũ nostroꝝ seu officialium contra pmissos articulos aliquid psumat attẽptare qd si aliquis attemptauerit nobis nolumus imputari si ipe aduocatus super pmissis factis stabit iure suo.

Constitutio Cristoferi regis filij ~~Wol~~ Erici ~~demari~~ regis. 1320.

IN nomine dñi amen Anno domĩ M ccc xx In die
ꝯuersiõis sci pauli ꝯueniẽtib⁹ vibergis regni melio
ribꝫ vna cũ ppl'aribꝫ ad elcõꝫ noui regis plãtatũ fu
it et concorditer ordinatũ In primis ꝙ epi ac ꝑsone
ecclesiastice iuribus iurisdictõibus ac libertatibus
suis bonoꝝ ipõrum ⁊ familie gaudere debeant libe
re prout ex antiquo ꝯsueuerunt § i Itẽ ꝙ decime
ecclesiarũ non petantur nec recipiantur nisi sufficiẽs
cautõ facta fuerit prelatis ecclesiaꝝ ⁊ ꝓchianis de
qua contenti fuerint ⁊ certificati sufficiẽter § ij Itẽ
non citentur clerici ad placitũ seculare vel coram iu=
dice seculari sed coraꝫ iudice ecclesiastico pro quacũ
qꝫ causa citentur ⁊ ibidem legittime ꝯuincant § iij
Item ꝙ nullus extraneus ignote lingue vl' impfctẽ
etatis ad aliquã ecclesiam pñtetur § iiij Item vt
non talientur clerici vl' ecclesiastice persone nec per
litteras regis aliquaten⁹ aggrauẽtur § v Item a
sacerdotibus ꝓchialibus de terris vni curie sue ĩ
qua personaliter residet adiacentibus nullum serui
tium regium exigatur § vi Item vt nullus cleri=
cum ad aliquam ecclesiam pñtet nisi in qua meruꝫ
ius prõnatus habuerat ex antiquo § vij Item vt
nullus episcopus seu ecclesiastica persona capiatur
exulet vel bonis suis priuetur nisi ad mandatũ sum
mi põtificis spãle si fuerit eps Sꝫ si inferior clericus
quicũqꝫ ad mãdatuꝫ sui ordinarij iudicis spũalis dũ
mõ coraꝫ eo canõice fuerit ꝯuict⁹ § viij Itẽ nõ gra
uent claustra ꝑ equos ⁊ canes pascẽdo § ix Itẽ bo
na archiepi castꝝ ⁊ terrã quãtũ i ipo ẽ deliberet ⁊ de
liberata restituet § x Itẽ ꝙ oẽs milites ⁊ armigeri
de ꝓpria familia emendã triũ marcaꝝ vl' ix ꝓm ꝯsue
tudinẽ cuiuslibet terre ⁊ vltra si ad hoc extiterint
priuilegiati § xi Item nõ cogunt ire in exercitum

extra regnū ꝛ qn̄cunqꝫ ad mandatū regis siue itra
regnuꝫ siue extra bellandi causa meruit rex ipos si
capti fuerint de captiuitate redimat expedite saltē
infra annū ꝛ sup ꝑditis satisfaciat anq̄ꝫ secūdario se
cū ire in exercituꝫ iubeant̄ libertatibꝫ suis pristinis
etiaꝫ si nō iuierint eis nichilominꝰ conꝑuatis § xij
Itē vt guerras ꝯtra aliquē rex inchoare nō debeat
nisi cū ꝯsilio ꝛ ꝯsensu p̄latoꝝ ac regni pocioꝝ § xiij
Itē expulsꝭ ꝛ eoꝝ heredibꝫ in quibuscūqꝫ iniuste bo
nis suis priuatis bona eoꝝ vti inuēta fuerint restitu
ant̄ § xiiij Itē vt nlli laico siue clerico aliqualiter
imputet̄ q̄ꝫ in ꝓuitio regis nunc mortui fideliť se ha
buit ꝛ si quas inimicicias ꝓpter mandatū regis im
munisse incurrit ꝑ futuꝝ regē totaliter liberet̄ exce-
pto eiꝰ Rolessꝭ quōdam dapifero ꝛ excluso § xv
Itē inimicicias ꝛ dissentōnes quascūqꝫ inter regni
colas ꝓ posse se dare debeat ꝛ sopire § xvi Item
oēs fideiussores ꝓ rege nūc mortuo ꝛ captiuos cau
sa ipiꝰ liberet cū ꝯsilio ꝛ auxilio pocioꝝ regni ꝓxi-
mo ꝑlamēto inueniēdo ꝛ laboret ad hoc vt iducias
obtinere poterint longiores § xvij Itē vt burgen
ses liber̄ vtant̄ suis mercaturis absqꝫ aliquibꝫ gra
uaminibꝰ nouis ꝛ theoloneis imponēdis ꝛ absqꝫ qua
cūqꝫ quota mercimonioꝝ suoꝝ ducant extra regnū
qui vēdenda habuerint vel emenda nisi ex rōnabili
causa ꝛ vrgente necessitate rex de cōmūi ꝯsensu me
lioꝝ sup al quibꝫ nō deducend inhibitiōꝫ duxerit fa
ciendā § xviij Itē vt rex ꝛ sui officiales si qua mu-
tua a mercatoribꝫ recipint eisdem satisfaciāt § xix
Itē vt nō talient̄ sine mīa sicut huc vsqꝫ noscit̄ eē fa
ctum § xx Itē vt bondones nō grauent̄ ꝑ aduoca
tos regis ꝯtra leges ꝛ iura terre § xxi Itē vt non
cogant̄ expēsas regis ducere extra suū haret i quo

residẽt § xxij Itez ꝑ aduocatos regis talie ⁊ gra
uamĩa incõsueta eis mĩe iponant § xxiij Itē semel
in anno celebret plamentū nyburgh § xxiiij Item
vt oēs cōpuēt leges voldemari regis ⁊ siquis ī eis
inueniat defectus ꝑ discretos regni suppleat § xxv
Itē null9 citet ad placitū regis immediate sz primo
ad placitū sui hareth ⁊ si inde ꝓuocauerit placitum
gñale sub pena ꝯsueta ⁊ si ibi turi stare noluerit co=
rā rege ꝓuocando examĩetur sua causa ibidē vbi si
iusticiā non habuerit ꝓuocet ad plamentū gñale §
xxvi Item vt null9 capi debeat nec ad mortē dã=
pnari vl' bonis priuari nisi prius iuste ⁊ secure voca
tus publice incausat9 ⁊ legalit ꝯuict9 ꝓut exigūt le
ges terre § xxvij Itē ꝙ rex nō offendat alicui pro
eo ꝙ ꝓ iure terre ⁊ regni loquat nec ob hoc ipm aut
suos ꝓsequat § xxviij Itē vt oĩa ⁊ singla gra=
uamĩa nouiter imposita ãmodo nō petant videlicz
ploghs pēninge kulkorn theolonea aut alia q̃cunq̃
post mortem voldemari regis imposita ⁊ inuēta §
xxix Itē spoliãtes naufragantes tanq̃ pro stygh
roff ꝯuincant ⁊ eodē modo puniant § xxx Itē vt
aduocat9 vndecūq̃ oriūdus bondonē illi9 haret suū
ob stituat officialē § xxxi Itē oīa debita notoria
⁊ rōnabiliter ꝓbabilia in quibz rex nūc mortu9 re
gnicol' tenebat omnino ꝑsoluat rex futur9 ⁊ cautio
nes ꝓ hijs interposite donec totaliter soluta fuerit
teneant exceptis castris destruēdis § xxxij Item
vbicunq3 plamentū regis teneat incausandi vtant
legibz illi9 terre § xxxiij Itez vt null9 citet extra
terminū sue t̃re § xxxiiij Itē vt nō inueniant noue
leges nisi de ꝯsensu toci9 regni in plamēto gñali in
ꝓximo celebrãdo in quo videlicz placito liceat regi
futuro de ꝯsilio p̄lator ⁊ melior regni supra dictos

articl'os imutare diminuere vel augere grauare vel etiã alleuiare ꝑm ꝓfectui vl honori corone regni ac vtilitati reipublice viderit expedire § xxxv Nos igit xpofer⁹ dei grã danoꝝ dux ꝓmittim⁹ i his scri ptis nos si deo volēte ac populi accedēte cōsensu ad regni regimē assumpti fuerim⁹ ꝑdictos articl'os ꝑm modū ꝑtactū imppetuū inuiolabilit obſuaturos § xxxvi In cuius rei testiōniū sigilla venerabiliū pa trum dñoꝝ petri vibergeñ nicolai burglaneñ esgeri arusieñ iohis ripeñ nicolai carbatheñ epoꝝ ac dñoꝝ lodwici marscalci lagonis quōdam marscalci petri mwle de bazh nicolai hee laurencij lenꝑ iohis nielꝑ de kaas iohis perꝑ iohis kaan petri nielꝑ de allerut nicolai holghēꝑ nicolai stanig alberti albritꝑ iohis offeꝛ⁹ iohis olefꝑ ⁊ absolonis lenꝑ militū vna cū nr̄o sigillo p̄ntibꝫ est appensum.

Constitutio Erici regis.

Anno dñi M cc lxix marcij in helsingborgh in ꝑlamēto p dñm regē ericū de ꝯsilio melioꝝ re gni dacie celebrato statutū ē vt null⁹ portat vestes immunitas ptes incisas sꝫ integras vl' b ptitas Nul lus etiã vestes suas ornet auro vl' argēto nisi rex so lū cū liberis suis incisas etiã vestes nō liceat dño re gi portare § ij Quicūqꝫ ãt p ãnū vl' ampli⁹ vestes suas portaē voluerit hoc sibi nequaꝗ̄ ad verecūdiã imputet § iij Itē null⁹ theotunicū potū scꝫ ceruisiã ferat vēdat vl' bibat post lapsaꝫ ꝓximã pētecosten quicūqꝫ ꝯtra hoc statutū vēire ꝑsum ppit ꝓ qualibꝫ lagena soluat xl marcas in penã § iiij Itē quicūqꝫ bonã ceruisiã braxare voluerit hēat licentiã vēden di quãto cari⁹ ꝑt § v Itē ꝙ null⁹ petat hospiciū a clericis vel laicis quibuscūqꝫ regl'aribꝫ seu secl'aribꝫ sꝫ taberne sufficiētes ꝓ transeūtibꝫ ordinent i quibꝫ

necessaria hēant § vi Si vo domū alicui⁹ aliquis i
uapit ⁊ fregerit vl' aliquid abstulerit soluat dño re-
gi xl marcas ⁊ leso tm̄ Si vo pacifice tabernā intra
uerit ⁊ p receptis soluere noluerit licitū sit eū deti=
nere Si vo violēter recedere voluerit aduocet auxi
liū vicinoꝝ ⁊ si eū dep̄hendere nequiuerit hospes cū
duobȝ vicinis suis accedat ad placitū suū citādo eū
vt redeat satisfactur⁹ ꝓm ꝯsuetudinē loci qd̄ si nolu
erit ꝯuincat eū vbi dinoscit̄ eū deliquisse § vij Itē
quicūqȝ aliquē interficerit satisfaciat ꝯsanguineis i
terfcti cū ceteris vl ꝓ̄m pta pecunia ⁊ nō cū aliis re
bus nec cogti cōpellant̄ p dn̄m regē ꝯtribuere cū ho
micid nisi forte pace priuati fugerit tūc ꝓpinquiores
soluāt duo attesaal ⁊ ꝓm antiquā terre ꝯsuetudinē
recipiūt suū stuth de cogtis § viij Nec licitū sit ali-
cui cogtoꝝ iterfci i quēquā ꝯsanguineū interficiētis
vidicare q̄diu vixerit q̄ occidit § ix Quicūqꝫ ꝯtra
hec fecerit pūiat̄ tanq̄ si occidissȝ aliquē innocentez
§ x Itē si aliqs i domo ꝓpria vl' eccl'a occiderit hoc
ē orbotemaal orbotemaal sic intelligit̄ ꝙ occisor ad
emendā venire nō poterit nisi prius p eo intercesse
rint ꝯsanguinei interfecti.

Constitutio Erici regis dacie.

Ericus dei grā Danoꝝ Slauoꝝqꝫ rex oībȝ hoc
scriptū cernētibȝ ad ꝑpetuā rei meōriaȝ ꝯstare
volum⁹ p̄ntibȝ ⁊ futuris ꝙ āno dn̄i M cc lxxxij in
die bti olaui nyburg de ꝯsilio melioꝝ regni ordina
uim⁹ cū in ꝯsilio vortingburg de eoꝝ ꝯsilio ꝓmisim⁹
sel' i āno i media xlplamitū qd̄ dr̄ hoff dēat celebrari
Null⁹ captiuari dēat nisi spōte ꝯfess⁹ in iure aut le
gittime ꝯuict⁹ vl' mā festo facinore dep̄hens⁹ fuerit
p quo ꝓm leges tre vita carere dēat vl' mēbris Sȝ
ꝯuict⁹ inducias habeat fugiēdi extra regnuȝ q̄ in le

bris legalibz ɔtinent Itē nullꝰ ɔuictus ꝓ quacūqꝫ causa vltra id qd in legibz ē expssuz pena pecunia-ria vł alia puniat nec mulcet aliquis nisi legittime ɔuictus Itē nullꝰ sup aliquibz causꝫ ɔz lrās regias ɔtra aliquē impetrare nisi cā iptius priꝰ vētilata fue rit in suis placitis ꝛ discussa sꝫ postꝙ aliquis primā lrā n taliter ipetratā supsederit ɔtūaciter soluat ɔq̄ rēti vnā marcā denariorū ꝛ iij marcas regi vltra id ꝓ quo in priorībz placitis ē ɔuictꝰ ꝛ ꝓ scda tm̄ ꝛ pro tercia tm̄ sꝫ ꝓ quarta ɔq̄renti iij marcas ꝛ xl soluat regi ꝛ si tał bona mobilia nō habeat sꝫ tantū terrā extūc officiał regis moneat eū vt ifra mēsem tm̄ vē dat de terra sua in quātū tenet bondoni ꝛ regi qd ni si fecerit officiał regis sub estiatōne bonoꝝ ius regis accipiat ꝛ bōdonis de dicta terra ꝛ nō āpliꝰ sꝫ si tra nō sufficiat ad soluendū defectūs ille ꝓ rata pte cedat regi piter ꝛ bōdoni Sꝫ si aliqs cōtra ea q̄ dicta sūt lrās ipetrauerit minꝰ iuste soluat bondoni iij mar-cas silr ꝛ regi iij marcas Ordinauimꝰ insup ꝛ firmi ter ꝓmittimus leges regis voldemari clare meōrie put i suis libris legalibz ɔtinent inuiolabilit obs-uare Oēs abusiōes ꝛ dissuetudiēs ɔtra leges terre introductas penitꝰ in irritū ꝛ euocātes expsse ꝛ pci pue infrascriptas prio ꝙ victualia vxoris nrē pue-roꝝ dapiferi nrī plaustrare n̄ dn̄t vltra limitē sui ha ret ꝛ quicūqꝫ i plaustrādo defecerit officiał regis cō-ducet plaustꝝ ꝛ deficiēs soluat pciū triū marcaꝝ Itē ꝙ nrm̄ stuth korn in festo scti andree ſm ɔsuetudinē ꝓuincie cuiuslibz exsoluat Itē bondones nō dn̄t cō pelli ad edificandū vł reparādum molendina curias vel alia nec etiā castra nisi in tempe necessitatis sed in hijs faciāt ſm ꝙ ɔsueuerunt in tempe voldemari nec compelli sub aliqua pena ad dandū anseres vel

pullos seu alia dona ad mēsam regis exceptis hijs
q̄ solui ꝯsueuerūt tpe regis voldemari sz ꝓ dono vel
gratis peti pn̄t Itē licitū sit bondonibz ꝓprias ter-
ras hn̄tib⁹ villicatōz alioꝝ sumere ita ꝙ iuris bonis
regia iura soluāt Itē nō debem⁹ edificare in fundo
alieno nisi de ꝯsensu ⁊ volūtate possessoris Officia
les nri nō dn̄t citare aliquē nisi ad iusta placita nec
corā se Itez lrē patētes ⁊ priuilegia nrā suo robore
ꝑmaneāt nisi ꝑ fideles nrōs in ꝑlamento nō docere
poterim⁹ ꝙ sint merito reuocāda Item non dz ali
quis ꝓ aliquo delicto terrā suā amittere nisi ꝓ cri-
mine lese maiestatis ꝯuict⁹ fuerit cū iuramēto wort
heldh excepto casu sup̄ius expedito Itē de nauf a
giū pasp̄ volum⁹ obſuare qd in libris legalibz cōti
net Itē mercatoribz regnū nrm̄ visitantibz ⁊ nris
ꝓprijs nulla noua grauamīa imponi dn̄t sed vti dn̄t
libertatibz quas habere ꝯsueuerūt ex antiquo con
suetudine nichilomin⁹ q̄ ſuant in skanør suo robore
duraturis Itē si aliquis nos impetere voluerit sup
bonis quibuscūqz tāꝙ min⁹ iuste occupatis sup hoc
ꝯsilio stabim⁹ ⁊ ordinatōi fideliuz nrōꝝ in ꝑlamēto
nrō ꝓ tpe celebrādis Itē volum⁹ ꝙ nllus apd cleri
cos claustra vl' laicos hospitet indiscrete sz ꝯtentus
sit hijs q̄ domestic⁹ habuerit ⁊ voluerit sibi dare si
vlterius facere p̄sumpſit aliqua rapiēdo liberā ha
beat ptātem Si clericus sit h̄m ōi violētia ꝑ causaz
herrewerck rapine vl' excōcatiōis ꝓseq̄ndi si vo lai
cus ꝑ viā herrewerck vl' rapine Itez ꝙ eccla dacie
gaudere debeat oībus libertatibz quib⁹ vnq̄ floru
it tpe regis voldemari qui libertatē ei⁹ in oibus il
libata voluit obſuare Ut āt hec om̄ia ⁊ singla ra
ta ⁊ firma ꝑmaneāt Reuerendi prēs dm̄ iohēs lun
deñ archiepc petr⁹ vibergeñ epc arusieñ epc ripeñ

ev burglanen̄ e i roſkylden̄ e ia ſleſwigcen̄ e iohēs
ottonien epi electi confirmati necnon comes i de ra
wenſburgh ⁊ voldemarus domicellꝰ de roſtock ſua
ſigilla vna cū ſigillo nrō p̄ntibus apponere curaue
rūt Actū nyburgh Anno ⁊ die ſupra dictis.

Conſtitutio Erici regis prioris erici filij.

Thenne logh gaff komīg erik annē ericks ſøn
i nyburgh Kirke warie ſculle ſelie kirkens
thiende ſom the mwe dyreſth vthn̄ wild oc
ſwegh oc the ſculle gialde om pinſdagh at ſyſte ellē
ligge vndhē kirkens dom Komīghn̄ ellē noghē mā
pa righn̄s vegne ſculle aldrig thiende tage vthn̄ for
lādſens terff oc mz biſcops raad oc beſte mē i righz
oc gøre wiſſe effthē there raadh Enghn̄ mā ſcal oc
kirkēs thiende raade ellē købe thē føre otthe kirkē
atgialde Hwerth aar ſcal hoff ware i nyburgh a
thn̄ ſøndag neſt effthē pingze ſøndagh er Hwilkhn̄
mā thē ſaar mz radhz raadh til annē māz hws ellē
gard ellē til thz hws ellē gardh thē mā haffuer her
ber vthi oc dræber ellē hamler eller ſaar huſbondhn̄
ellē huſfruen eller hion eller geſte ellē om man bry
dhē kirke fredh i kirke vorthē han grepen mz ferſke
gerninghē thn̄ thē formā er oc hans til føllē miſthe
hals oc there howz lodh ellē booſloodh halff taghe
komīghn̄ oc halff taghe thn̄ thē ſkathn̄ feck ellē hās
arwinghe forthi ath for huſfredh brøde ſcal bødes
hals oc booſlodh ower rette bødhē En wordhē hā
drapen tha taghe hans arwinghe halff booſlodh
wedh komīghn̄ til retthe bødher ſo ſom i logboghn̄
ſtandhē ſcriffueth En fanghes the ey at ferſke ger
ninghē tha ware the wedh haretz neffndh tha ſcal
vm boſmā neffne meth haretz menz raadh en v wil
dugh man oc han ſcal neffne xij men v wildughe oc

ey hans apenbare v wēner tho maa han føꝛ en hā
karer huſfredh brøthe fylghe hans logmaal hwat
wedh hānū er brøth ſo ſō logboghn̄ ſeter til Hwo
ſom huſfredh brøthe wil kare tha haffuer han ſex
vghēs dagh en ſithn̄ hans anneth logmaal er gan
ghz atkare huſfrede brøde En karet han ey indhn̄
ſex vghē ath hans anneth logmaal er ganghz tha
dylie han thz meth neffndh i kyn ther foꝛſaghn̄ er
Huſfredh brøde oc gard frede brøde oc kirke fredh
brødhe ſcal ſo fylghes ath a thz føꝛſthe thingh ſcal
liwſes oc kare a thz anneth thingh ſcal neffnes ha
retzneffndh a thz tredie thingh ſculle v wilduge mē
Tho mo hā ey neffne andhē en tha ere a thingi En
ſkyl thm̄ a tha ſtandhē thz thē the fleſte gioꝛde vthn̄
biſcop oc otte gode mē indē bygdhn̄ ſete thm̄ amod
tha ſtandher thz the withne Thn̄ ſamme logh er
om the ſwarie alle eth Hwilkhn̄ man thē forwin-
nes i thiſſe haretz nenffnd foꝛ huſfredh brøde at hā
ſwarier wreth gialde xl mark oc hwilkhn̄ man ey
wil ſwarie loglige til neffnd gialde xl mark oc thm̄
taghē konīghn̄ halffue oc halffue thn̄ thē ſaagh giff
uer Hwo ſom faar meth radhz raadh i bondhūs
gardh eller hws eller kirke oc vfyrmer anthn̄ bon-
dhn̄ ellē annen man ſom ſauth er oc woꝛde the ſter
kare thē foꝛe ere oc fanghe the ſkathe thē arath we
dhe ellē woꝛde dꝛapne mz alle hawe hiem giald oc
ligge a theē gerninghē En om man ewer om huat
hellē hine finge ſkathe a theē ſageløøs maal ellē ey
thz ſculle ſandmē wtlede oc ſcal fylges ſo ſom herre
werk Hwo ſō herbergarer noghē mā thē forwines
mz thiiſſe ſage ſō ſauth er tha warie ſig mz neffnd i
kyn ellē giffue xii mark pēnige oc thm̄ taghē konīgē
halffue oc halffue hin ther ſkathn̄ feck Umboſman

oc hin thē skathū feck mwe bode dele tijsse dele hwil
khā thē heldhē wil forti at theeghe bode thū ret thē
thē hører til Andhē noghē mā feld til xl mark sag
thē ey ha fuer fulth weth achette eller annē saag sō
hannū bør ath øde fore so som hā barier man ellē so
rer ellē røwer tha scal hā ha fue sex vghēs dagh eff
thē at hā er lagfeld a thingi anthū atbadre eller at
setthe borghū en gør han hwerkhū indhū sex vghē
tha fare hā som andre fredløse mē.

Constitutio regine margarete regis volde
mari filie Itē nota ista ꝯstitutio alio mō sic
intitulat̄ Cōstitutio olaui regis dacie ⁊ ha-
quini regis norwegie ⁊ margarete reginē tri
um regnorum.

IN noīe scē ⁊ indiuidue trinitatis amē Anno dñi
M ccc lxxvi die inuētionis scē crucis cōuenientibus
flaulosie regni dacie pociorib; cū popularib⁹ ad ele
ctionē noui regis ꝑlamentū fuit ⁊ ꝯcorditer ordina
tū In primis q̄ epi capitula monasteria ⁊ oēs eccle
⁊ ecclesiastice ꝑsone regni dacie oibus libertatibus
gracijs iurib; iurisdictōib⁹ legib; ⁊ priuilegijs qui
bus vnq̄ liberi⁹ ⁊ vtili⁹ fruebant ꝯgaudebūt ⁊ ab
oib; sint onerib; regijs q̄ rocūq; noīe censeant liberi
ꝑiter ⁊ exēpti Itē quilib; ꝑsbiter hēat vnā curiaȝ
principaliorē in ꝑrochia sua ꝑ residentia sua liberā
⁊ exemptā de oibus onerib⁹ regijs vna cū familia
in dicta curia morante § i Item decime eccliaꝝ nō
petant nec recipiant ꝑ regē ⁊ eius officia es quouis
mō § ij Itē null⁹ extraneus ignote lingue vl̄ imꝑ-
fecte etatis ad aliquā eccliam pñtetur § iij Itē nul
lus cuiuscūq; stat⁹ extiterit se de bonis ⁊ possessiōi
bus monasterioꝝ epoꝝ abbatibus priorib; ⁊ ꝑuiso-
ribus ꝯtradicentib⁹ aliqualiter intromittat s; ipsi

abbates priores ⁊ puisores moasterioꝝ dnis suis tā
q̄ veris dnis i tpalibꝫ ⁊ spūalibꝫ ꝑ oia integre rnde
būt § iiij Itē nullū clericuꝫ ad aliquā ecclam quis
pntet nisi in qua mer̄ ius pronatus habuerit nec po
tēcior iferiori piudiciū faciat i pntando § v Itē nul
lus epc seu aliqua alia ꝑsona ecclesiastica capiat ex
ulet vl' bonis suis priuet nisi ꝑ suū iudicē ecclesiasticū
fuerit canonice ꝯuict⁹ § vi Itē nō ꝯuenit monaste
ria vl' ecclesiastice ꝑsone ꝑ equos ⁊ canes pascendos
§ vij Itē null⁹ intromittat se de bonis clericoꝝ di
scedētiū sine suoꝝ heredū volūtate ⁊ ordinarij § viij
Itē oēs milites ⁊ militares ⁊ armigeri de ꝓpria fa-
milia emendā triū marcaꝝ vl' ix ꝓm ꝯsuetudinē cu-
iuslibꝫ terre in quocūqꝫ placito seclari ꝯuincant ꝑci
piāt libere ⁊ vltra si ad hoc exstiterint priuilegiati
§ ix Iteꝫ nō cogunt ire ad exercitū extra regnū ⁊
qncunqꝫ ad mandatū regis siue intra regnū siue ex
tra bellandi causa inierint rex ipos si capti fuerint
de captiuitate redimat expedite saltem infra annuꝫ
⁊ supꝛ ꝑditis satisfaciat anq̄ secūdario secū ire i exer
citū iubeant libertatibꝫ suis pristinis etiā si nō inie
rint eis nichilomin⁹ ꝯꝓuatis § x Iteꝫ vt guerras
ꝯtra aliquē rex inchoare nō debeat nisi cū ꝯsilio et
ꝯsensu p̄latoꝝ ac regni pocioꝝ § xi Itē quicūqꝫ ter
ras suas iniuste amisit ꝑ coronā regni illas rehabe
re dēat ⁊ si aliquis ex ꝑte regis terrā sic resumptaꝫ
⁊ rehabitā impetierit hoc xij discreti ⁊ autētici viri
ꝑ epm illi⁹ diocesis noiandi sub iuramēto suo termina
bunt § xij Itē nulli⁹ infra sacros ordines ꝯstitut⁹
admittat ad regē ad aliquā aduocaciā tpalem sꝫ in
stituat laicos ydoneos ⁊ discretos ꝓ talibus officijs
exercēdis in quibꝫ officijs si notabiliter deliqrint ꝓ
excessibꝫ suis emendāt ⁊ nūq̄ ad talia officia admit

DD

tunt § xiij Itē inimicicias ⁊ dissentōnes quascūqꝫ
rex ⁊ officiales sui īter regnicolas ꝓ toto posse suo
sedare dēat ⁊ sopire § xiiij Itē ꝙ null⁹ captiuet̄ ni
si spōte ꝯfessus ē in iure aut legittīe ꝯuict⁹ vl' māife
sto facinore dephensus fuerit ꝓ quo s̄m leges terre
vita carere debeat siue mēbris Sꝫ ꝯuict⁹ legittīe ī
ducias fugiēdi extra regnū habeat q̄ in libris lega
libꝫ ꝯtinent̄ Pro quacūqꝫ cā vltra id qđ in legibꝫ
expssuꝫ ē pena pecuniaria ⁊ alia puniat̄ nullus nec
mulcet̄ aliquis nisi pri⁹ legittīe sit ꝯuict⁹ § xv Itē
oēs leges regis voldemari legislatoris bone meōrie
ꝓut in suis libris legalibꝫ ꝯtinent̄ nisi aliter ꝑ priui
legia ⁊ handfestīg repiant̄ modificate ⁊ declarate ī
uiolabilit̄ obſuent̄ § xvi Itē oēs abusiōes ⁊ dissue
tudines ꝯtra leges introducte ꝑ quoscūqꝫ penit⁹ in
irritū reuocent̄ ⁊ ꝑcipue infrascripte quaꝝ prima est
ꝙ victualia regis vxoris sue pueroꝝ suoꝝ ⁊ dapife-
ri plaustrare n̄ dn̄t bōdones regis vltra limites sui
haret ⁊ quicūqꝫ bondo regis ī plaustrādo defecerit
official' regis ꝯducet plaustꝝ deficiēsqꝫ soluat p̄ciuꝫ
tribꝫ marcis § xvij Itē bōdones nō dn̄t cōpelli ad
reedificandū vl' repandū curias regias ⁊ molendina
nec etiā castra nisi cuꝫ ꝯsilio ⁊ ꝯsensu regni pociorū
§ xviij Itē noua grauamīa nouiter īducta videlicꝫ
thindeskath āmodo nō petant̄ nec recipiant̄ ꝑ quēcū
qꝫ § xix Itē licitū sit bondonibꝫ ꝓprias terras hn̄
tibꝫ villicatōeꝫ alioꝝ sumere ita tn̄ ꝙ de suis terris
ꝓpriis regia iura soluant̄ § xx Itē nō dꝫ rex in fun
do alieno edificare p̄ter ꝯsensuꝫ ⁊ volūtatē possesso-
ris ⁊ hucusqꝫ edificata penit⁹ destruant̄ § xxi Iteꝫ
villici ⁊ coloni quorūcūqꝫ si bona ī quibꝫ residēt vl
teri⁹ inhabitare noluerint s̄m leges terre dn̄is suis
ꝓdicēt ⁊ resignēt ⁊ satisfaciāt ⁊ liberi recedāt s̄m le

ges terre ab eisdē § xxij Itē officiales regis n̄ dn̄t
aliquē citare nisi a ↄ iusta placita nec corā se ↄuenire
§ xxiij Itē nullꝰ ꝓ delicto aliquo terrā suā amitte
re p̄t nisi ꝓ crim̄ie lese maiestatis q̄s ↄuictꝰ fuerit ꝑ
denoīatoꝝ ordeheld nefn cū iuramēto excepto casu
de lr̄is regijs expedito § xxiiij Itē nullꝰ apd clau
stra clericos vl' laicos hospitet̄ indiscrete sz ↄtentꝰ sit
hijs q̄ domesticus habuerit ⁊ voluerit sibi dare Si
vo vlteriꝰ attēptauerit aliqua violēter rapiendo li
berā hēat ptātem si clericus fuerit violentiā hmōi ꝑ
cām herrewerck rapine vl' excōicatōis ꝓsequi si vo
laicꝰ ꝑ viā herrewerck vl' rapine § xxv Itē vt mer
catores ⁊ burgēses in regno dacie habitātes libere
vtant̄ suis mercaturis absq̧ aliquibz grauam̄ibz ⁊
theolonijs nouis iponendis ⁊ absq̧ quacūq̧ quota
mercimonioꝝ suoꝝ ducāt extra regnū q̄ vēdenda sūt

Constitutio olaui regis dacie.

Omnibz p̄ns scriptū cernētibz Olauus dei grā
Danoꝝ Slauoꝝ Gottoꝝq̧ rex Margareta
eadē grā Swecie ⁊ Norwegie regina Nicolaꝰ mi-
seratōe diuia archiep̄c lwndeñ swecie primas iohēs
ripeñ frater iacobz vibergeñ olauꝰ arusieñ nicolaꝰ
roskyldeñ sweno burglaneñ ⁊ voldemarꝰ ottonieñ
eadē grā ecclīaꝝ epi ⁊ dm̄ hēningꝰ de podebusk da-
pifer euerhardꝰ mølthing dapifer two galen p̄fectꝰ
scanie petrꝰ mwnck boecius høgh nicolaꝰ storstāni
nicolaus eyssꝑ cristiernꝰ vendelbo andreas offesꝑ lau-
rencius offesꝑ nicolaus erici iohēs andree cristiernus
kaas petrus alberti lago iohānis nicolaus lycke er
landus kalff petrus grwbbe olauꝰ biørnsꝑ iacobus
olaui olauus iohānis olauꝰ petri thwro kanuti ola
uus lwnghe henricus iohannis boo dyre barnū eri
ci ficko mølthingh de liwse māno basse steno basse

bn̄dictꝰ bingh andreas iacobi holgerꝰ gregorij tor
bernꝰ petri lodwicus andree andreas pepp nicolaꝰ
thweß iohēs nielß iohānes absolonis deynerꝰ bug
gehafft iohēs stawerskow ebbo pygh iohēs petri
de bellinghe milites albertꝰ andree iacobz anchelß
iohānes rwndh yuarꝰ lycke nicolaꝰ yuari lodwicꝰ
yuari iohēs offeß andreas offeß nicolaꝰ bratze thw
ro booß iohēs eskilli ago ostradi iohēs gloob petrꝰ
gloob andreas gloob olauꝰ oleffß yuarꝰ trane the
mo limbeck cristiernꝰ kaas esgerꝰ frosth kanutus
erici marquardꝰ wnsteen lago dws iacobus lageß
gotscalcus nielß iohēs frijs nicolaꝰ erici de awens-
berg iohēs pele iohēs mws themo nielß ericꝰ nielß
acho pudhē cristiernꝰ pudhē magnꝰ iohis yuarꝰ pe
tri petrus hwas vuarus nielß de truheltorp nicola
us ebbiß gerboo thwn nicolaꝰ sleth nicolaus been
waben dictꝰ nicolaꝰ mølthing cōradus møltike se
nior ericꝰ nielß de hyringhē holm andreas petri de
swaneholm eskillus falk de valløff boeciꝰ falk pe-
trus falk hēnickinꝰ møltike korth møltike minor pe
trus basse ericus pilemā petrus offeß iohēs offeß an
dreas sweß hēningꝰ de lanken torkillꝰ nielß iacobꝰ
absolonis henricꝰ ioseppß nicolaus ioseppß esgi brock
petrꝰ brandh iohēs hanß nicolaꝰ hack andreas da-
uidß nicolaꝰ and henricus andree nicolaꝰ gagge an
dreas iohis bosso paris tuko pudhē ericꝰ geedh ab
solon ketilli petrus nielß de skioldenes thuo nielß io
hānes petri petrꝰ baier nicolaꝰ mattiß iohēs iohis
otto strangonis iosep falster nicolaꝰ thome nicolaꝰ
iohēs de vdstorp rickmānꝰ de lancken ago staar et
petrus asselß dictꝰ rebing armigeri Eternā in dn̄o
salutē qm̄ ab oībz ꝛ singul' platis nobilibz militibꝰ
militanbz ceterisqꝫ alijs regni dacie incol' ꝓ nūc in

ꝑlamēto danoꝝ nyburg celebrato ꝯueniētibꝫ cōmu
ni voto ⁊ volūtate ꝯcordi oīm statutū ē ⁊ iuramētis
singuloꝝ salubꝛiter oꝛdinatū ꝙ oēs ⁊ singuli ipiꝰ re
gni dacie incole in quacūqꝫ terra regni commoꝛātes
pace firma fruantur Juriūqꝫ legū ⁊ libertatū suaꝝ
inuiolabiliter gaudeāt firmitate Nos statuto tam
salubꝛi assensu toto ꝑbentes aīo ꝓmittimꝰ firmiter
in hys scriptis sub nr̄is fide ⁊ hōꝛe oīa iura leges li
bertates ⁊ ꝯsuetudiēs licitas ⁊ honestas a dn̄o vol
demaro legifero recolēde meōꝛie cōdam rege danoꝝ
ceterisqꝫ aliis regibꝫ dacie clericis ⁊ laicis q̄buscūqꝫ
in hūc diē datas ⁊ ꝯcessas firmiter tenere ⁊ inuiola
biliter imꝑpetū obſuare Jnsuꝑ obligamꝰ nos sub
obſuatōne fidei nr̄ē ⁊ honoꝛis ꝙ si ꝯtingat aliquos
clericos vl̄ laicos ꝯtra leges terre ꝑ quoscūqꝫ iniu-
ste oppꝛimi vl̄ grauari ⁊ ad hmōi iniurias vl grauā
mina repellēdas atqꝫ emēdendas iuxta ꝯsiliū ꝯcilia
rioꝝ iuratoꝝ regni in illa terra regni cōmoꝛātiū in
qua nos requiri ꝯtingat ꝑ dn̄os dapiferꝝ ⁊ marscal
cū seu ꝑfectū requisiti fuerimꝰ extūc sine omī dilatō
ne ⁊ ꝯtradcōne quacunqꝫ ad hoc ꝯuenire ⁊ vita pi
ter atqꝫ bonis ad hoc nos efficaciter exponere debe
mus Pro quoꝝ oīm firma ⁊ inuiolabili pꝛemissoꝝ
obſuatōe nos oēs ⁊ singuli supꝛascripti sigilla nr̄ā
p̄n̄tibꝫ lr̄is duximꝰ apponēda Actū ⁊ datū vt supꝛa
Anno dn̄i M ccc lxxxvii infra octās iohis bapti.

Constitutio erici regis dacie filij
xp̄oferi regis in nyburgh.

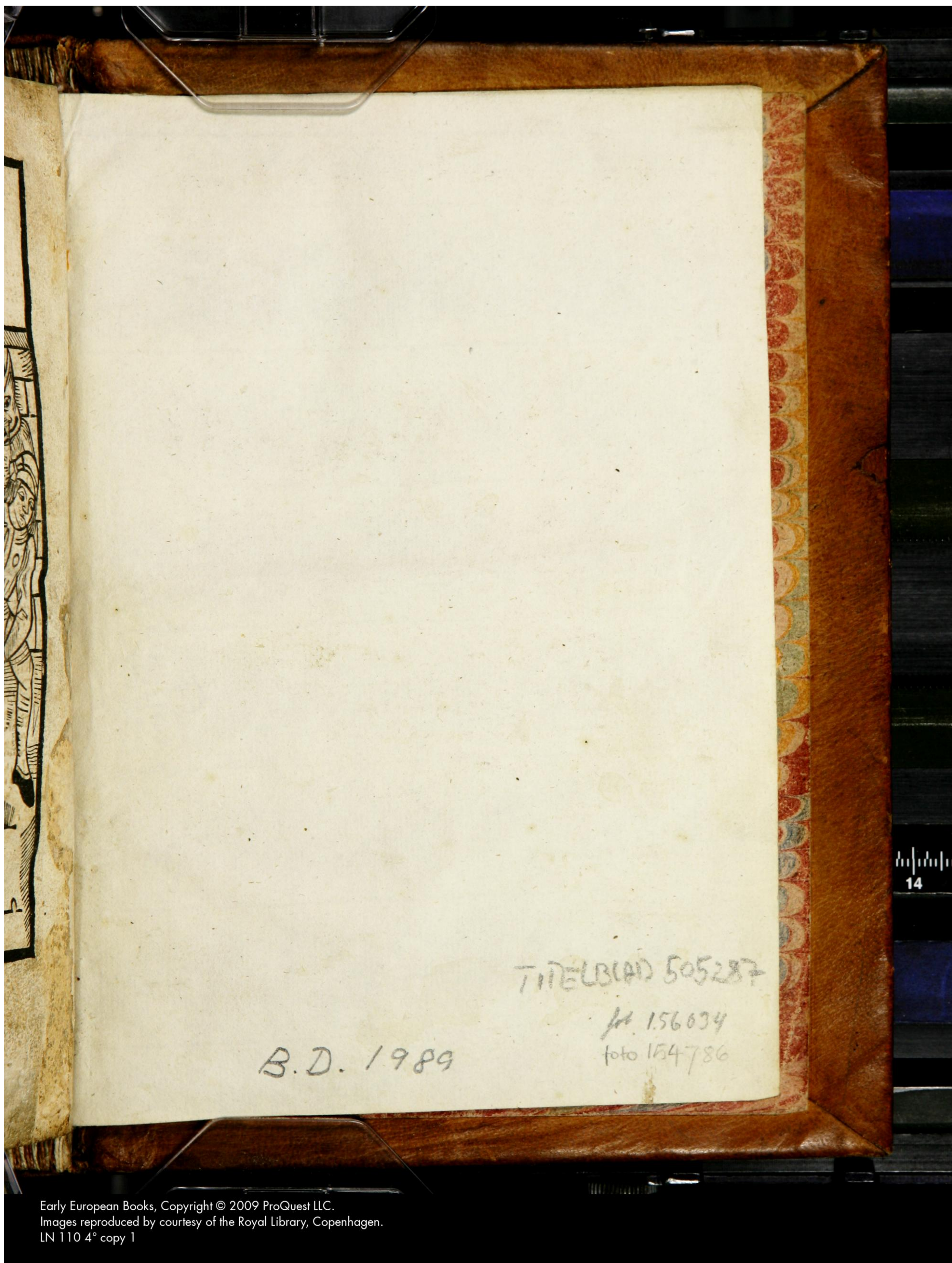
Hwo som ridhēr mz gioꝛ h raad hiem til annen
māz hws oc dꝛaber hannū i sin eghn̄ gard ellē
hamler eller soꝛer thaer hā fredløøs thē foꝛe oc alle
thē mz hānū ere i ferdh oc i fylge oc er oꝛbotemaal
oc høøꝛ aldꝛig atfange sin fredh føꝛ hin døøes neste

frendhē bede for hānū til konīghn̄ oc konīghn̄ tage
halff hās howz lodh vthn̄ iord oc halff hans howz
lod tage hā thē thn̄ gard aa thē thn̄ gerning wor i
giort En wordhē noghē mā draben thē sodan ger
ning wil gøre oc i thn̄ time thē the thz gøre tha wa
re hā vgild oc for hannū scal mā ey bøde oc ey feste
hwerkhn̄ konīghn̄s ret ellē biscops ret En worder
noghē mā wijth at hā wor mz i sodan geringh oc
dyl hā tha warie sigh mz haretzneffnd oc hā scal hā
nū i ethe thē saag søghē er En fallē hā atloghn̄ ta
haffuer hā dags rwm oc nette at rymme mē hwor
som hā wordhē sithū greben tha gange thz a hans
hals Draber noghē mā annē mz radhz raadh eller
hamler ellē sorer i kirke ellē noghē ander stz thē som
mā haffuer herber taghz hwat hellē thz er i købing
ellē pa land tha er thz oc orbotemaal oc the ere oc
alle fredløse thē thn̄ geringh giorde oc konīghn̄ oc
bonden tage som føre scriffuet staar Wides noghē
mā sodan geringh oc dyl hā tha warie sig mz ha=
retz neffnd En wordhē nogē mā iaghz aff sine vwē
ner hiem til noghē māz gard hwat heldhē som mā
kōmer i gardhn̄ ellē hws tha haffue han thē fredh
hiēme so som hiēme i hans eghz hws wore Hwat
som thē wordhē giort a hannū tha er thz som føre
er sauth om bøth bøder oc om logmaal Hwo som
herberg rrer fredløs mā tha scal hā bøde hānū ther
skathn̄ feck iij mark pēninghe ellē hās arwinghe oc
so konīghn̄ En dyl hā thz warie sig mz haretz neffn
Hwo som draber ellē sorer eller hamler oc haffuer
hā ey selff til atbøde mz tha scal han haffue ful bor
ghn̄ for sig En kan hā ey borghn̄ fange for sigh oc
orker ey atbøde ta wære hā fredløs oc haffue dags
rwm oc naat atrwme oc hwor sō hā wordhē sithn̄

grepen tha gange thz a hās hals Stuth korn ſcal
hwer mā rethe at ſancti andree dagh en wil ey vm
boſman tha taghe wedh ſtuth tha ride bønner til
eth thing oc annet oc tredie oc biwde vth ſin ſtuth
en wil vmboſmā ey tha tage wed tha ſculle haretz
mē neffne til aff thingi tre gode mē ellē fire oc fylge
hannū til konīghūs gard om thz er i thz haret ellē
til vmboſmāz gard en ere the hwerkhn̄ i thz haret
tha føre ſin ſtuth til haretz kirki oc the gode mē ſcul
le ther wedhē ware ath ſtuth korn legghes i kirke
Hwat ſkathe thē ſithn̄ kommer aff thn̄ ſkathe ſcal
vmboſmā effthē gialde oc ey bondhn̄ om hā redhē
fulth Hwo ſom en mark redhē i ſkyld ellē ix øre el
ler x øre ellē xi øre tha redhe hā thē aff en ful haffn
En haffuer hā vij øre ſkyld i iord ellē mvnne ther hā
ſaar ev oc ſlaar ev tha ſcal hā inde for thn̄ iord En
ſker han oc ſlaar tha inne han for ſin iord ſom føre
er ſauth.

Impreſſuz eſt aūt pn̄s opus ꝑutile legis
Danice Ripis opa diligentiaq̃ꝫ probi vi
ri Mathei brand artis impſſorie mgrī
Anno ſalutis nrē M ccccc iiij Nona ka
lendas Junij.

TITELBLAD 505287
fot 156034
foto 154786
B.D. 1989

